ASIMOV

AZ ISTENEK IS...

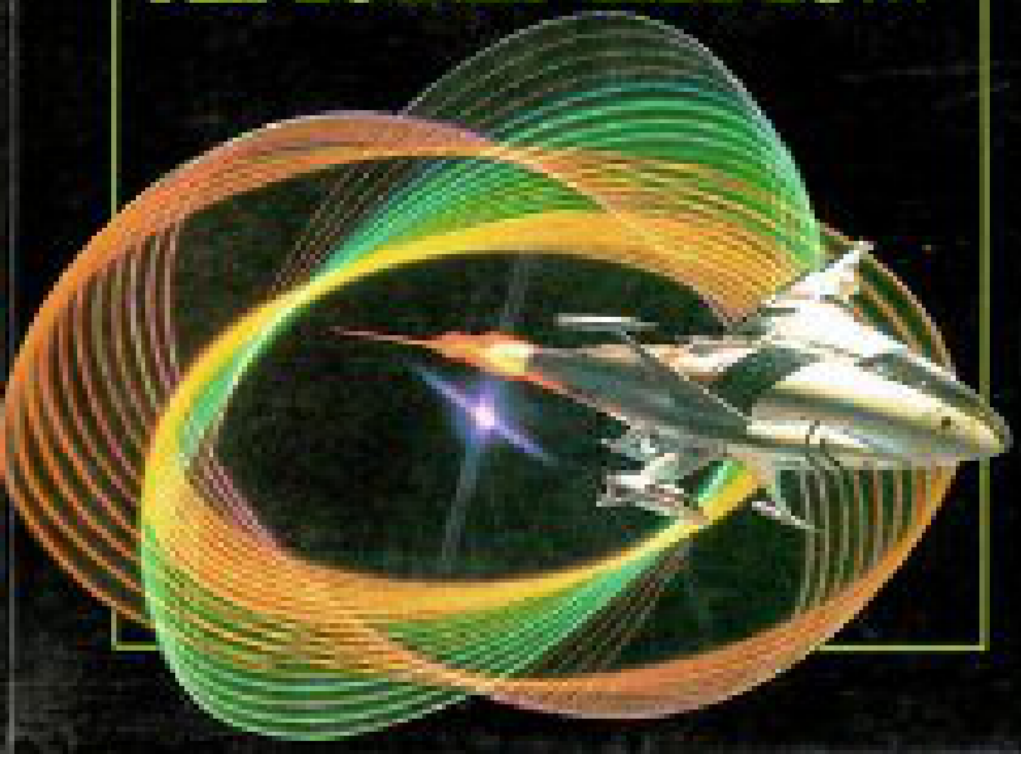

SHOUT
SHARE
IT

Annotation

A fantasztikus történet a 21. században játszódik. Egy földi laboratóriumban plutónium 186-ot találnak. Csakhogy ilyen izotóp egyszerűen nem létezhet a Földön, csakis egy másik univerzumból származhat… Ésszerűség és szűk látókörű ostobaság, felelősségérzet és féktelen önzés, szerelem és hiúság harcol egymással a regény három helyszínén: a Földön, a paralények világában és az emberiség által immár benépesített Holdon. A tét a Naprendszer és az emberi civilizáció fönnmaradása…

- Isaac Asimov
  - Ajánlás
  - Megjegyzés
  - I
    - 6
    - 1
    - 6 (Folytatás)
    - 2
    - 3
    - 6 (Folytatás)
    - 4
    - 5
    - 6 (Folytatás)
    - 7
    - 8
    - 9
    - 10
  - II
    - 1.a
    - 1.b
    - 1.c
    - 2.a
    - 2.b
    - 2.c
    - 3.a
    - 3.b
    - 3.c
    - 4.a
    - 4.b
    - 4.c
    - 5.a
    - 5.b

        - 5.c
        - 6.a
        - 6.b
        - 7.a.b.c
    - III
        - 1
        - 2
        - 3
        - 4
        - 5
        - 6
        - 7
        - 8
        - 9
        - 10
        - 11
        - 12
        - 13
        - 14
        - 15
        - 16
        - 17
        - 18
        - 19

Isaac Asimov
Az istenek is…

Ajánlás

Ajánlom ezt a könyvet az emberiségnek, abban a reményben, hogy az őrület ellen folytatott háborúját végül mégiscsak megnyeri.

Megjegyzés

A történet a 6. résszel kezdődik.

Nem tévedés.

Megvan a maga rejtett értelme, így tehát tessék csak nekilátni az olvasásnak.

Remélem, örömüket lelik benne.

I
Az ostobaság ellen…

6

— Hiába! — mondta Lamont élesen. — Semmire sem jutottam. — Borongós tekintettel nézett körül, ez különben illett mélyen ülő szeméhez, ezt sugallta hosszú, enyhén aszimmetrikus álla is. Borús volt az arckifejezése akkor is, ha minden a legjobban ment, de ez alkalommal semmi sem ment a legjobban. Hallammel készített második hivatalos interjúja nagyobb balsiker volt, mint az első.

— Ne dramatizáld — mondta békésen Myron Bronowski. — Nem is vártál mást. Magad mondtad. — Amerikai mogyorókat dobált fel a levegőbe, és vastag szájával elkapta őket, mielőtt leestek volna. Soha nem hibázott.

— A dolog ettől nem lesz kellemesebb. De igazad van, nem számít. Más is van a világon, amivel foglalkozhatom, amivel akarok is foglalkozni, sőt amiben számítok rád. Ha ki tudnád találni…

— Ne is folytasd, Pete. Már hallottam. Mindössze annyi lenne a dolgom, hogy megfejtsem egy nem-emberi intelligencia gondolkodási módját.

— Több-mint-emberi intelligenciáról van szó. Azok a lények ott, a parauniverzumban, elszántan próbálják megértetni magukat.

— Lehetséges — sóhajtott fel Bronowski —, de ők az én intelligenciámmal próbálkoznak. Amely néha talán nagyobb, mint az átlagos emberi intelligencia, de nem sokkal. Néha, mikor éjszaka elkerül az álom, és fekszem a sötétben, azon töprengek, vajon a különböző intelligens lények egyáltalán kapcsolatba kerülhetnek-e egymással? Kommunikálhatnak-e? Vagy, ha különösen nehéz napom volt, azon gondolkodom, mit jelent az a kifejezés, hogy „különböző intelligenciájú lények”. Jelent-e bármit is?

— Jelent — mondta dühösen Lamont. Köpenye zsebében ökölbe szorult a keze. — Hallamet meg engem jelent. Azt az őrült, megszállott dr. Frederick Hallamet és engem. Teljesen különböző intelligenciájú lények vagyunk, mert ha mondok neki valamit, képtelen megérteni. Kivörösödik az a hülye pofája, a szeme kidagad, a füle megsüketül. Mondhatnám, egyszerűen nem funkcionál tovább az elméje, de nincs rá bizonyítékom, hogy valaha is funkcionált volna.

— Hogy lehet így beszélni az elektronszivattyú atyjáról? — morogta Bronowski.

— Hát ez az. Az elektronszivattyú hírneves atyja! A gyerek fattyú, de micsoda fattyú! A lényeget tekintve az „atya” közreműködése volt a legkisebb. Tudom!

— Én is tudom. Gyakran mondtad. — És Bronowski újabb földimogyorót dobott a levegőbe. Nem hibázta el.

1

Harminc évvel azelőtt történt. Frederick Hallam sugárvegyész volt akkoriban, doktori diplomáján még meg sem száradt a tinta. Semmi sem mutatta, hogy valaha is megrengeti majd a világot.

Ami a világot megrengette, egy porlepett palackban pihent az asztalán. A palackon ez állt: „volfrám". Nem az övé volt, soha nem használta. Örökölte az iroda egyik régi lakójától, aki hajdanán, valami régen elfelejtett okból szerzett némi volfrámot. Nem is volt már igazi volfrám. Apró, vastag rétegekben oxidált, szürke, poros golyócskákból állt. Semmire sem volt már jó.

Egy napon (2070. október 3-án, hogy pontosak legyünk) Hallam bement a laborba, dolgozni kezdett, de kevéssel reggel tíz óra előtt abbahagyta a munkát. Döbbenten meredt a palackra, fölemelte. A palack éppen olyan poros volt, mint mindig, a címke ugyanolyan homályos, ő mégis felkiáltott: „Az istenit, ki az ördög babrált ezzel?"

Így történt, legalábbis Denison szerint, aki meghallotta a kiáltást, és egy generációval később elmesélte Lamontnak az esetet. A felfedezés hivatalos története, már ahogy a könyvekben olvasható, mellőzi az idézett felkiáltást, és azt a benyomást kelti, hogy egy éles szemű vegyész felismerte a változást, és rögtön mélyenszántó következtetéseket vont le belőle.

Nem így volt. Hallam nem használta semmire sem a volfrámot. Az égvilágon semmi értéket nem képviselt a szemében, és az, hogy babrálta-e valaki vagy sem, teljesen közömbös volt a számára. De utálta, ha bárki az asztalán turkál (sokan vannak így), és arra gyanakodott, hogy a többiek, merő rosszindulatból, borzasztóan szeretnének az asztalán turkálni.

Akkor senki sem vallotta be, hogy bármit is tudna a dologról. Benjamin Allan Denison (aki meghallotta a felkiáltást) a közvetlenül szemben lévő irodában dolgozott, csak a folyosó választotta el őket. Mindkét ajtó nyitva volt. Denison felnézett, és Hallam vádló tekintetével találkozott a pillantása.

Nem kedvelte különösebben Hallamet. (Senki sem kedvelte különösebben.) Rosszul is aludt az éjjel. Ahogy utólag visszagondolt a dologra, jól is esett neki, hogy talált valakit, akire a rosszkedvét átragaszthatja. Hallam tökéletesen megfelelt erre a célra.

Amikor Hallam a palackot Denison orra alá dugta, az nyilvánvaló undorral hőkölt hátra.

— Mi az ördög érdekelne engem a volfrámodon? — kérdezte. — Vagy bárki mást? Ha ránézel az üvegre, láthatod, hogy húsz éve ki nem nyitották; és ha te nem tetted volna rá a mocskos mancsodat, láthatnád azt is, hogy senki sem nyúlt hozzá.

Hallam lassan elvörösödött, elöntötte a düh. Keményen ezt mondta:

— Ide figyelj, Denison, valami megváltozott benne. Ez nem volfrám. Denison egy apró, de jól érthető szösszenést engedett meg magának.

— Honnan tudnád éppen te?

Az ilyen jelentéktelen sértésekből, az ilyen célzatlap lövésekből lesz a történelem.

Mindenképpen szerencsétlen megjegyzés volt. Denison tudományos pályafutása sokkal meggyőzőbb volt, mint a vele egyidős Hallamé, sőt: ő volt az osztály nagy ifjú ígérete. Ezt Hallam tudta, és ami még rosszabb, Denison is tudta, egyáltalán nem csinált titkot belőle. Denison megjegyzése („honnan tudnád éppen te?”, tiszta és félreérthetetlen hangsúly *a te* névmáson) tökéletesen indokolta mindazt, ami bekövetkezett. Enélkül Hallamből soha nem vált volna a történelem legnagyobb és legtekintélyesebb tudósa, hogy pontosan idézzük Denisont, ahogy utóbb Lamontnak elmondta a dolgokat.

A hivatalos verzió szerint Hallam azon a sorsdöntő napon észrevette, hogy a poros, szürke galacsinok eltűntek, és tiszta, vasszürke fémet talált a helyükön. Természetesen kutatni kezdett.

De tegyük félre a hivatalos verziót. Denison volt a fő indíték. Ha türtőzteti magát, és egyszerűen tagad vagy vállat von, Hallam valószínűleg megkérdezett volna pár más embert, aztán elfeledkezett volna a váratlan fejleményről. Félretette volna a palackot, és rábízta volna a jövőt a majdani (az előbb-utóbb megszületŏ fölfedezés idejétől függően) halk, illetve viharos tragédiára. Akárhogyan is: biztos nem Hallammel szaladt volna el a 1ó.

Arra a „honnan tudnád éppen te” mondatra, amely megrendítette, Hallam csak úgy tudott dühösen visszavágni:

— Megmutatom még neked, hogy tudom!

Ezek után semmi sem tarthatta vissza attól, hogy mindent megpróbáljon. Az ócska, régi tartályban talált fém elemzése lett a legfontosabb, legsürgetőbb feladata. Legfőbb célként pedig az lebegett előtte, hogy letörölje a gőgöt Denison vékony arcáról, és sápadt ajkáról a gúnyos mosoly nyomát is eltüntethesse.

Denison nem felejtette el a pillanatot, hiszen az ő megjegyzése juttatta Hallamet a Nobel-díjhoz, őt pedig arra a sorsra, hogy elfelejtsék.

Denison semmiképp sem tudta (vagy ha tudta, nem vette tudomásul), hogy valami elemi erejű korlátoltság van Hallamben: a középszerű ember rémült önigazolási kényszere, mely idővel sokkal nagyobb sikert biztosít számára, mint amilyet Denison veleszületett, fénylő tehetsége hozhatott volna.

Hallam azonnal és határozottan intézkedett. Fogta a fémet, és

sugárvegyész lévén természetesen átvitte a tömegspektográfiai osztályra. Ismerte az ottani technikusokat, dolgozott velük, ezenkívül erőszakos is volt. Olyan erőszakos, hogy ezt a munkát más, jelentősebb és időszerűbb kutatásoknál előbb elvégezték.

— Hát ez nem volfrám — mondta végül is a tömegspektográf kezelője.

Hallam savanyú arca széles mosolyra húzódott.

— Rendben van, megmondjuk az ígéretes Denison gyereknek. Kérem a jelentést és…

— Várjon egy kicsit, dr. Hallam! Mondom, nem volfrám, de ettől még nem tudom, micsoda.

— Hogyhogy nem tudja?

— Úgy értem, nevetséges eredmény jött ki. — A technikus elgondolkozott. — Pontosabban lehetetlen. Rossz a töltés és a tömeg aránya. Egészen rossz.

— Hogyhogy egészen rossz?

— Túl magas. Egyszerűen lehetetlen.

— Hát akkor — mondta Hallam, és tekintet nélkül az indítékaira, a most következő megjegyzése elindította a Nobel-díj, méghozzá minden kétséget kizáróan a megérdemelt Nobel-díj felé vezető úton — mérje meg a karakterisztikus röntgensugár frekvenciáját, és számítsa ki a töltést! De nekem ne üldögéljen és ne lamentáljon, hogy ez lehetetlen meg az lehetetlen!

Egy gondterhelt technikus kereste fel Hallamet néhány nap múltán az irodájában.

Hallam nem vett tudomást a férfi ábrázatáról — nem volt érzéke az ilyesmihez — és azt mondta: — Megtalálta? — Aztán gond ült ki az ő arcára is, mert Denison ott ült az asztalánál a szemközti laboratóriumban. Becsukta az ajtót.

— Megtalálta a nukleáris töltést?

— Igen, de rossz.

— Rendben van, Tracy. Csinálja meg még egyszer!

— Már megcsináltam egy tucatszor. Rossz.

— Ha elvégezte a mérést, akkor mondhatja. Ne vitatkozzon a tényekkel!

Tracy megdörzsölte a fülét és azt mondta:

— Kénytelen vagyok, doki. Ha komolyan veszem a méréseket, az, amit ideadott, nem más, mint plutónium 186.

— Plutónium 186? *Plutónium 186?*

— A töltése +94. A tömege meg 186.

— De hát ez lehetetlen! Ilyen izotóp nincs. Nem lehet.

— Ezt mondom én is. De a mérés — mérés.

— Ilyen esetben az atommagból több mint ötven neutron hiányzik! Nem lehet szó plutónium 186-ról! Nem lehet kilencvennégy

protont egyetlen atommagba belegyömöszölni, ha csak kilencvenkét neutronunk van, hisz akkor nem maradnak együtt ezermilliomod másodpercig sem!

— Épp erről beszélek, doktor — mondta Tracy türelmesen.

Ekkor Hallam leállt, hogy gondolkozzék. A volfrámja tűnt el, és a volfrám egyik izotópja, a volfrám 186 stabil. 186 atommagjában 74 proton és 112 neutron van. Valami átalakított húsz neutront húsz protonná? Lehetetlen.

— Radioaktivitás észlelhető? — kérdezte Hallam, kétségbeesetten tapogatózva.

— Gondoltam rá — mondta a technikus. — Stabil. Tökéletesen stabil.

— Akkor nem lehet plutónium 186.

— Azt mondom én is, doki.

— Jól van, adja ide az anyagot — mondta Hallam minden remény nélkül. Azzal most már egyedül nekiült, és kábultan rámeredt a palackra. A plutónium viszonylag legstabilabb izotópja a plutónium 240, ahol is 146 neutron kell ahhoz, hogy a 94 proton valahogy együtt maradjon. Most mihez kezdjen? Felfogni is képtelen volt az egészet, már bánta, hogy egyáltalán belekezdett. Vár rá az igazi munkája is. Amit komolyan el kell végeznie. Ehhez a rejtélyhez aztán igazán nincs semmi köze. Biztosan Tracy követett el valami hülye hibát, vagy a tömegspektrográf nyiffant ki, vagy… felejtsük el az egészet!

Csakhogy Hallam erre képtelen volt. Előbb-utóbb ugyanis Denison szükségképpen megáll mellette, hogy azzal a bosszantó félmosolyával a volfrám után érdeklődjék. Mit mondhat erre? Netán azt, hogy „nem volfrám, mint már említettem is”?

Denison minden bizonnyal tovább érdeklődne:

— Ó! Akkor micsoda? — És Hallamet semmi sem kényszeríthette, hogy kitegye magát a várható gúnyolódásnak, ha azt találná mondani: plutónium 186. Ki kell találnia, mi az, és egyedül kell kitalálnia! Nem bízhat senkiben, világos!

Két héttel a történtek után dühtől remegve lépett be Tracy laboratóriumába.

— Ugye, maga mondta, hogy az az anyag nem radioaktív?

— Miféle anyag? — kérdezte automatikusan Tracy. Nem is emlékezett semmire.

— Az az anyag, amit maga plutónium 186-nak nyilvánított — mondta Hallam.

— Hát persze. Az stabil is volt.

— Olyan stabil, mint a maga hülye feje, körülbelül. Ha maga szerint ez nem radioaktív, akkor okosabb, ha elmegy vízvezeték-szerelőnek.

Tracy összevonta a szemöldökét.

— Oké, doki. Adja ide, és próbáljuk ki! — Aztán azt mondta: — Megfoghatatlan. Most meg radioaktív! Nem erősen, de mégis. Nem is tudom, hogyan tévedhettem!

— Én sem tudom, mennyire vegyem komolyan azt a hülyeséget a plutónium 186-tal.

Hallamet szó szerint fojtogatta az elkeseredés. A rejtély úgy hatott rá, mint valami személyes sértés. Akárki cserélgette is a palackokat, akárki cserélgette is a tartalmukat, vagy megint elcserélte, vagy direkt kitalált egy ilyen fémet, csak hogy belőle bolondot csináljon. Akárhogy is: a megoldásért kész volt a világot is darabokra szedni, ha másképp nem megy — és ha képes rá. Olyan intenzív konokság dolgozott benne, hogy nehéz lett volna félresöpörni. Közvetlenül G. C. Kantrowitschhoz fordult, aki saját, meglehetősen fényes pályájának vége felé közeledett. Kantrowitsch általában nehezen állt rá, hogy segítsen, de ha egyszer érdekelni kezdte valami, könnyen tüzet fogott.

Két nappal később magából kikelve rontott be Hallam irodájába. — Mondja, kézzel is fogdosta azt a dolgot? — Nemigen — mondta Hallam.

— Ne is! Ha tartogat még belőle, a világért se nyúljon hozzá! Pozitronokat bocsát ki.

Ó!

— Olyan pozitronok… Annyi energia van bennük, hogy ilyet még nem is láttam! De a radioaktivitására vonatkozó adatai nem pontosak. Túl alacsonyak.

— Túl alacsonyak?

— Határozottan. És tudja, mi nyugtalanít? Hogy minden egyes mérés egy picit többet mutat, mint az előző.

6 (Folytatás)

Bronowski előhalászott egy almát zakója feneketlen zsebéből, és beleharapott.

— Oké, tehát belátogattál Hallamhez, és kirúgott, mint vártuk is. Mi a következő lépésed?

— Még nem döntöttem el. De akármi legyen is, letottyan tőle arra a hájas hátuljára. Egyszer már találkoztam vele. Évekkel ezelőtt, tudod, mikor először jöttem ide. Akkor azt hittem, nagy ember. Nagy, bizony, a tudománytörténet legnagyobb gazembere! Újraírta az elektronszivattyú történetét, és mit gondolsz, hol írta újra? Itt! — Lamont rákoppintott a halántékára. — Szentül hisz az agyalmányában, és őrjöngő szenvedéllyel harcol érte. Egy törpe! Csak ahhoz van tehetsége, hogy másokat meggyőzzön róla, milyen óriás.

Lamont Bronowski széles, jóindulatú arcára nézett, amelyre most kiült a derültség, és nevetést erőszakolt magára.

— Hát persze, mindez nem vezet sehová, és már ezerszer elmondtam neked.

— Ezerszer — helyeselt Bronowski.

— Csak egyszerűen zavar, hogy az egész világot…

2

Peter Lamont kétéves volt, amikor Hallam felkapta azt a megváltozott volfrámot. Huszonöt éves korában lépett be a szivattyúállomásra friss doktori diplomával, de ezzel párhuzamosan az egyetem fizika tanszékére szóló meghívást is elfogadta.

Fiatal ember számára meglehetősen szép karrier. Bár az I. Szivattyúállomás nem volt olyan ragyogó hely, mint az utána következők, de minden későbbi állomás tőle származott. A bolygó körül egész elektronszivattyú-lánc sorakozott, noha a teljes technológia csak néhány évtizednyi múltra tekinthetett vissza. Egyetlen területe sem akadt a tudománynak, ahol olyan gyors lett volna a technológiai fejlődés, mint éppen itt. Érthető: problémamentesen korlátlan mennyiségű energiát szabadított fel. Mikulás bácsi Aladdin csodalámpáját tartotta a kezében, hogy megajándékozza az egész világot.

Lamont azért foglalta el ezt az állást, hogy a legmagasabbrendű, legelvontabb elméleti problémákkal foglalkozzék. És azt vette észre, hogy legjobban az elektronszivattyú fejlesztésének döbbenetes története foglalkoztatja. E történetet még sohasem írta le teljesen olyasvalaki, aki az elméleti alapokkal is tisztában lett volna — már amennyire tisztában lehet lenni velük —, de képes lett volna arra is, hogy bonyolult okfejtéseket a közönséges halandók nyelvére lefordítson. Hallam persze maga is írt néhány népszerűsítő cikket, de azokból nem kerekedett ki összefüggő, értelmes fejlődéstörténet. Lamont pedig valami ilyesmit szeretett volna összehozni.

Kezdetben Hallam cikkeit használta föl, meg azokat a hivatalos dokumentumokat — mondhatni: publikált visszaemlékezéseket —, amelyek Hallam világrengető megjegyzéséhez, a Nagy Felismeréshez vezettek, ahogy gyakran emlegették. (Minden esetben nagy betűvel.)

Miután pedig Lamont kellőképpen elvesztette illúzióit, mélyebbre kezdett ásni. És fölmerült benne a kérdés, hogy vajon Hallam nagy megjegyzése valóban Hallamé volt-e. Ugyanis azon a konferencián tette közzé először, amely joggal számított az elektronszivattyú-kutatás valódi kezdetének, de mint utóbb kiderült, rendkívüli nehézségek legyőzése árán lehetett csak részleteket megtudni róla. A hangfelvételeit pedig egyenesen lehetetlen volt megszerezni.

Végül Lamont gyanakodni kezdett. Lehetséges, hogy a konferenciának az idő homokjában hagyott lábnyomai nem egészen véletlenül halványultak el ennyire. Több adat találékony összevetése után felmerült annak lehetősége, hogy F. X. McFarland mondott volt valamit, ami igen hasonlatos Hallam döntő jelentőségű megjegyzéséhez; ráadásul sokkal előbb mondta.

Elment McFarlandhez is, aki nem szerepelt a konferencia egyetlen hivatalos leírásában sem. Most az atmoszféra felső rétegeit kutatta, különös tekintettel a napszélre. Nem volt valami kitüntetetten magasrendű munka, de megvoltak az előnyei. És sok tekintetben összefüggéseket mutatott a szivattyúeffektussal. McFarland nyilvánvalóan elkerülte a „feledés sűrű homályát", amely Denisont úgy elborította.

Elég udvariasan bánt Lamonttal. Készségesen elbeszélgetett vele bármilyen témáról, a konferencia eseményeit kivéve. Erre egyszerűen nem emlékezett.

Lamont makacskodott. Bemutatta mindazokat a bizonyítékokat, amelyeket összegyűjtött.

McFarland pipát vett elő, megtömte, hosszan tanulmányozta a dohányt, majd fura szigorral ezt mondta:

— Nem akarok emlékezni, mert nem érdekes, valóban nem érdekes az egész. Tegyük föl, felemlegetném, hogy mondtam valamit. Ki hinné el? Megalomániás hülyét csinálnék magamból.

— Haliam pedig elintézné, hogy nyugdíjazzák.

— Ezt nem mondtam; de nem válnék a javamra. És egyáltalán, miért érdekes?

— Az igazság érdekes! A történelmi igazság!

— Ugyan. A történelmi igazság az, hogy Hallam soha nem tágított. Mindig, mindenkit kutatásra ösztökélt, akár akarta az illető, akár nem. Őnélküle az a bizonyos volfrám végül is felrobbant volna, és ki tudja, hányan ott pusztulnak. Soha nem lett volna másik minta abból az anyagból, és soha nem sikerült volna a szivattyú. Mindez pedig Hallam érdeme, még akkor is, ha nem az övé, és ha az egésznek semmi értelme, sajnálom: általában a történelemnek nincs értelme.

Lamont nem volt elégedett a válasszal, de be kellett érnie vele, mert McFarland ezután egyszerűen nem mondott semmit. Történelmi igazság!

A történelmi igazság egy valódi morzsáját talán ott lehetett keresni, hogy a Hallam-volfrám (ahogy a kialakult szokás szerint nevezték) karrierjét a radioaktivitás csinálta meg. Mindegy, volfrám volt-e vagy sem, babrálták-e vagy sem, lehetséges vagy lehetetlen izotóp volt-e. A részleteket elnyelte a döbbent csodálat: íme, ez a valami folyamatosan fokozódó radioaktivitást mutat a lehető legbiztonságosabb körülmények között, baleset kizárva.

Egy idő múlva Kantrowitsch azt morogta:

— Jobb volna elosztani. Ha kritikus mennyiségben tartjuk, elpárologhat, vagy fel is robbanhat. Esetleg megtörténik mindkettő, és a fél várost megfertőzheti.

Így tehát porrá törték és szétszórták az anyagot, majd közönséges volfrámmal keverték össze, és mikor az a volfrám is radioaktívvá vált,

grafitot kevertek hozzá, amelynek alacsonyabb a sugáráteresztő képessége.

Nem telt el két hónap sem azóta, hogy Hallam észrevette a palack tartalmának megváltozását, és Kantrowitsch a *Nuclear Review* szerkesztőjének küldött közleményében — amelynek társszerzőjeként Hallam szerepelt — közzétette a plutónium 186 létezését. Ilyenformán Tracy meghatározása igaznak bizonyult. De a neve valahogy kimaradt. Már akkor vagy később, nem tudni. A Hallara-volfrám legendává vált. Denison pedig olyan változásokat kezdett észrevenni maga körül, amelyek oda vezettek, hogy szinte megszűnt létezni.

A plutónium 186 létezése elég rosszvolt magában is. De az, hogy kezdetben stabil, és utóbb érdekes módon növekvő radioaktivitást mutat, rosszabb volt mindennél.

Szemináriumot szerveztek, hogy megoldják a problémát. Kantrowitsch ült az elnöki székben. Érdekes történelmi pillanat: ez volt az utolsó alkalom az elektronszivattyú története során, mikor egy nagyobb rendezvényen nem Hallam elnökölt. Öt hónapra rá Kantrowitsch meg is halt, ezzel az utolsó olyan személyiség is eltűnt, akinek elég tekintélye volt, hogy Hallamet árnyékba szorítsa.

Az ülés rendkívül terméketlennek bizonyult egészen addig, amíg Hallam közzé nem tette Nagy Felismerését; de ahogy Lamont rekonstruálta a dolgot, a döntő fordulatra az ebédszünetben került sor. Akkor ugyanis McFarland, akinek a neve egyetlen hivatalos följegyzésben sem szerepelt, bár ott volt a meghívottak között, azt mondta:

— Tudják, mire volna itt szükség? Egy kis fantáziára. Tegyük fel…

Diderick van Klemensszel beszélgetett. Van Klemens pedig saját külön gyorsírásával vázlatosan följegyezte a beszélgetést. De Van Klemens már régen meghalt, mikor Lamont a nyomára bukkant, és bár jegyzeteit Lamont meggyőzőnek találta, be kellett vallania magának, hogy további bizonyítékok nélkül a történet másokat nem győzne meg. Mi több, bizonyíthatatlan volt, hogy Hallam meghallhatta-e a megjegyzést. Lamont egy vagyonban fogadott volna, hogy Hallam hallótávolságon belül volt, de hát ez sem bizonyíték.

Tegyük fel, Lamont be tudja bizonyítani az igazát. Ezzel ugyan sebet ejthet Hallam mérhetetlen hiúságán, de a pozícióját nem tudja megingatni. Fejére olvasnák, hogy McFarland megjegyzése nem volt több fantáziálásnál. Hallam mérte föl, hogy több van benne. Hallam mert odaállni a csoport elé, ő kockáztatta meg, hogy kinevetik azért, amit hivatalosan mond. McFarland nyilván nem is álmodott róla, hogy jegyzőkönyvbe véteti a „kis fantáziáját”.

Lamont kész lehetne a viszontválasszal, amely szerint McFarland jól ismert nukleáris fizikus lévén a szakmai tekintélyét kockáztatta

volna. Míg Hallamnak nem volt vesztenivalója, egy outsider azt mond a nukleáris fizikáról, amit akar.

A hivatalos jegyzőkönyv szerint Hallam mindenesetre ezt mondta:

— Így, uraim, nem jutunk sehova. Ezért előterjesztek egy javaslatot, nem mintha cáfolhatatlan értelme volna, hanem mert kisebb ostobaságnak látszik, mint bármi, amit eddig hallottam. Olyan anyaggal állunk szemben, amelynek nem volna szabad létrejönnie. Ez a plutónium 186. Nem létezhetne stabil formában egy pillanatig sem, ha az univerzum törvényszerűségei egyáltalán érvényben vannak. Ebből az következik, mivel az anyag kétséget kizáró módon létezik, sőt eleinte stabil anyagként létezett: hogy legeleinte ott és akkor létezett, olyan körülmények között, ahol és amikor a világegyetem természeti törvényei mások voltak. Kimondom kereken: ez az anyag, amelyet tanulmányozunk, nem származhat a mi univerzumunkból. Egy másik, alternatív vagy párhuzamos univerzum anyaga. Nevezzék, ahogyan akarják.

Nem áltatom magam: nem tudom, hogyan került hozzánk, de itt még mindig stabil maradt. Valószínűleg, mert a saját univerzuma törvényszerűségeit hozta magával, szerintem legalábbis. Hogy lassan radioaktívvá vált, és egyre inkább radioaktív lett, annyit is jelenthet, hogy a mi univerzumunk törvényszerűségei lassan beleivódtak, ha értik, mire gondolok.

Ugyanakkor, amikor a plutónium 186 megjelent, eltűnt az a volfrámminta, amely különböző volfrámizotópokat, köztük volfrám 186-ot tartalmazott. Átcsúszhatott a párhuzamos univerzumba. Végül is logikus, ha feltételezzük: tömegcsere könnyebben jön létre, mint egyirányú tömegáramlás. A párhuzamos univerzumban a volfrám 186 éppen olyan rendellenesen viselkedhet, mint a plutónium 186 itt. Stabil állapotban kezdheti, és fokozatosan egyre radioaktívabbá válhat. Ott éppolyan energiaforrásként szolgálhat, mint a plutónium 186 itt.

A közönség minden valószínűség szerint nagy meglepetéssel követte az elhangzottakat, hiszen a feljegyzések szerint senki sem vágott közbe, legalábbis, amíg ez az utolsó megjegyzés el nem hangzott. Ekkor Hallam, úgy látszik, rövid szünetet tartott, hagy lélegzethez jusson, és talán, hogy saját vakmerőségét megcsodálja.

Valaki a publikum soraiból (feltehetően Antoine-Jerome Lapin, bár a jegyzőkönyv e tekintetben nem egyértelmű) megkérdezte Hallam professzort: vajon arra utal-e, hogy esetleg a párhuzamos‚parauniverzumból" érkezett intelligens ügynök végezte volna el ezt a tömegcserét, hogy energiaforrásokhoz jusson? A‚parauniverzum" kifejezést a „párhuzamos univerzum" rövidítéseként ez a kérdés használta először hivatalos dokumentumban.

Nagy hallgatás után szólalt meg Hallam. Merészebb volt, mint valaha, és kimondta a „Nagy Felismerés” lényegét:

— Igen, úgy gondolom. Sőt azt gondolom, hogy ezt az energiaforrást gyakorlatilag csak abban az esetben lehet felhasználni, ha a mi mindenségünk és a parauniverzum együttműködik, egy szivattyú két oldalán. Energiát szívnánk tőlük hozzánk, és ők is energiát szívhatnak tőlünk magukhoz. Így lehet hasznot húzni a két univerzum természeti törvényeinek különbözőségéből.

Hallam elfogadta, sőt ettől kezdve a magáénak tekintette a,parauniverzum” kifejezést Továbbá ő volt az első, aki a „szivattyú” kifejezést (változatlanul nagybetűvel) használta az üggyel kapcsolatban.

A hivatalos beszámoló azt a benyomást igyekszik kelteni, hogy Hallam felszólalása azonnal föllelkesítette a hallgatóságot. Nem így történt. Akik egyáltalán hajlandók voltak vitatkozni róla, nem kívántak túlmenni azon, hogy a spekulácíó legalábbis mulatságos. Kantrowitsch viszont egy árva szót sem szólt. Mindez döntő jelentőségű volt Hallam pályafutására nézve.

Aligha tudott volna túlvergődni azokon az elméleti és gyakorlati problémákon, amelyeket a felszólalása magában foglalt. Teammunkára volt szükség. De a team egyetlen tagja sem csatlakozott időben, nyíltan a kétes véleményhez. Amikorra a siker félreérthetetlenül bekövetkezett, a közönség már hozzászokott a gondolathoz, hogy az érdem Hallamé és csakis Hallamé. A világ számára Hallam és csakis Hallam fedezte föl az anyagot; ő fogalmazta meg és tette közzé a Nagy Felismerést; tehát Hallam az elektronszivattyú atyja.

Így tehát a legkülönbözőbb laboratóriumokban volfrámfém galacsinokat raktak ki csalétkül. Az energiaáramlás minden tizedik esetben be is következett, újabb adag plutónium 186-ot eredményezve. Kitettek más elemeket is, de az energia nem harapott rá. Azonban akárhonnan került is elő az újabb adag plutónium 186, bárki hozta is a központi kutatóintézetbe, amely a probléma megoldásán dolgozott, a nyilvánosság előtt csak a Hallam-volfrám mennyisége nőtt.

Megint csak Hallam volt az, aki a legsikeresebben tárta a nyilvánosság elé elméletének néhány részletét. Mint később elmesélte, őt magát is meglepte, milyen könnyen ír, és mekkora örömét leli a népszerűsítő munkában. Mellesleg a sikernek is megvan a maga önmozgása, tehát a közönség aligha fogadott volna el mástól a kutatásra vonatkozó információt.

Egy híres cikkében, amelyet *a North American Sunday TeleTimes Weekly* tett közzé, ezt írta: „Nem tudjuk megmondani, hogy a parauniverzum hányféle módon különbözik természeti törvényeit

tekintve a miénktől, de joggal sejtjük, hogy az az erős nukleáris interakció, amely a mi mindenségünk legerősebb ismert energiája, a parauniverzumban még sokkal erősebb, lehet, hogy százszoros erejű. Ez azt jelenti, hogy a protonok sokkal könnyebben együtt tarthatók, saját elektrosztatikus erőterük dacára, és hogy az atommagnak kevesebb neutronra van szüksége a stabilitáshoz.

Az a plutónium 186, amely az ő univerzumukban stabil, túl sok protont és túl kevés neutront tartalmaz a miénkben, ahol sokkal kevésbé hatékony a nukleáris interakció. A plutónium 186 tehát pozitronokat kezd sugározni a mi univerzumunkban, miközben energiát szabadít föl. Minden egyes kisugárzott pozitronnal egy proton válik neutronná az atommag belsejében. Végül is húsz proton alakul át neutronná atommagonként — és a plutónium 186-ból volfrám 186 keletkezik. Ez pedig a mi univerzumunk törvénye szerint stabil. A folyamat során minden egyes atommagból eltűnt húsz pozitron. Ez a húsz pozitron húsz elektronnal találkozik, kapcsolatba lép velük és megsemmisíti őket, miközben további energiát bocsát ki. Így minden egyes plutónium 186 atommag, amit a mi univerzumunkba küldenek, húsz elektronnal rövidíti meg univerzumunkat.

Ezalatt a volfrám 186, amely a parauniverzumba lép, ott az ellenkező okokból nem marad stabil. A parauniverzum törvényei szerint túl sok neutront vagy túl kevés protont tartalmaz. A volfrám 186 atommagjai elektronokat kezdenek sugározni, mialatt állandóan energiát szabadítanak fel. Minden egyes kisugárzott elektronnal egy neutron protonná alakul, egészen addig, míg újra létrejön a plutónium 186. Minden egyes volfrám 186 atommag, ami a parauniverzumba kerül, húsz elektronnal gyarapítja őket.

A plutónium-volfrám átalakulás végtelen ciklusokban ismételhető oda-vissza az univerzum és a parauniverzum között. Így előbb az egyik, majd a másik mindenség számára szabadul fel energia a ciklus során azáltal, hogy atommagonként húsz elektront küldünk a mi univerzumunkból az övékbe. Mindkét univerzum energiáját voltaképpen a mindenségek közti elektronszivattyú biztosítja.”

Ezt az elméleti tételt káprázatos gyorsasággal ültették át a gyakorlatba, és valóban munkába állt az elektronszivattyú mint hatékony energiaforrás — és a siker minden újabb állomása Haliam hírnevét öregbítette.

3

Lamontnak semmi oka nem volt rá, hogy Hallam hírnevét alaptalannak vélje; sőt bizonyos mértékig hősnek tekintette őt. (Ez az érzés később zavarba ejtette. Utóbb némi sikerrel iparkodott kitörölni az emlékét a tudatából.) De mikor először kért hosszabb interjút a tervezett történeti munkához, még hősnek tekintette Hallamet.

Hallam megközelíthetőnek látszott. Harminc év alatt olyan nyilvános megbecsülésben részesítették, csoda, hogy nem kapott nyakmerevedést tőle. Fizikailag látványosan megöregedett, és korántsem előnyére. Testileg valami nehézkesség lett úrrá rajta, s ez olyan megjelenést kölcsönzött neki, mintha körültekintően súlyos egyéniség volna; durva vonású arca akár intellektuális nyugalmat is áraszthatott volna. Még mindig hamar elvörösödött, túltengő önbizalma és sértődékeny természete közismert volt.

Hallam futólag tájékozódott, mielőtt Lamont belépett volna hozzá.

— Maga dr. Peter Lamont. Azt mondták, jól dolgozik a paraelméleten. Emlékszem a dolgozatára. A parafúzió tárgyában, ugye? — Igen, uram.

— Akkor frissítse föl a memóriámat! Mondjon róla valamit! Magyarázza el, mintha laikus volnék! Mindamellett — kicsit fölnevetett — bizonyos értelemben laikus is vagyok. Tudja, lévén egyszerű sugárvegyész. Nem pedig elméleti szakember, hacsak nem számítunk itt-ott pár új koncepciót.

Lamont akkor elfogadta ezt mint egyenes beszédet, és Hallam bevezetője valóban nem lehetett olyan szemérmetlenül leereszkedő, mint ahogy visszamenőleg igyekezett beállítani. De — mint később megállapította — jellemző volt Hallam módszerére, ahogy a mások által elvégzett munka lényegét meg tudta ragadni. Utóbb gördülékenyen társalgott a témáról, bár nem különösebben, sőt egyáltalán nem részletezte, milyen forrásból származik a tudása.

De az akkori, fiatal Lamontnak hízelgett az érdeklődés, tehát — a saját munkának kijáró szokott szóbőséggel — rögtön magyarázni kezdte felfedezéseit.

— Nem mondhatom, hogy sokat tettem volna, dr. Hallam. A parauniverzum törvényszerűségeit, a paratörvényeket igazán nem könnyű levezetni. Alig van támpontunk. Abból a kevésből indultam ki, amit tudunk, és nem vállaltam olyan kiindulási pontot, amelyet nem tudok bizonyítani. Erősebb nukleáris interakció esetén evidensnek látszik, hogy könnyebben kerülhet sor kis atommagok fúziójára.

— Parafúziójára — mondta Hallam.

— Igen, uram. Tehát ki kellett találnunk a részleteket. Eléggé bonyolult matematikai megközelítésre volt szükség, de pár transzformáció után túlestünk a nehézségeken. Kiderült példának okáért, hogy ott négy nagyságrenddel alacsonyabb hőmérsékleten lehet létrehozni a lítiumhidrid katasztrófafúzióját, mint itt. Nálunk egy atombomba-robbanás hőmérsékletére van szükség ahhoz, hogy a lítiumhidrid felrobbanjon, a parauniverzumban viszont, hogy úgy mondjam, elég egy dinamitrobbanás. A parauniverzum körülményei között talán egy szál gyufával meg lehetne gyújtani a lítiumhidridet, bár nem valószínű. Felkínáltuk nekik azt is, tudja, hisz a fúziós energia a legtermészetesebb energiaforrásuk, de hozzá sem nyúltak.

— Tudok róla.

— Nyilván túl kockázatosnak találták. Mintha mi tonnaszám töltenénk nitroglicerint a rakétahajtóművekbe. Vagy még rosszabb.

— Nagyon helyes. És a szivattyú történetét is meg akarja írni.

— A nem hivatalos történetét, uram. És, ha megleszek a kézirattal, megkérném, olvassa át. Komoly hasznomra lenne, ha megosztaná velem az események bensőséges ismeretét. Voltaképpen már most merítenék ezen ismeretből, ha volna rám egy kis ideje.

— Majd csinálok. Mire kíváncsi? — Hallam mosolygott. Ekkor mosolyodott el utoljára Lamont jelenlétében.

— Professzor úr, a szivattyú, mármint a gyakorlatban is hasznosítható szivattyú fejlődése egészen félelmetes sebességgel zajlott le — kezdte Lamont. — A Szivattyú-projekt.

— Az Interuniverzális Elektronszivattyú-projekt — helyesbített Hallam még mindig mosolyogva.

— Persze — mondta Lamont a torkát köszörülve —, csak a becenevét használtam. Amint elindult a projekt, a legnagyobb sietséggel és minden zsákutca kikerülésével már ki is dolgozták a részletes mérnöki terveket.

— Igaz — mondta Hallam, és átfutott rajta az önelégültség halvány jele. — Azt mondják, az én érdemem a fantáziadús és eredményes irányítás, de nem szeretném, ha ez a tény a könyvében túlzott hangsúlyt kapna. Fantasztikus mennyiségben álltak a projekt szolgálatába a legbriliánsabb tehetségek. Én pedig nem akarom a magam szerepét eltúlozni, nehogy a team bármelyik tagjának munkáját háttérbe szorítsam.

Lamont kissé bosszúsan csóválta meg a fejét. A választ mellébeszélésnek érezte. Azt mondta:

— Egyáltalán nem erre gondoltam. A szivattyú másik végén lévő lények intelligenciájára gondoltam, hogy a közismert kifejezést használjam. Ők kezdték. Akkor fedeztük föl őket, mikor az első plutónium átalakult volfrámmá; de ők már előbb fölfedeztek minket, éppenséggel azért, hogy biztosítsák ezt az átalakulást. Ők teljesen

elméleti alapon dolgoztak, még az az előnyük sem volt meg, hogy figyelmeztették volna őket, amint ők figyelmeztettek minket. És az a vaslemez, amelyet átküldtek…

Hallam arcáról most már végképp eltűnt a mosoly. Elsötétült a tekintete, és hangosan azt mondta:

— Sosem tudtuk megérteni a szimbólumokat. Semmi jele…

— A geometriai ábrákat megértették, uram. Belenéztem, és egészen magától értetődik, hogy a szivattyú geometriájára vonatkozólag tartalmaztak útmutatást. Azt hiszem…

Hallam dühös mozdulattal lökte hátra a székét.

— Maga csak ne higgyen semmit, fiatalember! Mi végeztük el a munkát, nem ők.

— Igen, de talán nem igaz, hogy ők…?

— Hogy ők mit?

Lamont most ébredt csak tudatára, milyen vihart kavar, de nem értette, mivel. Bizonytalanul mondta:

— Hát, hogy intelligensebbek nálunk, és valójában ők végezték el a munka nehezét. Nem így van, uram?

Hallam arcát elöntötte a vér, amint feltápászkodott.

— Nem!-ordította. — Nem akarok tudni semmiféle misztikus erőről! Túl sok szó esik róluk. Nézze, fiatalember — tette hozzá, miközben vastag ujjával megfenyegette Lamontot, aki a meglepetéstől szinte bénultan ült a székben —, amennyiben a maga története olyan irányt venne, hogy mi csak holmi marionettfigurák voltunk a paralények kezében, nem fog találni olyan intézményt, amelyik vállalkozna a közlésére. Ami pedig engem illet, nem tűröm, hogy az egész emberiséget és az emberi értelmet így degradálja, mint ahogy azt is meg fogom akadályozni, hogy isteneket csináljon a paralényekből.

Lamont döbbenten távozott. Jó szándékot keresett, és keserű indulatokat ébresztett, akaratlanul.

A történelmi forrásai is egyszerre kiapadtak. Aki egy héttel korábban beszédesnek mutatkozott, nem emlékezett semmire, de időt sem tudott szakítani az új interjúra.

Lamontot kezdetben csak piszkálta a dolog, de aztán valami lassú harag gyúlt föl benne. Más szempontból tekintett az összegyűjtött anyagra: megragadta és faggatni kezdte a tényeket. Előzőleg legföljebb kérdezősködött. Az osztályértekezleteken Hallam összehúzott szemöldökkel keresztülnézett rajta; Lamont egy idő múlva megvetően nézett vissza rá.

Mindennek az lett az eredménye, hogy Lamont fontosabbik, paraelméleti pályafutása elvetélni látszott. Így a másodlagos, tudománytörténészi karrier felé fordult az érdeklődése, határozottabban, mint addig bármikor.

6 (Folytatás)

— Az átkozott bolond — dünnyögte Lamont, amikor visszagondolt a történtekre. — Ott kellett volna lenned, Mike, látnod kellett volna, hogy megrémült, mihelyt arról esett szó, hogy a másik oldalon van a mozgatóerő. Ahogy most visszagondolok rá, csodálkoznom kell, miért nem láttam előre, akár egyetlen futó találkozás után is, hogy csak így reagálhat. Hálás lehetsz, hogy soha nem kellett dolgoznod vele.

— Az is vagyok — mondta Bronowski közönyösen —, bár te sem vagy mindig földre szállt angyal.

— Ne panaszkodj! A te munkádban igazán nincsenek problémák. — Érdekesség sincs. Kit érdekel az én munkám rajtam kívül? Öt embert ezen az egész világon. No, talán hatot — ha emlékszel még. Lamont emlékezett.

— Hát igen — mondta.

4

Bronowski nyugodt külseje sohasem csapott be senkit, aki csak felületesen is megismerte. Élesen reagált, és ameddig nem talált megoldást valamilyen problémára, vagy ameddig — ízekre szedvén — nem tudta biztosan, hogy nincs rá megoldás, idegesítette a dolog.

Az etruszk feliratokkal foglalkozott, azon alapult a hírneve. Az etruszk nyelv i. sz. 100-ig eleven volt, de a római kulturális imperializmus jóformán semmit sem hagyott belőle, eltűnt szinte mindenestül. Néhány felirat túlélte az ellenséges rómaiak dúlását meg az évezredes közönyt; ezeket görög betűkkel rögzítették, tehát olvashatók voltak, de semmi több. Az etruszk nyelvnek szemmel láthatóan nem volt köze a környező nyelvekhez; nagyon archaikusnak látszott, és úgy tetszett, még csak nem is indoeurópai.

Bronowski figyelme tehát egy olyan nyelv irányába fordult, amely szintén nem indoeurópai eredetű, nagyon archaikusnak látszik, és a környező nyelvekhez sincs köze. Viszont élő nyelv, és akik beszélik, ma nem laknak túl távol attól a területtől, ahol valaha az etruszkok éltek.

Talán a baszk nyelv? — töprengett Bronowski. És a baszk nyelvet használta útmutatónak. Mások is próbálkoztak már vele, de feladták. Bronowski nem adta fel.

Nehéz munka volt. A baszk maga is rendkívül nehéz nyelv, ráadásul alig jelent segítséget. Ahogy a kutatásaival haladt, Bronowski egyre több bizonyítékot talált a gyanúira. Kellett léteznie valami kulturális kapcsolatnak a korai Észak-Itália és Észak-Hispánia népei között. Komolyan bizonyítani tudta azt is, hogy a kelták elődeinek nyelve átszőtte egész Nyugat-Európát, és hogy e nyelvnek távoli túlélő rokona a baszk is, az etruszk is. Kétezer év alatt azonban a baszk továbbfejlődött, és nem kis mértékben a $_{s}p_{a}$nyollal is keveredett. Előbb tehát ki kellett következtetnie a rómaiak idején beszélt baszk nyelv struktúráját, és azt kellett az etruszkkal összehasonlítania. Mindez hihetetlenül nehéz intellektuális fegyverténynek számított, de Bronowski legyőzte az akadályokat, és győzelmével döbbenetbe ejtette a világ nyelvészeit.

A lefordított etruszk szövegek nehézkes unalmat árasztottak, a világon semmi jelentőségük sem volt, legtöbbjük szokványos sírfelirat. Az viszont, hogy sikerült lefordítani őket, bámulatos volt, és Lamont szempontjából utóbb a legfontosabbnak bizonyult.

De nem rögtön. Hogy teljesen hívek legyünk az igazsághoz, már öt éve készen voltak a fordítások, amikor Lamont egyáltalán megtudta, hogy létezett valaha etruszk nép. De akkor Bronowski eljött előadást tartani az egyetemre; Lamont pedig, aki általában ellógta az

efféle szokásos egyleti előadásokat, amelyeket pedig előírtak a tanszék tanárainak, ezt az egyet nem mulasztotta el.

Nem mintha fölismerte volna az előadás jelentőségét, vagy érdeklődött volna iránta. Egyszerűen találkozót beszélt meg egy romanisztikát végzett hallgatóval, és választhatott az etruszk előadás és egy különösen ellenszenves zenei fesztivál között. A kapcsolat laza volt, és Lamont szempontjából nem is valami biztató, de az előadásra elvezette.

Azt viszont meglehetősen élvezte. A feledésbe merült etruszk civilizáció első ízben keltett benne valami távoli érdeklődést. A megfejtetlen nyelv problémáját egyenesen elragadónak találta. Fiatalkorában gyönyörűséggel oldott meg képrejtvényeket, de a többi gyerekes játékával együtt a sutba vágta ezt is, hogy sokkal nagyobb jelentőségű kriptogramok, a természet által kialakított képrejtvények megoldásába merüljön. Így jutott el a paraelmélethez.

Bronowski előadása azonban fölélesztette benne azt a hajdani örömet, melyet a jelek véletlen halmazának fokozatos értelmezése szerez, s mindezt kellően magas, a rejtvénynek rangot adó nehézségi fokon. Bronowski nagyformátumú kriptogramfejtő volt, és Lamont különösen élvezte, ahogy az állhatatos ész erőt vesz az ismeretlenen.

De az egész füstbe mehetett volna — pedig három dolog is egybeesett, az, hogy Bronowski megjelent az egyetemen, hogy Lamontban felébredt ifjúkorának rejtvényfejtő lelkesedése, és egy vonzó fiatal hölgy társadalmilag ösztönző jelenléte —, ha mindez nem a Hallamnél tett látogatás előtti napon történik; mikor is Lamont, mint hamar rájött, állandó és komoly kutyaszorítóba került.

Az interjú után alig egy órával elhatározta, hogy felkeresi Bronowskit. Megbeszélendő azt, ami szerinte magától értetődött, Hallamet viszont annyira sértette. Mivel olyan keményen lerámolták, Lamont elhatározta, hogy visszaüt, ráadásul abban a témában, amely miatt a lerámolást elszenvedte. A paraemberek intelligensebbek, mint az emberek. Lamont eddig úgy hitt ebben, lazán, mint kézenfekvő, de nem életbevágó igazságban. Most ez az igazság életbevágó lett. Be kell bizonyítani, és rá kell kényszeríteni Hallamet, hogy lenyelje, méghozzá keresztben, és minél élesebbek a sarkai, annál jobb.

Lamont oly messze találta magát a hős iránt nemrég érzett rajongástól, hogy nagyon élvezte az elképzelt látványt.

Bronowski még mindig ott volt az egyetemen. Lamont a nyomába eredt, és nyomatékosan kérte, hogy találkozhassék vele. Bronowski, mikor már képtelen volt kitérni, nyájasan udvarias volt.

Lamont röviden nyugtázta az udvarias fogadtatást, sebtében bemutatkozott, és a tárgyra tért.

— Bronowski doktor, nagyon boldog vagyok, hogy még elcsíptem, mielőtt elindult volna. Remélem, rá tudom bírni, hogy maradjon

tovább.

— Talán nem is lesz nehéz dolga. Ugyanis állást ajánlottak a tanszéken — válaszolt Bronowski.

— És elfogadja?

— Még gondolkozom, de lehet.

— El kell fogadnia! El is fogadja, ha meghallja, amit mondani akarok. Dr. Bronowski, mi dolga marad most, hogy megfejtette az etruszk írást?

— Nemcsak azzal foglalkozom, fiatalember. — (Öt évvel volt idősebb Lamontnál.) — Régész vagyok. És higgye el, az etruszk kultúra több, mint ezek a feliratok, és a korai itáliai kultúra több, mint az etruszkok kultúrája.

— De nyilván korántsem olyan izgalmas, korántsem jelent akkora kihívást, mint az etruszk feliratok.

— Elismerem.

— Akkor örömmel fogadna valamit, ami izgalmasabb, nagyobb kihívást jelent, és vagy egymilliószor fontosabb, mint azok az etruszk feliratok.

— Mire gondol, dr. Lamont?

— olyan jelek vannak a kezünkben, amelyek nem egy halott kultúrából származnak. Nem is e földi kultúrából, sőt még csak nem is a mi univerzumunkból kerültek elő. Olyasmi, amit paraszimbólumoknak nevezünk.

— Hallottam róluk. Sőt, ami azt illeti, láttam is őket.

— Akkor bizonyára késztetést érzett, Bronowski doktor, hogy megoldja a problémát. Nem kívánta megfejteni a rejtélyt? — Nem kívántam, dr. Lamont, mert nincs mit megfejteni. Lamont gyanakodva nézett rá.

— Úgy érti, el tudja olvasni őket?

Bronowski megrázta a fejét.

— Félreért. Úgy értem, nincs rá mód, hogy akár én, akár bárki más elolvassa őket. Nincs mire építenünk. Földi nyelv esetében, még ha holt nyelvről van is szó, mindig fennáll a lehetőség, hogy találunk egy már megfejtett élő vagy holt nyelvet, amely valami csekély rokonságot mutat a megfejtendővel. És ha nem, valamit segít az is, hogy minden földi nyelvet földi emberek rögzítettek, földi gondolkodásmód alapján. Ez már kiindulási pont, még ha gyenge is. A paraszimbólumok esetében egyetlen ilyen feltétel sincs meg, tehát olyan problémával állunk szemben, amelynek szemmel láthatóan nincs megoldása. A megoldhatatlan probléma pedig nem probléma.

Lamont eddig is nehezen mérsékelte magát, de most kifakadt.

— Téved, doktor. Igazán nem akarom a saját szakmájában kioktatni, de nyilván nem tudhat néhány olyan tényről, amelyet az én szakmámban fedeztek föl. Paralényekkel van dolgunk, akikről jó

formán semmit sem tudunk. Nem tudjuk, milyenek, hogyan gondolkodnak, milyen világban élnek, semmi lényeges vagy alapvető dolgot sem tudunk róluk. Ebben igaza van.

— Vagyis csaknem semmit sem tudunk róluk, igaz? — Bronowskit nem hozta lázba az ellenérv. Zsebéből egy csomag aszalt fügét vett elő, és eszegetni kezdte. Kínálta Lamontot is, de az csak a fejét rázta.

— Igen. Egy döntő fontosságú dolgot viszont igenis tudunk róluk. Hogy sokkal intelligensebbek, mint mi. Egy: energiacserére képesek, az univerzumaink között létező szakadék dacára, míg mi passzív szerepre vagyunk kárhoztatva.

Itt Lamont megszakította a beszéd fonalát, hogy megkérdezze: — Tud valamit az interuniverzális elektronszivattyúról?

— Egy keveset — mondta Bronowski. — Ahhoz, hogy követni tudjam, doktor, eleget. Hacsak nem merül el a technikai részletekben. Lamont rákapcsolt.

— Kettő: instrukciókat küldtek nekünk, hogy elmagyarázzák, hogyan alakítsuk ki a szivattyú innenső oldalát. Nem értettük ugyan, de a diagramokon valahogy eligazodtunk, így megfelelő útbaigazítást kaptunk. Három: valahogy érzékelnek bennünket. Legalábbis észlelik a tőlünk elmenő volfrámot, hogy csak egy példát mondjak. Tudják, hol található, és ennek értelmében cselekszenek. Mi nem tudunk semmi ehhez hasonlót. Van más is, de elég ennyi, hogy bebizonyítsam: a paraemberek sokkal intelligensebbek nálunk.

— Mégis úgy gondolom, kisebbségben van itt. A kollégái bizonyára nem értenek egyet önnel — mondta Bronowski.

— Hát nem. Hogyan találta ki?

— Csak úgy, hogy maga nyilvánvalóan téved, érzésem szerint.

— A tényeim tények. Akkor meg hogyan tévedhetnék?

— Ön pusztán azt bizonyítja, hogy a paralények technológiája előbbre tart, mint a miénk. Mi köze mindennek az intelligenciához? Nézze csak — Bronowski felállt, hogy levegye a zakóját, aztán úgy ült le valami félig hátrahanyatló helyzetbe, miközben kerekded, puha teste kényelmesen elterült, mintha a fizikai kényelem segítené a gondolkodásban —, két és fél évszázaddal ezelőtt Matthew Perry amerikai tengerészkapitány bevezette flottiláját Tokió kikötőjébe. A japánok, akik mindaddig elszigetelve éltek, olyan technológiával találták szemben magukat, amely messze földmúlta az övékét, és úgy döntöttek, nincs értelme az ellenállásnak. Egy militarista szellemben nevelt milliós nép tehetetlennek bizonyult néhány tengerentúli hajóval szemben. Azt bizonyítja-e mindez, hogy az amerikaiak intelligensebbek lettek volna, mint a japánok, vagy csak azt, hogy a nyugati kultúra másképpen működ? Nyilván az utóbbit. Fél évszázad múltán a japánok sikeresen utánozták a Nyugat technológiáját, újabb ötven év múltán ipari nagyhatalommá váltak, annak ellenére, hogy

katasztrofális vereséget szenvedtek az egyik akkori háborúban.

Lamont nagyon figyelt, majd azt mondta:

— Erre gondoltam én is, doktor, bár a japánokról nem tudtam. Bár lett volna időm, hogy elmélyedjek a történelemben! De az analógia hamis. Másról van itt szó, mint műszaki felsőbbrendűségről, itt az intelligencia mértékében van különbség.

— Ez feltételezés; nem lehet bizonyítani.

— De lehet, mert ők küldték nekünk az útmutatást. Nagyon akarták, hogy sikerüljön nekünk a szivattyú innenső oldala, így hát megcsináltatták velünk. Fizikailag nem tudtak átjutni, még a vasfóliájuk is, amelyen az üzenetük megjelent (ez az anyag a legstabilabb mind a két univerzumban), lassanként túl radioaktívvá vált ahhoz, hogy egy darabban maradhasson, bár addigra természetesen rögzítettük az üzenetet a saját anyagainkon. — Szünetet tartott, hogy lélegzethez jusson, túl izgatottnak, túl lelkesnek érezte magát. Nem szabad túllihegnie a dolgot.

Bronowski kíváncsian nézett rá.

— Rendben van, küldtek egy üzenetet. Mit akar kihozni ebből?

— Föltételezték, hogy megértjük őket. Csak nem olyan bolondok, hogy hosszú, bonyolult üzenetet küldenek, ha egyszer tudják, hogy nem értjük? Bár a diagramjaik nélkül nem jutottunk volna sehova sem. Na már most, ha ők eleve azt várták, hogy megértsük őket, szükségképpen arra gondoltak, nagyjából azonos műszaki színvonalon állván velük — valahogy ezt is fölmérték, ami megint csak az én elméletemet igazolja —, nagyjából olyan intelligensek is vagyunk, mint ők, tehát nem okoz különös nehézséget, hogy kihozzunk valamit a jeleikből.

Bronowskira nem nagyon hatott az egész.

— Ez esetleg csak a naivitásukat bizonyítja — mondta.

— Úgy véli, azt gondolják, hogy csak egyetlen írott és beszélt nyelv létezik, amelyet egy másik intellektus egy másik univerzumban ugyanúgy használ, mint ők? Ugyan már!

— Tegyük föl, elfogadom az álláspontját — mondta Bronowski. Mit akar tőlem? Mit tegyek? Megnéztem a parajeleket, gondolom, a világ minden régésze és nyelvésze megnézte őket. Fogalmam sincs, mit tehetnék, és senki másnak sincs fogalma, biztos vagyok benne. Húsz év alatt nem jutottunk egyről a kettőre.

— Igaz — mondta Lamont mély meggyőződéssel —, húsz évig senki sem akart előbbre lépni. A Szivattyú-hatóság nem kívánta megfejteni a jeleket.

— Miért ne kívánta volna?

— Mert ha tagadják a paralényekkel való kommunikáció lehetőségét, akkor ők tűnnek fel sokkal intelligensebbeknek. Mert az önbecsülésüket sértené, ha az emberiség a szivattyúval kapcsolatban

csak a marionettfigurák szerepére volna kárhoztatva. És legfőképpen — itt Lamont igyekezett kiküszöbölni hangjából a dühöt —, mert akkor Hallam elveszítené a szivattyú atyjának dicső nevét.

— Tételezzük föl, mégis, hogy akartak haladni. Csak nem sikerült. A szándék még nem tett, tudja jól.

— Rábírhatták volna a paralényeket az együttműködésre. Ők is küldhettek volna üzenetet a parauniverzumba. Soha nem került rá sor, pedig megtehették volna. Egy teleírt fémréteget el lehetett volna helyezni a volfrámgolyók alatt.

— Hát még mindig keresnek újabb volfrámmintákat, noha a szivattyú működik?

— Nem; de észlelnék a volfrámot, és föltételeznék, hogy így próbáljuk felhívni magunkra a figyelmüket. Volfrámrétegre is lehetne nyomtatni az üzenetet. Ha veszik a hívást, és értelmezik akár a legkisebb mértékben is, visszaküldenék a saját üzenetüket, amelyben bizonyára benne lenne, mit vettek ki a miénkből. Felállíthatnak egy táblázatot, amelyen összevetik az ő szavaikat a mieinkkel. Az információcserét először ők indítanák felénk, aztán mi őhozzájuk, akkor megint ők jönnének, és így tovább.

— És — mondta Bronowski — ők csinálnák a nehezét. — Igen.

Bronowski megrázta a fejét.

— Nem akkora mulatság, ugye? Engem nemigen csábít. Lamont növekvő dühvel nézett rá.

— Miért nem? Azt gondolja, nem hoz elég dicsőséget? Elég hírnevet? Mi maga, hírnévszakértő? A fenébe is, milyen hírnévre vergődött azokkal az etruszk feliratával? Lekörözött öt másikat, világviszonylatban. Mondjuk, hatot. A siker közismertté tette a körükben, meg is utálták érte. Mit ért el még? Olyan hallgatók előtt tarthat előadásokat, akik már másnap elfelejtik, hogy is hívták magát, és különben sincsenek többen, mint néhány tucatnyian. Tényleg ez után ette a fene?

— Ne dramatizálja a dolgot!

— Rendben van, nem dramatizálom. Keresek valaki mást. Tovább fog tartani, de amint mondta, különben is a paralények vállalják a munka oroszlánrészét. Ha kell, én magam csinálom meg.

— Megbízták ezzel a tervvel?

— Nem. És? Vagy már emiatt sem akar benne lenni? Tudományjogi problémák? A fordítást sem törvény, sem rendelet nem tiltja, és bármikor az asztalomon tarthatok egy kis volfrámot. Nem fogok beszámolni senkinek arról, hogy milyen üzenetet találtam a volfrám helyén, bár ezzel megsértem majd az előírásokat. Ha egyszer megleszek a fordítással, ugyan ki bánja? Ha képes volnék gondoskodni a biztonságáról, és titokban tartanám a szerepét, hajlandó volna

együtt dolgozni velem? Ettől ugyan nem lenne híresebb, de ha többre becsüli a biztonságát…? Nos? — Lamont megvonta a vállát. — Ha viszont egyedül csinálom, megvolna az az előnye, hogy nem kell izgulnom mások biztonságáért.

Felállt, menni készült. Mindketten mérgesek voltak, de a jólnevelt ellenségnek kijáró merev udvariassággal kezelték egymást.

— Remélem — mondta Lamont —, legalább ez a beszélgetés köztünk marad.

Bronowski is felállt.

— Efelől biztos lehet — mondta hűvösen. Rövid kézfogással búcsúztak.

Lamont úgy gondolta, soha többet nem hall Bronowskiról. Már kezdte elhitetni magával, hogy jobb is, ha egyedül gyürkőzik neki a fordításnak.

Két nappal később azonban Bronowski mégis ott volt Lamont laboratóriumában. Meglehetősen nyersen közölte:

— Most elmegyek a városból, de szeptemberre itt leszek. Elfoglalom az állást, és ha még akkor is érdekli, majd meglátom, mit tehetek annak a fordításnak az ügyében, amiről beszéltünk.

Lamontnak alig maradt ideje, hogy néhány meglepett köszönő szót mondjon, Bronowski máris távozott. Szemlátomást még mérgesebb volt, most, hogy beleegyezett, mint amikor ellenállt Lamont kérésének.

Idővel aztán barátok lettek, és Lamont rájött, mi térítette Bronowskit az ő oldalára. A vitájuk utáni napon Bronowski az egyetem néhány magasrangú tisztségviselőjével ebédelt a tanszék klubjában. Az elnök is köztük volt, természetesen. Bronowski ott közölte, hogy elfogadja az állást, időben elküldi a pályázatát. Mindannyian nagy örömmel fogadták bejelentését.

— Külön dicsőség számunkra — mondta az elnök —, hogy egyetemünkön üdvözölhetjük az itaszk feliratok fordítóját. Részünkről a szerencse.

A bakit nem helyesbítette senki sem; Bronowski kínos udvariassággal mosolygott. Aztán az ókortörténeti tanszék vezetője elmagyarázta, hogy az elnök sokkal inkább otthon van Minnesotában, mint a klasszikus ókortudomány területén, és minthogy az Itassa-tó a hatalmas Mississippi forrásvidékén található, a nyelvbotlás szinte természetes.

Ha viszont Lamont gúnyos mosolyára gondolt Bronowski — már ami a hírnevét illeti —, inkább undorítónak találta a bakit.

Mikor azután Lamont meghallgatta a történetet, jót mulatott rajta.

— Ne is folytassa! — mondta. — Egy cipőben járunk. Nyilván azt

mondta magában: istenem, valami olyat kell csinálnom, amit még ez a tökfej is megérthet!

— Bizony, kicsit így történt — ismerte be Bronowski.

5

Egyéves munka után sem tisztáztak sokat. Sor került az üzenetváltásra; meglőtt a válasz is. Semmi más nem történt.

— Találgass! — mondta lázasan Lamont Bronowskinak. — Próbálj ki mindent! Akármilyen marhaságot!

— Pontosan ezt teszem, Pete. Miért idegeskedsz? Tizenkét évig vergődtem az etruszk feliratokkal. Gondolod, ezzel hamarabb megbirkózom?

— Úristen, Mike! Nekünk erre nincs tizenkét évünk.

— Miért ne volna? Nézd, Pete, nem kerülte el a figyelmemet, hogy valami megváltozott benned. Lehetetlenül viselkedsz az utolsó hónapban. Azt hiszem, a startnál már tisztáztuk, hogy ezt a munkát nem lehet elkapkodni, türelmesnek kell lennünk. Megvannak a magam tennivalói az egyetemen is, azt hittem, figyelembe veszed ezt is. Nézd, jó néhányszor megkérdeztem már, hadd kérdezzem meg újra! Miért éppen most sietős?

— Mert sietek — szakította félbe Lamont. — Mert haladni akarok vele.

— Gratulálok- mondta szárazon Bronowski —, én is. Ide figyelj! Remélem, nem élsz a korai halál árnyékában? Nem közölték veled, hogy végzetes rák rejtőzködik a testedben?

— Nem, nem — nyögte Lamont.

— Hát akkor?

— Ne is törődj vele — mondta Lamont, és gyorsan elsétált.

Mikor Bronowskit rábeszélte a közös kutatásra, Lamontot még csak az bántotta, ahogy Hallam a középszerű emberek makacsságával tagadta a paralények nagyobb intelligenciáját. Ez volt az indítéka, az egyetlen indítéka, hogy annyira át akart törni. Eleinte csak ez.

A következő hónapokban azonban végtelenül elkeseredett. Hiába kért fölszerelést, műszaki segítséget, számítógépidőt, igényeit csak késve teljesítették; ha utazáshoz kért pénzt, letorkolták; az őszegyetemi értekezleten állandóan semmibe vették a véleményét.

Akkor telt be a pohár, amikor Henry Garrison rangos tanácsosi kinevezést kapott. A kinevezés minden jog szerint Lamontot illette volna: több időt töltött szolgálatban, képességeit tekintve is többet ért. Lamont haragja akkor olyan pontra hágott, hogy többé nem érezte elégnek, ha csak bebizonyítja az igazát. Olyan knock outot szeretett volna bevinni Hallamnek, amely végképp megsemmisíti.

Ezt az érzést mindennap, minden órában erősítette a szivattyú-állomás dolgozóinak félreérthetetlen magatartása. Lamont érdes egyénisége nem keltett rokonszenvet, bár néhányan azért szimpatizáltak vele.

Maga Garrison zavarban volt. A nyugodt, kevés szavú, szeretetreméltó fiatalember, aki nyilvánvalóan nem akart bajt, enyhén sértődött arccal állt Lamont laboratóriumának ajtajában. Azt mondta:

— Hé, Pete, válthatnánk pár szót?

— Amennyit csak akarsz — vonta össze a szemöldökét Lamont. Nem nézett egyenesen a fiatalember szemébe.

Garrison belépett és letelepedett.

— Pete — mondta. — Nem tudtam visszacsinálni ezt a kinevezést, de szeretném, ha tudnád, nem is erőltettem. Meglepetés volt.

— Ki a fene kért rá, hogy visszacsináld? Azt hiszed, érdekel?

— Hallamet érdekli, Pete. Ha visszacsinálom, megkapta volna bárki más, csak te nem. Mit követtél el az öregúr ellen? Lamont szembefordult vele:

— Te mit gondolsz Hallamről? Milyen ember a te véleményed szerint?

Garrison alaposan meglepődött. Összeszorította az ajkát, megdörzsölte az orrát.

— Nos… — mondta elhaló hangon.

— Nagy ember? Briliáns tudós? Elhivatott vezető? — Nos…

— Majd én megmondom. Hamiskártyás. Szélhámos. Hírnevet és pozíciót szerzett, és most frászban van. Tudja, hogy keresztüllátok rajta, ezért van ellenem.

Garrisonból kiszakadt egy ijedt kis nevetés.

— Csak nem mondtad meg neki?

— Nem. Semmit sem közöltem vele közvetlenül — mondta mogorván Lamont. — Bár egyszer megteszem. De tudja. Tudja, hogy olyan pali vagyok, akit nem vágott át; csak hallgatok.

— De Pete, miért kellene mindezt tudatnod vele? Én sem hiszem, hogy ő a legnagyobb, de miért verném nagydobra? Nyalj neki egy kicsit! A karriered van a kezében.

— Igen?Neki meg a hírneve az én kezemben. És meg fogom mutatni mindenkinek, hogy a király meztelen!

— Hogyan?

Az az én dolgom — morogta Lamont, akinek e pillanatban halvány fogalma sem volt a dolog hogyanjáról.

Nevetséges — mondta Garrison. — Nem győzhetsz. Meg fog semmisíteni. Ha nem egy Einstein vagy Oppenheimer is, nagyobb embernek számít, mint bárki a Földön. Mégiscsak ő az elektronszivattyú atyja a Föld kétmilliárd lakosa szemében, és semmit sem tehetsz ellene, ameddig az elektronszivattyú a földi paradicsom kulcsa. Ameddig ez igaz, Hallam érinthetetlen, és hülye vagy, ha nem hiszed. Az ördögbe is, Pete, nyeld le a békát, mondd meg neki, milyen nagy ember, ne legyél újabb Denison!

— Mondanék neked valamit; Henry — gurult hirtelen méregbe

Lamont. — Miért nem foglalkozol a magad dolgával?

Garrison hirtelen felállt, és egy árva szó nélkül kiment. Lamont pedig egy újabb ellenséggel lett gazdagabb, vagy legalábbis egy jó baráttal szegényebb. Viszont rájött, hogy végül is megérte. Garrison utolsó megjegyzése egészen új irányba térítette a lavinát.

Garrison mondanivalójának ez volt a lényege: „ameddig az elektronszivattyú a földi paradicsom kulcsa… addig Hallam érinthetetlen."

Ez visszhangzott a tudatában. És Lamont figyelme most először fordult el Hallam személyétől az elektronszivattyú irányába.

Vajon az elektronszivattyú valóban a földi paradicsom kulcsa? Vagy netán valami baj is lehet vele?

Az ég szerelmére, a történelem folyamán mindennel volt valami baj. Mi lehet a baj az elektronszivattyúval?

Lamont tudott annyit a paraelmélet történetéből, hogy emlékezzék: a „bajra" annak idején igenis fölfigyeltek. Mikor először került nyilvánosságra, hogy az elektronszivattyú működése során a mi univerzumunkból elektronokat szívnak át a parauniverzumba — ez a csere alapja —, akadt jó néhány tudós, akiben rögtön felmerült a kérdés: „és mi lesz, ha az összes elektront át találják szivattyúzni?"

Könnyen adódott a válasz. A legnagyobb ésszerű szivattyúzási ütem mellett az elektron-utánpótlás milliárdszor milliárd évekre biztosítva van, és a teljes univerzum, feltehetőleg a parauniverzummal együtt, sem tart mindenestül ennek az időnek a töredékéig sem.

A következő ellenérv kifinomultabb volt. Úgysem lehet az összes elektront átszívni. Ha ugyanis az elektronok nagy része átkerül a parauniverzumba, annak erős negatív töltése lenne, míg a mi univerzumunk pozitív töltést mutatna. Ahogy növekedne á töltésbeli különbség, úgy válna egyre nehezebbé, hogy további elektronokat szívjanak át az ellenkező töltésű elektromos vonzás ellenében. Ez pedig évről évre nőne. Valójában persze semleges atomokat szivattyúztak át, de a folyamat során az orbitális elektronok pályája eltorzul, s a töltés a radioaktivitás okozta változások nyomán egyre nagyobb mértékben létrejön.

Ha a töltéskoncentráció megmarad a szivattyúzási szinten, az eltorzult pályájú atomok leállíthatják a szivattyúzás egész folyamatát, bár némi diffúzióval számolni kell. A Földről kisugárzó töltéskoncentrációt és ennek hatását a szivattyú tevékenységére így is kalkulálták.

A Föld megnövekedett pozitív töltése általában azzal a következménnyel járt, hogy a pozitív töltésű napszél nagyobb távolságra kerülte el a Földet, és ezáltal megnőtt a magnetoszféra. McFarland munkájának köszönhetően (Lamont szerint igazából először ő jutott a Nagy Felismerésre) kimutatható, hogy beállt egy

olyan kiegyenlítődési pont, amikor a napszél egyre több felhalmozódott pozitív részecskét ragadott el a Föld exoszférájából. Ahogy növekedett a szivattyúzás intenzitása, tehát minden egyes újabb szivattyúállomás beindításával párhuzamosan növekedett a Föld tiszta pozitív töltése, és a magnetoszféra is megnőtt néhány mérfölddel. Mindazonáltal a változás kismértékű volt, és a napszél a pozitív töltést végül is a Naprendszer külső részeire fújta.

Azonban még így is — ha akár a lehetséges leggyorsabb töltéskiegyenlítődést feltételezzük — elérkezne az az idő, amikor az univerzum és a parauniverzum között a töltéskülönbség olyan fokra jutna, hogy az egész folyamatot leállítsa; és ehhez jóval kevesebb idő kellene, mint az összes elektron eltűnéséhez: az előbbinek egymilliárdodnyi része.

Ez azonban még mindig azt jelenti, hogy a szivattyúzás egymilliárd évig lehetséges marad. Csak egymilliárd évig, de ennyi elég is. Egymilliárd esztendő messze több, mint az egész emberiség élete, de lehetséges, hogy a Naprendszer sem marad fenn annyi ideig. És amennyiben az ember (vagy valamilyen utóda, felszámolója, követője) annyi ideig él, kétségkívül ki fog találni valamit, hogy korrigálja a helyzetet. Egymilliárd év alatt nagyon sok minden történhet.

Lamontnak ezzel egyet kellett értenie.

De aztán valami más ütött szöget a fejébe. Egy másik gondolatmenet, amelyet — jól emlékezett rá — már Hallam is említett egyik népszerűsítő cikkében. Némi undorral előásta azt a cikket. Mielőtt továbbvitte volna az ügyet, fontos volt, hogy megtudja: mint vélekedik maga Hallam.

A cikk egy része így szólt: „A mindenütt jelenlévő gravitációs erő miatt a»lefelé«kifejezést azzal az elkerülhetetlen változással kellett asszociálnunk, amelyet az energiatermelés során használunk fel. Az elmúlt évszázadok során a lefelé folyó víz hajtotta a vízikerekeket, amelyek aztán olyan gépezeteket mozgattak, mint a szivattyúk és generátorok. De mi lesz, ha egyszer minden víz lefolyt már?

A további munka mindaddig lehetetlenné válik, amíg a víz valahogyan vissza nem jut a hegy tetejére — ez pedig munkába kerül. Voltaképpen több munkát jelent felkényszeríteni a vizet a tetőre, mint amennyi munkát a lezúdulásából nyerhetünk. Energiaveszteséggel dolgozunk. Szerencsére a Nap elvégzi helyettünk ezt a munkát. Elpárologtatja az óceánok vizét; a víz felszáll az atmoszféra magasságába, ott felhővé alakul, és eső vagy hó alakjában lecsapódik. A csapadék megnedvesíti a talaj minden szintjét, megtölti a forrásokat és a folyókat és biztosítja, hogy a víz örökké folyjon lefelé.

Azonban mégsem egészen örökké. A Nap azért képes párologtatásra, mert nukleáris értelemben szintén lefelé»folyik«.

Mégpedig sokkal intenzívebben, mint bármely földi folyó; és ha egyszer az egész Nap lezúdult, nem ismerünk semmit, ami újra»felvinné a tetőre«.

Minden lefelé folyik univerzumunkban. Nem lehet a dolgon változtatni. Minden egy irányban folyik lefelé, és csak akkor tudjuk ideiglenesen visszafordítani, ha ki tudunk használni valami még erősebb lezúdulást, amely a közelünkben adódik. Ha örökkön-örökké felhasználható energiához akarunk jutni, olyan útra van szükségünk, amely minden irányban lefelé visz. Ez univerzumunk egyik paradoxoni: minden lejtő, amely az egyik irányban lefelé vihet, visszafelé emelkedő.

De csak a mi univerzumunkra kell-e korlátoznunk magunkat? Gondoljunk a parauniverzumra! Ott is vannak olyan utak, amelyek az egyik oldalról lejtenek, míg másfelől emelkednek. Azok az utak azonban nem hasonlítanak a mi útjainkra. Lehetséges olyan utat választani a parauniverzum felől a mi univerzumunkba, amely lefelé vezet, míg visszafelé szintén lejtőn gurulhatunk a mi univerzumunktól hozzájuk — mivel a két univerzum más törvények szerint viselkedik.

Az elektronszivattyú ezt a két irányban lejtős utat használja fel. Az elektronszivattyú…”

Lamont visszalapozott a cikk címére. Így szólt: *Az oda-vissza lejtő.*

Gondolkodóba esett. A koncepciót természetesen ismerte, termodinamikai következményeivel együtt. De vizsgáljuk meg a kiinduló feltételezést! Minden elméletnek az a gyenge pontja. Mi van akkor, ha a per definitionem helyesnek elfogadott feltételezés téves? Mi volna a következménye, ha más feltételezésekből indulnánk ki? Ellentmondás?

Vaktában kezdett dolgozni, de egy hónapon belül az az érzés lett úrrá rajta, amelyet minden igazi tudós felismer, amikor az össze nem tartozó elemek váratlanul a helyükre kerülnek, a bosszantó kivételek értelmet nyernek, és az agyban bekattan valami. Az igazság.

Ettől a perctől kezdve még jobban kezdte ösztökélni Bronowskit.

— Megyek,és újból meglátogatom Hallamet — mondta aztán egy napon.

Bronowski szemöldöke felhúzódott.

— Minek?

— Hogy kiutasítson.

— Hát igen, mát megint a tempódtól van szó, Pete. Szerencsétlen vagy, ha a gondjaid kicsit csitulnak?

— Nem értesz. Nagyon fontos, hogy kiderüljön: nem is akar meghallgatni. Nem akarom, hogy utána azt mondják, a háta mögött csináltam, nem is tudott róla.

— Mitől? A parajelek megfejtésétől? Hisz még meg sincsenek fejtve. Ne ronts ajtóstul a házba, Pete!

— Nem, nem erről van szó. — És nem mondott többet.

Hallam nem könnyítette meg Lamont dolgát, néhány hétbe telt, míg időt talált a fiatalember számára. Lamont sem kívánt könnyebbséget Hallamnek, láthatatlan tüskéit mind tűhegyeste köszörülte és kimeresztette, úgy vonult be hozzá. Hallam fagyos arccal, durcás tekintettel fogadta.

— Mi is az a krízis, amitől beszél? — kérdezte hittelen.

— Felmerült valami, utam — mondta Lamont. — Amit az ön egyik cikke inspirált.

— Ó! — Aztán gyorsan: — És melyik cikkemről van szó?

— *Az oda-vissza lejtőről.* Amit a *Kamaszkor* számára írt, uram.

— És?

— Azt hiszem, az elektronszivattyú kétirányú lejtő, ha felhasználhatom a hasonlatát, amely egyébként nem a legpontosabb leírása a termodinamika második törvényének.

Hallam arca elfintorodott.

— Mire gondol?

— Legjobban úgy tudnám megmagyarázni, ha felállítanám a két univerzum mágneses mezőinek egyenletét, és demonstrálnám azt az interakciót, amelyet mindeddig — véleményem szerint szerencsétlen módon — nem vettek tekintetbe.

Ezzel Lamont egyenest a táblához lépett, és gyorsan felírta az egyenleteket. Közben legalább olyan gyorsan beszélt is. Lamont tudta, hogy Hallamet bosszantani fogja ez az eljárás, sőt, meg is alázza, hiszen nem tudja követni a matematikáját. Számolt is ezzel.

Hallam felmordult:

— Nézze, fiatalember, nincs időm rá, hogy a paraelmélet valamely aspektusát mindenestül megvitassam. Küldjön részletes jelentést, egyelőre pedig, ha röviden össze tudja foglalni, mit akar, hallgatom.

Lamont elsétált a táblától; arcán félreérthetetlenül tükröződött a megvetés. Így szólt:

— Rendben. A termodinamika második törvénye úgy írja le a folyamatot, mint a végletek szükségszerű kiegyenlítődését. A víz nem lefelé folyik; valójában nem történik más, mint a gravitációs szélső potenciálkülönbségek kiegyenlítése. A víz éppen olyan könnyedén terjed felfelé, ha a föld alatt esett csapdába. Ha két különböző hőmérsékletű anyag összekerül, munkára lehet fogni őket annak az árán, hogy a hőmérsékletkülönbség egy középső szinten kiegyenlítődik. A forró anyag lehűl, a hideg felmelegszik. A lehűlés is, a felmelegedés is a második törvényből következik, és megfelelő körülmények között egyaránt spontán módon jön létre.

— Ne oktasson a termodinamika elemi törvényeire, fiatalember! Mit akar? Kevés az időm.

Lamont változatlan arckifejezéssel, sietség nélkül válaszolt:

— Az ön elektronszivattyújának munkája is a végletek kiegyenlítődéséből származik. Ebben az esetben a végletek a két univerzum fizikai törvényei. Azon feltételek — bármilyenek legyenek is —, melyek e törvényeket lehetségessé teszik, lassan átáramlanak az egyik univerzumból a másikba, s a folyamat végeredménye két olyan univerzum lesz, amelynek természeti törvényei teljesen azonosak, s a mostani helyzethez képest jelentősen eltérnek a középarányos felé. Minthogy a folyamat meghatározhatatlan, de kétségkívül hatalmas változásokat hoz a mi univerzumunkba, komoly megfontolás tárgyává kellene tenni, hogy leállítsák az összes szivattyút, és az egész műveletet mindörökre abbahagyják.

Ezen a ponton várta Lamont, hogy Hallam kiborul, és még a lehetőségét is elvágja minden további magyarázatnak. Hallam megfelelt a várakozásnak. Felugrott a székéből, a szék felborult.

Odébbrúgta, és két lépést tett, hogy egészen Lamont mellé kerüljön.

Lamont gyorsan odébbtolta a saját székét, és ő is felállt.

— Maga hülye! — ordította Hallam, és szinte dadogott dühében. — Csak nem gondolja, hogy akad bárki az állomáson, aki ne értené a természeti törvényszerűségek kiegyenlítődését? Arra fecsérli az időmet, hogy olyasmiről meséljen, amit már akkor tudtam, amikor maga olvasni tanult? Takarodjon innen! És ha be akarja adni a lemondását, tekintse úgy, hogy már el is fogadtam.

Lamont kiment. És bár pontosan azt érte el, amit várt, mégis dühítette, ahogy Hallam bánt vele.

6 (Folytatás)

— Akárhogy is — mondta Lamont —, a helyzet tiszta. Megpróbáltam megmondani neki. Nem akart meghallgatni. Akkor jön a következe lépés.

— És mi volna az? — kérdezte Bronowski.

— Meglátogatom Burt szenátort.

— A Környezetvédelmi és Műszaki Bizottság fejét? — Őt. Ezek szerint hallottál róla.

— Ki nem? De mi értelme, Pete? Van valami a tarsolyodban, ami érdekelhetné? A fordítás nem. Tehát újból megkérdezem. Mit forgatsz a fejedben?

— Nem tudom megmagyarázni. Nem ismered a paraelméletet. — És Burt szenátor ismeri?

— Jobban, mint te, azt hiszem.

Bronowski fölemelte az ujját.

— Pete, ne gyerekeskedjünk. Lehet, hogy vannak dolgok, amelyeket én tudok és te nem. Nem dolgozhatunk össze, ha egymás ellen dolgozunk. Vagy tagja vagyok ennek a két főből álló testületnek, vagy nem. Ha megmondod, mit forgatsz a fejedben, én is mondok valamit. Különben hagyjuk abba az egészet.

Lamont megvonta a vállát.

— Rendben van. Ha akarod, megmondom. Most, hogy odavágtam Hallamnek, és nem kért belőle, talán így a jó. Az a lényeg, hogy az elektronszivattyú természeti törvényeket szállít. A parauniverzum körülményei között az erős interakciók mintegy százszor olyan erősek, mint itt, ez pedig annyit jelent, hogy a maghasadásra nagyobb esély van itt, mint ott, míg a magfúzióra sokkal nagyobb esély van ott, mint itt. Ha az elektronszivattyú kellő ideig tovább működik, olyan végső egyensúly kialakulására számíthatunk, amely mindkét univerzumban egyenlően erős nukleáris interakciót eredményez: tehát tízszer akkorát, mint a mostani itt, és tizedakkorás, mint a mostani ott.

— És erről nem tudott senki?

— Természetesen mindenki tudott róla. Magától értetődött szinte a kezdet kezdetén is. Még Hallam is érti. Ettől lett ideges a gazember. Olyan részletesen kezdtem magyarázni neki, mintha nem tudnám, hogy valaha is hallott róla. Ettől borult ki.

— De mi az egésznek az értelme? Jelent valami veszélyt, ha a kétféle interakció középen találkozik?

— Természetesen. Miért, mit gondolsz?

— Nem gondolok semmit. Mikor is fognak középen találkozni? — A jelenlegi ütem szerint 10^{30} év múlva.

— Mennyi idő az?

— Elegendő arra, hogy milliárdszor milliárd olyan univerzum, mint a miénk, megszülessen, megöregedjen és meghaljon egymás után.

— A pokolba is, Pete, akkor mi benne a kockázat?

— Ahhoz, hogy ezeket a számokat — mondta Lamont lassan és óvatosan —, ezeket a hivatalos számokat megkapjuk, olyan kiinduló föltételezéseket használtak, amelyek véleményem szerint tévesek. Bizonyos feltételezések alapján, amelyeket én helyesnek vélek, már most bajban vagyunk.

— Miféle bajban?

— Képzeld el, hogy a Föld egyetlen gázpamaccsá változik mintegy öt perc alatt. Ezt elég bajnak tekinted?

— A szivattyúzás miatt?

— A szivattyúzás miatt.

— És mi a helyzet a paralények világával? Ők is bajba kerülnének?

— Biztos vagyok benne. Másféle bajba, de bajba.

Bronowski felállt, és járkálni kezdett. Sűrű barna haját Buster Brown frizurába fésülve hordta — legalábbis valaha így nevezték. Most beletúrt a hajába. Azt mondta:

— Ha a paralények sokkal intelligensebbek nálunk, miért nyomják a szivattyút? Bizonyára előbb felismerik a veszélyeit, mint mi.

— Gondoltam erre én is — mondta Lamont. — Szerintem, mivel ők kezdték el a szivattyúzást, és csakúgy, mint mi, látszólagos előnyök érdekében, csak később kezdte őket aggasztani, mi minden következménnyel járhat.

— De te már ismered a következményeit. Lehetséges volna, hogy lassabban gondolkodnának nálad?

— Attól függ, mikor kezdik el keresni a következményeket. A szivattyú túl vonzó játék ahhoz, hogy bárki megpróbálja elrontani. Én sem keresgéltem volna, ha nincs… És te, Mike, te mire gondolsz?

Bronowski abbahagyta a járkálást, mélyen Lamont szemébe nézett, és így szólt:

— Azt hiszem, találtunk valamit.

Lamont vadul nézett rá, aztán előreugrott, és elkapta a kabátujját.

— A parajelek között? Beszélj, Mike!

— Azalatt történt, míg te Hallamnél voltál. Éppen mialatt tárgyaltál Hallammel. Nem tudtam pontosan, mit szóljak hozzá, hisz nem tudhattam, miről van szó valójában. De most…

— De most?

— Most sem vagyok egészen biztos. Érkezett egy új fémlemezke, hat jel van rajta.

— Ó!

— Latin betűkkel. És ki lehet ejteni.

— Mi az?

— Itt van.

Bronowski úgy kapta elő a lemezkéz, mint egy bűvész. A fémlemezbe vésve a parajelek finom és komplikált spiráljaitól és matematikai díszítményeitől gyökeresen különböző hat, gyermekes, ákombákom betű állt: FELELM.

— Mit gondolsz, mit jelent? — kérdezte Lamont elképedve.

— Csak arra tudok gondolni, hogy FÉLELEM, bár rosszul írták. — Szóval ezért vizsgáztattál? Mert úgy érezted, hogy ott, a másik oldalon valaki fél?

— És azt is éreztem, hogy ennek valami kapcsolatban kell lennie azzal a szemlátomást növekvő izgalommal, amivel egy hónapja küszködsz. Őszintén szólva, Pete, nem szeretek sötétben tapogatózni.

— Jó. De ne következtess túl hamar! Te vagy az egyetlen, aki eligazodsz a töredékes üzenetek közt. Ugye értelmezhetjük úgy, hogy a paralények kezdtek el félni az elektronszivattyútól?

— Nem feltétlenül — mondta Bronowski. — Nem tudom, menynyire érzékelik a mi univerzumunkat: csak a kirakott volfrámot érzékelik-e, vagy a jelenlétünket is; vagy netán a lelkiállapotunk érzékelésére is képesek Talán csak meg akarnak nyugtatni bennünket, hogy nem kell félnünk.

— Akkor miért nem azt írták: NEMFELELM? — Mert még nem tudják elég jól a nyelvünket. — Hm. Akkor nem mehetek Burthöz.

— Én nem mennék. A dolog kétesélyes. Voltaképpen addig nem is fordulnék Burthöz, amíg nem kapunk még valamit odaátról. Ki tudja, mit akarnak mondani?

— Nem, Míke, én nem várhatok. Tudom, hogy igazam van. Nincs sok időnk.

— Rendben van, de ha ellátogatsz Burthöz, az összes hidat fölégeted magad mögött. Soha nem fogják megbocsátani a kollégák. Gondoltál már arra, hogy az itteni fizikusokkal beszélj? Te egymagadban nem tudsz nyomást gyakorolni Hallamre, de egy egész csoport…

Lamont élénken megrázta a fejét.

— Nem. Ezen az állomáson az emberek a kaméleontermészetüknek köszönhetik az életüket. Egyetlen sincs köztük, aki szembe merne szállni vele. Összefogni, hogy Hallamre nyomást gyakoroljunk? Akár ha egy tál főtt spagettit akarnál vigyázzba állítani.

Bronowski lágy arca szokatlanul elkomorult.

— Lehet, hogy igazad van.

— Tudom, hogy igazam van — mondta Lamont éppen olyan komoran.

7

Elég sok időbe telt, míg Lamont el tudta kapni a szenátort. Fájlalta az elvesztegetett időt, annál is inkább, minthogy a paralényektől nem jött további latin betűs üzenet. Másmilyen sem, pedig Bronowski vagy féltucatot küldött, és mindegyikben gondosan kombinálta a parajeleket meg a FELELM és a FÉLELEM szót egyaránt. Lamont nem volt biztos a féltucat variáció jelentőségében, de Bronowski, úgy látszott, reménykedik.

De nem történt semmi, Lamont pedig végre Burthöz készült.

A szenátor vékony arcú, éles szemű, idős ember volt. Harminc éve vezette a Környezetvédelmi és Műszaki Bizottságot. Legalább egytucatszor bizonyította, hogy komolyan veszi a dolgát.

Most régimódi nyakkendőjét babrálta. Szerette ezt a nyakkendőt (ez is volt az ismertetőjele), és azt mondta:

— Legföljebb fél órát szánhatok magára, fiam. — És a karórájára nézett.

Lamont nem izgult. Arra gondolt, felkelti ő annyira Burt szenátor érdeklődését, hogy az megfeledkezzék az időről. Nem is akarta az elején kezdeni, teljesen más szándékai voltak, mint Hallam esetében. Azt mondta:

— Nem akarom matematikával untatni, szenátor úr, de feltételezem: tisztában van vele, hogy a szivattyúzással a két univerzum természeti törvényei összekeverednek.

— Összerázódnak — mondta nyugodtan a szenátor —, és az egyensúlyi állapot vagy 10^{30} év múlva fog bekövetkezni. Helyes értéket mondtam? — Eddig nyugodt szemöldökét felhúzta, aztán megint leeresztette, ezzel hosszúkás arca olyan kifejezést öltött, mintha állandóan meg volna lepődve.

— Igen — mondta Lamont —, de ezek az értékek azon a feltételezésen alapszanak, hogy a két univerzumba kerülő idegen törvények a fény sebességével terjednek átlépés után. De ez csak feltételezés, és én tévesnek tartom.

— Miért?

— A vegyülési sebességet kizárólag az univerzumunkba küldött plutónium 186-ban mérték. A vegyülés mértéke kezdetben rendkívül lassú (feltehetőleg azért, mert az anyag sűrű), de idővel növekszik. Ha viszont a plutónium kevésbé sűrű dologgal vegyül, ez a mérték sokkal gyorsabban nő. Néhány ilyen mérésből kiszámították, hogy az ilyen jellegű behatolás rátája vákuumban elérné a fénysebességet. Némi időbe telik, amíg az idegen törvények megtalálják útjukat az atmoszféráig; sokkal kevesebb időt vesz igénybe, hogy átkeveredjenek az atmoszféra felső rétegein, s aztán az űrben 300 000 km/

másodperces sebességgel rövidesen semmivé szóródjanak.

Lamont kis szünetet tartott, hogy végiggondolja a célszerű folytatást, de a szenátor azonnal tovább ment.

— Folytassa! — sürgette annak az embernek a türelmetlenségével, aki nem akarja vesztegetni az időt.

— A föltételezés kényelmes, első hallásra értelmes is, sőt: veszélytelen. De mi van, ha nem az anyag töri meg az idegen törvények behatolását, hanem az univerzum alapszövete?

— Mi ez az alapszövet?

— Nem tudom szavakba foglalni. Van rá matematikai kifejezés, az jól reprezentálja, de szavakkal nem tudom kifejezni. Az univerzum alapszövedéke az, ami a természet törvényeit diktálja. A mi univerzumunk alapszövedéke kényszeríti rá az energiát, hogy megmaradjon. A parauniverzum alapszövedéke, amelyet, hogy úgy mondjam, más bordában szőttek, teszi az ottani nukleáris interakciót százszor erősebbé a miénknél.

— Tehát?

— Ha tehát az alapszövedékbe hatol be valami, uram, az anyag meglétének — tekintet nélkül a sűrűségre — csak másodlagos jelentősége van. A behatolás sebessége vákuumban is alig nagyobb, mint sűrű tömegben. Földi értelemben a behatolás sebessége az űr külső részein nagy lehet ugyan, de csak tört része a fénysebességnek.

— Ami azt jelenti…?

— Hogy az idegen szövedék nem oszlik szét olyan gyorsan, mint gondoljuk, hanem a Naprendszerben, hogy úgy mondjam, felhalmozódik, mégpedig sokkal nagyobb koncentrációban, mint eddig feltételeztük.

— Értem — bólintott a szenátor —, és meddig tart, amíg a Naprendszer tere egyensúlyi állapotba jut? Gondolom, kevesebb, mint 10^{30} évig?

— Sokkal kevesebb ideig, uram. Lényegesen kevesebb ideig, mint 10^{10} év, azt hiszem. Talán ötvenmilliárd évről beszélhetünk.

— Nem túl sok, de elég, nem? Nincs közvetlen ok a rémületre, ugye? — Attól tartok, uram, van. Sokkal előbb bekövetkezhet a baj, mint az egyensúlyi állapot. A szivattyúzás miatt a nukleáris interakció a mi univerzumunkban pillanatról pillanatra erősebbé válik. — Mérhetően erősebbé…

— Talán még nem, uram.

— Húszévnyi szivattyúzás után?

— Talán még nem, uram.

— Akkor miért izguljunk?

— Mert a nukleáris interakciók erejétől függ az a sebesség, amellyel a Nap belsejében magfúzió során a hidrogén héliummá alakul. Ha az interakció — bár észrevétlenül — erősödik, a Nap

belsejében a hidrogénfúzió érezhetően megnövekszik. A Nap nagyon érzékeny egyensúlyt tart fenn a gravitáció és a kisugárzás között. Ha pedig ezt az egyensúlyt a sugárzás javára felbillentjük, és jelen igyekezetünk erre irányul…

— Igen?

— …elképzelhetetlen méretű robbanás várható. A mi univerzumunk törvényei szerint egy olyan kicsi csillag, mint a Nap, nem képes szupernóvává alakulni. Megváltozott természeti törvények esetében képes lehet. Nem hiszem, hogy lesz valami előjele. A Napban létrejön a robbanás, és nyolc perccel azután mi ketten halottak vagyunk, a Föld pedig úgy elpárolog, hogy egy gőzfelhőnél több nem marad belőle.

— És semmit sem tehetünk?

— Ha máris túl késő, és megsértettük az egyensúlyi állapotot, semmit. Ha még nincs túl késő, le kell állítanunk a szivattyút. A szenátor a torkát köszörülte.

— Mielőtt beleegyeztem volna, hogy fogadom, fiatalember, érdeklődtem maga után. Hogy mi a háttere, honnan érkezik, hiszen nem ismerem személyesen. Többek között érdeklődtem dr. Hallamnél is. Ismeri, azt hiszem.

— Igen — Lamont szája széle megremegett, de a hangja nem —, jól ismerem.

— Azt mondta — folytatta a szenátor, és az asztalán fekvő papírba sandított —, hogy maga bajkeverő hülye, kétes az elmeállapota, és követeli, hogy utasítsam el.

Lamont igyekezett nyugodt hangon válaszolni. — Ezek az ő szavai, uram?

— Pontosan.

— Akkor miért egyezett bele, hogy mégis fogadjon, uram?

— Ha valakiről, akár Hallamtől is, olyan információt kapok, mint önről, általában nem fogadom az illetőt. Az időm drága, és csak Isten a megmondhatója, hány olyan kétes elmeállapotú bajkeverő hülye fordult meg nálam, akit a legmagasabb helyekről ajánlottak be. Ezúttal azonban nem tetszett Hallam „követelése”. Egy szenátortól nem illik követelni. Ezt Hallam is megtanulhatná.

— Akkor segíteni fog, uram?

— Segíteni? Miben?

— Hogy megszervezzük a szivattyúk leállítását. — Nem. Egyszerûen lehetetlen.

— Miért? — kérdezte Lamont. — Ön a Környezetvédelmi és Műszaki Bizottság elnöke, és éppen az ön feladata, hogy leállíttassa a szivattyúzást vagy bármilyen más technológiai folyamatot, amely a környezet visszafordíthatatlan megkárosításával járhat. Nincs nagyobb, visszafordíthatatlanabb károsodás, mint amivel az

elektronszivattyú fenyeget.

— Bizonyára. Bizonyára. Föltéve, ha magának van igaza. Azonban úgy tűnik föl, elbeszélésének az a lényege, hogy a maga kiinduló föltevése nem azonos az elfogadottal. Ki tudja megmondani, melyik föltevés helyes?

— Az a struktúra, uram, amit én fölépítettem, választ ad néhány olyan kérdésre is, amelyet az elfogadott elméletek nem tudnak megmagyarázni.

— Nos, akkor a kollégái elfogadhatták volna a módosító javaslatait, és ön aligha keresett volna fel, gondolom.

— A kollégáim, uram, nem hisznek nekem. Érdekükben áll, hogy ne higgyenek.

— Az ön érdekében meg nyilván az áll, hogy ne higgye el, ha netán téved. Az én hatalmam, fiatalember, papíron óriási, de csak akkor győzhetek, ha a közösség megengedi. Hadd adjak egy kis leckét gyakorlati politikából.

Ránézett a karórájára, hátradőlt a székében és mosolygott. Nem volt jellemző rá az efféle ajánlat, de *A Föld Híreiben* aznap reggel megjelent vezércikk úgy írta le őt, mint az egész Nemzetközi Kongresszus „legérettebb, legképzettebb politikusát”, és még mindig ez a mondat melengette.

— Tévedés azt hinni — mondta —, hogy a közösség azt akarja, hogy megóvjuk a környezetét, megmentsük az életét, tehát hogy hálásan követne bármilyen idealista hőst, aki ilyen célokért indul harcba. A közösség a saját személyes kényelmét akarja. Pontosan tudjuk a huszadik századi környezeti krízis tanulságaiból. Nagyon jól tudták, hogy a cigaretta növeli a tüdőrák esélyét, és a magától értetődő gyógymód az, ha nem cigarettáznak többet. De inkább olyan cigarettát követeltek gyógymódként, amely nem rákkeltő. Mikor kiderült, hogy a belső égésű motorok veszélyesen károsítják az atmoszférát, a magától értetődő gyógymód az lett volna, ha lemondanak a belső égésű motorról; de inkább olyan motort követeltek gyógymódként, amely kíméli a környezetet.

Tehát ne kérje tőlem, fiatalember, hogy állíttassam le az elektronszivattyúkat! Egész bolygónk gazdasága és kényelme alapszik rajtuk. Mondja meg inkább, hogyan lehetne valahogy elintézni, hogy az elektronszivattyúk ne robbantsák fel a Napot!

— Nincsen rá mód, szenátor úr — mondta Lamont. — Annyira alapvető dologról van szó, hogy nem lehet játszani vele. Le kell állíttatni.

— Ó! Tehát azt mondja, vissza kell állnunk arra a szintre, ahol az elektronszivattyú előtt voltunk?

— Muszáj.

— Ebben az esetben önnek cáfolhatatlanul kell bizonyítania, hogy

igaza van.

— A cáfolhatatlan bizonyíték az — mondta hűvösen Lamont —, hogy felrobban a Nap. Remélem, nem akarja, hogy odáig elmenjek?

— Talán nem föltétlenül. Nem tudja Hallamet meghátrálásra kényszeríteni? Miért?

— Mert kisformátumú ember létére ő lett az Elektronszivattyú Atyja. Hogyan vallaná be, hogy a gyermeke lerombolja a világot?

— Értem, mit mond, a világ szemében azonban ő mégiscsak az Elektronszivattyú Atyja, tehát e tekintetben csak az ő szava eshet kellő súllyal a latba, nem igaz?

Lamont megrázta a fejét.

— Soha nem fogja elismerni. Inkább végignézi, hogyan robban szét a Nap.

— Akkor kényszeríteni kell — mondta a szenátor. — Önnek megvan az elmélete, de egy elmélet önmagában nem ér semmit. Bizonyára van rá mód, hogy ellenőrizzük. Az uránium radioaktív lebomlása például a magjában végbemenő interakciók ütemétől függ. Változott-e ez az ütem a maga elméletének megfelelően s az elfogadottat cáfoló módon?

Lamont újra megrázta a fejét.

— A szokásos radioaktivitás gyönge nukleáris interakciók velejárója, és sajnos az ilyen jellegű kísérletek csak határesetnek számító bizonyítékokkal szolgálnak. Amire félreérthetetlen eredmény adódik, már túl késő lesz.

— Akkor mit tegyünk?

— Vannak olyan pion-interakciók, amelyek már most félreérthetetlen adatokat produkálhatnak, sőt vannak kvark-kvark kombinációk, amelyek nemrég meghökkentő eredményre vezettek; biztos vagyok benne, hogy meg tudom magyarázni…

— Na látja.

— De ahhoz, hogy hozzájussak ezekhez az adatokhoz, feltétlenül szükségem van a Holdon lévő protonszinkrotronra, amely évekre előre be van táblázva. Ellenőriztem. Hacsak valaki nem lép akcióba.

— Rám gondolt?

— Önre, szenátor úr.

— Lehetetlen, fiam, amíg dr. Hallam ezt állítja magáról — és Burt szenátor bütykös ujjával az előtte lévő papírt ütögette. — Ez nem fog menni.

— De hát a Föld léte…

— Bizonyítsa be!

— Nyúljon át Hallam feje fölött, és bebizonyítom. — Bizonyítsa be, és átnyúlok.

Lamont mély lélegzetet vett.

— Szenátor úr! Tegyük föl, csak egészen apró esély van rá, hogy

igazam van. Nem lenne érdemes ezért az egészen apró esélyért is harcba szállni? Mindent kockára tettek; az egész emberiséget, az egész bolygót…

— Azt akarja, hogy a jó ügy érdekében síkra szálljak? Szeretnék. Van valami tragikus szépsége a jó ügy érdekében folytatott küzdelemnek. Minden jóérzésű politikus álmodozik róla olykor, hogy a lángok közé rohanjon, mialatt angyalok kórusa kíséri. Elég mazochizmus van bennünk. De ehhez meg kell teremteni a küzdelem valamiféle esélyét, dr. Lamont. A küzdelemhez kell valami, aminek esélye — legalább esélye — van a győzelemre. Ha maga mellé állok, semmit sem érek a puszta szavával a hőn áhított szivattyú ellenében. Megkívánhatom-e, hogy mindenki adja föl a személyes kényelmét és azt a bőséget, amit az elektronszivattyú jóvoltából már megszokott, csak mert valaki tüzet kiált, míg az összes többi tudós vele szemben foglal állást, és a tisztelt Hallam is hülyének tartja? Nem, uram, én nem rohanok semmiért a lángok közé.

— Akkor csak abban segítsen — mondta Lamont —, hogy bizonyítékokat találjak. Nem kell nyilvánosan föllépnie, ha fél.

— Én nem félek — szakította félbe Burt. — Csak gyakorlatias vagyok. Dr. Lamont, a félóra letelt. Sőt jóval több, mint fél óra.

Lamont egy pillanatig csalódottan nézett rá, de Burt arckifejezése most már áthatolhatatlanná vált. Lamont kiment.

Burt szenátor nem fogadta rögtön a következő látogatót. Percekig bámulta a bezárult ajtót, percekig játszott a nyakkendőjével. Lehetséges, hogy ennek az embernek igaza van? Van rá akár egy csöppnyi esély is? Őszinte gyönyörűséget szerzett volna neki, ha betarthat Hallamnek, ha beletaposhatja a sárba — de nem, ilyen nincs. Hallam érinthetetlen. Tíz évvel azelőtt összeakaszkodott vele. Nyilvánvalóan igaza volt, míg Hallam égbekiáltóan tévedett, mint ezt az események is igazolták. Burt mégis megalázó vereséget szenvedett, és majdnem megbukott az újraválasztáson.

Megrázta a fejét, mintegy rendre intve magát. Az újraválasztását kockára teheti egy jó ügy érdekében, de azt már nem kockáztathatja meg, hogy újra megalázzák. Kiszólt a következő látogatóért, és az arca újra nyugodt, nyájas kifejezést öltött, amikor felállt, hogy elébe siessen.

8

Ha Lamont ekkor még mindig úgy érzi, hogy szakmailag van vesztenivalója, habozott volna. Joshua Chen egyetemesen népszerűtlen volt, ha bárki szóba állt vele, egyszerre utálni kezdték az államgépezet szinte minden zugában. Chen maga volt az egyszemélyes forradalom, aki mindenhol hallatta a hangját, mert átütő intenzitással képviselte ügyeit, és mert olyan szervezetet épített ki, amely szorosabb szálakkal volt összekötve, mint bármilyen normális politikai csapat (erre több politikus kész volt megesküdni).

Többek között ő volt az egyik oka annak is, hogy a bolygó energiaszükségleteit ilyen hamar az elektronszivattyúra bízták. A szivattyú előnyei nyilvánvalóak voltak: nem szennyezte a környezetet és nem került pénzbe; de hosszú utóvédharcokkal fenyegettek a nukleáris energia védelmezői, nem mintha a nukleáris energia jobb lett volna, hanem mert a gyermekkorukra emlékeztette őket.

De mikor Chen verni kezdte a tamtamot, a világ egy kicsit jobban odafigyelt.

Most ott ült Lamonttal szemben. Széles pofacsontja és kerek arca tanúsította, hogy háromnegyedrésit kínai lehet. Azt mondta:

— Egyet tisztázzunk! Maga csak a saját nevében beszél?

— Igen — mondta keményen Lamont. — Hallam nem támogat. Sőt kijelentette, hogy bolond vagyok. Meg kell szereznie Hallam jóváhagyását, mielőtt léphetne?

— Nem kell nekem senki jóváhagyása — mondta Chen a várható arroganciával, aztán újra gondolataiba mélyedt.

— Azt mondja, a paralények előbbre tartanak a technológia terén, mint mi?

Lamont ekkora lépést tett a kompromisszum irányában. Nem mondta többé, hogy intelligensebbek.‚Előbbre tartanak a technológia terén” — ez kevésbé volt sértő, de igaz volt.

— Tiszta sor — mondta Lamont —, ha csak azt vesszük, hogy ők tudnak anyagokat küldeni nekünk az univerzumok közötti szakadékon át, míg mi nem.

— Akkor meg minek kezdtek el szivattyúzni, ha veszélyes? És miért folytatják?

Lamont megtanulta, hogy ne csak egy irányban kössön kompromisszumot. Mondhatta volna, hogy nem Chen az első, aki ezt kérdezi tőle, de ez leereszkedőnek, netán türelmetlennek hatott volna, így mást választott. Azt mondta:

— Ők ugyanúgy sürgették, mint mi, hogy elindítsunk valamit, ami oly nyilvánvalóan előnyös energiaforrásnak látszott. Nem véletlenül gondolom, hogy Ekei most éppúgy aggasztja a dolog, mint

engem.

— Ezt még mindig csak maga állítja. Nincsen rá határozott bizonyítéka, hogy mit gondolnak.

— Nincsen. Jelenleg nincsen. E pillanatban. — Akkor ez nem elég…

— Megkockáztathatnánk mégis…

— Nem elég, professzor. Nincs bizonyíték. Az én tekintélyem arra épül, hogy soha nem lövöldöztem vaktában. Az én rakétáim mindig célba jutottak, mert tudtam, mire vállalkozom.

— De ha meglesznek a bizonyítékaim…

— Akkor támogatni fogom. Ha a bizonyítékok elegendőek nekem, biztosítom, hogy sem Hallam, sem a kongresszus nem tud majd ennek az árnak ellenállni. Tehát szerezzen bizonyítékokat, és akkor jöjjön újra hozzám!

— De akkor már késő lesz.

Chen megvonta a vállát.

— Talán. De sokkal valószínűbb, hogy rájön: tévedett, és nincsenek is bizonyítékai.

— Nem tévedek. — Lamont mélyen beszívta a levegőt, és bizalmasabb hangon folytatta: — Chen úr! Nagyon valószínű, hogy trillió meg trillió lakott bolygó van az univerzumban, és azon milliárd meg milliárd intelligens, magasan fejlett technikájú élőlény. Ugyanez valószínű a parauniverzum esetében is. A két univerzum története során szükségképpen sok ilyen világpór adódott; kapcsolatba kerültek, és szivattyúzni kezdték az elektronokat. Legalább egy tucat, de akár száz elektronszivattyú is munkába állhatott, elszórtan két-két univerzum között.

— Spekuláció. És ha így van?

— Akkor föltehetőleg egy tucat vagy akár száz esetben is a természeti törvények keverése ott helyben olyan mértékig juthatott, hogy elég energia gyűlt össze, és a bolygó napja szétrobbant. E robbanás hatása pedig továbbterjedt. A szupernóva energiája hozzájárult a természeti törvények változásához, s így a szomszédságban további robbanásokat indított el. Ez újabb robbanásokhoz vezetett. Idővel aztán a galaxis magja vagy egyik ága teljességgel szétrobbanhatott.

— Persze mindez csak elképzelés, ugye?

— Igen? Százával találhatók kvazárok az univerzumban, amelyek néhány naprendszer apró maradványaként olyan fénnyel világítanak, mint száz teljes galaxis.

— Azt mondja, hogy a kvazárok a szivattyúzó bolygók maradványai?

— Arra gondolok. Vagy másfélszáz éve fedezték fel őket, és a csillagászok még mindig nem tudták megfejteni, honnan származik az

energiájuk. Nincs semmi energiaforrás az univerzumban, amely számításba jöhetne, semmi. Nem az következik ebből…

— És mi van a parauniverzummal? Az is tele van kvazárral?

— Nem gondolnám. Ott mások a feltételek. A paraelmélet majdnem biztosan kimutatta, hogy ott könnyebben kerül sor magfúzióra, tehát az ottani csillagoknak átlagban lényegesen kisebbeknek kell lenniük, mint nálunk. Sokkal kisebb mennyiségű könnyen fuzionáló hidrogén termel annyi energiát, mint a mi Napunk. A mi Napunk hidrogénkészlete ott spontán robbanást produkálna. Ha a mi törvényeink hatolnak be a parauniverzumba, a hidrogén nehezebben hajlandó fúzióra, a paracsillagok hűlni kezdenek.

— Akkor nem olyan rossz a helyzetük — mondta Chen. — Arra használhatják az elektronszivattyút, hogy a szükséges energiával ellássák magukat. A maga spekulációi szerint is jó úton haladnak.

— Nem igazán — mondta Lamont. Mindmostanáig nem gondolta végig a paralények helyzetét. — Ha a mi oldalunk felrobban, a szivattyúzás megszűnik. Nem tudják nélkülünk fenntartani, ami annyit jelent, hogy marad egy hűlő napjuk, az elektronszivattyú energiája nélkül. Ez rosszabb, mint a mi sorsunk: mi egy fájdalommentes robbanás áldozatai leszünk, míg az ő agóniájuk hosszan elhúzódhat.

— Élénk a fantáziája, professzor — mondta Chen —, de én nem vagyok vevő rá. Nem látok semmi esélyt, hogy feladjuk az elektronszivattyút pusztán a maga képzelődése alapján. Tudja, mit jelent az elektronszivattyú az emberiségnek? Nem csak ingyenes, tiszta és bőséges energiát. Lásson messzebbre! Mindez annyit jelent, hogy az emberiségnek nem kell többé a megélhetéséért dolgoznia. Annyit jelent, hogy a történelem folyamán először az emberiség kollektív tudását más, fontosabb problémákra, saját lehetőségeinek kibontakoztatására fordíthatja.

Példának okáért, az orvostudomány több mint két és fél évszázada nem éri el, hogy az emberi életkor lényegesen meghaladja a száz esztendőt. Nemegyszer mondták a gerontológusok, hogy elméletileg semmi sem áll az emberi halhatatlanság útjában, de erre mindeddig nem fordítottak elegendő figyelmet.

— Halhatatlanság! Lázálom! — válaszolt mérgesen Lamont.

— Meglehet, hogy maga, professzor, meg tudja ítélni, mi lázálom, mi nem, de én látni akarom, hogy a halhatatlanság-kutatás megkezdődik. Ha a szivattyúzás leáll, akkor hiába. Vissza kell hátrálnunk a drága, piszkos és elégtelen energia korába. A Föld kétmilliárdnyi lakójának újra a megélhetéséért kell majd dolgoznia, és a halhatatlanság álma lázálom marad.

— Így is az marad. Senki sem lesz halhatatlan. De nem fogja elérni a várható átlagéletkorát sem.

— Ez csak a maga elmélete.

Lamont mérlegelte a lehetőségeket, és elhatározta, hogy hazárdjátékba fog.

— Mr. Chen, az imént nem akartam elmondani, mit tudok a parák lelkiállapotáról. De hadd próbáljam meg! Üzeneteket kaptunk. — Persze, de ki tudja lefordítani?

— Kaptunk egy angol szót.

Chen arca kissé elfintorodott. Aztán hirtelen zsebre vágta a kezét, rövid lábát kinyújtotta, hátradőlt a székén. — És mi ez az angol szó?

— A félelem! — Lamont nem érezte szükségesnek, hogy megemlítse a hibás helyesírást.

— Félelem! — ismételte Chen. — És mit gondol, mit jelent ez?

— Nem világos, hogy félnek a szivattyújelenségtől?

— Egyáltalán nem. Ha félnének tőle, abbahagynák. Félnek, persze, de attól félnek, hogy a mi oldalunk állítja le. Maga eljuttatta a szándékai hírét hozzájuk, és ha minket rá tud beszélni a leállításra, nekik is le kell állniok. Maga mondta: nem folytathatják nélkülünk, ez kétoldalú folyamat. Nem csodálom, hogy félnek.

Lamont csak ült és hallgatott.

— Látom — mondta Chen —, erre nem is gondolt. Nos, akkor a halhatatlanság témáját fogjuk nyomni. Azt hiszem, sokkal népszerűbb ügy lesz.

— Népszerű ügy — mondta Lamont lassan. — Nem tudhattam, mi miért fontos önnek. Hány éves is, Mr. Chen?

Chen kicsit pislogott, aztán elfordult. Ökölbe szorított kézzel, gyors léptekkel kiment a szobából.

Lamont később utánanézett az életrajzának. Chen ekkor hatvanéves volt, az apja hatvankét évesen halt meg. De nem számít.

9

— Úgy nézem, nem jártál szerencsével — mondta Bronowski. Lamont a laboratóriumban ült, a cipője orrát nézte, lustán nyugtázva, hogy nagyon kopott. Megrázta a fejét.

— Nem.

— A nagy Chen is cserben hagyott?

— Semmire sem hajlandó. Ő is bizonyítékot akar. Mind bizonyítékokat akar, de ha bármit felajánl nekik az ember, visszautasítják. Vagy azt az átkozott szivattyút akarják igazából, vagy a tekintélyüket, vagy a történelmi helyüket. Chen halhatatlan akar lenni.

— És te mit akarsz, Pete? — kérdezte halkan Bronowski.

— Az emberiség biztonságát. — Belenézett a másik rejtélyes tekintetébe. — Nem hiszel nekem?

— Ó, hiszek én. De mit akarsz igazán?

— Nos, istenemre mondom — és tenyerével hangosan az asztalra csapott —, azt akarom, hogy igazam legyen! És joggal, mert igazam is van!

— Biztos vagy benne?

— Biztos! És nincs semmi izgulnivalóm, mert győzni akarok. Tudod, amikor eljöttem Chentől, közel álltam hozzá, hogy leköpjem magam.

— Te?

— Igen. Miért is ne? Arra gondoltam: minden lépésnél Hallam áll az utamban. Ameddig Hallam rám cáfol, mindenkinek akad valami ürügye, hogy ne higgyen nekem. Ameddig Hallam úgy áll előttem, mint egy szikla, buknom kell. Akkor miért nem rajta keresztül próbálkoztam, miért nem nyaltam neki egy kicsit, miért nem próbáltam meg úgy manipulálni, hogy támogasson, ahelyett hogy állandóan harcolni kényszeríteném?

— Azt hiszed, képes volnál rá?

— Nem, soha. De Elkeseredésemben, nos, mindenfélét gondoltam. Hogy talán el tudok jutni a Holdra. Persze mikor először fordítottam magam ellen, még nem a Föld sorsáról volt szó, de én gondosan rontottam a dolgon, mikor a kérdés főmerült. Bár, ahogy utaltál is rá, senki nem tudná a szivattyú ellen fordítani.

— De most, úgy látszik, nem akarod leköpni magad.

— Nem. Mert a Chennel folytatott diskurzusnak volt haszna is. Bebizonyította, hogy csak az időmet fecsérlem.

— Úgy tetszik.

— Igen, és haszontalanul. Nem itt a Földön van a megoldás. Elmondtam Chennek, hogy a mi Napunk felrobbanhat, de a

parauniverzum napja nem. Mindez azonban nem menti meg a paralényeket, mert, ha a mi Napunknak vége, és a szivattyú innenső oldala leáll, leáll az ő oldalukon is. Nem tudják folytatni nélkülünk, érted?

— Természetesen értem.

— Akkor miért nem gondolkozunk fordítva? Mi sem folytathatjuk nélkülük ÉS abban az esetben teljesen mindegy, leállíttatjuk-e a szivattyúkat vagy sem. A paralényeknél kell elintézni, hogy ők állítsák le.

— És le fogják állítani?

— Azt üzenték: FELELM. Ami annyit jelent, hogy félnek. Chert azt mondta, tőlünk félnek, attól, hogy mi leállítjuk a szivattyúzást, de csöppet sem hiszem, hogy így volna. Ők maguk félnek. Csöndben ültem, mikor Chert közölte a feltételezését. Azt hitte, megfogott. Hát melléfogott. De nagyon. Abban a pillanatban jutott eszembe, hogy a paralényeket kell rábírni, állítsák le ők. Muszáj, Mike. Mindenkiről lemondtam, téged kivéve. Te vagy a világ reménysége. Szólj hozzájuk valahogy.

Bronowski elnevette magát. Volt valami gyermeki derű a nevetésében.

— Pete — mondta —, zseni vagy.

— Aha, észrevetted?

— De igazán. Kitalálod, mit akarok mondani, még mielőtt mondhatnám. Egyik üzenetet küldtem nekik a másik után, azokat a jeleket használtam, amelyekről azt gondoltam, hogy a szivattyút jelentik. De használtam a mi szavunkat is. És mindent elkövettem, hogy kigyűjtsem a hónapok óta bejött összes információból azokat a jeleiket, amelyekkel helyteleníteneknek valamit. És megint használtam egy angol szót is. Nem tudtam, eljutok-e hozzájuk, vagy tökéletesen mellétrafálok. És mivel soha nem kaptam választ, kevés reményem maradt.

— Nem mondtad, hogy ezzel próbálkozol.

— Nem, a problémának ez a része az én titkom volt. Te is várattál eleget, hogy elmagyarázd a paraelméletedet!

— Végül is mi történt?

— Az, hogy pontosan két szót küldtem nekik, a mi nyelvünkön. Azt írtam: SZIVATTYÚ ROSSZ.

— És?

— És ma reggel választ kaptam, elég egyszerű és egyenes választ. Így szól: IGEN SZIVATTYÚ ROSSZ ROSSZ ROSSZ. Nézd csak meg!

Lamont kezében reszketett a fémlemez.

— Nincs tévedés, ugye? Egyetért velünk, ugye? — Úgy látszik. Kihez forduljunk?

— Senkihez — mondta határozottan Lamont. — Nem vitatkozom

többé. Azt mondanák, hogy meghamisítottam az üzenetet, azért pedig nem érdemes kiállni a golyózáporba. Állíttassuk le a paralényekkel a szivattyút, akkor a mi oldalunkon is leáll; és a világon semmit sem lehet csinálni egyoldalúan, hogy újra munkába álljon. Akkor majd az egész állomás azon lesz, hogy bebizonyítsa: nekem volt igazam, és a szivattyú veszélyes.

— Miből gondolod?

— Ez az egyetlen módjuk arra, hogy kivédjék a tömeg dühét, amely követelné a szivattyú újraindítását. Az meg lehetetlen. Nem gondolod?

— De, talán. Egy dolog azonban zavar.

— Mi az?

— Ha a paralények annyira meg vannak győződve róla, hogy a szivattyú veszélyes, miért nem állították már le? Nemrég szerét ejtettem, hogy ellenőrizzem: a szivattyú teljes gőzzel működik.

Lamont töprengő fintort vágott.

— Talán nem akarják egyoldalúan megállítani. Partnereknek tekintenek bennünket, és kölcsönös megegyezéssel szeretnék leállítani. Nem gondolod, hogy így lehet?

— Lehet így is. De lehet, hogy a kommunikáció korántsem tökéletes; nincsenek teljesen tisztában a ROSSZ szó jelentésével. Amit az ő jeleik talán összekavart felhasználásával írtam, abból azt is hihetik, hogy a ROSSZ azt jelenti, amit nálunk a JÓ.

— Ó, nem!

— Reményeink szerint nem, de a reményt ne vedd készpénznek.

— Mike, továbbra is küldd az üzeneteket! Használj annyi általuk ismert angol szót, amennyit csak lehetséges, és folyamatosan figyeld a változást! Te vagy a szakértő, a megoldás a te kezedben van. Végül elég szó birtokában lesznek, hogy valami félreérthetetlenül világosat mondjanak; és megmagyarázhatjuk nekik, hogy mi is le akarjuk állíttatni a szivattyút.

— Nem vagyunk rá feljogosítva, hogy ilyesmit kijelentsünk!

— Nem hát, de ők nem tudják. És a végén az emberiség hősei leszünk!

— Még ha előtte kivégeznek is érte?

— Még akkor is! Mike… minden a te kezedben van. Biztos vagyok benne, hogy nem tart már soká.

10

De sokáig tartott. Két hét telt el üzenet nélkül. A feszültség nőttön-nőtt.

Bronowskin meg is látszott. Eltűnt szívéből a pillanatnyi megkönnyebbülés. Savanyú hallgatásba burkolózott, mikor belépett Lamont laboratóriumába.

Csak néztek egymásra, végül Bronowski szólalt meg:

— Mindenkin látom, hogy megkaptad az útilaput.

Lamont láthatólag nem borotválkozott aznap reggel. Laboratóriumán megmutatkozott, hogy távozni készül a gazdája, és hogy átabotában már csomagol is. Lamont vállat vont.

— Akkor mi van? Nem zavar! Ami viszont zavar: hogy *a Fizikai Szemle* visszadobta a cikkemet!

— Azt mondtad, nem is vársz mást.

— Igen, de azt hittem, legalább megindokolják. Rámutatnak, hol csalódom, hol tévedek, hol beszélek a levegőbe. Mondhattak volna valamit, amit cáfolhatnék!

— És nem mondtak?

— Egy szót sem. A lektoraik nem ítélték a cikkemet közlésre érdemesnek. Idézőjel bezárva. A kezükbe sem vették! Ez tényleg elkeserítő, ez az univerzális ostobaság! Azt hiszem, kevés könnyet ejtenék az emberiség öngyilkossága fölött, amelyet rosszindulat és vegytiszta nemtörődömség provokál ki. Van valami átkozottul méltatlan abban a vastagnyakú ostobaságban, amellyel a vesztükbe rohannak. Mi értelme embernek lenni, ha ilyen ocsmányul kell elpusztulnunk?

— Ostobaság — mormogta Bronowski.

— Mi másnak nevezhetném? És még azt akarják, hogy nyilvánosan elsírjam, miért csúf dolog, hogy elbocsátanak, bár nagy a bűnöm, az, hogy igazam van.

— Szemlátomást mindenki tud róla, hogy konzultáltál Chennel.

— Igen. — Lamont az orrnyergére tette az ujját, majd megdörzsölte a szemét. — Nyilvánvalóan úgy feldühítettem, hogy az egészet leadta Hallamnek. És most az a vád ellenem, hogy megpróbáltam szabotálni a szivattyú fejlesztését mindenféle igazolhatatlan és minden támogatást nélkülöző ijesztgetési taktikával, tehát amatőr viselkedésem lehetetlenné teszi, hogy az állomáson alkalmazzanak.

— Könnyedén bebizonyíthatják, Pete.

— Elhiszem. Nem számít.

— Mit akarsz tenni?

— Semmit — háborgott Lamont. — Tegyék meg a tőlük telhető

legrosszabbat. Majd megsegít a bürokrácia. Minden lépés napokba, hetekbe, hónapokba kerül majd, és közben te dolgozhatsz. Fogunk még a paralényekről hallani.

Bronowski szerencsétlenül nézett rá.

— Tegyük föl, Pete, hogy nem. Talán itt az ideje, hogy átgondold az egészet!

Lamont élesen visszanézett.

— Miről beszélsz?

— Mondd meg nekik, hogy tévedtél! Tarts bűnbánatot! Verjed a melled! Add föl!

— Soha! Az istenért, Mike, hát nem tudod, miben folyik a játék? A tét a Föld és az egész élővilága.

— Igen, de mit számít az neked? Nőtlen vagy, gyermeked sincs. Tudom, apád meghalt. Sohasem emlegetted az édesanyádat vagy a testvéreidet. Nem hinném, hogy akadna a Földön olyan emberi lény, akihez érzelmi szálak kötnének. Így hát menj az utadon, és a pokolba minden mással!

— És te?

— Én is ezt teszem. Elváltam, nincs gyerekem. Van egy fiatal nő, aki közel áll hozzám, ez a viszony tartson, ameddig tarthat. Élvezd az életet!

— És a holnap?

— Lesz, amilyen lesz. Gyors halál jön, ha jön.

— Én nem tudok ilyen filozófiával együttélni. Mike… Mike! Mi ez az egész? Azt akarod mondani, hogy nem sikerül végigcsinálnunk? Feladod, amit a paralényektől reméltünk?

Bronowski félrenézett. Azt mondta:

— Pete, nagy sokára választ kaptam. Az éjjel. Gondoltam, várok vele még ma, végiggondolom, de minek? Itt van.

Lamont tekintete tele volt kérdéssel. Kézbe vette a fémlemezt, megnézte. Nem volt központozás:

SZIVATTYÚ NEM ALL NEM ÁLL MI NEM LEÁLL SZIVATTYÚ MI NEM HALL VESZÉLY NEM HALL NEM HALL TI LEÁLL KÉREM SZÉPEN LEÁLL TI LEÁLL AKKOR MI LEÁLL KÉREM SZÉPEN TI LEÁLL VESZÉLY VESZÉLY VESZÉLY LEÁLL LEÁLL TI LEÁLL SZIVATTYÚ

— Úristen — mormogta Bronowski —, micsoda kétségbeesett üzenet!

Lamont csak bámult maga elé. Semmit sem szólt.

— Azt hiszem — mondta Bronowski —, valahol a túlsó oldalon van valaki, aki olyan, mint te, egy para-Lamont. És ő sem képes a maga para-Hallamjét megfékezni. És mialatt mi kérjük őket, hogy mentsenek meg minket, ők ugyanezt kérik tőlünk.

— És ha ezt megmutatnánk? — mondta Lamont.

— Azt mondanák, hazudsz, beugratás az egész, te agyaltad ki,

hogy igazold az őrült lázálmodat.

— Rólam még mondhatnak ilyesmit, de rólad nem. Állj mellém, Mike! Ha tanúsítod, hogy te kaptad ezt az üzenetet, és elmondod, hogyan…

Bronowski elvörösödött.

— Mi jó származna belőle? Azt mondanák, hogy valahol a parauniverzumban van egy ugyanolyan dinnye, mint te, és két hülye egy pár. Azt mondanák, hogy a parauniverzum hatóságai ugyanúgy meg vannak győződve, hogy nincs veszély, mint az itteniek.

— Mike, harcold végig velem ezt a háborút!

— Nincs értelme, Pete! Te magad mondtad: ostobaság. Azok a paralények tarthatnak sokkal előbbre, mint mi, még intelligensebbek is lehetnek, de be kell látni, éppen olyan ostobák, mint mi, és ezzel vége a dalnak. Schiller jól megírta, és én hiszek neki.

— Kicsoda?

— Schiller. Német drámaíró volt három évszázaddal ezelőtt. Írt egy darabot Jeanne d'Arcról, abban áll: „Az ostobaság ellen az istenek is hiába hadakoznak." Nem vagyok isten, én nem hadakozom tovább. Hadd menjen minden a maga útján, Pete, te is járd a magad útját. Lehet, hogy a világ eltart addig, amíg mi, de ha nem, akkor sem tehetünk semmit. Sajnálom, Pete. Jó ügyért szálltál harcba, de vesztettél; és én is végeztem az egésszel.

Elment, Lamont egyedül maradt. Ült a székén, ujjai pedig céltalanul doboltak, doboltak, doboltak. Valahol a Napban pillanatonként új protonok kapaszkodtak egymásba, éppen csak egy picikét mohóbban a szokottnál; s ez a mohóság másodpercről másodpercre nő bennük, és egyszer eljön a pillanat, amikor a kényes egyensúly megbillen…

— És senki sem fogja tudni a Földön, hogy igazam volt! — kiáltott Lamont. Sűrűn pislogott, hogy a könnyeit visszatartsa.

II
… az istenek is…

1.a

Dua baj nélkül otthagyta a többieket. Mindig azt várta, hogy baj lesz belőle, de nem lett soha. Igazi baj semmiképpen.

De miért is lett volna? Odeen ugyan helytelenítette a maga fennkölt módján. — Maradj nyugton — mondta ilyenkor. — Tudod, mennyire bosszantja Trittet. — A saját bosszúságát soha nem említette; az Ész-apák nem bosszankodnak mindenféle apróságon; igaz, Trittet majdnem olyan makacsul óvta, mint Tritt a gyerekeket.

Persze Odeen mindig enged, ha ó, Dua, eléggé csökönyös; akár még Trittnél is közbenjár. Már be is vallotta, hogy büszke az ó független akaratára… Balfelőlinek nem is rossz — gondolta Dua szórakozott jóérzéssel.

Trittel nehezebb bánni, mindig olyan savanyu képet vág, ha Dua… ha Dua úgy tesz, ahogy kedve tartja. Persze a jobbfelőliek már csak ilyenek. Tritt jobbfelőlije Duának, de Szülő-apja a gyerekeknek, és igazából mindig a gyerekek számítanak… S ez jó is, mert így Trittet egyik vagy másik gyerek miatt biztosan elszólította a kötelesség, valahányszor a helyzet kellemetlenné vált.

Dua amúgy nemigen törődött Trittel. Az összeolvadást leszámítva alig vett róla tudomást. Odeen más. Eleinte annyira izgalmas volt, hogy a puszta jelenlététől felszikráztak és elhalványultak a körvonalai. És az, hogy Ész-fiú, csak még izgalmasabbá tette. Dua nem értette ezt az izgalmat; önnön furcsaságának tulajdonította, melyet addigra szinte már meg is szokott.

Felsóhajtott.

Gyerekként, mikor még egyéniségnek, különálló lénynek tekintette magát és nem egy hármas részének, sokkal inkább tudatában volt e furcsaságnak. Sokkal inkább tudomására hozták a többiek. Akár az olyan kicsiség is, mint esténként a felszín… Esténként nagyon szerette a felszínt. A többi Érzés-lány hidegnek és borongósnak találta, remegve gomolyogtak egymáshoz, ha leírta nekik. A déli melegben örömest megjelentek, nyújtózkodtak, ettek; de éppen ez tette oly unalmassá a delet. Dua nem állhatta a csicsergő déli sokadalmat.

Ennie persze neki is kellett, de enni is este szeretett, amikor ugyan kevesebb volt az étel, de egyedül ehetett a homályló mély vörösben. Azért a valóságosnál hidegebbnek és búsabbnak írta le az estét, mikor a többieket traktálta vele, de csak hogy lássa, mint húzza élesre körvonalaikat az elképzelt hűvös — már amennyire a fiatal Érzés-lányok körvonalai élesre húzhatók. Egy idő múlva össze is súgtak, majd kinevették és otthagyták.

A kis nap a horizonton állt, titokzatos vörhenyességét csak Dua

nézte. Oldalvást kiterjeszkedett, hasmánt-hanyatt megsűrűsödött, úgy nyelte a vékonyka meleget. Lustán rágcsálta, hosszan ízlelgetve a hosszú hullámok kissé savanykás, anyagtalan zamatát. (Tudtával egyetlen Érzés-lány sem szerette, legalábbis nem vallotta be. Ő pedig nem fejthette ki, hogy ez az íz a szabadságot jelenti neki, a magányt, mikor békén hagyják a többiek)

A hűvösség, a mélyvörös homály és az egyedüllét a hármas előtti rég időkre emlékeztette, legélesebben Szülő-apjára, aki sokszor utána baktatott ide, mert örökösen féltette.

Odaadó volt és gondos, mint minden Szülő-apa, és mint minden Szülő-apa, a kis középsőt féltette a legjobban. Dua ezen bosszankodott is; sőt néha arról álmodozott, hogy majdcsak elmegy egyszer az öreg. Mint végül is minden Szülő-apa. És hogy hiányzott, mikor egy nap csakugyan elment!

Ő maga jött el, hogy bejelentse, hogy kimondja — pedig a Szülő-apák nehezen fogalmazzák meg érzéseiket. Dua aznap elfutott előle; nem komiszságból, nem is mintha gyanította volna, mit akar mondani, csak úgy, örömében. Egészen külön helyre akadt délben, a váratlan magánytól az étvágya is megnőtt; aztán furcsa, viszketeg érzés hajtotta mozogni. A sziklákon kúszott, hagyva, hogy kiszögellései a sziklákéiba alvadjanak. Tudta, hogy a csecsemőkoron túl az ilyesmi otromba illetlenségnek számít, de izgalmas volt, és ugyanakkor hűsítette is.

És akkor a Szülő-apja utolérte, megállt vele szemben, és sokáig hallgatott; a szeme kicsi volt és sűrű, mintha a Duáról visszaverődő fényt mind be akarta volna fogadni, hogy oly erősen lássa, amint csak lehet és ameddig csak lehet.

Dua eleinte zavartan bámult vissza, hisz az öreg meglátta, hogy a sziklába dörgölőzik; szégyellte magát. De az öregen nem látott szégyenkisugárzást, tehát végül nagyon csöndesen megkérdezte:

— Mi van, Apa?

— Hát, Dua, itt az idő. Tudtam, hogy itt lesz. Biztosan te is.

— Miféle idő? — Most, hogy itt volt, Dua makacsul nem vette tudomásul. Ha nem veszi tudomásul, nem is lesz mit. (Erről azóta sem tudott igazán leszokni. Odeen, ha olykor különösen eltöltötte az Ész-apák fontosságának tudata, a legfennköltebb hangján jelentette ki, hogy minden Érzés-nő ilyen.)

— El kell mennem — mondta a Szülő-apja. — Nem leszek veled többé. — Azután csak állt és nézte, ő pedig nem tudott megszólalni. — Majd megmondod a többieknek.

— Miért? — Dua dacosan elfordult, körvonalai egyre halványultak, amint szerte akart foszlani. Teljesen szerte akart foszlani, de persze nem bírt. Hamarosan fájni kezdett és görcsölt mindene, és ismét megsűrűsödött. Szülő-apja még csak meg sem szidta, hogy micsoda szégyen volna, ha valaki ilyen hígan látná.

— Azokat úgysem érdekli — mondta Dua, de rögtön meg is bánta, hisz a Szülő-apjának fájhat az ilyesmi. Még mindig „kis balfelőlimnek” és „kis jobbfelőlimnek” szólította őket, pedig a kis balfelőlit már csak a tanulmányai érdekelték, a kis jobbfelőli meg egyre a hármas-alapításról beszélt. Hármuk közül csak Dua érezte… Persze ő volt a legkisebb. Mint az Érzés-lányok mindig. És velük másként vannak ezek a dolgok.

A Szülő-apja megismételte: — Úgyis megmondod nekik. — És álltak, és nézték egymást.

Dua nem akarta megmondani nekik. Már távol kerültek egymástól. Más volt kicsi korukban. Akkoriban alig tudták, melyikük a balfelőli, melyikük a jobbfelőli, melyikük a középső. Három kis füstfoszlány, folyton összeakaszkodtak, egymásba gabalyodtak, bujkáltak a falban.

És senki sem bánta, amíg kicsik voltak, egyik felnőtt sem. De aztán a fiúk megsűrűsödtek, kijózanodtak és elhúzódtak. És ha ő panaszkodott a Szülő-apjának, az csak annyit mondott szelíden: — Már neked sem illik vékonykodnod, Dua; nagy kislány vagy.

Ő próbált nem hallgatni rá, de a balfelőli bátyja mindig elhúzódott tőle: — Ne bujkálj hozzám, nincs rád időm. — A jobbfelőli pedig majdnem mindig sűrű volt, kemény, és egyre mogorvábban szótlan. Ő nemigen értette a dolgot, és Apa sem tudta megmagyarázni. Időről időre elismételte, mint valami hajdan bemagolt leckét: — A balfelőliek Ész-fiúk, Dua. A jobbfelőliek meg Szülő-fiúk. A maguk módján kell felnőniük.

Dua nem állhatta az ő módjukat. Kinőttek a gyerekkorból, ő meg nem; így aztán a többi Érzés-lányhoz sodródott. Akik mind ugyanúgy panaszkodtak a bátyáikra. És mind a majdani hármasukról beszéltek. És kiterjeszkedtek a napon és ettek. És egyre egyformábbá váltak, és nap nap után ugyanazt mondták.

Dua pedig, ahogy nőtt, úgy vetette meg őket egyre jobban; félrevonult, ahányszor csak lehetett; a többiek sem szívesen voltak vele, és „Balfelőlinek” csúfolták. (Jó ideje nem hallotta már a csúfnevét, de ha eszébe jutott, élesen fülébe csengett a lányok éles rikoltozása, mely féleszű makacssággal szajkózta a nyomában ugyanazt, tudván, hogy fáj.)

De a Szülő-apja akkor is figyelt rá, amikor joggal érezhette úgy, hogy mindenki más kineveti a lányát. A maga ügyetlen módján próbálta védelmezni a többiektől. Néha még a felszínre is kiment utána — pedig utálta azt a környéket —, csak hogy a szemét rajta tartsa.

Dua egyszer úgy akadt rá, hogy egy Keményanyagúval beszélt. Nehéz egy Szülő-apának a Keményanyagúakkal beszélni, ennyit gyerekfejjel is tudott. A Keményanyagúak csak az Ész-fiúkkal

beszélnek szívesen.

Meg is ijedt, hamar elfüstölt, de annyi így is megütötte a fülét, hogy a Szülő-apja azt mondja:

— Gondját viselem a kislánynak, Keményanyagú uram.

Az a Keményanyagú őfelőle kérdezősködött volna? Talán a furcsasága miatt. De a Szülő-apa hangja nem volt bocsánatkérő. Még a Keményanyagú előtt is a lánya iránti figyelméről beszélt. Duát homályos büszkeség töltötte el.

De most elmegy az öreg, a kedves függetlenség pedig, melyet Dua annyira várt, egyre csúfabbnak látszik, már olyan kemény és éles, mint a szikla — a magány sziklája.

— De miért kell elmenned?

— Kell, drága kis középsőm.

Kell. Ennyit Dua is tud. Előbb-utóbb mindenkinek el kell mennie. Eljön a nap, mikor ő, Dua is felsóhajt és azt mondja: — Kell.

— De miből tudod, mikor kell elmenned? Ha te választod meg az idejét, miért nem választasz más időt, miért nem maradsz még?

— A balfelőli apád eldöntötte. És a hármas azt teszi, amit ő mond.

— Miért teszitek, amit ő mond? — Dua alig látta a balfelőli apját meg az Érzés-anyját. Már nem is érdekelték. Csak a jobbfelőli apja, a Szülő-apja, Apa, aki ott állt zömöken, mint egy kocka. Lapos volt minden felülete, nem lágyan domborodó, mint az Ész-apáké, nem borzongatóan egyenetlen, mint az Érzés-anyáké; és Dua mindig tudta, mit fog mondani. Majdnem mindig.

Most biztosra vette, hagy ez következik: — Ezt az én kis Érzéslányomnak úgysem tudom megmagyarázni.

Ez következett.

Duából kitört a bánat:

— Hiányozni fogsz. Tudom, azt hiszed, sosem figyelek rád, és nem is szeretlek, mert folyton azt mondod, hogy ezt ne csináljam, azt ne csináljam. De jobb volna, ha mondanád, és én legföljebb nem szívesen hallgatnám, mint hogy itt se légy, és sose mondj semmit.

Apa csak állt ott. Mit kezdett volna az efféle érzelemkitöréssel? Aztán közelebb jött, és nagy nehezen odanyújtotta a kezét. Látható erőfeszítésébe került, de odanyújtotta; a kéz kicsit reszketett, körvonalai enyhén felpuhultak.

— Ó, Apa — mondta Dua, és beburkolta apja kezét a magáéval, amitől az párásan csillámlott az ő anyaga alatt; de vigyázott, nehogy hozzáérjen, mert attól Apa nagyon zavarba jött volna.

Akkor Apa visszahúzta a kezét, üresen hagyva a lányáét, és azt mondta:

— Ne feledkezz meg a Keményanyagúakról, Dua. Ők majd segítenek. Én… én megyek.

Elment, Dua soha többé nem látta.

És most, lám, Dua itt ül, a naplementéről régi dolgok jutnak az eszébe, és dacosan arra gondol, hogy Tritt nemsokára elkezd zsémbelni a távolléte miatt, és majd Odeent is nyúzza.

Odeen pedig előadást tart az anyai kötelességről.

Nem számít.

1.b

Odeen nagyjából tudta, hogy Dua kint van a felszínen. Szinte gondolkodás nélkül tudta, milyen irányban és körülbelül milyen messzire. Ha belegondolt volna, talán bántja is, mert az egymás-tudási érzéke jó ideje állandóan gyöngült, s emiatt — anélkül, hogy az okát tudta volna — egyfajta befejezettség-érzet gyűlt benne. Hiszen így kellett történnie; ez is jelezte, hogy a test a korral állandóan változik.

Tritt egymás-tudási érzéke nem gyöngült, csak egyre inkább a gyerekek felé fordult. Ez hasznos fejlődési irány; persze a Szülőapa szerepe, bármily fontos is, bizonyos értelemben egyszerű. Az Ész-apáé sokkal bonyolultabb — gondolta Odeen némi zordon elégtétellel.

Az igazi rejtély persze Dua. Annyira más, mint a többi Érzésanya. Ettől Tritt zavarba jött, elkeseredett, és még nyilvánvalóbban szótlanná vált. Zavarban volt Odeen is, néha el is keseredett, de közben jól tudta, milyen végtelen életörömet képes kelteni Dua, s ez a képessége nyilván összefügg azzal, hogy más. Olykor keserűséget okozott, de igen csekély ára volt ez a keserűség a legmélyebb boldogságnak.

És talán Dua fura életmódja is része annak, aminek történnie kell. A Keményanyagúak is jelét adták, hogy érdeklődnek iránta, pedig rendszerint csak az Ész-apákat méltatták figyelmükre.

Odeen büszke volt erre: annál jobb a hármasnak, ha még az Érzésanya is figyelemre méltó benne.

A dolgok úgy történnek, ahogy történniük kell. Ez a lényeg, és *erre a* tudatra vágyott Odeen a legjobban, mindvégig. Egy nap azt is fogja tudni, hogy el kell mennie, és akkor ezt akarni is fogja. A Keményanyagúak efelől megnyugtatták, mint minden Ész-apát; de neki azt is megmondták, hogy a saját belső" tudata jelzi majd az időpontot, félreérthetetlenül, nem pedig valami kívülről jött tanács.

— Majd ha te mondod magadnak — magyarázta Losten tisztán, tagoltan, ahogy a Keményanyagúak (mintha erőfeszítésükbe kerülne, hogy megértessék magukat) mindig is szólnak a Lágyanyagúakhoz —, hogy tudod, miért kell elmenned, akkor elmégy, és veled az egész hármasod.

— Nem mondhatnám, hogy most el kívánnék menni, Keményanyagú uram — mondta erre Odeen. — Rengeteg a tanulnivalóm.

— Természetesen, kedves balfelőli. Azért érzed így, mert még nem állsz készen.

Odeen ekkor azt gondolta: Hogyan állnék készen valaha is, mikor soha nem érezhetem, hogy már nincs tanulnivalóm?

De nem szólt semmit. Biztosra vette, hogy majd eljön az idő, és akkor megérti.

Végignézett a testén, majdnem előrelökte az egyik szemét, úgy megfeledkezett magáról — a legokosabb, legfelnőttebb Ész-apában is élnek ilyen gyermeteg kívánságok. Persze fölösleges lett volna. Érzékei akkor is jól működtek, ha szilárdan a helyén ült a szeme. Kellőképpen szilárdnak tudta magát, lágy, kecsesen egymásba illeszkedő tojásdad idomai kellemesen éles körvonalat rajzoltak ki.

Testéből hiányzott Dua furcsán vonzó derengése, Tritt megbízható zömöksége. Mindkettejüket szerette, de a testét egyikükével sem cserélte volna el. Persze a szellemét sem. Ezt soha ki nem mondta volna, nehogy megbántsa őket, de szakadatlan hálát érzett, hogy nem Tritt korlátolt vagy (ami még rosszabb) Dua szeszélyes elméje jutott neki. Bár úgy érezte, őket nem zavarja, hisz másfajta szellemről nem is tudnak.

Halványan megint tudatára ébredt Duának, de elcsitította az érzést. Egyelőre nincs rá szüksége. Nem mintha kevésbé kedvelte volna: csak egyre inkább másra vágyott. Az Ész-apa fokozatos éréséhez tartozik, hogy egyre több örömet találjon önnön elméjének működésében, ehhez pedig vagy magány kell, vagy a Keményanyagúak társasága.

Mindinkább hozzászokott a Keményanyagúakhoz; egyre jobban kedvelte őket. Ész-apa lévén illőnek és helyesnek érezte ezt, hisz bizonyos értelemben a Keményanyagúak fölöttes Ész-apák. (Ezt egyszer el is mondta a legbarátságosabb és — halványan úgy érezte — legifjabb Keményanyagúnak. Losten egy kis vidámságot sugárzott ki, de nem szólt. Tehát nem tagadta a dolgot.)

Odeen kisgyerekkori emlékei is már Keményanyagúakkal voltak tele. Szülő-apja a legkisebb gyerekre, az Érzés-csecsemőre fordította minden figyelmét. Egészen természetesen. Tritt is ezt tenné, ha megjönne az utolsó gyerek — ha ugyan megjön valaha is. (Ez utóbbi megjegyzés Trittől származott, aki folyton így tett szemrehányást Duának.)

De így volt jó. Szülő-apja annyira elfoglalt lévén, Odeen korábban kezdhette meg tanulmányait. Leszokott gyerekes dolgairól, és már igen sokat tanult, mire Trittel találkozott.

Ezt a találkozást, tudta, soha nem felejti el. Mintha tegnap történt volna, nem pedig fél életnyi idővel azelőtt. Persze sok, vele egyívású Szülő-fiút ismert, akik — messze járván még a gyermekeit kiköltő, igazi Szülő-apa kortól — szinte jelét sem mutatták majdani jellegzetes egykedvűségüknek. Kisgyerekként eleget játszott a jobbfelőli öccsével, és alig tapasztalt intellektuális különbséget kettejük között (bár most visszagondolva, megvolt az a különbség akkor is).

Halványan sejtett valamit a Szülő-apa hármasbeli szerepéről. És már gyerekként hallott sutyorogni az összeolvadásról.

De amint Tritt megjelent, amint Odeen meglátta, minden megváltozott. Odeen, életében először, melegséget érzett belül, és először ötlött eszébe, hogy olyasmit is kívánhat, aminek a gondolkodáshoz igazán semmi köze. Máig emlékszik, milyen zavarba jött ettől a gondolattól.

Tritt persze nem volt zavarban. A Szülő-fiúkat sohasem hozza zavarba a hármas működése, az Érzés-lányok pedig szinte nem is tudnak zavarba jönni. Csak az Ész-fiúk bajlódnak ilyesmivel.

— Túl sokat gondolkodol — mondta az egyik Keményanyagú, mikor Odeen efelől kérdezte; s a fiú igen elégedetlen volt a válasszal. Már hogy lehetne „túl sokat" gondolkodni?

Természetesen Tritt is gyerek volt, mikor találkoztak. Annyira bizonytalanul gyerekes, annyira nehézkes észjárású, hogy kínosan nyilvánvaló módon elárulta magát. Egészen áttetszővé váltak az élei.

Odeen habozva szólalt meg: — Még nem láttuk egymást, ugye, jobbfelőli barátom?

Mire Tritt: — Én még nem voltam itt. Úgy hoztak ide.

Mindketten tudták pedig, mi történt. Valaki (egy Szülő-apa, gondolta akkoriban Odeen; azóta tudja, hogy egy Keményanyagú) megszervezte a találkozásukat, úgy gondolván, hogy összevalók, s ebben nem is tévedett.

Szellemi kapcsolat persze nem volt kettejük között. Hogyan is lett volna? Odeenban mindennél erősebben élt a tudásvágy, csak a hármas szoríthatta háttérbe; Trittből viszont a tanulás fogalma is hiányzott. Amit Trittnek tudnia kellett, az túl van a megtanulhatón és az elfelejthetőn.

Odeent annyira izgatta a világ és a Nap, a történelem és az életműködések, az egész világegyetem titkainak fürkészése, hogy (az első együtt töltött hajdani napokban) önkéntelenül fecsegett minderről Trittnek is.

Tritt nyájasan hallgatta, nyilvánvalóan nem értett az egészből egy szót sem, de örült, hogy beszélnek hozzá; Odeen pedig, bár egy szavát sem fogták fel, ugyanolyan nyilvánvalóan örült, hogy beszélhet.

Trittet a saját különleges ösztöne hajtotta, tehát ő kezdeményezett. Odeen az aznapi tananyagról fecsegett — a sebtében bekapott ebéd után. (A fiúk sűrűbb anyaga oly gyorsan elnyelte az élelmet, hogy egy séta közbeni rövid napozás elegendő volt rá; az Érzés-lányok viszont órákig napoztak, közben elvékonyodtak, fodrozódtak, mintha szántszándékkal nyújtanák a feladatukra szánt időt.)

Odeen, aki tudomást sem vett az Érzés-lányokról, élvezte, hogy beszélhet. Tritt, aki nap nap után szótlanul bámulta őket,

szemlátomást alig bírt magával.

Váratlanul közelebb ment Odeenhoz, és olyan sietséggel formált önmagából egy függeléktagot, hogy már azzal is sértette a másik formaösztönét. Odeen testének felső, tojásdad részén kis derengés nyílt a csemegeként kóstolgatott meleg légáramnak; Tritt rátette a függeléktagját, látható erőfeszítéssel vékonyított rajta, majd belefúrta a másik bőrébe. Odeen iszonyatos zavarban ugrott arrébb.

Csecsemőkorában persze csinált ilyesmit, de serdülőkora óta soha.

— Ezt ne csináld, Tritt! — szólt rá élesen. Tritt függeléktagja még mindig őt tapogatta. — De ha egyszer akarom!

Odeen olyan tömören tartotta magát, ahogyan csak bírta, különösen a felszínét igyekezett megkeményíteni. — Én nem akarom.

— Miért nem? — sürgetőzött Tritt. — Nincs abban semmi rossz.

— Fáj. — Odeen hamarjában mondta, ami eszébe jutott. (Pedig nem fájt. Fizikailag legalábbis nem. De a Keményanyagúak mindig kerülték a Lágyanyagúak érintését. Nekik csakugyan fájt a véletlen behatolás is, de ők másképpen, nagyon is másképpen voltak szerkesztve.)

Trittet nem lehetett bolonddá tenni. Tudta, hogy ezen a téren nem vezeti félre az ösztöne:

— Nem is fáj.

— Akkor sem ez a módja. Egy Érzés-lány is kell hozzá.

Tritt erre csak annyit tudott mondani, makacsul:

— Én akkor is akarom. — A dolog szükségképpen megismétlődött, és Odeennak be kellett adnia a derekát Így is történt; a legöntudatosabb Ész-fiúval is így kell történnie. Ahogy a régi mondás tartja: Aki nem vallja be, az csak letagadja.

Ezután, ha találkoztak, Tritt le nem ment a nyakáról; ha nem toldaléktaggal próbálkozott, akkor a szegélyek egymásba dörzsölésével. Végül aztán Odeen is elcsábult, segített, majd megpróbált ragyogni is. És sokkal szebben ragyogott, mint Tritt. Amaz határtalan mohóságában csak fújtatott, erőlködött, de alig derengett föl rajta itt-ott egy foltnyi egyenetlen ragyogás.

Odeennak viszont az egész felülete áttetszővé vált, ha leküzdötte zavarát és megadóan nekilebegett Trittnek. A bőrük mélyéig hatoltak egymásba, Odeen érezte, hogyan lüktet Tritt bőre alatt a kemény testfelület. De a gyönyörűséget bűntudat keserítette.

Tritt legtöbbször fáradt volt, és zavarosan dühös, mire végeztek. Odeen ezért azt mondta:

— Nézd, Tritt, megmondtam, hogy kell egy Érzés-lány is, ha rendesen akarjuk csinálni. Nem lehetsz dühös valamire, ami egyszerűen csak van.

— Akkor szerezzünk egy Érzés-lányt! — válaszolta erre Tritt.

Szerezzünk egy Érzés-lányt! Tritt egyszerű ösztönei mindig

azonnali cselekvést diktáltak. Odeen nem volt biztos benne, hogy meg tudja magyarázni neki az élet bonyolult rejtelmeit.

— Nem olyan könnyű ám, kedves jobbfelőlim — kezdte kedveskedve.

— A Keményanyagúak el tudják intézni — vágott közbe Tritt. — Te barátkozol velük. Szólj nekik!

Odeen rémülten tiltakozott:

— Én nem szólhatok. Nincs még itt az ideje — lassan átcsúszott a tanáros hanghordozásba —, hiszen ha itt volna, biztosan tudnám. Addig pedig…

Tritt oda sem figyelt.

— Akkor szólok én.

— Nem! — kiáltott Odeen. — Te csak maradj ki ebből. Mondom, hogy nincs itt az ideje. Nekem a tanulmányaimmal kell törődnöm. A Szülö-apának könnyű, nem kell tudnia semmit, de…

Amint kimondta, meg is bánta; ráadásul még csak nem is igaz. Hiszen csak attól irtózik, hogy megsértse a Keményanyagúakat, hogy bármi módon háborítsa a velük kialakult hasznos kapcsolatait. Tritt azonban szemlátomást nem bántódott meg, mert — mint Odeen hamar rájött — semmiféle értelmét nem látta, hogy megtanuljon bármit is, amit nem tud; s e tény megállapítását miért tartotta volna sértésnek.

De az Érzés-lány gondja újra meg újra előjött. Ők ketten néha már behatolni is megpróbáltak egymásba. És az ösztön egyre követelőzőbb lett bennünk. De a dolog nem volt az igazi, bár szerzett örömet is; és Tritt minden alkalommal újra követelte az Érzéslányt. Odeen pedig egyre mélyebbre ásta magát a tanulmányaiban, mintegy védekezésül.

Ám néha már-már kísértésbe jött, hogy megemlítse a dolgot Lostennak.

Lostent ismerte a legjobban a Keményanyagúak közül; ő tanúsította iránta a legszemélyesebb érdeklődést. A Keményanyagúakat valami halálos önazonosság jellemzi: nem változnak, soha nem változnak, szilárd az alakjuk. A szemük mindig ugyanott van, és mindegyiknek azonos helyen. A bőrük nem kimondottan kemény, de mindig átlátszatlan, soha nem fénylik, soha nem halványul, soha nem hatolhat bele a másik magafajta bőre.

Úgy szemre nem nagyobbak a Lágyanyagúaknál, de súlyosabbak. Anyaguk sokkal sűrűbb, ezért óvatosan kell kezelniük a Lágyanyagúak lazább szövetét.

Kiskorában egyszer, igazán kicsi korában, mikor a teste majdnem ugyanolyan folyékony volt, mint a húgáé, meg akarta nézni egy Keményanyagú. Máig sem tudja, melyik, de azóta megtanulta, hogy az Ész-csecsemőkre mindegyik kíváncsi. Odeen pedig hozzányúlt a Keményanyagúhoz, puszta kíváncsiságból. A Keményanyagú elugrott

tőle, és később Odeent jól összeszidta a Szülő-apja, amiért meg akart érinteni egy Keményanyagút.

A szidás eléggé goromba volt, hisz Odeen azóta sem felejtette el. Pár évvel később megtanulta, hogy a Keményanyagúak sűrűn sorakozó atomokból épült szövetei fájdalmat éreznek, ha más erőszakkal beléjük hatol. Odeent érdekelte, érez-e ilyenkor fájdalmat a Lágyanyagú is. Egy másik Ész-fiú egyszer azt mesélte, hogy beleszaladt egy Keményanyagúba, az hétrét görnyedt kínjában, míg ő nem is érzett semmit — de Odeen nem tudhatta, nem puszta dicsekvő hőzöngés-e az egész.

Más tilos dolgok is voltak. Szeretett beledörgölőzni a barlang falába. Kellemes melegséget adott a szikla, ahogy beléeresztette magát. A csecsemők még naphosszat ezt játszották, de azután egyre nehezebben ment. Ő nagyobbacska gyerekként is képes volt rá, bár csak a bőre mélyéig, élvezte is, de a Szülő-apja egyszer rajtakapta, és megszidta. Ő azzal védekezett, hogy a húga mást sem csinál, látta nemegyszer.

— Az más — mondta a Szülő-apja. — Ő Érzés-lány.

Egy másik alkalommal, mikor Odeen épp egy hangfelvételt szívott magába — már kiskamaszként —, lustálkodva két függeléktagot formált, s a végüket oly hegyesre alakította, hogy egyiket a másikba tudta dugni. Aztán kezdte rendszeresen csinálni hanghallgatás közben. Kellemesen csiklandós érzést keltett benne, megkönnyítette a tanulást, és utána mindig jól aludt.

De a Szülő-apja rajtakapta ezen is, és úgy legorombította, hogy Odeen még mindig viszolyogva emlékszik vissza a dologra.

Akkoriban igazából senki sem beszélt neki az összeolvadásról. Tudománnyal táplálták, tanították mindenfélére, csak a hármas ügyeire nem. Igaz, Trittet sem, de Tritt Szülő, úgyhogy okítás nélkül is tudta. Persze, mikor Dua végre megérkezett, minden világossá vált, pedig ő látszatra még annyit sem tudott a dologról, mint Odeen.

De Dua nem Odeen érdeméből került hozzájuk. Tritt vetette föl a dolgot, Tritt, aki amúgy néma félelemben kerülte a Keményanyagúakat; Tritt, akiből — ezt az egy területet leszámítva — hiányzott Odeen magabiztossága; Tritt, akit e téren csak az ösztön vezérelt; Tritt… Tritt… Tritt…

Odeen felsóhajtott. Tritt azért árasztja el a gondolatait, mert jön. Érezte Tritt nyers, követelőző, állandóan követelőző lényét. Pedig oly kevés az ideje önmagára mostanában, és éppen most, amikor annyi mindent kellene végiggondolnia, annyi gondolatát rendbe szednie…

— Igen, Tritt — mondta.

1.c

Tritt tudta, hogy zömök. És nem érezte csúnyának a zömökségét. Nem is gondolt rá. Ha gondolt volna, szépnek találta volna. Teste egy bizonyos célra szerkesztődött, és arra jól szolgált.

— Odeen, hol van Dua? — kérdezte.

— Kint valahol — motyogta Odeen, mintha nem érdekelné. Trittet bosszantotta, hogy ilyen kevésbe veszi a hármast. Dua nehéz természetű, és ez Odeent nem is érdekli.

— Miért engedted el?

— Hogyan tartottam volna vissza, Tritt? Különben is, mi bajt csinál vele?

— Tudod, mi bajt. Két csecsemőnk van. Kell egy harmadik. Épp elég nehéz egy kis középsőt összehozni manapság. Ahhoz Duának jól kellene táplálkoznia. Ő pedig megint csak a naplementében mászkál. Hogy tudna jól táplálkozni naplementekor?

— Nem nagyevő.

— Nekünk pedig nincs meg a kis középsőnk. Odeen — Tritt hangja kedveskedővé vált —, hogy szeresselek rendesen Dua nélkül?

— Ejnye, no — motyogta Odeen, és Trittet újra meghökkentette, hogyan hozhatja ennyire zavarba egy ilyen egyszerű ténymegállapítás.

— Emlékezz csak- mondta Tritt —, Duát is én szereztem. — Vajon emlékszik-e Odeen? Gondol-e egyáltalán a hármasra és a hármas értelmére? Tritt néha olyan csalódást érzett, hogy meg tudta volna… meg tudta volna… Valójában nem tudta, mit csinálhatna, csak azt, hogy mennyire csalódott. Akár annak idején, mikor annyira akarta az Érzés-lányt, és Odeen mozdulni sem volt hajlandó az ügyben.

Tritt tudta, hogy nem ismeri a hosszú, cirkalmas mondatok fortélyát. De ha a Szülők nem beszélnek is, gondolkodnak. És fontos dolgokon gondolkodnak. Odeen folyton atomokról meg energiáról beszél. Kit érdekelnek az atomok meg az energia? Tritt a hármason gondolkodik, és a hármas gyermekein.

Odeen egyszer azt mondta, hogy lassanként egyre kevesebb a Lágyanyagú. Mégsem érdekli? És a Keményanyagúakat sem? Csak a Szülő-apák törődnek azzal, ami fontos?

Csak kétfajta élet van a világon: a Lágyanyagúaké és a Keményanyagúaké. És van az élelem, ami lesüt rájuk.

Odeen egyszer azt mondta, hogy kihűl a Nap. Kevesebb az élelem, kevesebb az ember. Tritt nem hitt neki. A Nap nem hűvösebb, mint csecsemőkorában volt. Csak az emberek nem törődnek eléggé a hármassal. Túl sok a szórakozott Ész-apa, túl sok az ostoba Érzés-anya.

A Lágyanyagúaknak az a dolguk, hogy az élet fontos részére figyeljenek. Tritt arra figyelt. Gondját viselte a hármasnak. Meglett a

balfelőli baba, és meglett a jobbfelőli. Nőnek, erősödnek. De kell egy középső baba is. És azt a legnehezebb elindítani; középső baba nélkül pedig nem lesz új hármas.

Mitől olyan Dua, amilyen? Mindig nehéz természete volt, de most csak még rosszabb.

Tritt Odeenra is haragudott, afféle kusza haraggal. Odeen folyton mondja azokat a hosszú szavait. Dua meg hallgatja. Odeen a végtelenségig tudna beszélni Duának, mintha csak két Ész-apát hallgatna az ember. Ez a hármasnak csak árt.

Odeennak több esze is lehetne.

Mindig Trittnek kellett a lényeggel törődnie. Mindig Trittnek kellett megtennie, amit mindenképpen meg kellett tenni. Odeon barátkozott a Keményanyagúakkal, mégsem szólt nekik. Pedig szükségük volt egy Érzés-lányra, Odeen mégsem mert szólni. Az energiáról beszélt velük, nem arról, hogy mi kell a hármashoz.

Végül aztán Tritt állt a sarkára. Büszkén gondolt vissza erre. Látta, hogy Odeen egy Keményanyagúval beszélget, és odament. Még csak nem is remegett a hangja, amikor közbeszólt:

— Szükségünk van egy Érzés-lányra.

A Keményanyagú elfordult, ránézett. Tritt még sohasem látott Keményanyagút ilyen közelről. Egy darabból volt. Az egésznek fordulnia kellett, hogy egy része fordulhasson. Voltak függeléktagjai, mozogtak is, de a formájuk nem változott. Lebegni nem tudott, szabálytalan volt és visszatetsző. És nem volt szabad hozzányúlni.

— Csakugyan, Odeen? — mondta a Keményanyagú. Tritthez nem szólt.

Odeen lelapult. Egészen a talajhoz lapult, Tritt sohasem látta ilyen laposnak. Aztán így szólt:

— A jobbfelőli barátom túlbuzgó. A jobbfelőli barátom… az… — Hebegett, szuszogott, elakadt a szava.

De Tritté nem.

— Érzés-lány nélkül nem lehet összeolvadni.

Tritt tudta, hogy Odeen a kínos zavartól nem bír megszólalni, de nem érdekelte. Eljött az idő.

— Nos, kedves balfelőli — mondta a Keményanyagú Odeennak —, te is így vélekedet? — A Keményanyagúak ugyanúgy beszéltek, mint a Lágyanyagúak, csak keményebben, kevesebb felhanggal. Kellemetlen volt a szavukat hallgatni. Legalábbis Tritt úgy találta, bár Odeen szemlátomást nem. Ő már megszokta.

— Igen — nyögte ki végül Odeen.

A Keményanyagú most Tritthez fordult:

— Emlékeztess csak, ifjú jobbfelőli: mióta is vagytok együtt Odeennal?

— Elég régóta ahhoz — felelte Tritt —, hogy kiérdemeljünk egy

Érzés-lányt. — Szilárdan, sarkosan tartotta a formáját. Nem hagyta megijeszteni magát. Fontos volt ez is. — A nevem pedig Tritt.

A Keményanyagú láthatóan jól mulatott.

— Igen, jó a választás. Te és Odeen jól összeilletek; de épp ezért nehéz mellétek Érzés-lányt választani. Bár kis híján már döntöttünk. Én legalábbis jó ideje döntöttem, de még meg kell győznöm a többieket. Türelem, Tritt.

— A türelmet már unom.

— Tudom, de akkor is: türelem. — Már megint jól mulatott. Mikor aztán elment, Odeen fölemelkedett, és egészen elvékonyodott mérgében.

— Hogy tehettél ilyet, Tritt? Tudod, ki ez? — Keményanyagú.

— A tanítóm. Losten. Nem akarom, hogy haragudnia kelljen rám. — Miért kellene? Udvarias voltam.

— Akkor rá se ránts. — Odeen visszatelepedett a rendes formájába. Tehát már nem volt dühös. (Tritt ettől jócskán megkönnyebbült, bár igyekezett nem mutatni.) — Nagyon kínos ám, hogy idejön a kuka jobbfelőlim, és megszólítja a Keményanyagú tanítómat.

— Miért nem szóltál neki te?

— Arról nem hallottál, hogy van megfelelő idő is? — Neked a sohanapja a megfelelő idő.

De aztán egymásba dörgölték a bőrüket, és nem vitáztak többé; hamarosan Dua is megérkezett.

Losten hozta el. Tritt nem is tudta, ki; nem nézte a Keményanyagút. Csak Duát nézte. De Odeen utóbb elmondta, hogy Losten hozta el Duát.

— Látod? — mondta Tritt. — Én beszéltem vele. Ezért hozta el az Érzés-lányt.

— nem — felelte Odeen. — Itt volt az ideje. Akkor is elhozta volna, ha egyikünk sem szól egy szót sem.

Tritt nem hitt neki. Egészen biztos volt benne, hogy csakis őmiatta van itt Dua.

Olyan, mint Dua, csakugyan nem volt több a világon. Tritt már sok Érzés-lányt látott. Csinos volt mind. Bármelyiküket elfogadta volna egy rendes összeolvadásra. De mihelyt Duát meglátta, tudta: senki más nem felelt volna meg. Csak Dua. Csakis Dua.

És Dua pontosan tudta, mi a teendő. Pontosan. Pedig, mint később elmesélte, soha senki nem mutatta neki. Senki nem magyarázta. Még a többi Érzés-lány sem, mert azokat kerülte.

De amikor ők hárman összekerültek, mindegyikük tudta, mi a dolga.

Dua megritkult. Jobban megritkult, mint Tritt tapasztalata szerint bárki megritkulhatott. Jobban megritkult, mint Tritt elképzelhetőnek

tartotta volna. Színes füstféle vált belőle, betöltötte a szobát, és elkápráztatta Trittet. Ő pedig észre sem vette, és már mozdult is. Belemerült a levegőbe, amely Dua teste volt.

Nem érezte, hogy behatolna valamibe: sem ellenállást, sem súrlódást nem tapasztalt. Csak belső lebegést érzett, és gyors lüktetést. Duának felelve ő is ritkulni kezdett; de a ritkuláshoz most nem kellett a megszokott görcsös erőlködés. Most, hagy eltelt Duával, könnyedén sűrű füstté ritkult ő maga is. Mintha nem is ritkult, hanem lebegett volna valami hatalmas, lágy örvényben.

A túloldalról, Dua baljáról felködlött előtte Odeen alakja. Ő is ritkult már.

Azután elérte Odeent, és várta az ütközés fájdalmát. De nem volt ütközés. Csak öntudatlan érzés, öntudatlan tudás. Beleáramlott Odeenba, amint Odeen őbelé. Ki tudja, ő burkolta-e be Odeent, vagy Odeen őt, vagy mindketten egymást.

Csak a gyönyör létezett.

Ahogy a gyönyör fokozódott, úgy hunytak ki az érzékei, és mikor úgy érezte, nem bír többet elviselni, elvesztette az öntudatát.

Végül különváltak, és csak nézték egymást. Összeolvadásuk napokon át tartott. Az összeolvadás persze mindig időbe telik. És minél tovább tart, annál jobb; bár utólag egyetlen pillanatnak tetszik, és egyikük sem emlékszik semmire. Későbbi életükben is ritkán sikerült hosszabbra, mint akkor először.

— Csodálatos volt — mondta Odeen.

Tritt csak nézte Duát, akinek mindezt köszönhették.

Dua kavargott, örvénylett, reszketett. Ő volt a legdúltabb hármójuk között.

— Majd csináljuk megint — mondta sietősen —, de ne most, később. Most inkább elmegyek.

És elrohant. Nem tartóztatták; túlságosan meg voltak hatva. De azóta is mindig így történt. Dua minden összeolvadás után eltűnt. Sikerült, nem sikerült — ő távozott. Valami vágyott benne a magányra.

Es ez zavarta Trittet. Lassan kiderült, hogy Dua mindenben más, mint a többi Érzés-anya. Helytelen.

Odeen másképpen gondolta. Sokszor elmondta:

— Miért nem hagyod békén, Tritt? Ha más, mint a többi, akkor nyilván jobb, mint azok. Az összeolvadás sem volna olyan jó vele, ha ugyanolyan volna. Valamit valamiért.

Ez utóbbit Tritt nemigen értette. Csak azt tudta, hogy Duának meg kell tennie, amit meg kell tenni.

— Azt akarom, hogy megtegye, amit illik.

— Tudom, Tritt, tudom. De azért csak hagyd békén!

Odeen gyakran megszidta Duát a furcsaságai miatt, de sohasem

hagyta, hogy Tritt is megszidja.

— Benned nincs elegendő tapintat — mondogatta. Hogy pontosan mi a tapintat, azt Tritt nemigen tudta.

Most meg… Mennyi idő eltelt az első összeolvadás óta, és még mindig sehol sincs az Érzés-baba. Meddig várjon még? Máris túl sok idő telt el. Dua pedig, ha lehet, még többet van egyedül, ahogy az idő telik.

— Nem eszik eleget — mondta Tritt.

— Ha eljön az ideje… — kezdte Odeen.

— Folyton ezt mondod, hogy eljön, meg nem jön el. Amikor Duát akartam, akkor is ezt mondtad. Most meg annak nem jött el az ideje, hogy az Érzés-baba meglegyen. Duának kötelessége…

De Odeen hátat fordított neki.

— Odakint van, Tritt. Ha akarod, eredj ki érte és hozd be, mintha a Szülő-apja volnál és nem a jobbfelőlije. De én azt mondom, inkább hagyd békén.

Tritt elódalgott. Lett volna mondanivalója bőven, de nem tudta, hogy fogjon hozzá.

2.a

Dua — távoli, homályos módon — érezte, hogy a jobbfelőlije miatta idegeskedik, és csak nőttön-nőtt benne a dac.

Ha egyikük vagy másikuk kijön érte, netán mind a kettő, a dolog nyilván összeolvadásba torkollik; már a gondolat is dühítette. Ennyit tud Tritt — persze a gyerekekhez ért; ennyit akar Tritt — persze ezt is a harmadik, utolsó gyerekért; az egész a gyerekek és a még hiányzó gyerek körül forog. És valahányszor Tritt akarta az összeolvadást, meglett.

Ha Tritt megmakacsolja magát, uralkodik a hármason. Támad valami egészen egyszerű ötlete, ahhoz aztán ragaszkodik, erőlteti, mígnem Odeen és Dua is beadja a derekát. Bár ő most nem adja be a derekát, most az egyszer nem…

Még csak nem is érezte árulásnak. Tudta, hogy sem Odeen, sem Tritt iránt nem érezheti azt a gyötrő vágyakozást, amit ők ketten egymás iránt. Ő egyedül is összeolvadhat bármivel; ők ketten csak általa olvadhatnak össze (akkor meg miért nem becsülik jobban?). Természetesen nagy gyönyörűsége telik a hármas összeolvadásban, ostobaság volna tagadni; de ez ugyanaz a fajta gyönyörűség, amit ő a sziklafalon átbújva érez — titokban kipróbálta néha. Tritt és Odeen viszont másképpen nem juthat ilyen erejű gyönyörűséghez, még ehhez foghatóhoz sem.

Bár várjunk csak. Odeennak ott a tanulás gyönyörűsége, amit ő intellektuális fejlődésnek hív. Ebből néha Dua is megérzett valamit; annyit föltétlenül, hogy tudja, miről van szó; és bár a dolog más, mint az összeolvadás, pótszerként megteszi, legalábbis annyi időre, amíg Odeen olykor kibírja összeolvadás nélkül.

Hanem Tritt. Neki csak az összeolvadás marad, meg a gyerekek. Kizárólag. És ha abba a kis eszébe komolyan beleveszi, akkor Odeen is beadja a derekát, és azután ő is kénytelen lesz…

Egyszer megpróbált fellázadni.

— De mi történik, amikor összeolvadunk? Órákba, néha napokba telik, amíg kijövünk belőle. Mi történik azalatt? Tritt rögtön megsértődött.

— Mindig így van. Így kell lennie.

— Nem szeretem azt, hogy kell. Tudjam, miért!

Odeen zavarba jött. A fele élete azzal telik, hogy zavarban van. — Nézd, Dua, komolyan így kell lennie. A… gyerekek végett. — Görcsösen pulzált, ahogy kimondta.

— Ne pulzálj már! — szólt rá Dua. — Felnőttek vagyunk, mit tudom én, hányszor összeolvadtunk, jól tudjuk, hogy a gyerekek végett van, ahogy van. Kimondhatod nyugodtan. Csak azt kérdem:

miért tart annyi ideig?

— Mert bonyolult folyamat. — Odeen még mindig pulzált. — Mert energiát igényel. Hosszú időbe telik, Dua, amíg egy gyereket elindítunk, és ha rászánjuk azt a hosszú időt, akkor sem mindig indul el belőle a gyerek. És a helyzet romlik… Nemcsak minálunk — tette hozzá gyorsan.

— Romlik? — aggodalmaskodott Tritt, de Odeen nem szólt többet.

Aztán lett gyerekük, egy Ész-fiúcska, egy kis balfelőli, aki oly édesen ritkult és röpködött, hogy mind a hárman el voltak ragadtatva, és még Odeen is fölvette, hogy a baba a karjában változtatgassa az alakját, ha Tritt megengedte neki. Mert természetesen Tritt költötte ki a hosszú előalakítási szakaszban; Tritt választotta el önnön testétől, mikor a baba önálló életre kelt; és Tritt viselte gondját éjjel-nappal.

Ezután Tritt gyakran nem volt velük, s ennek Dua fura módon örült. Tritt megszállottsága bosszantotta; de Odeené — fura módon — megörvendeztette. Lassan ráébredt, hogy Odeen fontos neki. Az Ész-apa azért az, ami, hogy kérdésekre feleljen, és ő, Dua, egyre több kérdést tett föl. Ő pedig szívesebben válaszolgatott, ha Tritt nem volt ott.

— Miért tart annyi ideig, Odeen? Nem szeretem, hogy összeolvadáskor napokig nem tudunk magunkról.

— Teljes biztonságban vagyunk, Dua — mondta Odeen komolyan. — Nekünk sem történik soha semmi bajunk, igaz? És hírét sem hallottad, hogy bárki más hármasnak valaha is baja esett volna, igaz? Meg aztán nem volna szabad ennyit kérdezősködnöd.

— Mert Érzés-anya vagyok? És mert a többi Érzés-anya nem kérdezősködik? Ki nem állhatom a többi Érzés-anyát, ha tudni akarod, viszont szeretek kérdezősködni.

Jól tudta, hogy Odeen úgy nézi, mint aki nála vonzóbbat soha nem látott, és ha Tritt ott volna, azonnal elkezdenének összeolvadni. Hígult is kissé, nem erőltetetten, de láthatóan — szántszándékkal kacérkodott.

— De talán nem érted, mi van a dolog mögött, Dua. Igen sok energia kell, hogy az új élet szikrája megszülessék — mondta Odeen.

— Sokat emlegeted az energiát. Mi az? De pontosan.

— Hát amit eszünk.

— Akkor miért nem azt mondod, hogy élelem?

— Mert az energia és az élelem nem teljesen ugyanaz. Az élelmünk a Napból jön, mint egyfajta energia, de másfajta, élelemként nem hasznosítható energiák is vannak. Amikor eszünk, kiterjeszkedünk, és elnyeljük a fényt. A legnehezebb az Érzés-nőknek, mert sokkal áttetszőbbek; tehát a fény könnyen áthatol rajtuk anélkül, hogy elnyelődnék…

Csodálatos, ahogy így elmagyarázza, gondolta Dua. Amit hallott, tulajdonképpen tudta; de nem ismerte a megfelelő szavakat, a nehéz, tudományos szavakat, amelyeket Odeen. És a magyarázattól minden élesebbé és jelentőségtelibbé vált.

Mostanában, hogy felnőttként nem kellett a gyerekes csúfolódástól tartania, hogy az Odeen-hármas tekintélye övezte, olykor csatlakozott a többi Érzés-anya gyülekezetéhez, és próbálta elviselni a fecsegő csődületet. Hiszen néha neki is jólesett egy, a szokottnál kiadósabb ebéd, ami elősegíti az összeolvadást. Egyszer-kétszer már-már a többiek gyönyörűségét is megízlelte, volt valami kellemes abban, ahogy a ritka test ügyesen libegve kitárja magát a Napnak; ahogy élvetegen összehúzódva és megsűrűsödve minél több finom meleget gyűjt magába.

De Dua hamar jóllakott, míg a többiek mintha soha nem bírtak volna eleget enni. Azt a telhetetlenül zabáló tekergőzésüket Dua sem utánozni, sem elviselni nem tudta.

Ezért jártak az Ész-apák meg a Szülő-apák oly keveset a felszínen. Sűrű anyaguknak hála, hamar jóllaktak, és mehettek a dolgukra. Az Érzés-anyák viszont órákig fetrengtek a napon, mert bár lassabban ettek, több energiára volt szükségük — legalábbis az összeolvadáshoz.

Az Érzés-anyák adják az energiát — magyarázta Odeen (és közben olyan görcsösen pulzált, hogy a jeleit alig lehetett érteni) —, az Ész-apák a magot, a Szülő-apák a kiköltést.

Mikor Dua felfogta a dolgok értelmét, már nemcsak ellenérzéssel, hanem némi kajánsággal is figyelte, hogyan szürcsöli-csámcsogja a többi Érzés-anya a vöröses napsugarat. Minthogy sohasem kérdezősködnek, nyilván fogalmuk sincs, miért viselkednek így, és nyilván nem is sejtik, hogy van valami obszcén reszkető összesűrűsödéseikben meg abban, ahogy végül vihorászva távoznak a felszínről, hogy egy jót olvadjanak, hisz csak úgy feszül bennük az energia.

Tritt bosszúságát is könnyebben viselte ezután, ha a jóllakottság jellegzetesen átlátszatlan örvénylése nélkül tért haza. Bár miért kellene panaszkodniuk? A karcsúság mozgékonyabbá teszi az összeolvadást. Így talán nem olyan ragacsos, mint a többi hármasé, de sokkal éteribb, és igazából ez a fontos. És a kis balfelőli meg a kis jobbfelőli is meglett, nem?

Persze az Érzés-baba, a kis középső a döntő. Ahhoz kell a legtöbb energia, amiből Duában soha nincs elég. Már Odeen is kezdte emlegetni:

— Nem veszel magadhoz elegendő napfényt, Dua. — De igen! — vágta rá ő.

— Genia hármasa — mondta Odeen — most indította el az Érzésbabát.

Dua ki nem állhatta Geniát. Soha. Még a többi Érzés-anyához képest is hígvelejűnek tartotta. Fennkölten tehát annyit mondott:

— Gondolom, henceg is vele. Hisz minden finomság hiányzik belőle. Biztosan be nem áll a szája: „Tudod, kedvesem, el nem hinnéd, hogy az én kis jobbfelőlim meg balfelőlim erre is, arra is, ezt is, azt is…" — Gyilkos pontossággal utánozta Genia kenetes hangjelzéseit; Odeen mulatott rajta.

De azután azt mondta:

— Lehet, hogy Genia ostoba, de elindította a hármasuk Érzésbabáját, és Tritt most nagyon ideges. Mi sokkal régebben próbálkozunk…

Dua elfordult.

— Annyi napfényt veszek magamhoz, amennyit bírok. Annyit eszem, hogy már mozogni is alig tudok. Nem értem, mi bajotok van.

— Ne mérgelődj, megígértem Trittnek, hogy beszélek veled. Azt hiszi, rám még hallgatsz…

— Áh, Tritt azt is furcsállja, hogy tudományos dolgokat magyarázol nekem. Nem érti… Olyan kis középsőt akartok, amilyen az összes többi?

— Nem — mondta Odeen komolyan. — Te más vagy, és én örülök neki. Ha pedig az Ész-apák beszéde érdekel, elmagyarázhatok valamit: A Nap nem ad annyi élelmet, mint a régi időkben. Kevesebb a fényenergia, hosszabb ideig kell befogadni. Időtlen idők óta csökken a születési arányszám; a világ népessége puszta töredéke a hajdaninak.

— Ezen én nem segíthetek — dacoskodott Dua.

— Talán majd a Keményanyagúak. Ők is kevesebben vannak…

— Ők is elmennek? — Dua hirtelen kíváncsi lett. Eddig azt hitte, halhatatlanok valamiképpen; nem születnek, nem halnak meg. Ki látott, mondjuk, Keményanyagú babát? Nincs babájuk. Nem olvadnak össze. Nem esznek.

Odeen elgondolkodott:

— Úgy hiszem, elmennek. Előttem sosem beszélnek önmagukról. Azt sem igen tudom, hogyan esznek, bár valahogyan nyilván táplálkoznak. Születniük is kell valahogyan. Most például van egy új, bár én még nem láttam… De hagyjuk. A lényeg most az, hogy kikísérletezték a mesterséges élelmet…

— Tudom — mondta Dua —, megkóstoltam.

— Nahát! Nem is tudtam!

— Ott tárgyalták az Érzés-anyák. Hogy egy Keményanyagú önkéntes kóstolókat kér. És a sok kis buta mind félt. Hogy véglegesen megszilárdítja őket, és majd nem tudnak összeolvadni.

— Micsoda bolondság — heveskedett Odeen.

— Tudom. Így aztán jelentkeztem. Erre befogták a szájukat. Nehéz ám kibírni őket.

— És milyen az az étel?

— Rémes — mondta Dua indulatosan. — Nyers, keserű. Persze az Érzés-anyáknak nem mondtam.

— Én is megkóstoltam. Annyira azért nem rossz — mondta Odeen.

— Az Ész-apákat és a Szülő-apákat nem érdeklik az ízek.

— Az még csak kísérleti étel volt — vitázott Odeen. — A Keményanyagúak komolyan dolgoznak rajta, hogy javítsák. Különösen Estwald — akit az előbb említettem, az új, akit még nem láttam —, ő nagyon dolgozik rajta. Losten beszél róla néha, szerinte különleges valaki, nagyon nagy tudós.

— Hogyhogy nem láttad?

— Lágyanyagú vagyok. Csak nem képzeled, hogy mindent elmesélnek, mindent megmutatnak? Majd valamikor nyilván láthatom. Kifejlesztett egy új energiaforrást, amely mindnyájunkat megmenthet…

— Nekem mesterséges élelem nem kell — mondta Dua, és otthagyta Odeent.

Mindez nemrég játszódott le köztük, Odeen azóta nem említette Estwaldot, de Dua tudta, hogy majd szóba hozza; ezen tűnődött a naplementében.

Akkor látta azt a mesterséges élelmet, a Keményanyagúak fölszerelte különleges barlangban: izzó fénygömb, mint egy parányi Nap. Még most is érezte a keserű ízét.

Vajon javítanak-e rajta? Hogy jobb legyen az íze. Netán finom. Ki tudja, akkor azt kell majd ennie, míg úgy el nem telik vele, hogy szinte leküzdhetetlen vágy űzi összeolvadni.

Félt ettől az önmagát szülő vágytól. Más az, ha a balfelőli és a jobbfelőli lázas, közös ösztönzésére ébred a vágy. De ha önmagát szüli, akkor azt jelenti, hogy ő, Dua, megérett a kis középső elindítására. Ezt pedig — nem akarta.

Sok időbe telt, míg bevallotta önmagának az igazságot. Nem akarja az Érzés-babát elindítani! Hisz a három gyerek születése után érkezik el szükségképpen az elmenés ideje, ő pedig nem akart elmenni. Nem felejti a napot, mikor az ő Szülő-apja ment el örökre; ővele ez így nem történhetik meg. Ezt keményen elhatározta.

A többi Érzés-anyát nem érdekli, túl üresek, hogy az eszükbe jusson, de ő más. Ő a furcsa Dua, a „Balfelőli” — ahogyan csúfolták; hát más is lesz. Amíg a harmadik gyerek nincs meg, addig ő nem kényszerül elmenni; élhet.

Tehát nem indítja el a harmadik gyereket. Soha. Soha!

De hogyan védi ki? És hogyan védi ki azt, hogy Odeen rájöjjön? És ha Odeen rájön?

2.b

Odeen várta, mit csinál Tritt. Eléggé ésszerű volt, hogy ne menjen föl a felszínre Dua után. Hisz akkor ott kellene hagynia a gyerekeket, s ez mindig nehezére esett. Tritt szótlanul állt egy darabig, majd elindult — a gyerekek fülkéje felé.

Odeen szinte örült, hogy elmegy. Nem igazán persze, hisz Tritt mérges volt és zárkózott, így gyöngült közöttük a személyes kapcsolat és erősödött a visszatetszés. Emiatt Odeen csak szomorkodhatott. Mintha az életritmusa lassult volna le.

Néha eltöprengett, Tritt is érzi-e… De a kérdés nem becsületes. Trittet különleges kapcsolat fűzi a gyerekekhez.

És Dua? Ki tudja, mit érez Dua? Ki tudja, mit érez egy Érzésanya? Annyira mások, hogy hozzájuk képest a balfelőli és a jobbfelőli szinte egyforma — az elméjüket leszámítva. De még ha számításba vesszük az Érzés-anyák szeszélyes szellemét, akkor is ki tudja, mit érez éppen Dua?

Ezért tudott Odeen szinte örülni, mikor Tritt elment: mert Dua a kérdés. A harmadik gyerek elindítása most már csakugyan túlságosan sokat késik, év Dua egyre kevésbé hallgat a szóra. Odeenban is nőtt valami homályos nyugtalanság; Lostennal meg kell majd beszélnie.

A Keményanyagúak barlangjai felé indult. Siettében már-már folyamatosan úszott, ami mégis sokkal kevésbé méltatlan, mint az Érzés-anyák furcsán izgató, megtorpanásokkal tarkított rohanása vagy a Szülő-apák mulatságosan egykedvű súlyáthelyezése…

(Éles Gondolatkép villant belé. Tritt az Ész-baba nyomában zötyög, aki persze ilyen kicsi korában majdnem olyan csúszós, mint egy Érzés-baba; végül is Dua kénytelen elkapni és visszavinni; Tritt pedig kotyog neki és habozik, hogy most jól megrázza-e a kis élőlényt vagy inkább beburkolja a maga anyagába. Tritt kezdettől jobban kiritkult a gyerekek, mint Odeen kedvéért; és amikor Odeen emiatt ugratni kezdte, nagy komolyan annyit válaszolt, mert persze e tárgyban nem ismert tréfát: — De hát a gyerekeknek nagyobb szükségük van rá.)

Odeennak hiú módon tetszett a vaját úszása: kecsesnek és méltóságtelinek érezte. Említette is Lostennak, a Keményanyagú tanítójának, aki minden gondolatát ismerte. Losten azt mondta:

— Nem gondolod, hogy egy Érzés-anya vagy egy Szülő-apa ugyanezt gondolja a maga sietős mozgásáról? Ha mindegyikőtök másképpen Gondolkodik és cselekszik, szükségszerűen mást is talál szépnek, nem? Ne felejtsd el, a hármas azért nem zárja ki az egyéniséget!

Odeen az egyéniség dolgát nem értette tisztán. Egyedüllétet

jelent? A Keményanyagúak persze egyedül vannak. Nem alkotnak hármast. Vajon hogy bírják ki?

Odeen gyerek volt, mikor a kérdés megfogalmazódott benne. Kapcsolata a Keményanyagúakkal még csak alakulóban volt; év hirtelen eszébe jutott: nem is tudja, van-e hármasuk vagy nincs. Az, hogy nincs, állandó szóbeszéd tárgya a Lágyanyagúak között, de igaz-e? Odeen eltöprengett, és arra jutott, hogy meg kell kérdeznie, szóbeszédre nem adhat. Tehát azt mondta:

— Te jobb- vagy balfelőli vagy, uram? — (Azóta Odeen, ha csak eszébe ötlik a kérdés, pulzálni kezd. Micsoda hihetetlen naivitás ilyesmit kérdezni; sovány vigasz, hogy minden Ész-fiúcska megkérdi valamelyik Keményanyagútól így vagy úgy, előbb vagy később — általában inkább előbb.)

Losten meglehetős nyugodtan válaszolt:

— Egyik sem, kis balfelőli. A Keményanyagúak között nincsenek sem jobb-, sem balfelőliek.

— Sem közé… Érzés-anyák?

— Középsők? — A Keményanyagú állandó érzékelőterülete megváltozott; ezt a jellegzetes változást Odeen később a jókedvvel, illetve az örömmel társította. — Nem. Középsők sincsenek. Csak egyetlen fajta Keményanyagú.

Odeen nem tudta nem megkérdezni. Akaratlanul kottyantotta ki, pedig nem is szerette volna:

— És hogyan bírjátok ki?

— Nálunk ez másképpen van, kis balfelőli. Megszoktuk.

Megszokhatná-e Odeen? Egész addigi életét a Szülő-hármas töltötte be, és az a biztos tudat, hogy a nem túlságosan távoli jövőben ő maga is hármast alapít. Mi az élet enélkül? Erről néha komolyan eltöprengett. Bármi merült föl benne, persze kemény igyekezettel töprengett rajta. Olykor egy pillanatra sikerült elkapnia a jelentését. A Keményanyagúaknak senkijük sincs, csak önmaguk: sem balfelőli, sem jobbfelőli fivérük, sem középső húguk, sem az összeolvadás, sem a hármas. Csak az elme; az univerzum vizsgálata.

Ez talán elég is nekik. Amint Odeen idősödött, a vizsgálódás öröméből is el-elkapott egy-egy jelentésszeletkés. Ez az öröm majdnem elég… majdnem elegendő… aztán eszébe jutott Tritt és Dua, és úgy döntött, hogy az univerzum minden titka sem igazán elég.

Hacsak… Furcsa: néha úgy látta, jöhet még idő, helyzet, föltételek együttese, mikor… De aztán mindig eltűnt a megpillantott jelentés — a jelentésszeletke megpillantott képe —, nyomtalanul eltűnt. Bár idővel vissza is tért, sőt újabban — úgy érezte — erősödik is, és egyszer majd eléggé sokáig jelen marad ahhoz, hogy egészen felfogja.

De ezzel az egésszel most nem szabad foglalkozni. Most Dua ügyében kell eljárnia. Gyorsan haladt a jól ismert úton, melyen annak

idején a Szülő-apja vezette először (ahogy hamarosan Tritt vezeti majd az ő Ész-fiúcskájukat, a balfelőli kicsit).

És persze rögtön eszébe jutott minden.

Rémületes volt. Sok más Ész-fiúcska is ott volt, mind pulzált, csillámlott, az alakját változtatta, hiába jeleztek körös-körül a Szülő-apák, hogy tessék szilárdan, gömbölydeden állni, ne maradjon szégyenben a hármas. Odeen egyik játszótársa, egy balfelőli fiúcska, tökéletesen összelapult, mint egy csecsemő, és hiába győzködte rémes zavarban a Szülő-apja, nem volt hajlandó fölegyenesedni. (Azóta tökéletesen normális diák vált belőle… Bár nem egy Odeen — mint Odeen eléggé önelégülten nyugtázta.)

Azon az első iskolai napon jó néhány Keményanyagút láttak. Ezek mindegyiküknél megálltak, hogy az Ész-fiak rezgésmintáit többféle különleges módon rögzítsék, és így eldöntsék, jöhetnek-e tanulni, vagy még várniuk kell a következő időpontig; és ha jöhetnek, mit tanuljanak.

Odeen kétségbeesett erőfeszítés árán gömbölydedre húzta magát, és szilárdan megállt, mikor egy Keményanyagú közelebb jött hozzá.

A Keményanyagú azt mondta (hangjának furcsa színe majdnem romba döntötte Odeen tanulási szándékát):

— Milyen jó tartású Ész-fiú. Hogyan azonosítod magadat, balfelőli?

Odeent életében először hívták „balfelőlinek” mindenféle kedveskedő kicsinyítés nélkül; és soha szilárdabbnak nem érezte magát, mint mikor kinyögte: — Odeen, Keményanyagú uram — udvariasan megadva a válasz módját, ahogy a Szülő-apja tanította.

Halványan emlékezett még, hogyan vezették végig a Keményanyagúak barlangjain, hányféle fölszerelést, gépezetet, könyvtárat, homályos jelentésű, egymásra zsúfolt dolgot látott-hallott. Illegve az érzékeltekre alig emlékezett, a saját kétségbeesésére annál inkább. Mit csinálnak ott vele?

A Szülő-apja azt mondta, tanulni fog, de Odeen nem tudta, mi az, hogy „tanulni”, és mikor az öreget megkérdezte, kiderült, ő sem tudja.

Időbe telt, amíg rájött, hogy a szó kellemes élményt takar. Kellemeset, igen, de olykor aggasztót is.

Az a Keményanyagú lett az első tanítója, aki „balfelőlinek” szólította. Ő tanította meg a rezgésfölvételek megfejtésére, úgyhogy ami addig érthetetlen rejtélynek látszott, ugyanolyan világos beszéddé alakult, mint a saját hangrezgései.

De azután ez az első nem mutatkozott többé, egy másik Keményanyagú állt a helyére. Odeen eleinte észre sem vette. Akkoriban nem volt könnyű megkülönböztetnie egyik Keményanyagú alakját, hangszínét a másikétól. De azután érzékelte a dolgot. Egyre inkább megbizonyosodott róla, és megrettentette a változás, melynek

nem foghatta fel az értelmét.

Végül összeszedte a bátorságát és megkérdezte: — Hol a tanítóm, Keményanyagú uram?

— Gamaldan?… Nem foglalkozik többet veled, balfelőli. Odeen hallgatott egy darabig. Majd azt mondta:

— De hát a Keményanyagúak nem mennek… — Nem fejezte be a mondatot, a többi bennszakadt.

Az új Keményanyagú nem szólt semmit, meg sem próbált válaszolni.

Odeen később rájött: mindig így van. Önmagukról sohasem beszélnek. Bármi másról nagy kedvvel értekeznek. Önmagukról soha semmit.

Tucatnyi apró bizonyítékból Odeen kénytelen volt arra következtetni, hogy a Keményanyagúak igenis elmennek, tehát nem halhatatlanok (mint ezt oly sok Lágyanyagú készpénznek veszi). De ilyet Keményanyagútól nem hallott. Odeen és a többi Ész-diák néha beszélt róla, habozva, szorongva. Egymás után hozták fel az apró érveket, melyek könyörtelenül jelezték a Keményanyagúak halandó voltát; de csak töprengtek, a nyilvánvaló következtetést nem akarták levonni; aztán elejtették a fonalat.

A Keményanyagúakat szemlátomást nem zavarta halandóságuknak az a néhány jele. Eszük ágában sem volt, hogy titkolják. De nem is beszéltek róla. És ha valaki kerek perec megkérdezte (szűkcégképpen. előfordult néha), soha nem feleltek; sem igent, sem nemet.

De ha elmennek, akkor születniük is kell; persze, arról sem beszéltek, és Odeen soha nem látott gyermek Keményanyagút.

Odeen úgy hitte, hogy a Keményanyagúak nem a Napból, hanem a sziklából nyerik energiaszükségletüket; vagyis hogy porított fekete sziklát építenek be a testükbe. Több diák úgy hitte. Mások eléggé hevesen vitatták e föltételezést. De e tárgyban sem jutottak dűlőre, hisz a Keményanyagúakat soha senki sem látta enni, és persze erről sem beszéltek.

Végül Odeen elfogadta a hallgatásukat — ilyenek. Talán az egyéniségük miatt, gondolta, hisz hármast sem alapítanak. Ezért épül köréjük a burok.

Másrészt Odeen olyan nagy horderejű dolgokat tanult már, hogy a Keményanyagúak magánélete ostoba semmiségnek tűnt föl mellettük. Megtanulta például, hogy a világ egyre zsugorodik, fogy…

Losten, az új tanára mondta el neki.

Odeen a világ belsejében vég nélkül sorakozó lakatlan barlangokról kérdezte, s ez Lostennak láthatólag tetszett. — Félsz erről kérdezősködni, Odeen?

(Odeen. Nem valami általános utalás a balfelőli mivoltára. Mindig

büszkeséget érzett, ha valamelyik Keményanyagú a személyes nevén szólította. És sokan szólították Odeennak. Csodálatosan éles volt az esze, ezt ismerték el azzal, hogy a nevén szólították. Losten nemegyszer kijelentette, mennyire elégedett, hogy ilyen tanítványa van.)

Odeen csakugyan félt, és rövid habozás után be is vallotta. Sokkal könnyebben vallotta meg hibáit a Keményanyagúaknak, mint Észtársainak vagy Trittnek — elképzelhetetlen lett volna, hogy Trittnek bármely hibáját beismerje… Mindez nem sokkal Dua jövetele előtt történt.

— Akkor miért kérdeztél mégis?

Odeen ismét habozott. Majd lassan azt mondta:

— Azért félek a lakatlan barlangoktól, mert kiskoromban úgy hallottam, mindenféle szörnyűséget tartanak bennük. De erről nincs közvetlen tudomásom; csak azt tudom, amit a többi kisgyerek mondott, akiknek szintén nem lehetett róla közvetlen tudomásuk.

Meg akarom tudni az igazságot, és ez az akarás addig nőtt bennem, amíg a kíváncsiságot erősebbé tette a félelemnél. Losten láthatólag örült.

— Helyes! A kíváncsiság hasznos, a félelem haszontalan. Kitűnően alakul a belső fejlődésed, Odeen, és ne feledd, igazából csak a belső fejlődésed a fontos. Amit mi segítünk, az mellékes. Mivel pedig tudni akarod, egyszerűen megmondhatom: a lakatlan barlangok csakugyan lakatlanok. Üresek. Nincs bennünk semmi, legföljebb amit az elmúlt idők során otthagytak.

— Otthagytak? Kik, Keményanyagú uram? — Odeennak mindig szájára szaladt a tisztelgő megszólítás, ha tudatlanként szorongatóan nagy tudással találkozott.

— Akik az elmúlt idők során ott laktak. Sok ezer ciklussal ezelőtt ezernyi és ezernyi Keményanyagú, milliónyi és milliónyi Lágyanyagú létezett. Most viszont kevesebben vagyunk, mint voltunk, Odeon. Jelenleg nem egészen háromszáz Keményanyagú és alig tízezer Lágyanyagú él e világon.

— De miért? — hökkent meg Odeen. (Nem egészen háromszáz Keményanyagú maradt. Nyilvánvaló beismerése annak, hogy a Keményanyagúak is elmennek. De most ezen nem lehet töprengeni.)

— Mert fogy az energia. Hűl a Nap. Ciklusról ciklusra nehezebb élni és életet adni.

(Ezek szerint a Keményanyagúak is szülnek? Ezek szerint a Keményanyagúak is a Naptól várják az élelmüket, nem a sziklától? Odeen elraktározta a gondolatot, hogy egyelőre ne kelljen törődnie vele.)

— És ez folytatódik? — kérdezte.

— A Nap végül szükségképpen elenyészik, és akkor képtelen tesz

táplálékot adni.

— Ez azt jelenti, hogy akkor Keményanyagúak és Lágyanyagúak, mind elmegyünk?

— Mi mást jelentene?

— De hát nem mehetünk eI mind. Ha energiára van szükségünk, és a Nap elenyészik, akkor más energiaforrást kell találnunk. Más csillagokat.

— Igen, Odeen, de a csillagok is mind elenyésznek. Maga az univerzum enyészik el.

— És ha a csillagok elenyésznek, nincs másutt élelem? Energiaforrás?

— Nincs. Az univerzum minden energiaforrása elenyészik.

Odeen lázongva töprengett, majd megszólalt:

— Akkor másik univerzum kell. Nem adhatjuk fel, csak mert az univerzumunk feladja. — Hevesen lüktetett. Szinte megbocsáthatatlanul otromba felindultságában áttetszővé vált, és a Keményanyagúnál jóval nagyobbra dagadt.

De Losten csak végtelen örömének adott kifejezést:

— Csodálatos, kedves balfelőlim. Ha ezt meghallják a többiek!

Odeen a rendes méretére laffadt zavart örömében. Hogy őt „kedves balfelőlimnek” nevezik! Senki sem hívta így — persze Tritt igen.

Nem sokkal ezután történt, hogy Losten elhozta nekik Duát. Odeen lustán elgondolta, hátha emiatt; de egy idő múlva elfeledkezett róla. Tritt annyiszor elismételte, hogy az ő Losten előtti fellépésének köszönhetik Duát, hogy Odeen nem töprengett többé a dologról. Csak zavarba jött volna tőle.

De lám, most megint Lostenhoz igyekszik. Hosszú idő telt el azóta, hogy megtudta: az univerzum lassan elenyészik, a Keményanyagúak pedig (mint kiderült) elszántan munkálkodnak életük továbbvitelén. Ő azóta több tudományterület értője lett; Losten be is vallotta, hogy fizikából már aligha tudná olyasmire tanítani, aminek egy Lágyanyagú egyáltalán hasznát veheti. És új Ész-ifjakat kellett munkába venni; úgyhogy Losten meg ő korántsem találkoztak oly gyakran, mint valaha.

Odeen a sugárzási teremben találta Lostent két Ész-kamasz társaságában. Losten rögtön észrevette az üvegablakon át, és gondosan betéve maga mögött az ajtót, kijött hozzá.

— Kedves balfelőlim! — tárta ki tagjait barátságosan (úgyhogy Odeen, mint rég annyiszor; perverz vágyat érzett, hogy megérintse, de persze úrrá lett rajta). — Hogy vagy?

— Nem akartalak megzavarni, Losten uram.

— Megzavarni? Azok ketten kitűnően elboldogulnak nélkülem egy darabig. Valószínűleg örülnek is, hogy elmegyek, hisz a sok

beszédemmel nyilván agyonfárasztom őket.

— Ugyan — mondta Odeen. — Én mindig izgalommal hallgattalak, és biztosra veszem, ők is.

— No, no. De kedves, hogy ezt mondod. Gyakran látlak a könyvtárban, többektől is hallom, milyen jól szerepelsz a felsőfokú tanfolyamokon; ilyenkor hiányzol is, hisz a legjobb diákom voltál.

Hogy van Tritt? Még mindig olyan csökönyös Szülő-apa?

— Napról napra csökönyösebb. Ő adja a hármasunk erejét. — És Dua?

— Dua? Azért is jöttem… Tudod, nagyon szokatlan.

— Igen, tudom — bólintott Losten. Jellegzetes kifejezését Odeen már régóta a szomorúsággal hozta kapcsolatba.

Kis ideig várt, majd elhatározta, hogy egyenesen belevág.

— Losten uram, azért jött Dua épp mihozzánk, Tritthez és énhozzám, mert szokatlan?

— Meglepne? Te is igen szokatlan vagy, Odeen, és nemegyszer mondtad, hogy Tritt is az — válaszolta Losten.

— Igen — mondta mély meggyőződéssel Odeen. — Az.

— Akkor nem egy szokatlan Érzés-anya illik a hármasotokba?

— Sokféle módon lehet valaki szokatlan — töprengett Odeen.

— És Dua bizonyos furcsaságai bántják Trittet, és aggasztanak engem. Kikérhetem a véleményedet?

— Mint mindig.

— Nem szeret… összeolvadni.

Losten komoly volt, nem szólt. De láthatólag nem jött zavarba.

Odeen folytatta:

— Szeret összeolvadni, ha már ott tartunk az összeolvadásnál, de nem mindig könnyű rávenni.

— Mit jelent az összeolvadás Tritt számára? Úgy értem, az aktus közvetlen gyönyörűségén túl? — kérdezte Losten.

— A gyerekeket, természetesen — mondta Odeen. — Én is szeretem őket, Dua is, de Tritt a Szülő-apjuk. Érted? — (Odeennak eszébe ötlött, hogy Losten talán nem is értheti a hármas életének finom árnyalatait.)

— Próbálom megérteni — felelte Losten. — Ezek szerint, úgy érzem, Tritt többet kap az összeolvadástól, mint magát az összeolvadást. És te? Mit kapsz a gyönyörűségen túl? Odeen végiggondolta.

— Azt hiszem, tudod. Egyfajta szellemi serkentést.

— Tudom, igen, de látni akartam, te tudod-e. Nem felejtetted-e el? Gyakran mesélted, hogy egy-egy összeolvadási időszak után — megvallom, ilyenkor néha meglehetősen hosszú ideig nem láttalak —, a furcsán elvesztett órák-napok után úgy találod, sok mindent hirtelen felfogsz, ami addig homályosnak látszott.

— Mintha a szellemem közben is tovább működött volna-mondta Odeen. — Mintha az az idő — melynek múlását nem észlelhettem, saját létezésemről sem tudván — nagyon is kellett volna, hisz múlása közben mélyebben és élesebben gondolkodtam, mert nem vonta el figyelmemet az élet kevésbé intellektuális része.

— Igen — helyeselt Losten —, és visszatérvén mintha ugrásszerű fejlődés ment volna végbe felfogásodban. Ez általános nálatok, Észapáknál, de meg kell vallanom, soha senki sem fejlődött akkora ugrásokkal, mint te. Komolyan úgy gondolom: soha a történelem folyamán.

— Igazán? — kérdezte Odeen, palástolni próbálva lelkesedését.

— Persze lehet, hogy tévedek — Losten láthatólag mulatott kicsit a másik hirtelen elhomályosulásán —, de az sem baj. A lényeg az, hogy akárcsak Tritt, te is többet kapsz az összeolvadástól, mint magát az összeolvadást.

— Igen. Bizonyosan.

— És mit kap Dua az összeolvadáson túl? Hosszú szünet következett.

— Nem tudom — mondta Odeen.

— Megkérdezted tőle?

— Nem.

— Akkor hát — mondta Losten —, ha az összeolvadástól csak az összeolvadást kapja, te meg Tritt viszont még valami többletet is, miért vágyna rá ugyanolyan mohón, mint ti?

— Más Érzés-anyáknak mintha nem volna szükségük… — kezdte Odeen védekezőleg.

— Más Érzés-anyák nem olyanok, mint Dua. Elégszer mondtad, és azt hiszem, mindig örömmel.

— Azt hittem, másról van szó — szégyellte el magát Odeen. — Miről?

— Nehéz megmagyarázni. Mi ismerjük egymást a hármasban; érzékeljük egymást; bizonyos értelemben mindhárman egyetlen egyéniség részei vagyunk. Egy homályos egyéniség részei, amely hol jelen van, hol nincs. És többnyire nem tudatos. Ha túlságos erővel gondolunk rá, eltűnik, tehát képtelenek vagyunk igazán kitapintani. Mi… — Odeen reményvesztetten abbahagyta. — Nehéz megmagyarázni a hármast olyasvalakinek…

— Azért én próbállak megérteni. Úgy érzed, kilested Dua belső világának egy darabját; kilestél valamit, amit ő szeretne titokban tartani, ugye?

— Nem biztos. A benyomásom egészen halvány, csak a szellemem csücske érzi, néha-néha.

— Nos?

— Néha úgy érzem, Dua nem akarja az Érzés-babát. Losten

komolyan nézett rá.

— Eddig csak két gyereketek lett, úgy tudom. Egy kis balfelőli és egy kis jobbfelőli.

— Igen, csak kettő. Az Érzés-babát eléggé nehéz elindítani, mint tudod.

— Tudom.

— És Dua nem törekszik, hogy elegendő energiát nyeljen el. Meg sem próbálja. Mindenféle indokot felhoz, de egyiket sem vagyok képes elhinni. Úgy érzem, valamiért egyszerűen nem akarja az Érzés-babát. A magam részéről — ha csakugyan nem akarná egy ideig még —, hát, ráhagynám. De Tritt Szülő-apa, és akarja a harmadik gyereket; szüksége van rá; és én valahogy még Dua kedvéért sem tudnék csalódást okozni neki.

— Ha Duának ésszerű oka lenne rá, hogy ne akarja elindítani az Érzés-gyereket, figyelembe vennéd?

— Én igen, de Tritt nem. Ő nem érti ezeket a dolgokat. — De igyekeznél, hogy türelemmel legyen?

— Igen, ameddig csak lehet.

— Eszedbe jutott-e, hogy alig akad Lágyanyagú, aki a gyerekek születése előtt — Losten sokáig kereste a szót, mielőtt a megszokottnál maradt volna — elmenne: amíg meg nincs mindhárom gyerek, utolsóként az Érzés-baba.

— Igen, tudom. — Odeen nem értette, hogyan hiheti Losten ennyire tudatlannak, hisz ez egészen elemi dolog.

— Ezek szerint az Érzés-baba születése egyben azt is jelzi, hogy közeledik az idő, amikor el kell menni.

— Általában csak akkor, ha már az Érzés-lány is elég idős…

— De az idő mindenképpen közeledik. Nem lehet, hogy Dua egyszerűen nem akar elmenni?

— Hogyan lehetne, Losten? Az elmenés ideje ugyanolyan, mint az összeolvadás ideje. Hogyan lehetne nem akarni? — (A Keményanyagúak nem olvadnak össze — talán ezért nem értik.)

— Tegyük föl: Dua egyáltalán nem akar elmenni. Erre mit mondanál?

— Azt, hogy végül is csak el kell mennünk. Ha Dua pusztán késleltetni akarja a harmadik gyereket, legyen igaza, talán még Trittet is rábeszélem, hogy tűrje el a szeszélyeit. De ha azt akarja, hogy soha ne szülessék meg — az egyszerűen megengedhetetlen.

— Miért?

Odeen eltöprengett a válaszon.

— Nem tudom, Losten uram, de azt tudom, hogy el kell mennünk. Ciklusról ciklusra jobban tudom, jobban érzem, és néha már-már azt hiszem, értem is, miért.

— Néha az az érzésem, Odeen, hogy filozófus vagy — mondta

Losten szárazon. — Gondolkodjunk hát. Amire a harmadik gyerek megszületik és felnő, Trittnek meglesz a három gyereke, és egy teljes élet végén nézhet szembe az elmenéssel. Benned meglesz a tanulás és a tudás elégtétele, tehát te is egy teljes élet végén tekintesz az elmenés elébe. De Dua?

— Nem tudom — mondta keservesen Odeen. — Más Érzés-anyák egész életükben összejárnak, és láthatólag gyönyörűségüket lelik a közös fecsegésben. Duának viszont ehhez sincs semmi kedve.

— Persze, hiszen más. Semmi sincs, amit szeretne?

— Ha a munkámról beszélek, azt szívesen hallgatja — motyogott Odeen.

— Ne szégyelld! Minden Ész-apa beszél a munkájáról a jobbfelőlijének meg a középsőjének. Úgy csináltok, mintha nem így volna, de így van.

— De Dua oda is figyel, Losten uram.

— Biztosra vettem. Más Érzés-anyákkal ellentétben. És nem tapasztaltál olyasmit, hogy összeolvadás után sokkal jobban megért?

— De, néha észleltem. Csak nem figyeltem föl rá, habár…

— Mert úgy tudod, hogy az Érzés-anyák ezeket a dolgokat úgysem értik valójában. Csakhogy Duában, úgy látom, az Ész-lényből is van valamennyi, nem is kevés.

(Odeen hirtelen szörnyülködve nézett föl Lostenra. Dua egyszer mesélt neki gyermekkora boldogtalanságáról, egyetlenegyszer: a többi Érzés-lány rikoltozása; az undorító csúfnév, amivel illették — „Balfelőli”… Losten erről is hallott volna? De nem, nyugodtan nézte Odeent.)

— Néha gondoltam erre. — Majd kifakadt: — Én emiatt is büszke vagyok rá!

— Nincs is abban semmi rossz — mondta Losten. — Akár meg is mondhatnád neki. És ha dédelgeti magában az Ész-lényt, miért ne? Tanítgasd arra, amit te mélyebben tudsz! Válaszold meg a kérdéseit! Talán bizony szégyent hozol a hármasodra, ha megteszed?

— Mit érdekel az engem… Különben is, miért volna szégyen? Tritt persze időpocsékolásnak fogja tartani, de majd beszélek vele.

— Magyarázd meg neki: ha Dua többet kap az élettől, ha megkapja a kiteljesedés érzését, akkor eltűnik belőle az elmenéstől való félelem, és könnyebben hajlandó rá, hogy elindítsa az Érzésbabát.

Odeen úgy megkönnyebbült, mintha fenyegető csapást távolítottak volna el a feje felől. Sietve mondta:

— Igazad van. Érzem, hogy igazad van. Losten uram, mennyi mindent megértesz! Ha te vezeted a Keményanyagúakat, hogy is ne sikerülne a másik univerzummal kapcsolatos tervünk?

— Én? — mulatott Losten. — Elfelejted, hogy most már Estwald vezérel bennünket. A tervnek is d az igazi hőse. Nélküle sehol sem

tartanánk.

— Aha. — Odeen egy pillanatra zavarba jött. Még soha nem látta Estwaldot. Sőt, nem találkozott még Lágyanyagúval, aki színről színre látta volna, bár egyesek állították, hogy ekkor vagy amakkor látták — távolról. Estwald új Keményanyagú, legalábbis abban az értelemben, hogy Odeen ifjabb korában a nevét sem hallotta. Nem azt jelenti-e mindez, hogy Estwald a fiatalabb Keményanyagúak közé tartozik, és ugyanakkor volt gyermek Keményanyagú, amikor Odeen gyermek Lágyanyagú?

De most ez sem számított. Odeen minél hamarabb haza akart érni. Persze nem érhetett Lostenhoz hálája jeléül, de ismételten megköszönte segítségét, majd örömteli szívvel elsietett.

Örömét némi önzés is erősítette. Az a tudat, hogy az Érzés-baba egyszer mégiscsak meglesz, és Tritt mennyire örül majd neki. Meg az, hogy Dua élete is kiteljesedhet. De Odeennak pillanatnyilag a hamarosan várható öröm volt a legfontosabb. Hiszen taníthat. Senki más Ész-apa nem élvezheti a tanítás gyönyörűségét, ezt biztosan tudta, hisz senki más Ész-apának nem lehet a hármasában olyan Érzés-anya, mint Dua.

Csodálatos lesz, ha Tritt is belátja valahogy, mekkora szükség van rá. Beszélnie kell Trittel, valahogy türelmet kell öntenie belé.

2.c

Tritt soha türelmetlenebb nem volt. Nem akart úgy tenni, mintha értené: miért olyan Dua, amilyen. Meg sem próbálta. Nem érdekelte. Amúgy sem tudta, miért olyanok az Érzés-anyák, amilyenek. Ráadásul Dua más, mint a többi.

Nem törődik a fontos dolgokkal. Rá sem néz a Napra. És ha igen, úgy elvékonyítja magát, hogy csak átszalad rajta a fény meg az étel. És erre azt mondja, hogy szép. Pedig a szépség egyáltalán nem fontos. Az evés a fontos. Mi a szép abban, hogy eszünk? És mi az, hogy szép?

Mindig másképpen akar összeolvadni is. Egyszer azt mondta:

Beszélgessünk előtte. Sosem beszélgetünk róla. Sosem gondolkodunk róla.

Odeen mindig azt válaszolja ilyenkor: — Legyen úgy, ahogy ő akarja, Tritt. Akkor nekünk is jobb.

Odeen mindig türelmes. Mindig úgy gondolja, hogy a dolgok jobban alakulnak, ha várunk. Vagy ha végiggondoljuk őket.

Tritt nem tudta pontosan, mit ért Odeen „végiggondoláson". Úgy érezte, pusztán azt, hogy semmit se kelljen csinálnia.

Duát is hogyan kapták me annak idején? Odeen még most is a végiggondolásnál tartana. O, Tritt, odament és szólt. Hisz így kellett lennie.

Odeen most megint csak semmit sem akar csinálni Dua dolgában. De akkor mi lesz az Érzés-babával, ami pedig fontos? Hát majd ő, Tritt tesz valamit az ügyben, ha már Odeen nem.

Voltaképpen máris csinálta azt a valamit. Ott oldalazott a hosszú folyosón, miközben mindez átgomolygott az agyán. Nem is vette észre, mennyit haladt. Talán ez a „végiggondolás"? Akárhogy is, ő nem hagyja magát megijeszteni. Ő nem fog meghátrálni.

Egykedvűen nézett körül. Erre kell menni a Keményanyagúak barlangjaihoz. Tudta, hogy nemsokára erre viszi majd a kis balfelőlijét. Az utat még Odeen mutatta meg neki.

Ezúttal nem tudta, mit csinál majd, ha odaér. De semmi félelmet nem érzett. Érzés-babát akar. Joga van az Érzés-babához. Ennél semmi sem fontosabb. Majd a Keményanyagúak elintézik, hogy megkapja. Nem elhozták Duát is, mikor megkérte őket?

De kit kér meg most? Bármelyik Keményanyagút? Felködlött benne az elhatározás, hogy semmiképpen sem akármelyiket. Egy bizonyos Keményanyagút fog megkeresni. És ővele beszél a dologról.

Tudja a nevét Még azt is tudja, mikor hallotta először. Akkor, amikor a kis balfelőlijük elérte a kort, hogy tetszése szerint változtassa a formáját. (Micsoda nap volt! — Gyere gyorsan, Odeen! Annis tojásdad lett, és egészen szilárd. És magától, Dua, nézd meg! —

Mindhárman besiettek.) Akkor Annis volt az egyetlen gyerekük. A másodikra is mennyit kellett várni. Tehát besiettek, Annis meg ott feküdt kábán a sarokban. Ott gomolygott a pihenőhelyén, folyósan, mint a lágy anyag. Odeen kiment, dolga volt. De Dua azt mondta: — Ó, majd megcsinálja újra, Tritt. — Órákig lesték, hiába.

Trittnek rosszulesett, hogy Odeen nem vár velük. Meg is szidta volna, ha nem látja, mennyire fáradt. Tojásdad formája csupa ránc volt. És meg sem próbált kisimulni.

— Valami baj van, Odeen? — kérdezte Tritt aggódva.

— Nehéz napom volt, és nem hiszem, hogy a következő összeolvadás előtt meg tudom érteni a differenciálást. — (Tritt nemigen emlékezett az ilyen nehéz szavakra. Valami ilyesféle lehetett. Odeen mindig ilyen nehéz szavakat használt.)

— Akarsz most összeolvadni?

— Nem, nem. Dua most indult a felszín felé, és tudod, milyen, ha nem engedjük el. Semmi sietség, igazán. Meg aztán van egy új Keményanyagú is.

— Egy új Keményanyagú? — Tritt hangjából hiányzott minden érdeklődés. Odeent borzasztóan érdekelte a Keményanyagúakkal való összejárás, Tritt jobban örült volna, ha nem érdekli ennyire. Odeen többet törődött azzal, amit a tanulmányainak hívott, mint bármelyik Ész-apa a környéken. Nem szép dolog. Szinte csak a munkájának élt. Dua meg szinte csak annak, hogy egyedül mászkáljon a felszínen. Senkit sem érdekelt igazán a hármas, csak őt, Trittet.

— Estwaldnak hívják — mondta Odeen.

— Estwaldnak? — Erre Trittben is fellobbant az érdeklődés. Talán mert annyira figyelte, mit érez Odeen.

— Én még nem láttam, de mindenki róla beszél. — Odeen szeme egészen ellapult, mint mindig, ha magába mélyedt. — Ó a felelőse annak az új dolognak, amit csinálnak.

— Miféle új dolognak?

— A pozitronszi… De úgysem értenéd, Tritt. Új dolog, most kezdtek bele. Az egész világot forradalmasítani fogja. — Forradalmasítani? Az mi?

— Minden más lesz.

Tritt rögtön megrémült.

— Nem szabad, hogy minden más legyen.

— Minden jobb lesz. Ami más, az nem mindig rosszabb. Akárhogy is, Estwald a dolog felelőse. Ragyogó elme. Az az érzésem.

— Akkor miért nem szereted?

— Nem mondtam, hogy nem szeretem.

— Érzem rajtad.

— Ó, igazán nem, Tritt, szó sincs róla. Csak valahogy… valahogy… — Odeen elnevette magát. — Féltékeny vagyok rá. A

Keményanyagúak annyira intelligensek, hogy egy Lágyanyagú fel sem ér hozzájuk, de én ezt nem vettem észre, mert Losten folyton azt mondja, milyen ragyogó eszem van — gondolom, ahhoz képest, hogy Lágyanyagú vagyok. Hanem most itt ez az Estwald, és még Losten is csak őt csodálja, én meg csakugyan egy nagy semmi vagyok mellette.

Tritt kipocakosította az elülső síkját, hogy kicsit megérintse vele Odeent, az ránézett, elmosolyodott.

— De ez csak az én butaságom. Kit érdekel, milyen agyafúrtak a Keményanyagúak? Trittje egyiknek sincs.

Azután mégiscsak elmentek Dua után. Csodálatosképpen befejezte az aznapi kóborlást, és éppen lefelé jött. Az összeolvadás nagyon jól sikerült, bár csak egy napig tartott, nagyjából. Akkoriban Trittet minden összeolvadás aggasztotta. Annis kicsi volt, s rövidebb távollét is bajjal járhatott, bár a többi Szülő-apa úgyis gondjaiba vette a gazdátlan kicsiket.

Odeen később is meg-megemlítette Estwaldot. Jó idő elteltével is úgy hívta: „az új". És még mindig nem látta.

— Azt hiszem, kerülöm — mondta egyszer, mikor Dua is ott volt —, mert annyira sokat tud az új dologról. Én meg nem akarok egyszerre rájönni. Nagyobb móka, ha magam tanulom meg.

— A pozitronszivattyút? — kérdezte Dua.

Ez is furcsa Duában — gondolta Tritt. És bosszankodott. Dua majdnem ugyanolyan ügyesen mondja ki a nehéz szavakat, mint Odeen. S ez mégsem illik egy Érzés-anyához.

Így aztán Tritt elhatározta, hogy Estwaldot keresi meg, mert Odeen azt mondta róla, hogy agyafúrt. És mert Odeen sem látta soha. Tehát Estwald nem mondhatja, *hogy* „Megbeszéltem Odeennal, Tritt, nem szabad aggodalmaskodnod."

Mindenki úgy gondolja, hogy ha beszél az Ész-apával, az egész hármassal beszélt. A Szülő-apákra oda sem figyel senki. De majd most kénytelenek lesznek.

Tritt a Keményanyagúak barlangjaihoz ért. Mintha más lett volna minden. Semmi sem volt, amire azonnal ráismerhetett volna. Csupa rossz, ijesztő dolog vette körül. De annyira akart Estwalddal beszélni, hogy igazából nem volt hajlandó megijedni. — A kis középsőmet akarom — mondogatta magában. És ettől elég szilárdnak érezte magát, hogy továbbmenjen.

Végül meglátott egy Keményanyagút. Csak ez az egy volt ott; csinált valamit; odahajolt a munkája fölé; csinálta. Odeen egyszer elmesélte, hogy a Keményanyagúak mindig dolgoznak… az akármijükön. Tritt nem emlékezett rá, mijükön, és nem is érdekelte.

Lágyan odagördült, megállt.

— Keményanyagú uram! — mondta.

A Keményanyagú fölnézett rá, s a levegő úgy vibrált körülötte,

mintha — Odeen mesélte — egy másik Keményanyagúval beszélne. Aztán a Keményanyagú mintha csakugyan észrevette volna Trittet:

— Nocsak, egy jobbfelőli. Mit keresel itt? A kis balfelőlidet hoztad? Ma kezdődik az új tanév?

Tritt oda sem figyelt.

— Hol találom Estwaldot, uram? — kérdezte. — Kicsodát?

— Estwaldot.

A Keményanyagú hallgatott egy ideig. Majd azt mondta: — Mi dolgod van Estwalddal, jobbfelőli? Tritt megmakacsolta magát:

— Nagyon fontos, hogy beszéljek vele. Te vagy Estwald, Keményanyagú uram?

— Nem, nem… Mi a neved, jobbfelőli?

— Tritt, Keményanyagú uram.

— Értem. Odeen hármasának vagy a jobbfelőlije, igaz? — Igen.

A Keményanyagú hangja mintha meglágyult volna.

— Sajnos, pillanatnyilag nem beszélhetsz Estwalddal. Nincs itt. Ha bárki más a segítségedre lehet…

Tritt nem tudta, mit mondjon. Csak álldogált.

— Menj haza szépen! — mondta a Keményanyagú. — Beszélj Odeennal! Majd ő segít. Jó? Menj haza, indulj!

A Keményanyagú hátat fordított neki. Láthatólag más ügyek foglalkoztatták, mint Tritt, aki habozva állt mögötte, majd halkan, zajtalan gördüléssel elindult egy másik részleg felé. A Keményanyagú föl sem nézett.

Tritt kezdetben nem sejtette, miért megy éppen arra. Eleinte csak azt érezte, hogy kedve van arra menni. Azután rájött. Az élelem vékonyka melege vette körül, s ő kedvére majszolt belőle.

Nem is tudta, hogy éhes, de most jóízűen evett.

A Nap sehol. Ösztönösen fölnézett, de persze csak a barlang tetejét látta. Az élelem viszont jobban ízlett, mint a felszínen valaha is. Töprengve nézett körül. Elsősorban azon kellett eltöprengenie, hogy egyáltalán töpreng.

Nemegyszer volt türelmetlen Odeennal, ha az valami lényegtelen dolgon töprengett. Hányféle dolgon tudott Odeen töprengeni? És lám, most ő, Tritt töpreng. De amin ő töpreng, az fontos. Hirtelen átlátta, mennyire fontos. Szinte vakító fénnyel villant át rajta, hogy nem is töprengene, ha valami odabent nem mondaná neki, mennyire fontos az, amin töpreng.

Gyorsan cselekedett, és szinte meghökkent önnön bátorságától. Majd egy idő múlva elindult ugyanazon az úton visszafelé. Odaért ahhoz a Keményanyagúhoz, akivel az imént beszélt.

— Akkor hazamegyek, Keményanyagú uram — mondta.

A Keményanyagú motyogott pár szót. Még mindig csinált valamit, odahajolt valami munkája fölé, még mindig csinálta a maga buta

dolgát, amitől a fontos dolgot észre sem vette.

Ha annyira nagyok és hatalmasak és agyafúrtak a Keményanyagúak — gondolta Tritt —, hogy lehetnek ilyen buták?

3.a

Dua azon kapta magát, hogy a Keményanyagúak barlangjai felé sodródik. Részben azért, hogy csináljon valamit naplemente után, hogy még egy darabig ne kelljen hazamennie és Tritt nyaggatózását meg Odeen csüggedt-zavart ajánlkozását hallgatnia. Részben, mert ezek a barlangok amúgy is vonzották.

Régóta érezte ezt a vonzódást, tulajdonképpen kicsi kora óta, és elhatározta, hogy most már legalább önmaga előtt nem titkolja. Egy Érzés-anyának nem illett ilyesféle vonzódást éreznie. Kicsi Érzés-lánykákkal előfordult néha — Dua eleget élt és tapasztalt, hogy tudja-, de hamar elhalványult bennük, illetve hamar letörték, ha nem halványult el idejében.

Bár ő maga, gyerekként, makacsul kíváncsi maradt. Kíváncsi a világra, a Napra, a többi barlangra, bármire — míg a Szülő-apja azt nem mondta neki: — Furcsa vagy te, Dua, kedvesem. Fura kis középső. Mi lesz így belőled?

Eleinte fogalma sem volt, mi a furcsa, mi a szokatlan abban, hogy tudni akar valamit. Hamarosan rájött, hogy a Szülő-apja nem tud megfelelni a kérdéseire. Egyszer megpróbálkozott a balfelőli apjával, de éppenséggel nem a Szülő-apa szelíd zavara fogadta. — Ezt miért kérdezed, Dua? — csattant fel az Ész-apja, és élesen fürkésző tekintetet vetett rá.

Dua rémülten elrohant, és nem kérdezte többé.

De azután egy nap egy vele egyidős Érzés-lány felvisított: — Balfelőli! —, mikor ő, Dua, azt mondta… ki tudja már, mit… valamit, amit akkoriban egészen természetesnek érzett. Dua valahogy elröstellte magát, majd megkérdezte a jóval idősebb balfelőli bátyját, miért mondták őrá, Duára, hogy balfelőli. A bátyja elhúzódott tőle, és zavartan — nyilvánvaló nagy zavarban — azt motyogta: — Nem tudom. — Pedig szemlátomást tudta.

Némi töprengés után Dua odament a Szülő-apjához, és megkérdezte:

— Apa, én balfelőli vagyok?

Az meg visszakérdezett.

— Ki csúfolt így, Dua? Csúnya dolog egy Érzés-lányra ilyet mondani.

Ő odahullámzott a Szülő-apja szemközti sarkához, kicsit elgondolkodott, és azt mondta:

— Rosszaság?

— Majd kinövöd — mondta a Szülő-apja, és hirtelen kidomborodott, hogy Duát kilökje és megremegtesse — ezt a játékot mindketten nagyon szerették. De Dua most valahogy nem örült neki,

hisz világosan látta, hogy a Szülő-apja igazából nem felel a kérdésére. Töprengve húzódott félre. Az öreg azt mondta: — Majd kinövöd. — Tehát egyelőre benne volt az a valami, de micsoda?

Már akkor kevés igazi barátnője volt a többi Érzés-lány között. Csak sutyorogni szerettek, meg vihogni; ő viszont a málló sziklákat szerette, ott lebegett fölöttük, élvezte durva érintésüket. Azért akadt néhány a többinél kevésbé kibírhatatlan, sőt barátságos középső is. Köztük Doral, aki aligha volt okosabb a többinél, de néha mulatságosan fecsegett. (Felnőven, Doral Dua jobbfelőli bátyjával és egy másik barlangrendszerbeli, nem különösebben rokonszenves ifjú balfelőlivel alapított hármast. Doral gyorsan egymás után elindította a balfelőli és a jobbfelőli babát, majd nem sokkal később a középsőt is. És közben úgy besűrűsödött, hogy a hármasban mintha két Szülő-apa lett volna; Dua eltöprengett, tudnak-e még egyáltalán összeolvadni… Ettől függetlenül Tritt folyton arra célozgatott, milyen remek hármast segített Doral fölépíteni.)

Együtt üldögélt Dorallal egy nap, és odasúgta neki:

— Doral, tudod, mi az, ha egy Érzés-lánynak azt mondják, hogy Balfelőli?

Doral vihogott, összehúzta magát, mintha el akarna bújni, és azt mondta:

— Hát ha az az Érzés-lány úgy csinál, mintha Ész-fiú volna, érted, mintha balfelőli volna. Érted?

Persze hogy értette. Amint magyarázatot kapott rá. Maga is rájött volna, ha képes efféle módon gondolkodni. Meg is kérdezte: — Honnan tudod?

— A nagyobb lányok mondták. — Doral anyaga megkavarodott; Duának nemigen tetszett a mozdulata. — Disznóság — mondta Doral.

— Miért?

— Mert disznó dolog. Egy Érzés-lány ne csináljon úgy, mintha Ész-fiú volna!

Duának meg sem fordult a fejében a lehetőség, de most belegondolt:

— Miért ne?

— Csak! Tudok más disznóságot is. Érdekel? Hiába, Duát izgatta a dolog.

— Mit?

Doral nem szólt, de teste egy részét hirtelen kilökte, és nekidörgölte a gyanútlan Duának, aki nem tudott idejében elhúzódni. Kellemetlen volt. Dua arrébb libbent, és azt mondta:

— Ezt ne csináld!

— Tudod, milyen disznóság van még? Bele lehet mászni a sziklába.

— Dehogy lehet — mondta Dua. Ami butaság volt, hisz gyakran

nekidörzsölte magát a szikla külső rétegének, és örömét lelte benne. De Doral vihogását hallgatva undorodni kezdett, és legszívesebben önmaga előtt is letagadta volna az egészet.

— Dehogynem. Sziklasmárnak hívják. Az Érzés-lányok könnyen csinálják. A balfelőliek meg a jobbfelőliek csak kisbabakorukban. Ha megnőnek, akkor már egymással.

— Nem hiszem. Most találtad ki.

— Csinálják bizony! Én mondom! Ismered Dimitet? — Nem.

— Biztosan ismered. Az a lány a C barlangból, akinek az a sűrű sarka van.

— Aki olyan furcsán libeg?

— Az. A sűrű sarka miatt. Az az. Egyszer egészen belemászott a sziklába — csak a sűrű sarka maradt kinn. A balfelőli bátyjának megengedte, hogy nézze, az meg beköpte a Szülő-apjuknak. Hogy az a lány mit kapott! Soha többé nem csinálta.

Dua elment. Fel volt zaklatva. Jó ideig nem szólt Doralhoz, és soha többé nem bízott meg benne; de a kíváncsisága csak fölébredt.

A kíváncsisága? Miért nem mindjárt a balfelőlisége?

Egy nap, mikor biztosra vette, hogy a Szülő-apja nincs a közelben, lassan, óvatosan beleolvadt kissé a sziklába. Pici kora óta először próbálta, de mikor elővonta magát, úgy érezte, bárki meglátja rajta, mit csinált, mintha a szikla összepiszkolta volna.

Olykor-olykor később is megpróbálta, és immár bátrabban élvezte. De persze soha nem merült bele a sziklába igazán mélyen.

Egyszer aztán rajtakapta a Szülő-apja, és igen helytelenítőleg kotkodácsolt. Attól fogva Dua jobban ügyelt. Idősebb is volt már, és biztosan tudta, hogy — hiába vihogott úgy Doral — a dolog korántsem ritka. Gyakorlatilag minden Érzés-lány csinálja, olykorolykor, és még olyan is akad, aki nyíltan bevallja.

Ahogy felnőtté vált, Dua egyre ritkábban csinálta; és nemigen hitte, hogy bármelyik ismerős Érzés-anyával előfordulna a hármas megalapítása, a rendes összeolvadások elkezdése után. Neki legbensőbb titkai közé tartozott (soha senkinek nem beszélt róla), hogy nem szokott le róla, s egyszer-kétszer még a hármasalapítós után is megpróbálta. (Nem sokszor; és mindannyiszor arra gondolt, mi lesz, ha Tritt rájön… Ez valahogy borzalmas következményeket sejtetett, és el is rontotta az örömét.)

Zavarában az egészért azt a kínszenvedést okolta — önmaga előtt —, amit a többiek okoztak neki. A „Balfelőli” csatakiáltásként harsant fel a nyomában, s ez a különös nyilvános megaláztatás mindenüvé követte. Volt életének egy szakasza, mikor már-már remetei magányba kergették. Ha eleve kedvelte a magányt, hát most az egyetlen menedékévé tették. És magányában persze a szikla vigasztalta. A sziklasmárolás, akár disznóság, akár nem,

mindenképpen megköveteli a magányt, abban pedig — a többiek jóvoltából — volt része.

Legalábbis így magyarázta önmagának.

Egyszer megpróbált visszalőni. Hangosan rákiáltott a csúfolódó lányokra:

— Ti meg csupa Jobbfelőli vagytok, disznó Jobbfelőli banda!

De csak nevettek, és Dua zavartan, szégyenkezve menekült. Pedig azok voltak. A hármasalapítós idejéhez érve szinte minden Érzés-lány elkezdett a kicsik iránt érdeklődni, a Szülő-apákat majmolva rajongták körül őket, s ezt Dua undorítónak találta. Ő soha nem érezte ezt a viharos érdeklődést. A csecsemők csecsemők, és kész; a jobbfelőliek dolga, hogy törődjenek velük.

Amint Dua felnőtt, a csúfolódás abbamaradt. Sokat számított, hogy megőrizte lányosan ritka szerkezetét, és göndörödő füstodorként úgy lebegett, hogy sehol párja nem akadt. Mikor pedig a jobb- és balfelőliek egyre inkább fölfigyeltek rá, a többi Érzés-lánynak torkára forrt a csúfolódás.

Mégis… mégis… most, hogy már senki sem mert volna tiszteletlen megjegyzést tenni rá (hisz minden barlangban köztudott volt, hogy Odeen az egész nemzedék legkiválóbb Ész-apja, Dua pedig az ő középső társa), Dua rájött, hogy menthetetlenül Balfelőli.

Nem tartotta disznó dolognak… valójában nem… de néha azon kapta magát, hogy szeretne Ész-apa lenni, és ilyenkor kínos zavart érzett. Vajon más Érzés-anyák szeretnének-e… legalább néha… és vajon emiatt van-e… részben emiatt… hogy nem kell neki az Érzés-baba… mert ő sem igazi Érzés-anya… és ezért képtelen betölteni a hármasban neki szánt szerepet…

Odeent nem zavarja, hogy ő, Dua, Balfelőli. Soha nem csúfolja annak… és örül, ha Duát érdekli az ő élete… örül a kérdéseinek, szívesen magyaráz, és szereti, hogy Dua megérti. Meg is védi, ha Tritt féltékenykedni kezd… bár nem féltékenykedik igazából… csak a maga makacs, korlátolt módján érezteti, hogy ez így nem illik.

Odeen néha a Keményanyagúak barlangjaiba is elviszi, hisz annyira szeret villogni Dua előtt, és oly nyíltan örül, hogy ez tetszik Duának. És Duának tetszik is, bár nem annyira Odeen nyilvánvaló tudása és intelligenciája, hanem inkább az, hogy nem átallja mindezt megosztani vele. (Soha nem felejti el, milyen gorombán csattant fel a balfelőli apja, akkor egyetlenegyszer, mikor kérdezett tőle valamit.) Akkor szereti legjobban Odeent, mikor az megosztja vele a maga életét — de talán ez is az ő balfelőliségére vall.

Talán (ez újra meg újra eszébe jutott) a balfelőlisége miatt kerül egyre közelebb Odeenhoz és egyre távolabb Trittől, és ezért taszítja annyira Tritt nyaggatózása. Odeen soha nem jelzett ilyesmit, de talán Tritt halványan érzi, bár egészében felfogni képtelen, de mégis érzi

annyira, hogy boldogtalan legyen miatta, még ha nem tudja is, miért.

Mikor először járt a Keményanyagúak egyik barlangjában, két Keményanyagú éppen beszélgetett. Ő persze nem tudta, hogy beszélgetnek. A nagyon sebes, nagyon változékony levegőrezgés kellemetlen, zúgó érzést keltett benne. Ki kellett ritkulnia, hogy átengedje magán.

— Beszélgetnek — mondta Odeen. Majd, az ellenvetést megelőzendő, gyorsan hozzátette: — A maguk módján. Ők megértik egymást.

Dua felfogta a közlés értelmét. Annál inkább örült, hogy gyors a felfogása, mert ez Odeennak is kedvére volt. (Odeen egyszer azt mondta: — Csak olyan Ész-apákat ismerek, akiknek üresfejű Érzés-társuk van. Igazán szerencsés vagyok. — Mire ő: — De a többi Ész-apa szemlátomást az üresfejűeket kedveli. Te miért vagy más, mint ők, Odeen? — Odeen nem is tagadta, hogy a többi Ész-apa az üresfejűeket kedveli. Csak annyit mondott: — Soha nem gondoltam végig, és azt hiszem, nem is fontos, hogy végiggondoljam. Örülök, hogy vagy, és az örömömnek is örülök.)

— Te érted a Keményanyagúak beszédét? — kérdezte Odeent.

— Nemigen — felelte Odeen. — Nem tudok elég gyorsan váltani. Néha megérzem, mit mondanak, ha nem értem is, különösen összeolvadás után. De csak néha. Az efféle megérzés igazából az Érzés-anyák fortélya, de persze ha egy Érzés-anya megérez valamit, képtelen értelmezni. Bár te talán képes lennél.

— Félek. Biztosan nem örülnének neki-aggodalmaskodott Dua.

— Ugyan már. Kíváncsi vagyok. Próbáld meg, érted-e, miről beszélnek!

— Megpróbáljam? Igazán?

— Rajta! Ha észreveszik és bosszankodnak, majd azt mondom, én parancsoltam rád.

— Megígéred?

— Meg.

Dua eléggé izgatottan hangolta át magát a Keményanyagúakra; teljes passzivitásba süppedt, hogy szabadon áramolhassanak belé a megérzések.

— Izgatottak! — mondta. — Izgatottak. Valaki új. — Talán Estwald — mondta Odeen.

Dua először hallotta ezt a nevet.

— Vicces — mondta.

— Mi vicces?

— Egy nagy napot érzek. Egy óriási napot. Odeen eltöprengett.

— Lehet, hogy arról is beszélnek.

— De hát az nem lehet.

Épp ekkor fürkészték ki őket a Keményanyagúak. Barátságosan

odajöttek, és a Lágyanyagúak nyelvén köszöntek. Dua borzalmas zavarba jött; nem tudta, rájöttek-e, hogy megérezte a gondolataikat. De ha rájöttek is, nem mondták.

(Odeen utána elmesélte, micsoda ritkaság olyan Keményanyagúakra akadni, akik a maguk módján beszélgetnek. Szinte mindig rögtön alkalmazkodtak a Lágyanyagúakhoz; és szinte mindig abbahagyták a munkájukat a Lágyanyagúak jelenlétében. — Annyira szeretnek minket — mondta Odeen. — Annyira kedvesek.)

Odeen nagy néha viszi el a Keményanyagúak barlangjaiba — rendszerint olyankor, ha Trittet teljesen lefoglalják a gyerekek. Nem is köti Tritt orrára, hol járt Duával. Hisz Tritt bizonyosan előállna valami olyasmivel, hogy ez a kényeztetés is csak arra ösztönzi Duát, hogy ne akarjon rendesen napozni, és így meddővé tegye az összeolvadásaikat… Nehéz öt percnél tovább úgy beszélgetni Trittel, hogy az összeolvadás szóba ne kerüljön.

Egyszer-kétszer egyedül is lejött. Mindig félve indult, pedig a Keményanyagúak barátságosan fogadták, mindig „annyira kedvesek” voltak, mint Odeen mondta. De láthatólag nem vették komolyan. Örültek neki, de valahogy meg is mosolyogták — határozottan érezte —, ha kérdezni próbált. És annyira leegyszerűsített válaszokat adtak, hogy alig maradt bennük értelem. — Csak egy gép, Dua — efféléket mondtak. — Odeen majd biztosan megmagyarázza.

Vajon találkozott-e már Estwalddal? Sosem merte megkérdezni a Keményanyagúaktól a nevüket (Losten kivétel, neki Odeen mutatta be, és addigra már sokat hallott róla). Néha úgy érezte, ez vagy az a Keményanyagú akár Estwald is lehet. Odeen nagy tisztelettel és kissé sértetten beszélt róla.

Tudta, hogy Estwaldot túlságosan elfoglalják a mélységesen fontos munkái, semhogy a barlangban a Lágyanyagúak rendelkezésére álljon.

Apránként összerakta, amit Odeen mesélt, és rájött, hogy a világnak iszonyú szüksége van élelemre. Bár Odeen nemigen hívta „élelemnek”. Inkább „energiát” mondott, azzal, hogy a Keményanyagúak is úgy hívják.

A Nap halványul, haldoklik, de Estwald fölfedezte, hogyan juthatunk energiához, valahol messze túl a Napon, messze túl a sötét éji égbolton fénylő hét csillagon. (Odeen szerint az a hét csillag hét igen távoli nap, és sok még annál is távolabbi csillag létezik, amelyek annyira halványan pislognak, hogy nem is látni őket. Tritt is hallgatta, majd megkérdezte, miért léteznének olyan csillagok, amelyeket nem lehet látni, s mint értelmetlenséget az egészet nem volt hajlandó elhinni. — Jó, Tritt, jó — mondta Odeen türelmesen. Duának is a nyelvén volt valami, a Trittéhez igen hasonló mondandó, de visszanyelte.)

Most úgy látszik, lesz elég energia mindörökre, lesz elég élelem — legalábbis mihelyt Estwald és a többi Keményanyagú rájön, hogyan kell az új energiát ehetővé ízesíteni.

Éppen pár napja mondta Odeennak:

— Emlékszel, mikor egyszer, régen elvittél a Keményanyagúak barlangjába, és megéreztem, miről beszélnek? Egy nagy napot éreztem.

Odeen értetlenül nézett rá:

— Nem is tudom. De mondd csak, Dua, mire gondolsz!

— Arra gondoltam, hogy talán a nagy nap az új energia forrása.

— Remek, Dua! — kiáltott fel boldogan Odeen. — Nem tökéletesen helyes, de Érzés-anya létedre nagyszerű az intuíciód.

Töprengés közben Dua lassan, szeszélyesen sodródott előre. Anélkül, hogy különösebben figyelt volna idő és tér változására, a Keményanyagúak barlangjaiban találta magát, és már azon tűnődött, megfelelő ideje késlekedik-e, indulhat-e haza, Tritt elkerülhetetlen bosszúsága elébe, mikor — mintha csak az idézné elő, hogy Trittre gondol — megérezte Tritt jelenlétét.

Az érzés oly erős volt, hogy Dua csak egy zavart pillanatig hitte: az otthoni barlangban maradt Tritt érzései jutottak el hozzá. Nem! Tritt itt van, a Keményanyagúaknál, ahol ő, Dua.

De mit csinál vajon? Őt kergeti? Itt akar vele veszekedni? Bolond módjára a Keményanyagúaknál akarja bepanaszolni? Dua úgy érezte, ezt nem bírná elviselni…

Ekkor eltűnt a jeges rémület, és csodálkozás lépett a helyébe. Tritt egyáltalán nem őrá, Duára gondol. Nyilván nem is tudja, hogy itt van. Csak azt lehetett érezni, hogy Trittet valamiféle elsöprő erejű elszántság hajtja, mely a következmények miatti félelemmel és rossz előérzettel keveredik.

Dua továbbmehetett volna a barlangban, hogy legalább valamit kilessen Tritt terveiből, tettének okaiból, de esze ágában sem volt. Miután Tritt nem tudta, hogy ő a közelében van, egyetlen dolgot akart: hogy továbbra se tudja meg.

Ekkor, szinte reflexszerűen, olyasmit csinált, ami — egy perccel azelőtt megesküdött volna rá — álmában sem jutott volna eszébe, semmilyen körülmények között.

Talán (gondolta később) a Dorallal történt kislánykori beszélgetés vagy a sziklasmárolás tunya emléke okozta. (Volt a sziklasmárolásra egy bonyolult, felnőtt szó is, de azt sokkal kellemetlenebbnek érezte, mint a minden gyerek száján forgó durvaságot.)

Akár ezért, akár másért, anélkül hogy tudta volna, mit csinál — sőt még utána is kis ideig, hogy mit csinált —, sietve belebújt a mellette lévő sziklafalba.

Bele! Az utolsó porcikájáig!

A tett rémületességét mérsékelte tökéletes célszerűsége. Tritt szinte érintésnyire haladt el mellette, mégsem támadt sejtelme sem, hogy itt és itt csak ki kellene nyúlnia, és a középső társára tapintana rá.

De addigra Duának már nem volt kedve azon töprengeni, mit kereshet Tritt a Keményanyagúaknál, ha egyszer nem őt kergeti. Teljesen megfeledkezett Trittről.

Eltöltötte a helyzetén érzett csodálkozás. Hisz gyerekként sem merült el teljesen a sziklában soha, nem is ismert senkit, aki ilyesmit bevallott volna (bár untig ismerte a meséket egyesekről, akik megpróbálták). És biztos, hogy soha egyetlen Érzés-anya sem tett ilyet, nem is tehetett volna. Dua még az Érzés-anyák között is szokatlanul ritka szerkezetű volt (mint Odeen szívesen mondogatta), és étvágytalansága ezt csak még feltűnőbbé tette (mint Tritt gyakran felpanaszolta).

Amit most elkövetett, az pontosabban minősítette ritka szerkezetét, mint jobbfelőli társának bármilyen feddése; és Dua egy pillanatig szégyenkezve sajnálta Trittet.

Azután még mélyebb szégyen öntötte el. Mi lesz, ha rajtakapják? Felnőtt létére…

Ha erre jön egy Keményanyagú, és épp itt áll meg… Képtelen volna bárki szeme láttára elszivárogni; de meddig bírja ki a sziklában, és mi lesz, ha rájönnek, hogy odabent van?

Épp mikor gondolatban idáig jutott, Keményanyagúakat érzett meg, de valahogy azt is érezte, hogy eléggé messze vannak.

Elengedte magát, igyekezett megnyugodni. A szikla, mely áthatotta és körülvette, valamiképpen elszürkítette érzékelését, de korántsem homályosította el. Sőt még élesebbé tette. Tisztán érezte Tritt nyugodt haladását, akárha közvetlen közelről nézné; és tisztán érzékelte a Keményanyagúakat, akik pedig egy barlangrendszerrel arrébb tartózkodtak. Látta a Keményanyagúakat, mindegyiket a maga helyén, teljes egészében érzékelte beszédrezgéseiket, sőt olykor-olykor értette is.

Olyan tisztán érzékelt, mint még soha; fogalma sem volt róla, hogy ilyen tiszta érzékelésre képes.

Így hát, bár nyugodtan otthagyhatta volna a sziklát, hisz biztosan tudta, hogy egyedül van, senki sem figyeli, benne maradt; részint döbbenetében, részint mert különös mámorral töltötte el, mennyi mindent ért, és erről nem volt kedve lemondani.

Annyira érzékennyé vált, hogy azt is tudta, mitől. Odeen gyakran emlegette, milyen jól megért egy-egy összeolvadás után olyasmit, amit előtte képtelen volt. Volt valami az összeolvadás állapotában, ami hallatlanul megnövelte az érzékenységet; a tudat többet fogadott be, és jobban is hasznosította. Odeen megmondta: ennek az

összeolvadáskor fellépő nagyobb atomsűrűség az oka.

Bár Dua nem értette pontosan, mi az a „nagyobb atomsűrűség”, tudta, hogy az összeolvadás miatt jön létre, és talán nem hasonlít ez a helyzet az összeolvadáshoz? Nem olvadt össze ő, Dua, a sziklával?

A hármas összeolvadásakor az egész érzékenységet Odeen kapta. Ész-apa lévén, magába fogadta, megértést nyert belőle, s ezt a megértést akkor is megtartotta, ha már szétváltak. De ebben az összeolvadásban csak Dua tudatos lény. Csak ő van jelen, meg a szikla. Létrejön a „nagyobb atomsűrűség” (nyilván!), és csak ő hasznosítja.

(Talán ezért tartják disznóságnak a sziklasmárolást? Ezért szoktatják le róla az Érzés-lányokat? Vagy csak ő, Dua, képes rá, mert ennyire ritka szerkezetű? Vagy, mert Balfelőli?)

Dua felhagyott a töprengéssel, pusztán érzékelt. Izgalmas volt. Éppen csak észlelte, hogy Tritt visszatér, elhalad mellette, el, arra, amerről jött. És éppen csak észlelte — alig lepődött meg rajta —, hogy Odeen is a Keményanyagúaktól távozik. A Keményanyagúakra hangolódott, csak rájuk, hogy minél többet értelmezhessen abból, amit érez, hogy a lehető legtöbbet értelmezhesse.

Jó időbe telt, mire elszakadt a sziklától és előszivárgott. Addigra már nem érdekelte, észreveszik-e. Megbízott az érzékelőképességében: tudta, hogy nem veszik észre.

Mélyen a gondolataiba merülve tért haza.

3.b

Mikor Odeen hazaért, Tritt már várta, de Dua még nem volt otthon. Trittet ez, úgy látszik, nem zavarta. Illetve zavarta valami, de nem ez. Érzelmei éppen eléggé erősek voltak, hogy Odeen is érzékelje őket; ám Odeen most nem volt kíváncsi rájuk. Dua távolléte aggasztotta, de annyira, hogy rájött: bosszantja Tritt jelenléte, pusztán mert Tritt nem Dua.

Ez meg is lepte. Hisz maga sem tagadta, hogy két társa közül Tritt a kedvesebb. Az eszményi hármas mindhárom tagja egy, és mindegyik egyenlőként köteles bánni a másik kettővel — önmagával is, egymással is egyenlőként. De Odeen még sohasem látott hármast, melyben a dolog így állt volna; legkevésbé azokban a hármasokban, amelyek hangosan hirdették eszményi összhangjukat. A három közül az egyik mindig háttérbe szorult, és ezt általában tudta is.

Bár az Érzés-anya igen ritkán szorult háttérbe. Az Érzés-anyák úgy összetartottak, ahogy az Ész-apák meg a Szülő-apák soha. A közmondás is úgy tartja: az Ész-apának ott a tanítója, a Szülő-apának ott vannak a gyerekei — de az Érzés-anya az összes többi Érzés-anyára számíthat.

Az Érzés-anyák folyton egyeztették tapasztalataikat, és ha bármelyikük elhanyagoltságról panaszkodott, vagy efféle panaszt lehetett kihúzni belőle, azt kórusban csicsergett józanácsok özönével küldték haza: állj a sarkadra! Keményen! És mivel az összeolvadás elsősorban az Érzés-anya kedvétől függött, rendszerint a jobbfelőli és a balfelőli társa egyaránt őt kényeztette.

De Dua annyira nem jellegzetes Érzés-anya! Láthatólag nem bántja Odeen és Tritt meghitt viszonya, és miután a többi Érzésanyával nem barátkozik, azok sem figyelmeztetik rá, hogy bánthatná. Persze: hisz annyira nem jellegzetes Érzés-anya.

Odeen szerette, hogy Duát annyira érdekli a munkája; szerette, hogy annyira figyel rá és olyan hamar megérti; de ez intellektuális szeretet. A mélyebb érzelmeket az állhatatos, buta Tritt kapta, aki oly jól tudta, hol a helye, és aki oly kevéssé tudott mást adni, mint a legfontosabbat: a jól bejáratott rutin biztonságát.

Most Odeen mégis zsémbeskedett:

— Tudsz valamit Duáról, Tritt?

Tritt nem a kérdésre válaszolt:

— Dolgom van. Majd később beszélünk. Intéztem ezt-azt.

— Hol vannak a gyerekek? Te is el voltál? Olyan „el voltam” érzés vesz körül.

Tritt hangjában félreérthetetlen bosszúság csengett:

— A gyerekek jól vannak szoktatva. Tudják, mikor kell a közösség

gondjára bízni magukat. Komolyan, Odeen, már igazán nem kisbabák. — De nem is tagadta az „el voltam” rezgését, mely halványan sugárzott belőle.

— Bocsáss meg. Csak szeretném látni Duát.

— Gyakrabban is szerethetnéd látni — mondta Tritt. — Mindig azt mondod, hagyjam békén. Akkor most keresd meg te. — És már indult is a hátsó fülkék felé.

Odeen kissé meglepetten nézett jobbfelőli társa után. Más esetben szinte bizonyosan utánamegy, és megpróbálja kiszedni belőle, mi az a szokatlan szorongás, ami nyilvánvalóan átüt a Szülő-apa eredendő egykedvűségén. Mit csinálhatott ez a Tritt?

De most Duát várta, percről percre nyugtalanabbul, tehát hagyta Trittet, menjen a dolgára.

Az aggodalom mozgósította Odeen érzékenységét. Az Ész-apák szinte torz módon büszkék rá, mennyire szegényes az érzékenységük. Hisz az érzékenység nem a szellemé; elsősorban az Érzésanyákat jellemzi. Odeen az Ész-apák között is az okosságára és nem az érzéseire büszke Ész-lény volt, most mégis kibocsátotta kissé tökéletlen érzelmi érzékelésének hálóját, amilyen messzire csak bírta; s azt kívánta, bár Érzés-anya lehetne legalább pár pillanatig, hogy jobb hálót bocsáthatna ki és messzebbre.

De végül ez is megfelelt a célnak. Szokatlanul messziről megérezte Dua közeledtét, és elébe sietett. És mivel szokatlanul messziről látta meg, jobban a szemébe ötlött, mint valaha, mennyire ritka a szerkezete. Finom ködpára volt, semmi több.

Trittnek igaza van — gondolta Odeen, és belehasított az aggodalom. Duának ennie kell, és örülnie az összeolvadásnak. Fel kell támasztani benne az élet iránti érdeklődést.

Annyira eltöltötte sürgős feladata, hogy mikor Dua egy lebbenéssel ráborult, és szinte elnyelte, tudomást sem véve róla, hogy nem magukban vannak, hanem a világ szeme előtt, és azt motyogta: — Odeen, tudnom kell… annyi mindent kell tudnom mindezt úgy fogta fel, mint önnön aggodalmainak igazolását, és még csak nem is furcsállotta.

Óvatosan arrébb csusszant, hogy illendőbben történjék a találkozás, de Dua se hihesse, hogy lerázza magáról.

— Gyere! — mondta. — Már vártalak. Meséld el, mit akarsz tudni. Amit tudok, megmagyarázom.

Gyorsan közeledtek hazafelé; Odeen nagy igyekezettel alkalmazkodott az Érzés-anyák jellegzetesen neki-nekilendülő lebegéséhez.

— Mesélj a másik univerzumról! — mondta Dua. — Miért mások? Miben mások? Mondj el mindent!

Duának meg sem fordult a fejében, hogy túlságosan sokat kér.

Odeennak igen. Áradni készült belőle a meghökkentően gazdag tudás, és már-már megkérdezte: Egyáltalán honnan tudsz annyit a másik univerzumról, hogy tovább akarsz kérdezősködni?

De magába fojtotta a kérdést. Dua a Keményanyagúak barlangjai felöl jött. Talán Losten mesélt neki ezt-azt, mert föltételezi, hogy biztatása ellenére Odeen túlságosan büszke, semhogy segítené a középső társát.

Pedig nem — gondolta Odeen komolyan. — És nem állok neki vallatni. Csak magyarázni fogok.

Tritt nagy munkában sürgött-forgott, mikor hazaértek.

— Ha beszélgetni akartok, menjetek be Dua szobájába, nekem itt kint van dolgom. A gyerekeknek is el kell végezniük a tisztálkodást és a testgyakorlatot. Nincs időm összeolvadni. Szóba sem jöhet.

Sem Odeen, sem Dua nem gondolt rá, hogy éppen most kellene összeolvadniuk, még kevésbé jutott eszükbe, hogy a parancsnak ellentmondjanak. A Szülő-apának otthona a vára. Az Ész-apának ott vannak a Keményanyagúak barlangjai odalent, az Érzés-anyának a napozóhelyek odafönt. A Szülő-apának csak az otthona van.

Odeen tehát azt mondta:

— Persze, Tritt. Nem leszünk láb alatt.

Dua pedig odalibbentette teste egy részét, és szeretettel azt mondta:

— Örülök, hogy látlak, kedves jobbfelölim. — (Nincs ebben némi megkönnyebbülés, amiért senki sem sürgeti az összeolvadást? — gondolta Odeen. — Tritt kissé túlzásba viszi a dolgot, mint általában a Szülő-apák; bár ő még annál is jobban.)

A szobájába érve Dua tekintete megállt a saját külön étkezőjén. Rendszerint észre sem vette.

Odeen ötlete volt. Tudta, hogy a dolog megvalósítható, és — mint Trittnek elmagyarázta — ha Dua nem szeret a többi Érzés-anyával a napon nyüzsögni, miért ne vezetnék le a barlangjukba a napenergiát, hadd egyen Dua otthon.

Tritt egészen elborzadt. Nem illik. Mindenki rajtuk fog nevetni. Szégyen az egész hármasra. Miért nem tud Dua úgy viselkedni, ahogy illik?

— Jó, jó, Tritt — mondta Odeen —, de ha egyszer nem úgy viselkedik, ahogy illenék, miért ne alkalmazkodnánk hozzá mi?

Végül Tritt rábólintott, sőt még Dua is, némi vita után, csak azt kötötte ki, hogy a készülék egyszerű kivitelű legyen. Úgyhogy nem is volt más, mint a két elektródrúd és köztük a Duának szánt hely.

Dua ritkán élt a készülékkel, de most rápillantott, és azt mondta:

— Tritt kidíszítette… Hacsak nem te voltál, Odeen. — Én? Ugyan.

Mindkét elektród alját színes mintába rendezett agyaggyurma ékesítette.

— Gondolom, így akarja jelezni, hogy szeretné, ha használnám — mondta Dua —, és most éhes is vagyok. Amellett, ha eszem, Trittnek aligha jut eszébe, hogy megzavarjon, igaz?

— Bizony — mondta Odeen komolyan. — Tritt a világot is megállítaná, ha úgy érezné, hogy a mozgása zavar az evésben.

— Hát, éhes vagyok — mondta Dua.

Odeen mintha árnyalatnyi bűntudatot érzett volna a hangjában. Tritt miatt? Az éhsége miatt? Miért volna Duának bűntudata, ha éhes? Vagy olyasmit csinált, ami sok energiáját vette igénybe, és most…

Szinte erőszakkal vágta el a gondolatmenetet. Az Ész-apák néha túlzottan is Ész-lények, képesek minden gondolatot annyira végigrágni, hogy éppen az vallja kárát, ami fontos volna. Most pedig az a fontos, hogy Duával beszéljen.

Dua leült a két elektród közé, és ekkor még fájdalmasabban szembeötlött, mennyire kicsi. Odeen is megéhezett; abból vette észre, hogy mennyivel szebben ragyognak az elektródok, mint általában; és a szoba túlsó végéből is érezte az étel izét, méghozzá igen finomnak érezte. Aki éhes, mindig hamarabb és messzebbről megérzi az étel szagát… De majd eszik később.

— Ne hallgass, kedves balfelőlim — mondta Dua —, mesélj! Tanulni szeretnék. — És az Ész-apák tojásdad formájára gömbölyödött (önkéntelenül?), mintha ezzel is jelezni akarná, hogy szeretné, ha Ész-lénynek tekintenék.

— Az egészet nem tudom elmagyarázni — mondta Odeen. — Mármint a teljes tudományos hátterét, mert nincs meg hozzá a képzettséged. Megpróbálom egyszerűen elmondani, te csak figyelj. Azután majd megmondod, mit nem értettél, és akkor tovább magyarázom. Azt kell először értened, hogy minden apró részecskékből áll, melyeket atomoknak hívnak, és hogy ezek az atomok még apróbb részekből állnak össze.

— Igen, igen — mondta Dua. — Ezért tudunk összeolvadni.

— Pontosan. Mert tulajdonképpen az üres tér a legtöbb bennünk. A részecskék távol esnek egymástól, s a te részecskéid, meg az enyémek, meg Trittéi azért olvadhatnak össze, mert mindegyikünk beleillik a másik üres tereibe. Hogy miért nem röpül szanaszét az anyag? Azért, mert az apró részecskék valahogy az üres téren át is összetartanak. Különféle vonzóerők tartják össze őket, melyek közül a legerősebbet magerőnek nevezzük. Ez a magerő tartja össze, igen-igen szorosan, az atomok alkotórészeit; az egymástól igen távol eső atomokat azután más, gyöngébb erők tartják össze. Ezt érted?

— Kicsit — mondta Dua.

— Nem érdekes, később visszatérhetünk rá… Az anyag különféle állapotokban létezhet. Lehet különlegesen ritka is, mint bennetek, Érzés-anyákban, mint benned, Dua. Valamivel kevésbé ritka, mint az

Ész-apákban és a Szülő-apákban. Még kevésbé ritka, mint a sziklában. És lehet nagyon sűrű, illetve vastag, mint a Keményanyagúakban. Azért olyan kemények. Sűrűn tele vannak részecskékkel.

— Úgy érted, nincs bennük üres tér.

— Nem, nem egészen úgy értem — mondta Odeen, közben zavartan töprengett, hogyan magyarázhatná világosabban. — Van bennük éppen elég üres tér, de nem annyi, mint bennünk. A részecskék megkövetelnek bizonyos mennyiségű üres teret, és ha pusztán annyit kapnak, akkor nem lehet más részecskéket közéjük erőltetni. Ha mégis részecskék furakodnak közéjük, fájdalomérzet támad. Ezért nem akarják a Keményanyagúak, hogy hozzájuk nyúljunk. Mibennünk, Lágyanyagúakban több a tér a részecskék között, mint föltétlenül szükséges, ezért más részecskék is közénk illeszthetők.

Dua kissé bizonytalanul nézett.

Odeen sietve folytatta:

— A másik univerzumban mások a szabályok. A magerő nem annyira erős, mint minálunk. Ezért a részecskék több teret követelnek.

— Miért?

Odeen a fejét csóválta.

— Mert… mert… a részecskék a hullámminőségüket erősebben kiterjesztik. Ennél jobban nem tudom megmagyarázni. Ha gyöngébb a magerő, a részecskéknek több helyre van szükségük, és két anyagtömeg nem olvad össze olyan könnyen, mint a mi univerzumunkban.

— Megláthatjuk a másik univerzumot?

— Nem, nem. Lehetetlen. Az alapvető törvényszerűségeiből levezethetjük, milyen természetű. Persze a Keményanyagúak sok mindent meg tudnak csinálni. Át tudunk küldeni anyagot hozzájuk, és át tudunk venni anyagot tőlük. Tanulmányozni tudjuk az anyaguk fölépítését, érted? És meg tudjuk alkotni a pozitronszivattyút. Erről tudsz, ugye?

— Hát, mondtad, hogy abból kapjuk az energiát. De nem tudtam, hogy ebben egy másik univerzum is szerepet játszik… Milyen az a másik univerzum? Nekik is vannak csillagaik meg világaik, mint minekünk?

— Kitűnő kérdés, Dua. — Odeen minden eddiginél jobban élvezte tanári szerepét, most, hogy hivatalos biztatást is kapott rá. (Eddig folyton úgy érezte, van valami alattomos perverzió abban, hogy egy Érzés-anyának próbál mindenfélét megmagyarázni.)

— Nem látjuk a másik univerzumot, de a törvényeiből kikövetkeztethetjük, milyen — mondta. — Tudod, a csillagok azért ragyognak, mert egyszerű részecskekombinációk fokozatosan bonyolultabbakká épülnek össze bennünk. Ezt magfúziónak nevezzük.

— Van ilyen a másik univerzumban is?

— Igen, de mivel a magerő gyöngébb, a fúzió is sokkal lassúbb. Ez azt jelenti, hogy a másik univerzumban a csillagok szükségképpen sokkal-sokkal nagyobbak, különben nem zajlana bennük elég fúzió ahhoz, hogy ragyoghassanak. Ha a másik univerzumban a csillagok csak akkorák volnának, minta mi Napunk, hideg és halott volna mind. Másrészt, ha a mi univerzumunkban a csillagok nagyobbak volnának, mint amekkorák, oly erős fúzió jönne létre bennük, hogy felrobbannának. Ami azt jelenti, hogy a mi univerzumunkban ezerszer annyi kis csillagnak kell lenni, mint ahány nagy csillag az övékében van…

— De nálunk csak hét… — kezdte Dua. Majd azt mondta: — Elfelejtettem, bocsáss meg.

Odeen elnézően mosolygott. Igazán könnyű megfeledkezni arról a megszámlálhatatlanul sok csillagról, melyeket csak különleges műszerrel látni.

— Semmi baj. Nem untatlak?

— Nem untatsz — mondta Dua. — Imádom, amit magyarázol. Még az étel is jobban ízlik tőle. — És gyönyörűségtől remegve fészkelődött kicsit a két elektród között.

Odeen, akinek füle hallatára Dua még soha nem dicsért ételt, egészen felbátorodott.

— Persze a mi univerzumunk nem is olyan hosszú életű, mint az övéké. Nálunk a fúzió olyan sebesen halad, hogy egymillió életidő múlva minden részecske egybeépül majd.

— De hát annyi a csillag!

— Igen ám, de mind egyszerre dolgozik. Az egész univerzum elhal lassan. A másik univerzumban, ahol sokkal kevesebb és sokkal nagyobb a csillag, a fúzió olyan lassan zajlik, hogy a csillagok ezerszer, milliószor tovább élnek, mint a mieink. Nehéz az összehasonlítás, mert lehet, hogy a két univerzumban más az idő sebessége. — Kissé vonakodva tette hozzá: — Ezt a részt én sem értem. Ez az Estwald-elmélet része, és mostanáig nemigen jutottam el a lényegéig.

— Ezt az egészet Estwald dolgozta k)?

— Jó részét.

— Ezek szerint csodálatos, hogy a másik univerzumból szerezzük az élelmet — mondta Dua. — Úgy értem, ezek szerint nem számít, ha kihal is a mi Napunk. Akármennyi élelemre van szükségünk, megszerezzük a másik univerzumból.

— Így igaz.

— De nem történik közben valami rossz? Van egy olyan… *érzésem*, hogy valami rossz történik közben.

— Nos hát — mondta Odeen —, ide-oda küldjük az anyagot, hogy

a pozitronszivattyú működhessen, és ezáltal a két univerzum kissé össze is keveredik. A magerő nálunk egy picikét gyöngül, úgyhogy a Napunkban kissé lelassul a fúzió, tehát egy kicsit gyorsabban hűl le… De éppen csak egy kicsit, és különben sincs már szükségünk rá.

— Nem ettől van az a „valami-rossz" érzésem. De ha a magerő egy picikét gyöngül, az atomok több helyet foglalnak el — igaz? — és akkor mi lesz az összeolvadással?

— Egy picivel nehezebbé válik, de sok millió életidőbe telne, amíg érezhetően megnehezednék. De ha egy nap lehetetlenné válna az összeolvadás, és minden Lágyanyagú kihalna, az is sokkalsokkal később következne be, mint mindnyájunk éhhalála, ha nem használnánk a másik univerzumot.

— Nem is ettől van az a „valami-rossz" érzésem. — Dua szavai vontatottá váltak. Ahogy elnyújtózott az elektródok között, sokkal nagyobbnak és tömörebbnek látszott. Legalábbis Odeen hálás tekintete úgy látta. Mintha nemcsak az élelem, hanem a szavai is táplálták volna.

Lostennak igaza van! A tanulás sokkal tartalmasabbá teszi Dua életét; Odeen olyasféle érzéki örömet észlelt középső társában, amilyet addig szinte soha.

— Olyan kedves tőled, hogy elmagyaráztad, Odeen. Derék balfelőlim vagy.

— Folytassam? Akarod? — kérdezte Odeen, és majd kettérepedt büszkeségében. — Van még valami, amiről ki akarsz faggatni?

— Rengeteg minden, Odeen, de… most nem. Most nem, Odeen. Jaj, Odeen, tudod, mit szeretnék most?

Odeen rögtön kitalálta, de nem akarta óvatlanul kimondani. Dua annyira ritkán kezdeményezett, hogy e becses pillanatokat a legféltőbb gonddal kellett óvni. Kétségbeesetten fohászkodott, nehogy Tritt túlságosan elfoglalta légyen magát a gyerekekkel, mert akkor hiába az egész.

De Tritt már ott is állt a szobában. Kint várt az ajtó előtt? Nem számít. Nincs idő töprengeni.

Dua kilebegett az elektródok közül, és szépsége csordultig töltötte Odeen érzékeit. Már ott gomolygott kettejük között, egyre kevésbé takarva a csillámló Trittet, akinek élei hihetetlen színekben lángoltak.

Soha ilyen jó még nem volt. Soha.

Odeen kétségbeesett erőfeszítéssel fogta vissza magát, saját anyagát szinte csak atomonként engedte átfolyni Duába és Trittbe; minden erejével ellene szegült Dua győzedelmes behatolásának; nem adta meg magát az önkívületnek, csak elkeseredett harc árán; az utolsó lehetséges pillanatig őrizve öntudatát, hogy azután oly hirtelen tűnjön el a végső mámorban, mintha felrobbant volna, s e robbanás visszhangzó hullámait egész életében érezze.

A hármas életében még soha nem tartott ilyen sokáig az összeolvadást kísérő eszméletlenség.

3.c

Tritt elégedett volt. Az összeolvadás remekül sikerült. Minden korábbi silánynak, üresnek tűnt föl mellette. Trittet végtelen örömmel töltötte el, ami történt. De hallgatott; helyesebbnek érezte, ha nem szól.

Odeen és Dua is boldog volt. Tritt tudta. Még a gyerekek is szinte ragyogtak.

De mindnyájuk közt Tritt volt a legboldogabb. Természetesen.

Odafülelt, mint beszél Odeen és Dua. Egy szót sem értett belőle, de nem számít. Hadd örüljenek egymásnak. Neki, Trittnek is megvan a maga öröme: boldogan hallja, ha másnak is.

— És csakugyan próbálnak kommunikálni velünk? — kérdezte egyszer Dua.

(Tritt soha nem értette tisztán, kik lehetnek azok, akik próbálnak. Arra rájött, hogy „kommunikálni" ugyanaz, mint „beszélni", csak előkelőbb. De akkor miért nem azt mondják, hogy‚beszélni"? Néha megfordult a fejében, hogy közbeszól. De ha ő kérdezett valamit, Odeen csak annyit mondott rá: — Jól van, Tritt. — Dua pedig fortyogott türelmetlenségében.)

— Hogyne — mondta Odeen —, a Keményanyagúak biztosra veszik. A nekünk küldött anyag néha össze-vissza van húzgálva, és azt mondják, az efféle rovátkák tökéletesen alkalmas eszközei a kommunikációnak. Sőt jó idővel ezelőtt ők maguk is alkalmazták ezt a huzigálást, mikor meg kellett magyarázniuk azoknak a máslényeknek, hogyan csinálják meg a pozitronszivattyú rájuk eső részét.

— Kíváncsi vagyok, milyenek lehetnek a más-lények. Mit gondolsz, milyenek?

— A törvényeikből kiszámíthatjuk a csillagok természetét, egyszerű dolog. De hogyan számíthatnánk ki a lények természetét? Fogalmunk sincs.

— Nem kommunikálhatnának róla, milyenek?

— Ha értenénk, amit közölni akarnak, talán arról is megtudnánk valamit. De nem értjük.

Dua elszontyolodott:

— A Keményanyagúak sem értik?

— Nem tudom. Ha értik is, nekem nem szóltak. Losten egyszer azt mondta, nem számít, milyenek, amíg a pozitronszivattyú működik, sőt fejleszthető is.

— Talán csak nem akarta, hogy piszkáld.

— Nem piszkálom — mondta sértetten Odeen.

— Jaj, tudod, hogy értem. Egyszerűen nem akart a részletekbe belemászni.

Addigra Tritt már képtelen volt figyelni. Ők ketten még jó ideig vitatkoztak, hogy megmutathatnák-e a Keményanyagúak a húzgálásokat Duának, vagy sem. Dua azt mondta, talán megérezné, mit akarnak mondani a más-lények.

Ettől Tritt kissé méregbe jött. Végül is Dua csak Lágyanyagú és még csak nem is Ész-apa. Töprengeni kezdett, jól teszi-e Odeen, hogy annyi mindent elmesél neki. Ettől Duának csak mindenféle ötletei támadnak…

Dua látta, hogy Odeen is méregbe gurul. Előbb csak nevetett. Azután kifejtette, hogy egy Érzés-anya úgysem bírna ilyen komplikált dolgokkal. Végül közölte, hogy nem hajlandó beszélni. Duának sok kedveskedésébe került, mire megbékítette.

Egyszer viszont Dua dühödött meg — de nagyon.

Pedig csöndesen kezdődött a dolog. Sőt még a két gyerek is ott volt velük. Odeen hagyta, hadd játsszanak rajta. Még azt sem bánta, hogy Torun, a kis jobbfelőli, elkezdi tépkedni. Sőt: eléggé méltatlan módon elengedte magát. Mintha észre sem venné, mennyire kirángatják a formájából. Nyilvánvalóan jó kedve volt. Tritt az egyik sarokban pihent, örömmel szemlélte a jelenetet.

Dua elnevette magát, mikor látta, mennyire formátlan Odeen. Kacéran odaérintette a maga anyagát Odeen egyik búbjához. Pedig tudta (Tritt is tudta), hogy a balfelőliek felülete — ha nem őrzi tojásdad alakját — mennyire érzékeny.

— Arra gondoltam, Odeen… — kezdte Dua. — Ha a másik univerzum egy kicsit átkeveri a törvényeit a mieinkbe a pozitronszivattyú révén, nem keverjük-e át mi is a mi törvényeinket az övékébe egy kicsit?

Odeen feljajdult Dua érintésétől, és próbált kitérni előle, de vigyáznia kellett, nehogy fellökje a kicsiket.

— Nem tudok válaszolni — zihálta —, amíg békén nem hagysz, nyavalyás kis középső.

Dua visszahúzódott, Odeen pedig azt mondta:

— Remek gondolat, Dua. Csodálatos teremtmény vagy. Természetesen úgy igaz, ahogy mondod. A keveredés mindkét irányban érvényesül… Tritt, vidd ki a kicsiket, kérlek.

De a kicsik maguktól kisurrantak. Nem is voltak már olyan kicsik. Már szinte nagyok lettek. Annis hamarosan megkezdi tanulmányait, Torun pedig máris Szülő-fiú formán szögletes.

Tritt bent maradt, és arra gondolt, milyen szép Dua, mikor Odeen így beszél vele.

— Ha a másikak törvényei lelassítják és lehűtik a mi Napunkat — mondta Dua —, a mi törvényeink nem gyorsítják fel, nem fűtik fel az ő napjaikat?

— De, pontosan így van, Dua. Egy Ész-apa sem mondhatta volna

szebben.

— És mennyire forrósodnak fel a napjaik?

— Á, nem nagyon; csak egy kicsit, egészen kicsikét.

— Mégis ettől van az a „valami-rossz” érzésem.

— Hát, az a baj, hogy az ő napjaik annyira óriásiak. Ha a mi kis napjaink még egy kicsit lehűlnek, nem számít. Még ha teljesen kihunynának is, az sem számít, amíg működik a pozitronszivattyú. Hanem az óriási nagy csillagok esetében egy kis felforrósodás is zavart okozhat. Egy-egy olyan csillagban annyi rengeteg anyag van, hogy a magfúzió akár csak kis gyorsulásától is felrobbanhat.

— Felrobbanhat? De akkor mi lesz az emberekkel?

— Miféle emberekkel?

— Azokkal, akik a másik univerzumban laknak.

Odeen egy pillanatig kifejezéstelenül nézett, majd azt mondta: — Nem tudom.

— Mi történne, ha a mi Napunk robbanna fel? — Az nem robbanhat fel.

(Tritt nem értette, mi ez a nagy izgalom. Hogyan robbanhatna fel egy Nap? Dua mintha egyre mérgesebb volna, Odeen meg egyre zavartabb.)

— De ha mégis felrobbanna? — mondta Dua. — Nagy forróság lenne?

— Gondolom, igen.

— És mindnyájunkat elpusztítana?

Odeen némi habozás után nyilvánvaló bosszúsággal mondta:

— Mit számít, Dua? A mi Napunk nem robban fel, tehát fölösleges butaságokat kérdezned.

— Te mondtad, hogy kérdezzek, Odeen, és igenis számít, mert a pozitronszivattyúnak mindkét irányban működnie kell. Az ő oldalukra ugyanolyan szükségünk van, mint a magunkéra.

Odeen rámeredt:

— Ilyet én neked sosem mondtam.

— Érzem.

— Sok mindent érzel, Dua…

De Dua most már kiabált. Egészen magánkívül volt. Tritt még sohasem látta ilyennek.

— Ne térj el a témától, Odeen! És ne zárkózz be, mintha futóbolond volnék — ugyanolyan Érzés-anya, mint a többi! Azt mondtad, majdnem olyan vagyok, mint egy Ész-apa, és éppen eléggé olyan is vagyok, hogy felfogjam: a pozitronszivattyú nem működhetne a más-lények nélkül. Ha a másik univerzumban lakó emberek elpusztulnak, a pozitronszivattyú leáll, a mi Napunk kihűl, mi pedig mind éhenhalunk. Gondolod, hogy ez nem fontos? Most már Odeen is kiabált:

— Ez mutatja, mit tudsz te. Azért kell a segítségük, mert az energiakoncentráció kicsi, tehát cserélnünk kell az anyagot. Ha a másik univerzumban felrobban a nap, hatalmas energiafolyam szabadul fel; olyan óriási energiafolyam, mely millió életidőre elegendő. Annyi rengeteg energia, hogy közvetlenül is megcsapolhatjuk, nem kell az anyagot cserélgetnünk; tehát minekünk őrájuk semmi szükségünk sincs, és nem számít, mi történik…

Már majdnem egymáshoz értek. Tritt elrémült. Mondani kellene valamit, szét kellene választani őket, beszélni. De semmi sem jutott az eszébe. Azután kiderült, hogy erre nincs is szükség.

A barlang előtt ott állt egy Keményanyagú. Nem is egy, három. Már próbáltak beszólni, csak senki sem hallotta a hangjukat.

Tritt felvisított:

— Odeen! Dua!

Majd elhallgatott. Meg-megremegett. Ijedten gondolt rá, miről is akarnak a Keményanyagúak elbeszélgetni velük. Megpróbált eltűnni.

De az egyik Keményanyagú kidugta a felső, állandó, átlátszatlan függeléktagját, és azt mondta:

— Maradj!

Barátságtalan, goromba parancs volt. Tritt soha életében nem félt még ennyire.

4.a

Dua majd szétrobbant dühében; alig vette észre a Keményanyagúakat. Többféle düh fojtogatta, és egy is elég lett volna, hogy robbanjon tőle. Mennyire igazságtalan, hogy épp Odeen akarjon neki hazudni. Mennyire igazságtalan, hogy egy egész világnyi embernek el kelljen pusztulnia. Mennyire igazságtalan, hogy épp őt nem engedték soha tanulni, mikor ennyire könnyen tanul.

Azóta, hogy először bújt meg a sziklában, még kétszer járt a Keményanyagúaknál. Mind a kétszer észrevétlenül, hisz elrejtette a szikla; mind a kétszer érzett is, tudott is; és utána, mikor Odeen magyarázni kezdett neki, már előre tudta a magyarázat lényegét.

Miért nem tanították hát, mint Odeent? Miért csak az Ész-fiúkat tanítják? És ha ő, Dua, csak azért képes tanulni, mert Balfelőli, mert középsőnek félresikerült? Akkor is, tanítsák, ha félresikerült, ha nem! Igazságtalanság butaságban tartani valakit.

De végül csak eljutottak hozzá a Keményanyagú szavai. Ott volt Losten is, de nem szólt. Egy idegen Keményanyagú állt elöl, az beszélt. Nem ismeri, de hát alig néhányat ismer.

— Melyiktele járt nemrég a mélyebb barlangokban, a Keményanyagúak barlangjaiban? — kérdezte a Keményanyagú.

Duát elöntötte a dac. Rájöttek a sziklasmárra, de nem érdekli. Mondják el, akinek akarják. Elmondhatja ő maga is.

— Én. Nem is egyszer.

— Egyedül? — kérdezte nyugodtan a Keményanyagú.

— Egyedül. Többször is — vetette oda Dua. Csak háromszor járt ott, de kit érdekel.

— Természetesen jártam a mélyebb barlangokban, időről időre — motyogta Odeen.

A Keményanyagú mintha meg sem hallotta volna. Inkább Tritthez fordult, és élesen nekiszögezte:

— És te, jobbfelőli?

Tritt megrezzent:

— Igen, Keményanyagú uram.

— Egyedül?

— Igen, Keményanyagú uram.

— Hányszor?

— Egyszer.

Dua bosszankodott. Szegény Tritt, hogy meg van rémülve ilyen semmiség miatt. Ő csinálta, Dua, és kész szembenézni velük. — Hagyjátok békén. Engem kerestek.

A Keményanyagú lassan odafordult hozzá. — Miért?

— Akármiért — Most, hogy kereken ki kellene mondania, lám,

képtelen szavakba önteni, mit is csinált. Odeen előtt képtelen rá.

— JÓ, majd rád is sor kerül. De előbb a jobbfelőli… Tritt a neved, igaz? Miért mentél egyedül a mélyebb barlangokba?

— Hogy Estwald Keményanyagú úrral beszéljek, Keményanyagú uram.

Mire Dua megint közbevágott, most kíváncsian: — Te vagy Estwald?

— Nem — mondta röviden a Keményanyagú.

Odeen láthatóan bosszankodott, mintha zavarná, hogy Dua nem ismeri fel a Keményanyagút. Dua meg sem rezzent. A Keményanyagú megint Tritthez fordult:

— Mit vittél el a mélyebb barlangokból?

Tritt hallgatott.

A Keményanyagú minden indulat nélkül folytatta:

— Tudjuk, hogy elvittél valamit. Azt akarjuk tudni, tudod-e, mi az. Nagyon veszélyes dolog.

Tritt még mindig hallgatott, mire Losten is megszólalt, békítőleg, jóval kedvesebben:

— Kérlek, mondd el, Tritt. Most már tudjuk, hogy te voltál, és nem akarunk gorombább módszerekhez nyúlni. — Egy ételgolyót hoztam el.

— Aha — mondta erre az első Keményanyagú. — És mit csináltál vele?

— Duának hoztam! — tört ki Tritt — Nem akart enni. Duának hoztam.

Dua felpattant, s egészen összekavarodott a döbbenettől. A Keményanyagú rögtön nekitámadt:

— Te nem tudtad?

— Nem!

— Te sem? — Ez most Odeennak szólt.

Odeen egészen mozdulatlanná dermedt:

— Nem, Keményanyagú uram.

A levegő kis időre megtelt kellemetlen rezgésekkel, amíg a Keményanyagúak, a hármasról tudomást sem véve, egymás közt beszéltek.

Dua nem tudta, és esze ágában sem volt, hogy elemezgesse, miért; talán mert a sziklasmárolás érzékenyebbé tette, talán az iménti érzelmi vihar miatt: egyszerűen tudta, hogy egymás után kapja el — nem a szófoszlányokat — az értelmüket…

Egy ideje fölfedezték a hiányt. Feltűnés nélkül nyomoztak. Eleinte vonakodtak attól, hogy a Lágyanyagúak között keressék az esetleges tettest. További nyomozás után, még inkább vonakodva, kikötöttek Odeen hármasánál. (Miért vonakodtak? Ezt Dua nem értette.) Fogalmuk sem volt, hogyan lehetett volna Odeen annyira ostoba,

illetve Dua annyira éhes, hogy lopjon. Tritt meg sem fordult a fejükben.

Akkor az a Keményanyagú, aki addig egy szót sem szólt a Lágyanyagúakhoz, rájött, hogy látta Trittet a barlangjában. (Persze — gondolta Dua. — Aznap, amikor ő először bújt a sziklába. Érezte is, hogy Tritt arra megy. Csak elfelejtette.)

Képtelenségnek látszott, de más lehetőség nem lévén, s az idő egyre veszélyesebben múlván, végül idejöttek. Szerették volna kikérni Estwald véleményét, de mire Tritt neve fölmerült, Estwald nem volt elérhető.

Mindezt Dua egyetlen hökkent sóhajjal megérezte; akkor Trittre nézett; mély megbántottság és csodálat kavargott benne.

Losten nagy igyekezettel rezegte, hogy semmi baj nem történt, Dua jó színben van, fogják fel hasznos kísérletnek. Az a Keményanyagú, aki Trittel beszélt, egyetértett; de a harmadikból még mindig sugárzott az aggodalom.

Dua nemcsak rájuk figyelt. Trittet nézte.

— Most hol az az ételgolyó, Tritt? — kérdezte az első Keményanyagú.

Tritt megmutatta.

Ügyesen rejtette el; a csatlakozás csúf volt, de működött. — Ezt te magad csináltad? — kérdezte a Keményanyagú. — Igen, Keményanyagú uram.

— Honnan tudtad, hogyan kell?

— Megnéztem, hogy volt megcsinálva a Keményanyagúak barlangjában. És pontosan ugyanúgy csináltam, ahogy ott láttam.

— Nem tudtad, hogy árthattál is volna a középső társadnak?

— Nem! Dehogy akartam én… — Tritt egy pillanatig képtelen volt megszólalni. Majd azt mondta: — Nem ártani akartam neki.

Hanem enni adni. Megtöltöttem vele az étkezőjét, és föl is díszítettem. Azt akartam, hogy megkóstolja, és meg is kóstolta. Evett! Hosszú idő óta először jó étvággyal evett. És összeolvadtunk. — Elhallgatott, majd hatalmas erővel kitört belőle a kiáltás: — Végre volt elég energiája, hogy elindítsa az Érzés-babát! Befogadta Odeen magvát, és belém bocsátotta. Itt növekszik bennem. Egy Érzés-baba növekszik bennem!

Duába beleszakadt a szó. Elhátrált, azután kitódult az ajtón, de annyira esze nélkül, hogy a Keményanyagúak nem tudtak idejében kitérni az útjából. Nekiütközött az elöl álló függeléktagjának, mélyen beleakadt, majd egy reccsenéssel kitépte magát.

A Keményanyagú függeléktagig lehanyatlott, arcát eltorzította a fájdalom. Odeen el akart süvíteni mellette, Dua nyomában, de a Keményanyagú, láthatólag nehezen, azt mondta:

— Egyelőre hadd menjen. Elég nagy a baj így is. Majd vigyázunk.

4.b

Odeen egy lidérces álom közepében találta magát. Dua elment. A Keményanyagúak elmentek. Csak Tritt maradt itt; hallgatott.

Hogyan történhetett meg? — gondolta kínlódva Odeen. — Hogyan találhatott el Tritt egymaga a Keményanyagúak barlangjába? Hogyan vihette el azt az akkumulátort, amit a pozitronszivattyúról töltöttek meg, hogy a napfénynél sokkal koncentráltabb formában sugározza az energiát, és hogyan merhette…

Odeennak nem lett volna mersze, hogy megkockáztasson ilyesmit. A döcögő, tudatlan Trittnek volt? Talán ő is szokatlan, furcsa? Odeen, az okos Ész-apa; Dua, a furcsa Érzés-anya; és Tritt, a vakmerő Szülő-apa?

— Hogy tehetted, Tritt? — szólalt meg.

Tritt indulatosan válaszolt:

— Mit tettem? Enni adtam neki. Jobbat evett, mint valaha életében. Végre elindítottuk az Érzés-babát. Nem vártunk tán éppen eleget? Ha azt vártuk volna, hogy Dua is akarja, várhattunk volna az örökkévalóságig.

— De nem érted, Tritt? Árthattál, bajt okozhattál volna neki. Az nem rendes napsugár volt. Hanem kísérleti sugárforrás, amelyik akár túlságosan tömény is lehetett volna.

— Nem értem, mit beszélsz, Odeen. Hogy árthatott volna? Kóstoltam én azt az ételt, amit régebben a Keményanyagúak csináltak. Megkóstoltad te is. Egyszerűen pocsék volt, mégsem ártott senkinek. Annyira pocsék volt, hogy Dua hozzá sem nyúlt volna. És akkor ráakadtam erre az ételgolyóra. Jó íze volt. Megkóstoltam, remek íze volt. Hogy árthatna az, ami jóízű? Látod, Dua is megette. Ízlett neki. És elindította az Érzés-babát. Miért csináltam volna bajt?

Odeen látta, hogy reménytelen magyaráznia. Csak annyit mondott:

— Dua nagyon mérges lesz.

— Majd elfelejti.

— Nem tudom, Tritt. Más ő, mint a többi Érzés-anya. Ezért olyan nehéz vele élni, és ezért olyan csodálatos, ha mégis sikerül. Lehet, hogy soha többé nem akar majd összeolvadni velünk.

Tritt körvonalai megkeményedtek:

— No és?

— No és? Éppen te kérded? Abba akarod hagyni az összeolvadást?

— Nem. De ha Dua nem akar, hát nem akar. Nagyon jól tudom, hogyan éltek a Lágyanyagúak a régi időkben. Volt olyan, hogy két hármasuk is született. De nem érdekel. Egy hármas éppen elég.

— De Tritt, az összeolvadás nemcsak a babákért történik.

— Mi másért? Hallottam én, egyszer azt mondtad, összeolvadás után gyorsabban tanulsz. Hát majd tanulsz lassabban. Nem érdekel. Megvan a harmadik babám.

Odeen reszketve fordult el tőle, és meg-megdöccenve lebegett ki a szobából. Mi értelme, hogy Trittet szidja? Úgysem érti. Ő, Odeen, sem tudja, érti-e.

Ha egyszer a harmadik baba megszületik, és egy kicsit meg is nő, nyilván eljön az elmenés ideje. És majd neki, Odeennak kell megadnia rá a jelt, neki kell megmondania, mikor, méghozzá félelem nélkül. Ha másképpen történik, szégyen, sőt rosszabb, mint a szégyen; mégis, képtelen volna összeolvadás nélkül nekivágni, hiába formálódott meg immár mind a három gyerekük.

Az összeolvadás valahogy megszünteti a félelmet… Talán, mert annyira hasonlít az elmenésre. Egy ideig nem tudunk magunkról, mégsem fáj. Mintha nem is léteznénk, mégis mennyire kívánjuk. Ha elég összeolvadásban lesz része, elegendő bátorságot merít belőle, hogy elmenjen: félelem nélkül és…

Jaj, te Nap és minden csillagok, hisz nem „elmenés” az. Ml értelme az ünnepélyes szónak? Tudja ő azt a másikat is, amit senki sem használ, csak a gyerekek, ha meg akarják botránkoztatni az öregeiket. Meghalni. Halál. Félelem nélkül kell fölkészülnie a halálra és arra, hogy Dua és Tritt is meghal vele együtt.

De hogyan… Ha nem lesz összeolvadás…

4.c

Tritt maga maradt a szobában. Félt, félt, de eltökélte magát, hogy nem enged abból, ami igazán fontos. Megvan a harmadik babája. Érzi odabent.

Ez számít.

Csak ez számít.

De akkor vajon miért mocorgott gondolatai legmélyén az a makacs gyanú, hogy nem csak ez számít?

5.a

Dua szinte kibírhatatlanul szégyellte magát. Jó időbe telt, míg leküzdötte a szégyenét legalább annyira, hogy képes legyen gondolkodni. Rohant… rohant… vakon, csak ki és el az otthont jelentő barlang iszonyatából; nemigen érdekelte, hogy azt sem tudja, hol jár „ merre megy.

Éjszaka volt, amikor tisztességes Lágyanyagú nem tartózkodik a felszínen, még a legléhább Érzés-anya sem. És még jó ideig nem kél föl a Nap, aminek Dua külön örült. A Nap étel, s e pillanatban utálta az ételt s azt, amit általa elkövettek ellene.

Hideg is volt, de Dua alig érezte. Mit törődjön a hideggel, gondolta, mikor csak azért hizlalták, hogy teljesítse a kötelességét, csak azért hizlalták testét-lelkét. Ezek után a hideg és az éhség már-már jó barátja.

Tritten hamar átlátott. Szegény: annyira könnyű átlátni rajta; csak ösztönösen képes cselekedni, és végül is dicséretes, hogy ilyen bátran tette, amit az ösztöne diktált. Micsoda vakmerőség, hogy elhozta az ételgolyót a Keményanyagúaktól. (És ő, Dua, meg is érezte; meg is értette volna, ha Trittet nem bénítja meg a cselekedete annyira, hogy gondolni sem mer rá közben; és ha őt, Duát nem bénítja meg a saját cselekedete s a megérzés ezáltal elért új mélysége annyira, hogy épp arra nem ügyel, épp azt nem érzi meg, amit a legjobban kellene.)

Tehát Tritt hazahozta; felállította a szánalmas kelepcét, még föl is díszítette az étkezőt, hogy Duát belecsalja. Ő pedig hazament, és hirtelen elöntötte sziklasmároló vékonykaságának szégyene s a Tritt iránti részvét. Ettől a szégyentől és részvéttől mámorosan evett; és segített az új születést elindítani.

Azóta csak mértékletesen evett, rendes szokása szerint, és az étkezőből egyszer sem; de nem is ösztökélte rá senki. Tritt sem. Tritt elégedettnek látszott (hogyne lett volna az), tehát az akkori szégyent nem élesztgette semmi. Tritt pedig otthagyta az ételgolyót, ahol volt. Nem kockáztatta meg, hogy visszavigye; végül is, amit akart, meglett; az volt a legjobb, a legegyszerűbb, ha otthagyja, és nem gondol rá.

Amíg aztán el nem kapták.

De az okos Odeen nyilván átlátta Tritt tervét, nyilván kiszúrta az elektródok új csatlakozóit, nyilván rájött, mit akar Tritt. És kétségkívül nem szólt neki; nem akarta zavarba hozni, megrémíteni szegény jobbfelőli társát, akire mindig oly féltő gonddal ügyelt.

Persze nem is kellett szólnia. Csak ki kellett töltenie Tritt otromba tervének hézagait, hogy a stratagéma működjön is.

Duának most már nem maradtak illúziói. Biztosan rájött volna, hogy az ételgolyóból eszik; megérezte volna a különleges zamatát;

felfigyelt volna rá, hogy az étel eltölti, mégsem kelti benne a jóllakottság érzését — ha beszédével Odeen le nem köti a figyelmét.

Kettejük összeesküvése volt, akár tudatosan működött benne Tritt, akár nem. Hogyan is hihette ő, Dua, hogy Odeen egy csapásra gondos, lelkiismeretes tanítóvá változik? Hogy nem látta meg az egész mögött a hátsó gondolatot? Azért törődtek ővele, mert az új hármas kiteljesítésével törődtek; ez kétségkívül jelzi, mennyire semmibe veszik őt magát.

Hát…

A gondolatsor szünetében rátört a fáradtság; lassan begyűrte magát egy sziklahasadékba, hogy ne érezze a metsző, hideg szelet. A hét csillag közül kettőt látott, azokat nézegette szórakozottan; efféle jelentéktelen apróságokkal kötve le külső érzékeit, hogy annál erősebben összpontosíthasson a gondolataira.

Teljesen kiábrándult.

— Elárultak — motyogta. — Elárultak!

Hát csak önmagukat képesek látni?

Nyilvánvaló, hogy Tritt készséggel elfogadja bármi másnak a tönkretételét, ha a maga babái felöl biztos lehet. Tritt ösztönlény. De Odeen?

Odeen az eszét működteti. Ezek szerint bármi mást hajlandó feláldozni, csak hogy az eszét nyugodtan működtethesse? Bármit teremt az ész, azonnal igazolja önmagát — bármi volt is az ára? Ha egyszer Estwald kitervelte a pozitronszivattyút, annak már az a feladata, hogy az egész Lágy- és Keményanyagú világ ki legyen szolgáltatva neki meg a másik univerzum embereinek? És ha a másikak leállnak, s a világ magára marad, pozitronszivattyú nélkül, a veszélyesen lehűlt Napjával?

Nem, dehogy állnak le azok a másikak; hisz rávették őket, hogy elindítsák a szivattyút, majd ráveszik őket arra is, hogy működtessék, mindaddig, amíg el nem pusztulnak — addigra a Kemény- és Lágyanyagú Ész-lények nem látják szükségét létezésüknek — ahogy ő, Dua is kénytelen lesz elmenni (elpusztulni), miután már nincs szükség a létezésére.

Elárulták őt is, a másik embereket is.

Szinte öntudatlanul egyre beljebb fúrta magát a sziklába. Végül egészen beletemetkezett, hogy ne lássa a csillagokat, ne érezze a szelet, ne tudjon a világról. Már-már tiszta gondolattá változott.

Estwaldot gyűlölte igazából. Ő személyesítette meg mindazt, ami önző és durva. Ő tervezte meg a pozitronszivattyút, és a legkisebb lelkifurdalás nélkül kész elpusztítani talán több tízezer ember világát. Oly megközelíthetetlen, hogy soha sehol meg nem jelenik, és oly hatalmas, hogy láthatólag a Keményanyagúak is félnek tőle.

Hát majd ő, Dua, megküzd vele. És megállítja.

Ahhoz, hogy a másik univerzumban lakó emberek segíthessenek a pozitronszivattyú felállításában, valamiféle kommunikációra volt szükség. Odeen említette. Hol tartják vajon ezeket az üzeneteket? Milyenek? Hogyan lehetne további kommunikációra felhasználni őket?

Bámulatos, mennyire tisztán tud gondolkodni. Bámulatos. Van ebben valami vad öröm, hogy ő, Dua, az ész erejével győzi majd le az ész eszelős bajnokait.

Képtelenek lesznek megállítani, hisz ő ott közlekedik, ahová sem a Keményanyagúak, sem az Ész-apák, sem a Szülő-apák nem tudnak behatolni, a többi Érzés-anya pedig nem hajlandó.

Lehet, hogy végül elkapják, de ez pillanatnyilag érdektelen. Meg fog küzdeni az igazáért, bármi legyen is az ára, bármi… akkor is, ha mostantól a sziklában kell járnia, a sziklában kell élnie, a Keményanyagúak barlangjait kell körbecserkésznie, az akkumulátoraikból kell lopnia az energiát, ha nincs más mód, s a többi Érzésanya közé vegyülve kell napoznia, ha megteheti.

De végül mégiscsak megleckézteti őket; aztán csináljanak, amit akarnak. Akkor már ő, Dua is kész lesz elmenni… de csak akkor.

5.b

Odeen jelen volt az új Érzés-baba születésénél, látta, hogy minden tekintetben jól sikerült, de nem tudott lelkesedni érte. Még Tritt is — aki Szülő-apa lévén, hibátlanul gondozta a kicsit —, még Tritt is visszafogta ujjongó örömét.

Hosszú idő telt el; Dua mintha eltűnt volna. Pedig nem ment el. Lágyanyagú nem mehet el, csak a hármasával együtt; de az ő körükből eltűnt. Mintha elevenen ment volna el.

Odeen csak egyszer, egyetlenegyszer látta, nem sokkal azután, hogy Dua az új baba elindíttatásának hírétől megvadulva elmenekült.

Kiment a felszínre, mert valami őrült sejtelem azt súgta neki, hogy ott talán ráakad; s elhaladt egy csomó napozó Érzés-anya mellett. Nagy csivitelés támadt, hisz ritka dolog, hogy egy csapat napozó Érzés-anya mellett felbukkanjon egy Ész-apa, s a sok bolond középső kihívóan még ki is ritkította magát, különösebb hátsó szándék nélkül, pusztán azt hangsúlyozandó, hogy ők Érzés-anyák.

Odeen csak megvetést érzett irántuk, lágy domborulatai mentén semmiféle válaszbizsergést nem tapasztalt. Duára gondolt; hogy mennyire más, mint ezek. Dua soha nem ritkult ki, ha nem a legbensőbb vágyai vezették. Soha nem kacérkodott senkivel, s ettől csak még vonzóbbá vált. Ha rászánta volna magát, hogy éppen ehhez a falka üresfejűhöz csatlakozzék, nyomban rá lehetne ismerni (Odeen biztos volt benne) arról, hogy ő egymaga csak azért sem ritkul ki, sőt, a többiek hígvelejűségére válaszul, valószínűleg össze is sűríti magát.

E gondolatra Odeen végigfuttatta tekintetét a napozó Érzésanyákon, és lám: az egyik csakugyan nem ritkult ki.

Megállt, majd sietve elindult felé, észre sem véve az útjába akadó Érzés-anyákat, vad visítozásukat, miközben gyors pöffetegekben szeleltek el az útjából, és kétségbeesetten fecsegve kerülgették egymást, nehogy összegabalyodjanak — legalábbis fényes nappal, egy Ész-apa szeme láttára semmiképpen.

Csakugyan Dua volt. Meg sem próbált elszökni. Konokul egy helyben maradt, és nem szólt egy szót sem.

— Dua — kezdte Odeen alázatosan —, nem jössz haza?

— Nincs otthonom, Odeen — mondta Dua. Harag és gyűlölet nélkül. Annál borzasztóbban hangzott.

— Hogyan ítélheted el ennyire Trittet, Dua? Tudod, hogy szegény fiúnak nincs esze.

— De neked van, Odeen. És te lefoglaltad a szellememet, amíg ő nagy ügyesen a testemet táplálta, nem? Az estéd megsúgta, hogy te valószínűleg sokkal hamarabb tőrbe csalsz, mint ő.

— Nem! Dua, nem!

— Mit nem? Micsoda számot csináltál belőle, hogy tanítasz, hogy nevelsz!

— Csináltam, de nem feltűnősködésből — hanem igazán. És nem azért, hogy Tritt tervét fedezzem. Nem is tudtam, mit csinál Tritt.

— Képtelen vagyok elhinni. — Sietség nélkül arrébb lebbent. Odeen utána. Kettesben voltak immár, a Nap vörösen sütött le rájuk.

Dua szembefordult vele:

— Egy kérdésemre felelj, Odeen! Miért akartál tanítani?

— Mert kedvem volt. Mert szeretek tanítani, élvezem; és mert bármi másnál szívesebben tanítok — leszámítva a tanulást.

— Meg az összeolvadást, persze… Mindegy — tette hozzá Dua elutasítólag. — Most ne magyarázd el, hogy az észről beszélsz és nem az ösztönről. Ha komolyan mondtad, hogy szeretsz tanítani, ha valaha is hihetek még a szavadnak, akkor talán megérted, amit el akarok mondani.

Nagyon sokat tanultam, amióta elhagytalak benneteket, Odeen. Nem érdekes, hogyan. Tanultam. Az Érzés-anyából csak a fiziológiai tény maradt bennem. Belül, ahol a lényeg lakik, Ész-lény vagyok, csak épp — remélem — több bennem a mások iránti együttérzés, mint a többi Ész-apában. És a sok megtanult dolog közül az egyik az, Odeen, hogy mik is vagyunk igazából; te meg én, meg Tritt, meg a bolygó összes többi hármasa; hogy mik vagyunk igazából, mik voltunk mindig is.

— Mik? — Odeen hajlandó lett volna akármeddig hallgatni, tökéletes némaságban, ha remélhette volna, hogy Dua hazamegy vele, miután elmondta, amit mondani akar. Odeen vállalt volna bármiféle vezeklést, elvégzett volna bármiféle feladatot. Csak Dua jöjjön haza; és legbelül valami homályos, sötét bizonyosságot érzett: hogy Duának önként kell hazatérnie.

— Mik is vagyunk? Nos, Odeen, valójában semmik — mondta Dua könnyedén, szinte nevetve. — Nem különös? A világon az egyetlen élő fajt a Keményanyagúak alkotják. Erre nem tanítottak meg? És azért van csak egyetlen élő faj, mert te meg én, mint Lágyanyagúak, nem élünk igazán. Gépek vagyunk, Odeen. Nem lehet másként, hisz csak a Keményanyagúak élnek. Erre nem tanítottak meg, Odeen?

— De Dua, ez lehetetlen! — mondta Odeen hökkenten. Dua hangja élesebbé vált:

— Gépek, Odeen! A Keményanyagúak készítenek! A Keményanyagúak pusztítanak el! Ők élnek. Csak ők, a Keményanyagúak. Nemigen beszélnek róla. Nem is kell. Tudják. De én megtanultam gondolkodni, Odeen, és néhány apró jelből rájöttem. Elképzelhetetlenül sokáig élnek, de végül csak meghalnak. Szülni nem szülnek, mert a Nap energiája túl kevés hozzá. És mivel — ha igen

ritkán is — meghal egyik-másik, de születés nincs, lassan csökken a számuk. És nincsenek fiatalok, nincs friss vér, nincs új gondolat, a hosszú életű, öreg Keményanyagúak iszonyúan unatkoznak. Így aztán mit gondolsz, mit csinálnak, Odeen?

— Mit? — Volt ebben valami izgalmas. Émelyítően izgalmas.

— Mechanikus gyerekeket fabrikálnak, hogy legyen kit tanítani. Te magad mondtad, Odeen. Szívesebben tanítasz, mint bármi mást — leszámítva persze a tanulást és az összeolvadást. Az Ész-fiúkat a Keményanyagúak szellemi képére csinálják; a Keményanyagúak nem ismerik az összeolvadást, és a tanulás igen nehéz nekik, hisz már annyi mindent tudnak. Mi más marad nekik, mint hogy a tanításban leljenek örömet? Az Ész-fiúkat csak azért teremtik, hogy — legyen kit tanítani. Az Érzés-lányokat meg a Szülő-fiúkat azért, mert kellenek az újrateremtő gépezetbe, amelyikből az új Ész-fiúk születnek. Új Ész-fiúk pedig állandóan kellenek, mert a régiek elhasználódnak: mindent megtanulnak, amire megtaníthatók. Mikor pedig a régi Ész-apák már mindent elsajátítottak, amit lehet, elpusztítják őket; de már előre beléjük sulykolják, az érzéseiket kímélendő, hogy elpusztításuk folyamatát,elmenésnek" kell hívni. És persze az Érzés-anyák és a Szülő-apák velük pusztulnak. Mert ha már az új hármast segítettek létrehozni, nincs rájuk szükség.

— De hát ez az egész nem igaz — nyögte ki Odeen. Nem voltak érvei Dua lidércnyomásos rendszere ellen, de az érveken túli bizonyossággal tudta, hogy Duának nincs igaza. (Vagy — mint igen mélyről egy gyötrő, pici kétely súgta — ezt a bizonyosságot már eleve beleépítették? Nem, biztosan nem, hisz akkor Dua is tudná, ugyanazzal a beleépített bizonyossággal, hogy nincs igaza. Vagy Dua tökéletlen példánya az Érzés-anyának, akibe nem épült bele a megfelelő…? De hát miket gondol, Ész-apa létére? Ugyanolyan bolond, mint Dua…)

— Idegesnek látszol, Odeen — mondta Dua. — Biztos vagy benne, hogy mindenben tévedek? Tudom, most megvan a pozitronszivattyújuk, van energiájuk, amennyi csak kell, vagy legalábbis lesz. Hamarosan megint képesek lesznek szülni. Talán máris képesek. És akkor nem lesz többé szükségük a Lágyanyagú gépeikre, és mindnyájunkat elpusztítanak; pardon: mindnyájan elmegyünk.

— Nem, Dua — mondta nagy nehezen Odeen, önmagának is, nemcsak a másiknak. — Nem tudom, honnan veszed, amit beképzelsz magadnak, de a Keményanyagúak nem ilyenek. Nem pusztítanak el bennünket.

— Ne hazudj magadnak, Odeen. Ilyenek. Készséggel elpusztítanak egy egész világra való más-lényt a saját hasznuk végett; egy egész univerzumot, ha kell. Miért ne pusztítanának el pár Lágyanyagút a saját kényelmük kedvéért? De elkövettek egy hibát. Valahogy hibázott

a gépezetük, és Ész-szellem került egy Érzéstestbe. Én Balfelőli vagyok, tudod-e? Így csúfoltak gyerekkoromban, és igazuk volt. Észlény módjára gondolkodom, és Érzés-anyaként érzek. És ezt a kettős fegyvert a Keményanyagúak ellen fordítom.

Odeenban vadul kavarogtak az érzelmek. Dua nyilván megbolondult; de ezt nem lehet a szemébe mondani. Valahogy rá kellene venni, hogy hazajöjjön. Kínlódó őszinteséggel mondta:

— Dua, nem elpusztulunk, amikor elmegyünk.

— Nem? Hanem mi történik?

— N-nem tudom. Azt hiszem, átkerülünk egy másik világba, egy jobb és boldogabb világba, és olyanok leszünk, mint… mint… szóval sokkal jobbak, mint vagyunk.

Dua csak nevetett:

— Ezt hol hallottad? A Keményanyagúak mondták?

— Nem, Dua. Magam gondoltam végig, és bizonyos vagyok benne, hogy így kell lennie. Sokat gondolkodtam erről, amióta elmentél — Hát gondolkodj kevesebbet, akkor nem leszel ennyire ostoba!

Szegény Odeen! No, megyek. — Vékony pászmaként elindult. Kimerültnek látszott.

Odeen utánaszólt:

— Várj, Dua! Biztosan látni szeretnéd a középső babádat. Dua nem felelt.

— Mikor jössz haza? — kiáltotta Odeen.

Dua most sem felelt.

Odeen pedig nem indult utána, csak a szemével követte, keserűen, amíg el nem tűnt.

Nem mondta el Trittnek, hogy látta Duát. Mi értelme lett volna? Nem is látta többé. Pedig makacsul járta a környék Érzés-anyáinak kedvenc napozóhelyeit; olyannyira, hogy néha már egy-két Szülőapa is felbukkant, és gyanakodva méregette. (Tritt a többi Szülőapához képest szellemi óriás volt.)

Minden múló nappal jobban fájt Dua hiánya. És minden múló nappal jobban gyűlt benne a rémület Dua hiánya miatt. A rémületet észlelte, az okát nem látta.

Egyik nap arra tért haza a barlangba, hogy Losten várja. Losten csak állt, komolyan, udvariasan, Tritt az új babát mutogatta neki, és roppantul ügyelt, nehogy a maréknyi ködpamacs belekapjon a Keményanyagúba.

— Valóságos szépség, Tritt — mondta Losten. — Deralának hívják?

— Derolának — javította ki Tritt. — Nem tudom, mikor ér haza Odeen. Mostanában sokat mászkál…

— Itt vagyok, Losten — mondta Odeen sietve. — Vidd be a babát,

Tritt, légy oly jó!

Tritt eltűnt, és Losten szemlátomást megkönnyebbülten fordult Odeenhoz:

— Bizonyára nagyon boldogok vagytok, hogy immár teljes a hármas.

Odeen megpróbált valami udvarias semmiséget kinyögni, de képtelen volt kinyitni a száját. Nemrég még élt benne az a lassan kialakult bajtársiasság, hogy egyenlő a Keményanyagúakkal, az a halvány érzés, mely a jóízű beszélgetést is lehetővé tette velük. De Dua őrülete valahogy ezt is elrontotta. Odeen tudta, hogy Duának nincs igaza, mégis megint azzal az egykori merevséggel fogadta Lostent, mint amikor messze alacsonyabb rendűnek érezte magát a Keményanyagúakhoz képest — mintha csak egyfajta… gép volna?

— Láttad Duát? — Losten kérdése igazi kérdés volt, nem udvariaskodás. Odeen rögtön érezte.

— Csak egyszer, Ke…- (Kis híján azt mondta: „Keményanyagú uram”, mintha csak gyerek volna megint, vagy Szülő-apa.) — Csak egyszer láttam, Losten. Nem akar hazajönni.

— Haza kell jönnie — mondta Losten halkan. — Nem tudom, hogyan intézhetném el. Losten komoran nézett rá:

— Tudod, mit csinál?

Odeen nem mert ránézni. Nyomára jött Dua vad elméleteinek? És ha igen, mi következik belőle?

Nemet intett, szó nélkül.

— Nagyon-nagyon szokatlan Érzés-anya, Odeen — mondta Losten. — Ugye, tudod?

— Igen — sóhajtott Odeen.

— Mint te is és Tritt is a magatok módján. Kétlem, hogy Tritten kívül bármely Szülő-apában meglett volna a bátorság és a kezdeményezőkészség, hogy ellopja azt az energiaakkumulátort, vagy akár a perverz találékonyság, hogy használhatóvá tegye. Ti hárman vagytok a legszokatlanabb hármas egész történelmünk során.

— Köszönöm.

— Csakhogy van ennek a ti hármasotoknak kellemetlen vetülete is, amire mi nem számítottunk. Azt hittük, ha tanítani kezded Duát, az lesz a legszelídebb, tehát legjobb módja, hogy rávegyük hármasbeli funkcióinak önkéntes teljesítésére. Nem számítottunk Tritt hóbortos akciójára, és arra végképp nem, hogy éppen abban a pillanatban viszi véghez. És az igazat megvallva, azt sem sejtettük, hogy Dua ilyen hisztérikusan reagál arra, hogy a másik univerzumbeli világnak el kell pusztulnia.

— Jobban kellett volna ügyelnem, mit felelek a kérdéseire — mondta Odeen elkeseredetten.

— Nem használt volna semmit. Magától jött rá. Erre sem

számítottunk. Odeen, igazán sajnálom, de el kell mondanom valamit: Dua végzetesen veszélyessé vált; le akarja állítani a pozitronszivattyút.

— De hogyan állíthatná le? A közelébe sem juthat, és ha mégis, nincs meg a tudása, hogy ártson neki.

— Jaj, dehogynem juthat a közelébe. — Losten habozott kissé, majd kimondta: — Be tud hatolni a világunkat alkotó kőzetbe, és ott biztonságban van tőlünk.

Némi időbe telt, amíg Odeen fölfogta a szavak értelmét. Majd azt mondta:

— Egy felnőtt Érzés-anya nem… Dua soha nem…

— De. Rendszeresen. Ne pocsékold az időt, ne védd… Bármelyik barlangba be tud hatolni. Semmi sem marad rejtve előle. Tanulmányozta a másik univerzumból kapott üzenetet is. Erről ugyan nincs biztos tudomásunk, de nincs más magyarázat a történtekre.

— Jaj! Jaj! Jaj! — Odeen ide-oda ingatta magát, egész felszíne átlátszatlanná dermedt szégyenében, bánatában. — Estwald mindezt tudja?

— Még nem — mondta Losten komoran —, de egy nap tudatnunk kell vele.

— De mit kezd Dua azzal az üzenettel?

— Keresi a módját, hogy a saját üzenetét küldhesse vissza nekik. — De hát hogyan fordítja le? Az adás módját sem ismeri.

— Megtanulja ezt is, azt is. A kommunikációs anyagokról többet tud, mint akár maga Estwald. Félelmetes jelenség: egy Érzés-anya, aki gondolkodni tud, és ráadásul irányíthatatlan.

Odeen megborzongott. Irányíthatatlan? Ilyet igazán csak gépről szokás mondani!

— Ennyire csak nem súlyos a helyzet — mondta.

— De igen. Már kommunikált velük, és attól félek, arra akarja rábeszélni a más-lényeket, hogy állítsák le a pozitronszivattyú rájuk eső részét. Ha pedig ezt a napjuk felrobbanása előtt megteszik, a miránk eső rész is menthetetlen.

— De akkor…

— Meg kell állítani, Odeen!

— D-de hogyan? Rá fogjátok robbantani… — Elcsuklott a hangja. Felködlött benne, hogy a Keményanyagúaknak vannak eszközeik, képesek barlangokat fúrni a világot alkotó sziklába; bár ezeket az eszközöket alig használták, amióta a népesség sok-sok életidővel ezelőtt fogyni kezdett. Talán meghatározzák, hol van Dua, és vele együtt felrobbantják a sziklát?

— Nem — mondta Losten erélyesen. — Duának nem eshet baja. — De ha Estwald…

— Estwald sem tehet kárt benne.

— Akkor mit tegyünk?

— Te mit tégy, Odeen? Csak te. Mi, tehetetlenek lévén, kénytelenek vagyunk rád hagyatkozni.

— Rám? De hát mit tehetek én?

— Gondolkodj! — mondta Losten sürgetőlelt. — Gondold ki! — Gondoljam ki — mit?

— Ennél többet nem tudok mondani — mondta Losten láthatóan kínlódva. — Gondolkodj! Mert fogy az időnk.

Sarkon fordult, elment; Keményanyagú létére egészen gyorsan. Mintha nem bízna önmagában, mintha attól félne, hogy ha marad, elszólja magát.

Odeen pedig csak nézett utána, csüggedten, zavartan — hiába.

5.c

Trittnek rengeteg dolga volt. A babákkal töméntelen a gond, de még két-két bal- és jobbfelőli baba sem tesz ki annyit, mint egyetlen középső — különösen, ha annyira tökéletes, mint Derola. Hol testgyakorlásra, hol nyugtatásra volt szüksége, vigyázni kellett, nehogy beleszivárogjon mindenbe, amihez hozzányúl, rá kellett venni, hogy néha megsűrűsödjön és pihenjen is.

Hosszú időbe telt, míg Tritt újra látta Odeent, de igazából nem is volt kíváncsi rá. Derola minden idejét kitöltötte. De egyszer a saját fülkéjének egyik sarkában akadt rá Odeenra, aki a megfeszített gondolkodástól szivárványszínben játszott.

És Trittnek hirtelen, eszébe jutott:

— Losten mérges volt Dua miatt?

Odeen megrezzent, magához tért:

— Losten? Igen, mérges volt. Dua igen nagy bajt csinál.

— Úgy illenék, hogy hazajöjjön, nem?

Odeen rámeredt.

— Tritt — mondta —, meg kell győznünk Duát, hogy hazajöjjön. De először is meg kell találnunk. Te képes vagy rá. Most, hogy itt az új baba, a szülő-apai érzékenységed nagyon erős. Arra is fel tudod használni, hogy Duát megtaláld.

— Nem — mondta Tritt megbotránkozva. — Derolának van rá szüksége. Rosszaság volna Duára pazarolni. Mellesleg ha mindaddig távol akar maradni tőlünk, amíg a kis középső kívánkozni nem kezd utána — hisz ő is volt kicsi valamikor —, akkor talán egyszerűen meg kell tanulnunk, hogy kibírjuk nélküle.

— De Tritt, soha többé nem akarsz már összeolvadni? — Hát, most már teljes a hármas.

— Az összeolvadás nemcsak azért történik.

— De merre kell menni, hol kell keresni? — kérdezte Tritt. — A kis Derolának szüksége van rám. Picike baba. Nem akarom itthagyni.

— A Keményanyagúak majd megszervezik, hogy Derolának gondját viselje valaki. Te meg én pedig elmegyünk a Keményanyagúak barlangjaiba, és megkeressük Duát.

Tritt eltöprengett ezen. Nem érdekli Dua. Tulajdonképpen még Odeen sem. Csak Derola.

— Majd egyszer. Majd egyszer, ha Derola már nagyobb lesz. Addig nem.

— Tritt — mondta Odeen sürgetőlelt —, meg kell találnunk Duát. Különben… különben elveszik tőlünk a gyerekeket. — Kik**? —** kérdezte Tritt.

— A Keményanyagúak.

Tritt elhallgatott. Erre nincs mit mondani. Ilyesmiről még csak nem is hallott soha. Ilyesmit el sem lehet képzelni.

— El kell mennünk, Tritt — mondta Odeen. — Most már tudom, miért. Egyfolytában ezen gondolkodom, amióta Losten… Mindegy. Duának is el kell mennie, neked is. Most, hogy én már tudom, miért, te is megérzed majd, hogy el kell menned, és remélem — gondolom —, Dua is megérzi, hogy el kell mennie. És hamar el kell mennünk, mert Dua elpusztítja a világot.

Tritt elhátrált előle:

— Ne nézz így rám, Odeen… Arra kényszerítesz… Arra kényszerítesz…

— Nem kényszerítelek, Tritt — mondta Odeen szomorúan. — Csak éppen most már tudom, és így neked is… De meg kell keresnünk Duát.

— Nem. Nem. — Tritt, halálos kínban, megpróbált ellenszegülni. Valami iszonyatos új van Odeenban, és az élet könyörtelenül közeledik ahhoz, hogy véget érjen. És akkor nem lesz ő, Tritt, és nem lesz a középső baba. Mikor pedig minden más Szülő-apának ott van a kis középsője még jó darabig, ő, Tritt, szinte azonnal elveszíti a magáét.

Ez nem rendes dolog. Jaj, nem rendes dolog. Tritt zihált izgalmában:

— Dua a hibás. Előbb menjen el ő!

Odeen hangja zsongítóan nyugodt volt:

— Nincs más mód, csak mind a hármunknak együtt… És Tritt tudta, hogy így van… így van… így van…

6.a

Dua fázott; mintha leheletnyi füstfoszlány volna. Hogy Odeen egyszer ráakadt, lehetetlenné tette, hogy megpróbáljon a felszínen megpihenni és napfényt magához venni. A Keményanyagúak akkumulátoraiból csak kapkodva ehetett. Nem mert túlságosan sokáig kívül maradni az oltalmat adó sziklán, nagy, gyors kortyokban evett valamit, de eleget soha.

Állandóan érezte, hogy éhes, annál is inkább, mert mintha különösen fárasztó lett volna a sziklában laknia. Mintha most kapná meg a büntetést, amiért annyi időn át csak napnyugtakor bújt elő, és oly silányul táplálkozott.

Ha nem hajtotta volna a vállalt munka, nem bírta volna a fáradságot és a koplalást. Néha már abban reménykedett, hogy elpusztítják a Keményanyagúak — de csak ha már elkészült.

A Keményanyagúak tehetetlenek, amíg ő a sziklában van. Néha megérezte őket, ott álltak a szikla előtt, a szabadban. Féltek. Néha úgy érezte, őt féltik, de nem, lehetetlen. Hogyan is félthetnék? Miért félnének attól, hogy puszta élelemhiány vagy kimerültség miatt elmegy? Nyilvánvaló, hogy tőle félnek; a géptől, mely nem úgy működik, ahogyan eltervezték; a szörnyszülött csodától félnek; tehetetlenné bénítja őket a megfejthetetlennel szembeni rémület.

Gondosan kerülte őket. Mindig tudta, hol járnak, tehát nem kaphatták el, a mozgásában sem akadályozhatták.

Hisz nem őrizhettek állandóan mindent. Volt egy olyan érzése, hogy azt a kevés megérzőképességüket is el tudja tompítani.

Előkavarodott a sziklából, és alaposan tanulmányozta a másik univerzumból kapott, gondosan másolt és raktározott üzeneteket. A Keményanyagúak nem tudták, hogy ezek után nyomoz. Ha eldugnák őket, Dua bármilyen rejtekhelyen megtalálná. Ha megsemmisítenék, az sem számít. Dua emlékszik mindre.

Eleinte nem értette őket, de a sziklában töltött idő alatt egyre jobban kifinomultak az érzékei, és mintha értelmezés nélkül is megértette volna, mi áll bennük. A jelek jelentését nem ismerte, de az általuk keltett érzéseket tévedhetetlenül.

Kiválasztott néhány jelet, s a másik univerzumba küldendő anyagra másolta őket. FELELM, szóltak a jelek. Hogy ez vajon mit jelent, arról Duának fogalma sem volt, de a jelek együttes formája félelmet ébresztett benne, és ő minden erejével arra koncentrált, hogy ezt a félelemérzetet átvigye a kiválasztott jelekre. Talán a más-lények is megérzik majd az ő félelmét, ha a jeleket tanulmányozzák.

Azután megérkeztek a válaszok, és Dua izgalmat érzett bennük. Nem mindig kapta meg a más-lények küldte válaszokat. Néha a

Keményanyagúak előbb bukkantak rájuk. Nyilván tudják már, mit csinál. De persze nem tudják elolvasni az üzeneteket, még az őket átitató érzelmeket is képtelenek megérezni.

Így aztán Dua nemigen izgatta magát. Nem fogják elkapni, amíg nem végzett a munkájával — bármire jöttek is rá eddig.

Olyan üzenetre várt, amely maradéktalanul hordozza az ő érzelmeit. Meg is jött az üzenet: SZIVATTYÚ ROSSZ.

Ebben benne volt mindaz a félelem és gyűlölet, ami őbenne is égett. Ezt küldte hát vissza, kibővített formában, hadd legyen benne még több félelem, még több gyűlölet… Most majd a más-lények megértik végre. És leállítják a szivattyút. A Keményanyagúak pedig kénytelenek lesznek más módszert, más energiaforrást keresni; de nem is szabad annyi sok ezer másik univerzumbeli teremtmény halála árán energiához jutniuk.

Túlontúl is sokáig henyélt a sziklában, egyfajta bódulatba merülve. Kétségbeesetten vágyott az ételre, és várta az alkalmat, hogy előbújhasson. De bármint vágyott is az akkumulátorban rejlő ételre, még annál is kétségbeesettebben kívánta, hogy az akkumulátor kimerüljön, elpusztuljon. Az utolsó csepp ételt is ki akarta szívni belőle, de úgy, hogy bizonyos lehessen: az volt az utolsó csepp, tehát teljesítette a feladatát.

Végre előjött, és vakmerően sokáig maradt, hogy magába szívja az egyik akkumulátor tartalmát. Ki akarta meríteni, végleg ki akarta üríteni, hogy az utánpótlása is elfogyjon — de a forrás bőséges volt — kimeríthetetlen — végtelen…

Megrezzent, és undorodva húzódott el az akkumulátortól. A pozitronszivattyú ezek szerint még mindig működik. Hát nem értették meg az üzeneteiből a másik univerzumbeli teremtmények, hogy le kell állítaniuk a szivattyúkat? Vagy nem kapták meg az üzeneteit? Vagy nem érezték meg a jelentésüket?

Akkor meg kell próbálnia még egyszer. Hogy napnál világosabb legyen a jelentése. Minden jelcsoportot belevesz, ami megérzése szerint a veszély érzetét kelti; minden jelcsoportot belevesz, ami képviseli a könyörgését, hogy álljanak már le.

Kétségbeesett erőtől hajtva égette a jeleket a fémbe; hiszen telik az energiából, amit az akkumulátorból kiszívott, telik a végtelenségig; addig dolgozott, míg elfogyott az egész készlete, és kimerültebb volt, mint valaha. SZIVATTYÚ NEM ÁLL NEM ÁLL MI NEM LEÁLL SZIVATTYÚ MI NEM HALL VESZÉLY NEM HALL NEM HALL TI LEÁLL KÉREM SZÉPEN LEÁLL TI LEÁLL AKKOR MI LEÁLL KÉREM SZÉPEN TI LEÁLL VESZÉLY VESZÉLY VESZÉLY LEÁLL LEÁLL TI LEÁLL SZIVATTYÚ.

Ennél többet nem tehetett. Immár csak az égető fájdalom maradt benne. Letette az üzenetet oda, ahonnan az adások indulni szoktak, de

nem akarta megvárni, amíg a Keményanyagúak akaratlanul elküldik. Halálosan gyötrelmes kábulatban működtetni kezdte a gombokat, a fogantyúkat, amint a Keményanyagúaktól elleste; valahonnan még merített erőt erre is.

Az üzenet eltűnt; s eltűnt a barlang is a szédülés izzó bíborában. Most elmegy…, a puszta kimerültségtől.

Odeen… Tri…

6.b

Odeen jött. Gyorsabban mozgott, mint bármikor életében. Eleinte Trittnek az új baba folytán kiélesedett megérzését követte, de most már az ő tompább érzékei is jelezték Dua közelségét. Szinte önnön testében érezte Dua fel-fellobbanó, lassan kihunyó öntudatát, és száguldott előre, míg Tritt erőlködve zötyögött a nyomában, és zihálva kiabálta:

— Gyorsabban… gyorsabbban…

Odeen mély ájulásban találta Duát, alig élt már, és felnőtt Érzés-anya létére elképzelhetetlenül kicsi volt.

— Tritt — mondta Odeen —, hozd ide az akkumulátort! Nem… ne is próbáld őt odavinni! Túlságosan ritka. Siess! Ha beleolvad a talajba…

Közben a Keményanyagúak is összegyűltek. Elkésve persze, hisz képtelenek voltak az élet jelenlétét távolabbról is megérezni. Ha rajtuk múlott volna, Dua megmentéséről is lekésnek. Hagyták volna elmenni; hagyták volna csakugyan elpusztulni… és vele pusztult volna jóval több, mint amiről neki, szegénynek, sejtelme volt.

Most, hagy az energiaforrásból lassan gyűlni kezdett benne az élet, a Keményanyagúak szótlanul álldogáltak mellettük.

Odeen fölemelkedett — egy új Odeen, aki tudja, pontosan mi és miért történik. Egyetlen parancsoló erejű, mérges mozdulattal elküldte őket: és el is mentek. Csöndben. Egyetlen szó kifogás nélkül.

Dua megrezzent.

— Most már jól van, Odeen? — kérdezte Tritt. — Csöndesen, Tritt — mondta Odeen. — Dua?

— Odeen? — Dua megmoccant, suttogva beszélt: — Azt hittem, elmegyek.

— Még nem, Dua. Még nem. Előbb enned kell, és pihensz kicsit. — Itt van Tritt is?

— Itt vagyok, Dua — mondta Tritt.

— Ne is próbáljatok visszahozni — mondta Dua. — Vége. Amit akartam, elvégeztem. A pozitronszivattyú hamarosan… leáll, biztosan tudom. A Keményanyagúaknak továbbra is szükségük lesz a Lágyanyagúakra, tehát majd gondot viselnek rátok — vagy legalább a gyerekekre.

Odeen nem szólt Trittet sem engedte megszólalni. Lassan, nagyon lassan adagolta Duának a sugárenergiát. Néha meg is állt, hadd pihenjen Dua, majd ismét adni kezdte neki.

— Elég. Elég — motyogta Dua. És anyaga erősebben örvénylett.

De Odeen tovább táplálta. Végül beszélni kezdett:

— Nem volt igazad, Dua. Nem vagyunk gépek. Pontosan tudom,

mik vagyunk. Már előbb megkerestelek volna, ha előbb rájövök, de képtelen voltam, amíg Losten meg nem kért, hogy gondolkodjam rajta. És gondolkodtam is; minden erőmmel; de még így sem tudtam teljesen kiérlelni.

Dua felnyögött; Odeen hallgatott egy sort. Majd folytatta:

— Figyelj rám, Dua. Csakugyan egyetlen élő faj van. Csakugyan a Keményanyagúak jelentik az egyetlen élő fajt ezen a világon. Te is eljutottál idáig, és ennyiben igazad volt. De ez még nem jelenti azt, hogy a Lágyanyagúak ne élnének; pusztán azt jelenti, hogy ugyanannak az egyetlen fajnak a részei A Lágyanyagúak éretlen formái a Keményanyagúaknak. Kezdetben Lágyanyagú gyerekek vagyunk, később Lágyanyagú felnőttek, végül Keményanyagúak Érted?

— Hogy? Hogy? — súgta zavartan Tritt.

— Ne most, Tritt. Ne most. Megérted majd te is, de most Duának kell elmondanom. — Mindvégig Duát figyelte, aki már egyre inkább opálszín fényben játszott.

— Figyelj rám, Dua! Valahányszor összeolvadunk, valahányszor a hármas összeolvad, Keményanyagúvá válunk. A Keményanyagú három egy alakban, ezért kemény az anyaga. Amíg az összeolvadás során elveszítjük az eszméletünket, átalakulunk egy bizonyos Keményanyagúvá. De csak ideiglenesen, és utólag nem emlékszünk rá. Nem tudunk Keményanyagúnak megmaradni, vissza kell alakulnunk. De egész életünk során fejlődünk, s e fejlődést bizonyos kulcsfontosságú pontok tagolják. Minden csecsemő születése egy-egy ilyen pont. A harmadik, az Érzés-csecsemő születésével pedig lehetségessé válik a végső fokozat, melynek során az Ész-apa — ha a másik kettő nem is — emlékezni képes Keményanyagú létük villanásaira. Akkor és csakis akkor képessé válik a tökéletes összeolvadás irányítására; ennek során formálódik meg végérvényesen a Keményanyagú, akiben a hármas a tudás és a szellem új, egyesült életét éli. Az mondtam egyszer, hogy az elmenés olyan, mint az újjászületés. Akkor csak tapogatóztam valami után, amit nem értettem, de most már tudom.

Dua ránézett, mosolyogni próbált:

— Hogy tehetsz úgy, mintha elhinnéd, Odeen? Ha így volna, a Keményanyagúak már rég elmondták volna neked; és nekünk is, mindhármunknak.

— Nem lehet, Dua. Volt idő, egy hajdani korban, mikor az összeolvadás csak annyit jelentett, hogy a testek atomjai egymásba hatoltak. De a fejlődés során lassan létrejött a szellem. Figyelj rám, Dua: az összeolvadás a három szellem összeolvadása is, és az sokkal nehezebb, sokkal kifinomultabb dolog. Hogy a három szellem megfelelően és végérvényesen összeolvadjon, ahhoz az Ész-apának el

kell jutnia fejlődése csúcsára. Ezt a csúcsot akkor éri el, amikor rájön — önerejéből —, mi az egésznek az értelme, célja; amikor a szelleme végre eléggé éles, hogy képes legyen emlékezni: mi történt a sok összeolvadás ideiglenes együtt-létezése során. Ha ezt az Ész-apáknak előre megmondanák, elvetélne a fejlődés, és a tökéletes összeolvadás idejét nem lehetne meghatározni. A Keményanyagú tökéletlenül alakulna ki. Mikor Losten könyörögve felszólított, hogy gondolkodjam, nagy kockázatot vállalt. Még így is… bár remélem, nem…

Mert mindez különösen érvényes a mi esetünkre, Dua. A Keményanyagúak sok nemzedék óta a legnagyobb gonddal állítják össze a hármasokat, hogy a lehető legjobb Keményanyagúakat nyerjék; és a mi hármasunk mindeddig a legjobb, amit elértek.

Különösen te, Dua. Különösen te. Losten abból a hármasból olvadt össze, amelyiknek te voltál a középső babája. A Szülő-apád az ő részévé vált. Losten tehát ismert téged. És ő hozott el Trittnek és nekem.

Dua felült. Hangja szinte egészségesen csengett:

— Odeen! Ezt az egészet csak azért találod ki, hogy lecsöndesíts? — Nem, Dua — vágott közbe Tritt. — Én is érzem. Nem tudom pontosan megmondani, de én is érzem.

— Tritt is érzi — mondta Odeen. — Te is érezni fogod. Nem dereng benned, hogy összeolvadásaink idején egyetlen Keményanyagú voltunk? Nem akarsz most összeolvadni? Még egyszer? Utoljára?

Feltámogatta Duát. Az, mintha lázban égett volna, bár ellenállt kissé, máris ritkulni kezdett.

— Ha igaz, amit mondasz, Odeen — zihálta. — Ha Keményanyagú válik hármunkból, akkor, azt hiszem, az következik mindebből, hogy egy bizonyos fontos Keményanyagú leszünk. Így van?

— A legfontosabb. A legjobb minden eddig formálódott közül. Komolyan mondom… Tritt, oda állj! Nem búcsúzunk, Tritt. Együtt leszünk, ahogy mindig is szerettük volna. Veled is, Dua. Veled is, Dua.

— Akkor rádöbbenthetjük Estwaldot — mondta Dua —, hogy a szivattyú nem működhet tovább. Kényszeríteni fogjuk…

Megkezdődött az összeolvadás. A Keményanyagúak egyenként visszajöttek, amint a döntő pillanat közeledett. Odeen még látta őket, de már tökéletlenül, hisz kezdett beleolvadni Duába.

Más volt, mint bármikor korábban: elmaradt a kínzóan éles önkívület; a mozgás lágy volt, hűvös és tökéletesen békés. Odeen érezte, hogy részben már Duává vált, és mintha az egész világ átömlene az ő (Odeen? Dua?) egyre élesebb érzékein. A pozitronszivattyúk még mindig működnek, érezte — Odeen érezte? Dua? —, de miért működnek még mindig?

Már Tritté is átváltozott, és a legdrágábbak elvesztésének keserűsége töltötte el a lelkét (Odeenét? Duáét? Trittét?). Jaj, drága kis babáim…

És ekkor felkiáltott, Odeen tudatának utolsó szavával, csak éppen mintha valahogy Dua hangjával kiáltott volna:

— Nem, nem állíthatjuk meg Estwaldot! Mi vagyunk Estwald! Mi…

A kiáltás — Dua kiáltása és mégsem az övé — elhalt, hisz immár Dua sem létezett; nem is létezhet soha többé. Amint Odeen sem. Tritt sem.

7.a.b.c

Estwald előrelépett, és szomorúan lüktető rezgésekkel szólította meg az egybegyúlt Keményanyagúakat:

— Most már végérvényesen veletek vagyok. És igen sok a tennivalónk…

III
… hiába hadakoznak?

1

Selene Lindstrom kedvesen mosolygott, és azzal a ruganyos mozgással indult el, amely először megdöbbentette a turistákat, hamarosan azonban rájöttek, mennyire kecses.

— Itt az ebéd ideje — mondta vidáman. — Hölgyeim és uraim, csupa saját termés. Az íze talán szokatlan, de tápláló… Ide szíveskedjék, uram! Nem bánja, ha a hölgyek mellé ülhet, tudom… Egy pillanat! Mindenki számára lesz hely.› Sajnálom, innivalóban lesz választék, de a főfogás egységes. Borjú lesz… Nem, nem. Mester*séges* ízszerkezet, de egészen jó.

Aztán maga is leült. Halkan felsóhajtott. Kellemes arckifejezése alig láthatóan megváltozott.

A csoportból az egyik férfi leült vele szemben.

— Nem baj? — kérdezte.

Selene gyors, átható pillantást vetett rá. Megvolt az a képessége, hogy gyorsan felismerje a helyzetet. A férfi nem látszott kellemetlennek. Tehát azt felelte:

— Egyáltalán nem. De nem tartozik valakihez a csoportból?

A férfi megrázta a fejét.

— Nem. Egyedül vagyok. A földikék egyébként sem gyakorolnak nagy hatást rám.

A nő megint ránézett. Olyan ötvenesforma volt, valami elcsigázottság ült rajta, aminek csak nagy, kíváncsi szeme látszott ellentmondani. A nehézségi erg nyomasztotta földi férfi; jellegzetes példány.

— Földike: ez holdbéli kifejezés, ráadásul nem is túl kedves — mondta Selene.

— A Földről való vagyok — mondta a férfi —, tehát nem sértek vele senkit. Hacsak kegyed nem tiltakozik.

Selene vállat vont, mintha azt mondaná: ahogy tetszik.

Kissé keleties volt a szeme, mint a legtöbb holdbéli lányé, de a haja mézszínű, az orra pedig kiugró. Tagadhatatlanul vonzó volt, bár klasszikus értelemben nem szép.

A földi férfi ránézett a névkártyára, amelyet a blúzán, formás, de nem túl nagy bal melle fölött viselt. A nő megállapította, hogy a névkártyát nézi, nem a mellét. A blúzon ugyanis megfelelő szögből keresztül lehetett látni. És alatta nem volt semmi.

— Sok Selene van itt? — kérdezte a férfi.

— Ő, persze. Százával, gondolom. De Cyntiák, Dianák és Artemisek is. A Selene név egy kicsit nehézkes. A Selenék felét, ismeretségi körömben legalábbis, Sillynek hívják, a másik felét meg

Lénának.

— Maga melyik?

— Egyik sem. Én Selene vagyok; három szótag. Se-le-ne — mondta, megnyomva az első szótagot —, azok számára, akiknek megengedem, hogy így szólítsanak.

Apró mosoly futott át a földi férfi arcán, de mintha ritka vendég lett volna rajta.

— És ha azt mondják, hogy kegyed túlzottan szellemi, Selene? — Másodszor nem mondják — felelte a lány keményen. — Mondták már?

— Mindig akadnak bolondok.

A pincérnő az asztalukhoz ért, gyors, sima mozdulatokkal letette eléjük az ételt.

A földi férfinak láthatóan imponált a dolog.

— Mintha minden lebegne a kezében — mondta a pincérnőnek. A pincérnő mosolygott és kiment.

— Ne próbálja meg utánacsinálni! Ő hozzá van szokva az itteni nehézségi erőhöz, és tud bánni az edényekkel — mondta Selene. — Ha megpróbálnám, mindent leejtenék, ugye? — Iszonyatos koszt csinálna — mondta a nő. — Akkor nem próbálom meg.

— Ha maga nem, más: jó esélyünk van rá; akkor a tányér lerepül a padlóra, ő utánakap, de hiába, és nyilván lepottyan a székről is. Figyelmeztetném őket, de sosem segít, csak még jobban zavarba jönnek. Mindenki más nevet ilyenkor, mármint a turisták, mert mi már túl gyakran láttunk ilyesmit ahhoz, hogy mulatságosnak tartsuk, és utána mindent föl kell takarítani.

A földi férfi óvatosan emelte a villáját.

— Értem már. A legegyszerűbb mozdulat is különös.

— Voltaképp elég gyorsan hozzászokik az ember. Mármint az olyan apróságokhoz, mint az evés. Járni nehezebb. És soha nem láttam földi embert rendesen futni. Gyorsan, kitartóan futni soha. Csöndben ettek egy darabig. Aztán a férfi megszólalt: — Mit jelent az „L”? — A névtáblát nézte megint. Az állt rajta:

„Selene Lindstrom L.”

— Annyit jelent csak, hogy Luna, azaz Hold — mondta a nő közömbösen. — Hogy megkülönböztessenek a bevándorlóktól. Én itt születtem.

— Valóban?

— Nincs ebben semmi meglepő. Csaknem száz éve dolgoznak itt közösségek. Gondolhatja, hogy bébik is születnek. Olyanok is vannak közöttünk, akik itt születtek és már nagyszülők.

— Kegyed mennyi idős?

— Harminckettő.

A férfi hökkenten mormogta:

— Hát persze.

Selene felhúzta a szemöldökét:

— Tehát érti? A legtöbb földi embernek meg kell magyarázni.

— Tisztában vagyok azzal, hogy a korosodás legtöbb látható jele abból adódik, hogy a gravitáció könyörtelenül legyőzi a szövetek frissességét. Ezért ereszkedik meg az arcbőr, lóg a mell. A Holdon a földi gravitáció egyhatoda érvényesül, tehát nem nehéz megérteni, miért látszanak az emberek tovább fiatalnak — válaszolta a földi férfi.

— Csak látszanak. Mindez nem jelenti azt, hogy halhatatlanok volnánk. Az élet körülbelül ugyanannyi ideig tart itt is, mint a Földön, de a legtöbbünknek az idős kor sem kellemetlen.

— Nem elhanyagolható szempont… Persze valamit valamiért, gondolom. — Belekortyolt a kávéjába. — Maguk megisszák ezt a… — szünetet tartott, mert nem találta a megfelelő szót, de aztán nem is kereste tovább.

— Ételt és italt importálhatnánk a Földről — mondta a nő vidáman —, de csak az itteni lakosság töredékének, és csak kis időre. Fontosabb dolgokra kell az űrszállítás. Mellesleg mi hozzászoktunk ehhez a lótáphoz, vagy erősebb kifejezést akart használni?

— A kávéra nem — mondta a férfi —, az erősebb kifejezéseket az élelemre tartogattam. De az, hogy lótáp, megfelel… Miss Lindstrom! Nem látom az útitervben, hogy ellátogatnánk a protonszinkrotronba.

— A protonszinkrotronba? — Kiitta a kávéját, és szeme körbejárt a helyiségben, mintha azt latolgatná, melyik pillanatban ugrassza talpra a csoportot. — Az földi terület. Nincs nyitva a turisták előtt.

— Úgy érti, a Hold-lakóknak is tilos terület?

— Ó, dehogy. Az ottdolgozók többsége Hold-lakó. De a szinkrotronban a földi kormányzat szabja meg a szabályokat. Tehát: nincs nyitva.

— Szeretném megnézni — mondta a férfi.

— Meghiszem azt… Maga szerencsét hozott nekem: egy darab étel sem esett a földre, egy árva turista sem esett utána. Felállt és így szólt:

— Hölgyeim és uraim, tíz percen belül indulunk. Kérem, a tányérjukat hagyják ott, ahol van. A mosdók vendégeink rendelkezésére állnak. Aztán elindulunk, hogy megtekintsük azokat az élelmiszeripari üzemeket, ahol az imént fogyasztottakhoz hasonló ételeket előállítjuk.

2

Selene lakása természetesen kicsi volt és szűk, de tekervényes. Panorámaablakaiban csillagképek változtak lassan, véletlenszerűen, bár a látványnak persze semmi köze nem volt a valósághoz. A három ablak mindegyikét sokszorosára fel lehetett nagyítani, ha Selene úgy kívánta.

Barron Neville utálta az ilyesmit. Legtöbbször gorombán kikapcsolta, és azt mondta:

— Hogy bírod? Senki mást nem ismerek, akinek ilyen rossz ízlése volna. Ilyen ködök, ilyen csillagnyalábok nem is léteznek.

Selene erre többnyire vállat vont, és hidegen annyit mondott:

— Mi az, hogy létezni? Honnan tudod, hogy a kintiek léteznek-e? Mellesleg bennem a szabadság és a mozgás érzetét kelti. Nem lehet ilyen élményem a saját lakásomban, ha akarom?

Ilyenkor aztán Neville mormogott valamit, és félszívvel kísérletet tett rá, hogy újra beállítsák a képet. Selene erre azt szokta mondani: — Hagyd.

A bútorzat sima ívű, a falakat tartózkodó színű, visszafogott, absztrakt díszítés fedte. Eleven dologra sem kép, sem jel nem utalt. — Az élővilág a Földé — szokta mondogatni Selene —, nem a Holdé.

Most, mikor belépett, ott találta, mint oly gyakran, Barron Neville-t. Ott feküdt a csillámló kereveten, egyik lábán szandál. A másik szandálja ott maradt, ahová hajította; vörös körömnyom volt a hasán, éppen a köldöke fölött, amit elgondolkodva vakargatott.

— Igyunk egy kávét, nem csinálsz, Barron? — mondta a nő, és egyetlen hosszú, kecses tekergőzéssel kicsusszant a ruhájából. Megkönnyebbült sóhajjal dobta a földre, aztán egyik lábujjával a sarokba rúgta. — Micsoda megkönnyebbülés kibújni belőle! Ez a munkám legrosszabb velejárója, úgy kell öltöznöm, mint egy földikének.

Neville a konyha sarkában volt. Nem is figyelt oda, sokszor hallotta már.

— Mi baj a vízellátásoddal? Alig működik.

— Igen? — kérdezte a nő. — Talán túl sokat használtam. Csak legyél türelemmel.

— Volt ma valami?

Selene vállat vont.

— Semmi különös. A szokásos taposómalom. Mint mindig, nézhettem őket, ahogy tipegnek, tettetik, hogy nem utálják az ételt, és töprengenek, *hogy* le kell-e majd venniük a ruhájukat. Micsoda gusztustalan lehetőség!

— Csaknem lettél prűd? — A két kis csésze kávét az asztalra tette.

— Ebben az esetben szükség van a prűdségre. Ráncosak, pety hüdtek, pocakosak, és tele vannak baktériummal. Nem érdekel, hogy voltak karanténban, tele vannak baktériummal… Nálad mi újság?

Barron megrázta a fejét. Sokkal erőteljesebb felépítésű volt, mint a Hold-lakók általában, és csaknem sötét réssé szűkült a szeme, mert folyton összehúzta. Ettől eltekintve arányos arcú, sőt feltűnően csinos — gondolta Selene.

— Semmi meglepő — válaszolt Neville. — Még mindig kivárunk, a megbízottak cseréje miatt. Látnunk kell, milyen ez a Gottstein. — Támaszthat nehézségeket?

— Nem többet, mint amennyi már van. Hisz mire képesek? Nem tudnak közénk szivárogni. Egy földikét nem lehet Hold-lakónak maszkírozni. — De mégsem volt jókedve.

Selene szürcsölt a kávéjából, és ravaszul nézett rá.

— Egyes Hold-lakók belül földikék is lehetnének.

— Hát igen, engem is érdekelne, melyikek. Néha arra gondolok, hogy nem lehet megbízni… Mindegy. Hihetetlenül sok időt vesztegettem a szinkrotronkutatásra, és nem jutottam sehova. Nincs szerencsém, mindenki elém sorol.

— Nyilván nem bíznak meg benned; meg is értem őket. Ha nem lopakodnál állandóan olyan összeesküvő módon…

— Én nem lopakodom! Nagyon szívesen kisétálnék a szinkrotronteremből örökre, de ettől kezdenének aztán igazán gyanakodni. Ha kibabráltál a vízellátásoddal, nem ihatunk még egy csésze kávét.

— Nem. De ha már erről van szó, te is segítettél pazarolni. Kétszer is itt tusoltál a múlt héten.

— Majd megadom. Nem tudtam, hogy számon tartod.

— Nem én tartom számon, hanem a víztartály.

A nő kiitta a kávéját, aztán elgondolkodva nézte az üres csészét. — Mindig pofákat vágnak miatta. Mármint a turisták. És nem tudom, miért. Nekem ízlik. Kóstoltál már földi kávét, Barron?

— Nem — mondta a férfi röviden.

— Én igen. Egy turista becsempészett néhány csomag valamit, amire az volt írva, nescafé. És megkínált, hogy én majd cserében… tudod… Azt hitte, tisztességes az alku.

— És megittad?

— Fura volt. Keserű és fémízű. Aztán azt mondtam neki, hogy a fajkeveredés ellentmond a Hold-törvényeknek, erre ő maga is keserű és fémízű lett.

— Sohasem mesélted. Mással nem próbálkozott?

— Nem kimondottan rád tartozik, de nem, nem próbálkozott. De ha próbálkozott volna is, avval a kifacsarodott gravitációs érzékével leröpítettem volna az I. folyosóig.

Aztán folytatta.

— Igaz is, ma felcsíptem egy másik földikét. Ragaszkodott hozzá, hogy mellém üljön.

— És mit ajánlott föl cserébe azért, hogy lefektessen, amit te finoman „tudod”-nak hívsz?

— Csak ült.

— És bámulta a melledet?

— Azért van, hogy bámulják, de nem bámulta. A névkártyámat nézte. Mellesleg mi közöd hozzá, miről fantáziál? A képzelet szabad, és én nem vagyok köteles megvalósítani. Mit tudod te, hogy én miről fantáziálok? Hogy lefeküdjek egy földivel? Mit gondolsz, hogyan mozog az, aki olyan gravitációs közegben van, amelyhez nincs hozzászokva? Nem mondom, hogy nem volt példa rá, de én soha nem próbáltam, és nem is hallottam semmi jót róla. Világos? Visszatérhetnék a földikére? Aki közel jár az ötvenhez? És aki húszéves korában sem lehetett túlzottan csinos? Viszont érdekes jelenség, meg kell adni.

— Rendben, nem érdekel a lelke. Mi van vele?

— A protonszinkrotron felől érdeklődött.

Neville talpra ugrott, majd himbálózott egy kicsit, ami ilyen heves mozdulat után elkerülhetetlen alacsony nehézkedés mellett. — Mit kérdezett a szinkrotronról?

— Semmit. Mit izgatod magad? Azt kérted, mondjak el a turistákról mindent, ami szokatlan, és ezt szokatlannak találtam. Eddig senki sem kérdezősködött a szinkrotronról.

— Rendben van. — Kis szünetet tartott, aztán higgadtabban kérdezte: — Miért érdekelte a szinkrotron?

— Halvány fogalmam sincs — mondta Selene. — Éppen csak megkérdezte, láthatná-e. Lehet, hogy olyan turista, aki érdeklődik a tudomány iránt. Amennyire meg tudom ítélni, trükk, ho felkeltse az érdeklődésemet.

— Azt hiszem, sikerült Hogy hívják?

— Nem tudom. Nem kérdeztem.

— Miért?

— Mert nem keltette föl az érdeklődésemet. Mit akarsz? Mellesleg a kérdése azt mutatja, hogy turista. Ha fizikus volna, nem kellene kérdezősködnie. Ott volna a helyszínen.

— Kedves Selene — mondta Neville —, hadd fogalmazzak egyszerűen. A jelen körülmények között a világon mindenki, aki a protonszinkrotron iránt érdeklődik, nekünk is érdekes, és tudni akarunk róla. És miért kellett téged kérdeznie? — Sietve a szoba másik végébe ment, meg vissza, hogy mintegy kimozogjon magából egy kis energiát. Aztán azt mondta: — Te vagy ennek a hülyeségnek a szakembere. Érdekesnek találod?

— Szexuálisan?

— Tudod, mire gondolok. Ne játssz velem, Selene!

Selene érezhető kelletlenséggel mondta:

— Érdekes, sőt felkavaró. De nem tudom, miért. Nem mondott semmit. Nem tett semmit.

— Érdekes, sőt felkavaró? Akkor megint találkozni fogtok.

— És mit csináljak?

— Honnan tudnám? A te dolgod. Tudd meg a nevét, tudj meg róla, amit csak lehet! Van eszed, használd egy kicsit szemtelenebbül a változatosság kedvéért!

— Aha — mondta a nő. — Felsőbb utasítás. Rendben.

3

Semmiképpen nem lehetett megkülönböztetni a megbízott lakását a többi Holdlakóétól a méretei alapján. A Holdon nem volt hely, még a földi tisztségviselők számára sem; a helypazarlás luxusa nem létezett, még mint az anyabolygó szimbóluma sem. Amint azt a minden egyebet elsöprő tényt sem lehetett megváltoztatni, még a legnagyobb földi ember tiszteletére sem, hogy a gravitáció kisebb, és a felszín alatt kell élni.

— Az ember még mindig a környezetének teremtménye — sóhajtott Luiz Montez. — Két éve a Holdon vagyok. Voltak idők, mikor megkísértett a vágy, hogy itt maradjak, de telnek az évek. Most múltam negyven, és ha valaha vissza akarok menni a Földre, most kell visszamennem. Néhány év múlva képtelen volnék újra alkalmazkodni a teljes gravitációhoz.

Konrad Gottstein csak harmincnégy éves volt, és ha lehet, még fiatalabbnak látszott. Széles, kerek, erős vonású arca volt, amilyet hiába keresnénk a Hold-lakók között, olyasféle, amilyet a Hold-lakó karikaturisták a földikéknek rajzolnának. Nem volt erős felépítésű — nem érte meg erős embert küldeni a Holdra —, a feje túl nagynak is látszott a testéhez képest.

— Miért mentegetőzik? — kérdezte (bolygóközi nyelven beszélt, érezhetően más kiejtéssel, mint Montez).

— Mert kell — mondta Montez. Míg Gottstein arca alapvetően jókedvűnek látszott, Montez arcát a hosszú, vékony ráncok csaknem mulatságosan tragikussá tették. — Mentegetőznöm kell két értelemben is. Zavar, hogy el kell hagynom a Holdat, hisz oly vonzó, izgalmas világ. És zavar ez a zavarom is, szégyellem, hogy nincs kedvem vállalni a Föld terheit, a gravitációt meg mindent.

— Hát igen, nehéz lesz újra fölvenni azt az öt hatodot — mondta Gottstein. — Csak néhány napja vagyok itt, a Holdon, de úgy találom, egyhatodnyi gravitáció tökéletesen megfelel.

— Majd megváltozik a véleménye, mikor jelentkezik a székrekedés, és jön az ásványolajos étrend — mondta Montez sóhajtva —, bár az is elmúlik. De ne képzelje, hogy utánozhatja a gazella könnyedségét, csak mert könnyűnek érzi magát. Az már külön művészet.

— Értem.

— Csak hiszi, hogy érti, Gottstein. Látta már a kengurujárást, ugye? — Televízióban.

— Az nem adja ugyanazt az élményt. Meg kell próbálnia. Az a pontos módja annak, hogyan kell gyorsan közlekedni vízszintes felületen. A két láb egyszerre lendül hátra, és ezáltal előrelendíti az

embert, éppen úgy, mint a Földön. A két láb még a levegőben előrelendül és újra lendít, még mielőtt földet érne, és így tovább. Maga a mozgás földi mértékkel mérve lassúnak tűnik, mivel csak kis gravitációt kell legyőzni, viszont minden egyes ugrás meghaladja a húsz lábat, és minimális izomerőre van szükség ahhoz, hogy a levegőben maradjon — ha volna levegő. Olyan érzése lesz, mintha repülne.

— Megpróbálta? Sikerült?

— Megpróbáltam, de földi ember nem csinálhatja tökéletesen. Nekem egyszer öt ugrás sikerült egymás után; ez elég volt, hogy érezzem, miről van szó, és még többet kívánjak, de aztán szükségképpen hiba csúszik a számításba, megbomlik az összhang, jön a botlás, és csúszunk vagy fél mérföldet. A Hold-lakók udvariasak. Soha nem nevetik ki az embert. Persze könnyű nekik. Gyerekként kezdik, és baj nélkül megtanulják.

— Ez az ő világuk- mondta Gottstein kuncogva. — Gondolja csak meg, mi lenne belőlük a Földön!

— Ők nem kerülnek a Földre. Alkalmatlanok rá. Gondolom, ez a mi előnyünk. Mi választhatunk a Föld és a Hold között. Ők csak a Holdon élhetnek. Hajlamosak vagyunk megfeledkezni róla, mert összekeverjük a Hold-lakókat a vándlizókkal.

— Mikkel?

— Így nevezik azokat a bevándorlókat, akik a Földről jöttek, és hosszabb-rövidebb ideig a Holdon élnek, de a Földön születtek és ott is nőttek fel. A bevándorlók természetesen vissza tudnak térni a Földre, de a valódi Hold-lakóknak sem a csontrendszerük, sem az izomzatuk nem bírja ki a Föld vonzóerejét. Volt néhány tragédia is emiatt a Hold korai történelmében.

— Valóban?

— Persze. Az emberek visszamentek a gyermekeikkel. Pedig azok már a Holdon születtek. Hajlamosak vagyunk megfeledkezni erről is. Megvoltak a magunk válságai, és az a néhány gyermek, aki meghalt, a 20. század végén bekövetkezett hatalmas tömegkatasztrófák és következményeik mellett nem látszott igazán fontosnak. Itt a Holdon azonban a Föld vonzóerejének áldozatul esett minden Hold-lakóról megemlékeznek. Gondolom, ez segít nekik, hogy úgy érezzék, külön világot alkotnak.

— Azt hittem — mondta Gottstein —, mindent közöltek velem a Földön. De látom, sok tanulnivalóm maradt.

— Lehetetlen mindent megtudni a Holdról a Földön. Ezért ugyanolyan teljes írásos jelentést hagyok itt önnek, mint az elődöm nekem. Úgy fogja érezni, hogy a Hold varázslatos hely, de bizonyos mértékig gyötrelmes is. Kétlem például, hogy a Földön evett volna holdbéli szokásos ételt; ha a leírás alapján indul el, koránt sincs

felkészítve a valóságra. De meg fogja tanulni, hogy szeresse. Na*gyon* rossz politika földi termékeket szállíttatni ide. Helyi gyártmányú ételt és italt kell fogyasztanunk.

— Ön két éven keresztül csinálta, azt hiszem, én is túl fogom élni. — Nem csináltam állandóan. Időnként jár a földi szabadság. Kötelező. Biztos vagyok benne, hogy ezt is közölték. — Persze — mondta Gottstein.

— Bármennyit tornázik is itt, néha alá kell vetnie magát a teljes gravitációnak, hogy emlékeztesse a csontjait és az izmait, milyen is az. És ha visszalátogat a Földre, enni fog. Bár alkalmanként be is csempésznek élelmiszert.

— Természetesen gondosan megvizsgálták a csomagomat — mondta Gottstein. — De később kiderült, hogy egy marhahúskonzerv a kabátom zsebében maradt. Elkerülte a figyelmemet. A vizsgálótisztekét is.

Montez lassan elmosolyodott, és habozva így szólt:

— Arra gyanakszom, fel akarja ajánlani a felét.

— Nem — mondta töprengve Gottstein, és nagy, gombóc orrát fintorgatta —, azt akartam mondani a rendelkezésemre álló teljes tragikus pátosszal „Tessék, Montez úr, fogadja el az egészet. Te nagyobb szükséget szenvedet benne." — Botladozó nyelvvel próbálta mindezt elmondani, hiszen a tegeződést ritkán használták a bolygóközi nyelvben.

Montez még szélesebben mosolygott, aztán eltűnt arcáról a mosoly. Megrázta a fejét.

— Nem. Egy héten belül annyi földi ételt ehetek, amennyit csak bírok. Maga nem. Földi falathoz igen ritkán jut majd a következő néhány év során, tehát túl soká bánkódnék a mostani negylelkűségén. Tartsa meg az egészet… Ragaszkodom hozzá. Különben utólag érdemelném ki az utálatát. — Komolynak látszott. Kezét Gottstein vállára tette, és a szemébe nézett.

— Mellesleg — mondta —, van itt még valami, amiről beszélni akarok magával, de halogattam, mert nem tudtam, hogyan közelítsük meg a témát. És ez az ételügy csak arra volna jó, hogy tovább halogassuk.

Gottstein félrerakta a földi konzervet. Arca semmiképpen sem tudta átvenni a másik komolyságát, de a hangja súlyos volt és komoly.

— Van valami, amit nem tudott az üzeneteibe foglalni, Montez?

— Van valami, amit megpróbáltam beléjük foglalni, Gottstein, de mivel nem tudtam, hogyan fogalmazzam meg, és a Föld vonakodott felfogni, mire gondok, a végén nem kommunikáltunk. Maga talán jobban csinálja majd; remélem, hogy jobban. Többek között azért sem kértem kiküldetésem meghosszabbítását, mert nem vállalhattam tovább a felelősséget ezért a kommunikációképtelenségért.

— Komoly beszéd.

— Bár még komolyabban beszélhetnék! Őszintén, a dolog egyelőre inkább ostobán hangzik. Csak tízezernyi ember él a Holdon. Kevesebb mint a fele született Hold-lakó. Akadályozza őket az erőforrások hiánya, a tér hiánya, az ellenséges, vad világ, és mégis… és mégis…

— Mégis? — mondta bátorítólag Gottstein.

— Folyik itt valami — nem tudom pontosan, mi —, ami veszedelmes lehet.

— Hogyan lehetne veszedelmes? Mit tehetnek? Csak nem üzennek hadat a Földnek? — Gottstein szája szélén mosoly vibrált.

— Na, nem. A dolog kényesebb ennél. — Montez az arca elé emelte a kezét, ingerülten dörzsölte a szemét. — Szeretnék őszintén beszélni. A Föld elveszítette a bátorságát.

— Mit jelentsen ez?

— Maga milyen szót használna? Körülbelül a holdbeli telep alapításakor esett át a Föld a Nagy Krízisen. Nem kell beszélnem róla. — Nem. Nem kell — mondta undorral Gottstein.

— Lakosainak száma a hatmilliárdos csúcsról visszaesett kétmilliárdra.

— Ez csak jó a Földnek, nem igaz?

— Ó, kétségkívül, bár szerettem volna, ha jobb módszer adódik rá. De mi maradt utána? Állandósult bizalmatlanság a műszaki tudományokkal szemben, óriási tehetetlenség, a kockázatvállalás teljes hiánya, félelem a változásokkal járó mellékhatásoktól. Lemondtak a nagy és talán veszélyes erőfeszítésekről, mert jobban féltek a veszélytől, mint amennyire a nagyságot áhították.

— Úgy veszem észre, a genetikai tervezésről beszél.

— Az volta legszembetűnőbb eset, de korántsem az egyetlen — mondta keserűen Montez.

— Őszintén szólva nem tudom felizgatni magam azon, hogy lemondtak a genetikai tervezésről. Melléfogás volt.

— Elvesztettük a szervezett intuíció lehetőségét.

— Soha nem volt rá bizonyíték, hogy a szervezett intuíció kívánatos volna, és meglehetősen igazoltnak látszik, hogy nem kívánatos. De mellesleg, miben érinti mindez a Holdon lévő telepet? Amely nyilván nem tekinthető a földi stagnálás jelének.

— De — mondta nyomatékosan Montez. — A Holdon lévő telep a mi másnaposságunk; a krízis előtti időszak utolsó maradványa; mintegy utolsó elkeseredett rohama az emberiségnek a nagy visszavonulás előtt.

— Túldramatizálja, Montez.

— Nem hinném. A Föld visszavonult. Az emberiség visszavonult mindenütt, kivéve a Holdat. A Holdon lévő telep az emberiség

határőrhelye. Nemcsak fizikailag, hanem pszichikailag is. Itt a világ körül nincs az életnek az a sérülékeny hálója, itt nincs az a komplex környezet, amelynek kényes egyensúlyát ki lehetne billenteni. A Holdon minden, ami az ember javát szolgálja, emberi gyártmány. A Holdon olyan világ épül a kezdet kezdetétől, amelyet az ember konstruált. Nincsen múlt.

— Igen?

— A Földön elférfiatlanodtunk, mert visszavágyódtunk egy olyan pásztori múltba, amely sohasem létezett, de ha volt is, soha nem képes újra létrejönni. A krízis folyamán az ökológiát sok tekintetben szétverték, és nekünk a maradványaival kell kezdenünk valamit, tehát nagyon meg vagyunk ijedve, nagyon… A Holdon nincs múlt, amely után vágyakozni, melyről álmodozni lehetne. Csak egy irány van: előre.

Úgy látszott, Montezt tűzbe hozták a saját szavai. Így folytatta:

— Gottstein, én két éven át figyeltem, és maga még tovább fogja figyelni. Tűz van a Holdon, nyugtalan lobogás. Terjeszkednek minden irányban. Fizikai értelemben is. Minden hónapban új folyosókat nyitnak, új lakóhelyeket létesítenek, új népesség számára teremtenek helyet. Új és új erőforrásokat fedeznek föl. Új építőanyagokat találnak, új ivóvízforrásokat, új, speciális ásványlelőhelyeket. Egyre több napelemállomást alapítanak, megnagyobbítják az elektronikus gyáraikat. Gondolom, tudja, hogy ez a tízezer Hold-lakó adja a Föld mikroelektronikai és biokémiai termelésének javát.

— Tudom, jelentős részét.

— A Föld a kényelme végett önmagának is hazudik. A Hold adja a legfőbb részt. A jelenlegi ütem szerint már a közeli jövőben az egyedüli termelő lesz. Intellektuálisan is növekszik, Gottstein. Úgy érzem, nincs a Földön olyan okos, természettudományok iránt érdeklődő fiatal, aki ne álmodozna időnként vagy nemcsak időnként arról, hogy egy nap eljön a Holdra. A Földön hátrál a technológia, a Holdon történnek a dolgok.

— A protonszinkrotronra utal, ugye?

— Az csak egy példa. Mikor építettek utoljára szinkrotront a Földön? Ez a legnagyobb és legdrámaibb példa, de nem a legfontosabb. Ha tudni akarja, mi a legfontosabb tudományos létesítmény a Holdon…

— Akkora titok, hogy eddig nem mondhatta?

— Nem. Annyira szembetűnő, hogy senki sem veszi észre. A tízezer agyról beszélek. Arról, hogy a tízezer legjobb emberi agyat itt találni. Tízezer egymással szoros kapcsolatban álló, természettudományos érzelmi és értelmi szálakkal összefűzött emberi agy van itt.

Gottstein mocorogni kezdett, előbbre akarta húzni a székét. Oda

volt rögzítve a padlóhoz, s abbeli igyekezetében, hogy elhúzza, egyszerre csak kirepült belőle. Montez kinyújtotta a kezét, hogy megállítsa.

Gottstein elpirult:

— Bocsánat.

— Hozzá kell szoknia a gravitációhoz.

— De nem festi túl sötétre a képet? — kérdezte Gottstein. A Föld mégsem tudatlan bolygó. Mi fejlesztettük ki az elektronszivattyút. Ez tisztán földi vívmány. Egyetlen Hold-lakónak sincs része benne.

Montez megrázta a fejét, és motyogott valamit az anyanyelvén, spanyolul. Eléggé izgatottnak hangzott. Majd azt mondta:

— Találkozott valaha Frederick Hallammel?

Gottstein mosolygott.

— Ami azt illeti, találkoztam vele. Az Elektronszivattyú Atyja. Azt hiszem, ezt a mondatot a mellére tetováltatta.

— A mosolya és az utóbbi megjegyzése is az én álláspontomat igazolja. Gondolja meg: lehet-e olyan ember, mint Hallam, az Elektronszivattyú Atyja? A gondolkodni lusta tömeg beveszi ezt a sztorit, de valljuk be: az elektronszivattyúnak nincs atyja. A paraemberek, azok a lények ott, a parauniverzumban, akárkik legyenek is, ők fedezték föl a szivattyút Hallam eszköz volt a kezükben, véletlen eszköz. Az egész Föld az ő véletlen eszközük.

— Elég okosak voltunk, hogy előnyt szerezzünk a kezdeményezésükből.

— Persze. A tehenek is elég okosak, hogy megegyék a szénát, amelyet eléjük raknak. A szivattyú nem annak a jele, hogy az ember előre nézne. Épp fordítva.

— Ha a szivattyú hátrafelé tett lépés, én csak üdvözölni tudom ezt a hátrálást. Nem tudnék mihez kezdeni nélküle.

— Ki tudna? Ez a lényeg: a szivattyú éppen megfelel a Föld jelenlegi állapotának. Végtelen energia, nulla költség, leszámítva a fenntartást, amellett nulla környezetszennyezés. De a Holdon nincs elektronszivattyú.

— Gondolom, nincs szükségük rá — mondta Gottstein. — A napelemek biztosítják, amire a Hold-lakóknak szükségük van. Végtelen energia, nulla költség, leszámítva a fenntartást, amellett nulla környezetszennyezés. Nem ez a litánia?

— Valóban, de a napelemek teljes egészében emberi munkával készültek. Ezt akartam bizonyítani. Terveztek elektronszivattyút a Holdra is, üzembe is helyezték.

— És?

— Nem működött. A paralények nem fogadták el a volfrámot, Nem történt semmi.

— Nem tudtam. Miért nem fogadták el?

Montez felhúzta a szemöldökét, és jelentőségteljesen vállat vont:

— Honnan lehetne tudni? Feltételezhetjük azt is, hogy a paralények olyan világon élnek, amelynek nincs kísérőbolygója, így nincs elképzelésük arról, milyen lehet két egymáshoz közel keringő külön, lakott világ — tehát ha már találtak egy lakott bolygót, nem kell másikat keresni. Ki tudja? — A lényeg, hogy a paralények nem haraptak rá, és mi semmit sem tudtunk csinálni nélkülük.

— Mi magunk — ismételte Gottstein elgondolkodva. — Ezen, ugye, a földi embereket érti?

— Igen.

— És a Hold-lakók?

— Nem voltak beavatva.

— Érdekelte őket?

— Nem tudom. Itt kezdődik a bizonytalanságom, sőt a félelmem. A Hold-lakók — különösen a bennszülött Hold-lakók — nem úgy éreznek, mint a földi ember. Nem tudom, mik a terveik, mik a szándékaik. Nem tudom kitalálni.

Gottstein elgondolkodva nézett rá.

— De hát mit csinálhatnának? Van valami oka, hogy föltételezze: szándékukban áll kárt okozni? Egyáltalán, ha akarnák is, tudnának kárt okozni a Földnek?

— Nem tudok válaszolni. Vonzó és intelligens emberek. Úgy látom, valódi gyűlöletet, valódi haragot, sőt még valódi félelmet sem képesek érezni. De talán csak én látom így. Az zavar a legjobban, hogy nem tudom.

— A Holdon működő tudományos berendezéseket a Föld irányítja, azt hiszem.

— Pontosan. A protonszinkrotront. A Földdel ellentétes oldalon a rádióteleszkópot, A háromszáz hüvelykes optikai teleszkópot. Az összes nagy berendezést, amit ötven évvel ezelőtt itt munkába állítottak.

— És azóta mi történt?

— Nagyon kevés olyasmi, amit földi emberek csináltak. — És a Hold-lakók?

— Nem tudom. Tudósaik mind ott dolgoznak a nagy intézményekben, de egyszer ellenőriztem az időkártyáikat. Lyukak vannak rajtuk.

— Lyukak?

— Meglehetősen sok időt töltenek a nagy intézményeken kívül; mintha a saját laboratóriumaikban dolgoznának.

— Hát, ha minielektronikai készülékeket csinálnak, és finom biokémiai készítményeket, nem ez az ésszerű?

— De… Nem tudom, Gottstein. Félek, hogy nem tudok eleget. Meglehetősen hosszú szünet következett. Gottstein szólalt meg: — Úgy

veszem ki, Montez, azért mondta el mindezt, hogy legyek óvatos, és próbáljam meg kitudni, mit csinálnak.

— Körülbelül erről van szó — mondta bánatosan Montez. — De nem tudja, csinálnak-e egyáltalán valamit. — Érzem, hogy csinálnak.

— Mindenesetre furcsa — mondta Gottstein — Le kellene beszélnem magát erről a riadt miszticizmusról, de azért furcsa… — Mi furcsa?

— Ugyanazzal az űrhajóval, amellyel én érkeztem a Holdra, valaki mást is hoztak. Úgy értem, egy nagy csoport jött, de az egyik arc beindított valamit a fejemben. Nem beszéltem vele. Nem volt rá alkalmam — aztán hagytam az egészet. De ez a mostani beszélgetésünk eszembe juttatta…

— Igen?

— Egyszer tagja voltam egy, az elektronszivattyúval foglalkozó bizottságnak. A biztonság kérdéseiről volt szó. — Gottstein kissé elmosolyodott. — A Föld elveszítette a bátorságát, maga mondta. Folyton a biztonság miatt vagyunk idegesek, az pedig fontos dolog, akár elvesztettük a bátorságunkat, akár nem, a fenébe is. Már nem emlékszem a részletekre, de azon a meghallgatáson láttam azt az arcot, amelyet most az úrhajón.

— Van jelentősége, úgy gondolja?

— Nem vagyok biztos benne. Azt az arcot valami felkavaró dologgal társítom. Ha tovább gondolkodom, talán eszembe jut. Mindenesetre szerezhetnék egy utaslistát, és megnézhetném, nem mond-e valamit az egyik név. Baj van, Montez, maga beindította az agyamat.

— Egyáltalán nem baj — mondta Montez. — Örülök neki. Ami pedig azt az embert illeti, lehet, hogy közönséges turista, és két hét múlva elmegy innen — de mindenesetre örülök, hogy elgondolkodtattam…

Gottstein szemmel láthatólag nem figyelt rá.

— Fizikus vagy más efféle — mormogta. — Biztos vagyok benne; és valami veszéllyel kapcsolatos.

4

— Helló — mondta Selene vidáman.

A földi férfi megfordult. Szinte azonnal fölismerte. — Selene! Nem tévedek? Selene!

— Igen! Pontosan ejtette ki a nevemet. Jól érzi magát? A földi férfi komolyan válaszolta:

— Nagyon. Tudatára kell ébrednem, milyen egyedülálló évszázadban élünk. Nem is olyan régen ott voltam a Földön, belefáradtam a munkámba, belefáradtam magamba. Akkor arra gondoltam, száz évvel ezelőtt egyetlen módja lett volna, hogy elhagyjam a Földet: ha meghalok; de most — elmehetek a Holdra is. — Minden valódi vidámság nélkül elmosolyodott.

— És boldogabb, hogy a Holdon van? — kérdezte Selene.

— Egy kicsit. — Körülnézett. — Most nem kell egy csomó turistára vigyáznia?

— nem, ma nem — válaszolta a nő kedvesen. — Szabadnapom van. De, ki tudja, kivehetek kettőt-hármat is. Nagyon unalmas munka.

— Milyen kár, hogy rögtön egy turistába botlik még a szabadnapján is.

— Nem botlottam. Kerestem magát. És elég nehezen találtam meg. Nem kellene egyedül bóklásznia.

A földi férfi érdeklődéssel nézett rá.

— Miért keresett? Odavan a földi férfiakért?

— Nem — mondta a nő könnyed őszinteséggel. — Viszolygok tőlük. Elméletileg sem szeretem őket, és mivel a munkám összeköt velük, még rosszabb.

— Mégis megkeresett. És nincs rá mód e Földön, akarom mondani e Holdon, hogy meggyőzzön: fiatal vagyok és csinos.

— Még ha az volna, sem segítene. A földi férfiak nem érdekelnek, erről mindenki tud, csak Barron nem.

— Akkor miért keres?

— Hát mert más módon is lehet valaki érdekes, és Barron számára maga az.

— Ki az a Barron? A barátja? A fiúja?

Selene elnevette magát.

— Barron Neville. Rég túl van azon, hogy fiú legyen, és sokkal több, mint a barátom. Néha szeretkezünk, ha kedvünk van hozzá. — Erre gondoltam. Van gyermekük?

— Egy fiam van. Tízéves. Legtöbb idejét a fiúk körletében tölti. Hogy megtakarítsam magának a következő kérdést: nem Barrontól van. Szeretnék egy másik gyereket is, ha még együtt leszünk, tőle; ha engedélyeznek még egy gyereket — bár majdnem biztos vagyok

benne, hogy engedélyezik.

— Nagyon őszinte.

— Amit nem tartok titoknak, abban természetesen. Nos, mit szeretne csinálni?

Tejfehér sziklafolyosón sétáltak, melynek fényes felületét a Hold-kőzet apró, fénytelen darabjaival díszítették: ezek borították a Hold szinte egész felületét. A nő lábán szandál volt; amellyel alig érintette a talajt, a férfi magas sarkú csizmát viselt, amelynek nehezéke segítségül némi súlyt adott lépteinek. Különben kínszenvedést jelentett volna a járás. A folyosó egyirányú volt. Néha nesztelenül elsiklott mellettük egy-egy villanyautó.

— Hogy most mit szeretnék csinálni? — mondta a földi férfi. — Ez felhívás keringőre. Nem akar megállapítani valamilyen határértéket, nehogy a válaszom akaratlanul megsértse?

— Maga fizikus?

A földi férfi habozott a válasszal.

— Miért kérdi?

— Csak hogy halljam a válaszát. Tudom, hogy fizikus.

— Honnan?

— Senki sem használja azt a kifejezést, hogy „határértéket megállapítani", hacsak nem fizikus. Különösen, ha a Holdon mindenekelőtt a protonszinkrotront akarja megtekinteni.

— Akkor ezért keres, mert fizikusnak látszom?

— Ezért küldött Barron, hogy megkeressem. Mert ő fizikus. Én azért jöttem, mert elég szokatlan földi férfinak találom.

— Milyen tekintetben?

— Nem lesz nagyon hízelgő, ha hízelgésre vadászik. Úgy látom, nem kedveli a földieket.

— Honnan tudja?

— Figyeltem, hogyan nézi á többieket a partin. Mellesleg egyébként is megérzem. Azok a földikék, akik nem szeretik a földikéket, a Holdon szoktak maradni. És ezzel visszatértünk az eredeti kérdéshez. Mit szeretne csinálni? Ami pedig a határérték-megállapítást illeti, az idegenvezetés a határ.

A földi férfi élesen nézett rá.

— Ez sajátságos, Selene. Magának szabadnapja van. A munkája elég unalmas vagy elég utálatos ahhoz, hogy boldogan kihagyjon egy napot vagy akár kettőt-hármat. És akkor azt választja, hogy idegenvezetőként velem töltse a szabadnapját. Csak mert valami kicsit érdekli.

— Barront érdekli. Ő most el van foglalva, és mit árt, ha én szórakoztatom magát, míg el nem készül… De maga amúgy is más. Nem látja, mennyire más? Munka közben pár tucat földikét terelgetve… Nem baj, hogy így mondtam?

— Mondom így én is.

— Mert földi. Vannak földiek, akik csúfnévnek tartják, és meg vannak bántva, ha a Hold-lakók így beszélnek róluk.

— A holdikák?

Selene elpirult.

— Igen. Ennyit erről.

— Akkor a legjobb volna, ha egyikünk sem lovagolna szavakon. A munkájáról beszélt.

— Hát a munkám során vannak azok a földikék, akikre vigyáznom kell, nehogy kitörjék a nyakukat, akiket ide-oda kell hurcolásznom, akiknek kis beszédeket kell tartanom, hogy előírás szerint egyenek, igyanak és lépkedjenek. Megnézik a kedvenc kicsi látványosságaikat, intézik a kedvenc kicsi intéznivalóikat, én pedig szörnyen udvarias és anyáskodó vagyok velük, hisz kötelességem.

— Borzasztó — mondta a földi férfi.

— De maga meg én azt csinálunk, amit akarunk. Remélem tehát, hogy megragadja a kínálkozó lehetőséget, és nem kell vigyáznom rá, mit mondok.

— Már mondtam, nyugodtan becézzen földikének.

— Rendben van. Most önként, a szabadidőmben dolgozom. Mit szeretne csinálni?

— Nagyon könnyű válaszolnom. Meg akarom nézni a protonszinkrotront.

— Nem megy. Talán Barron meg tudja szervezni, ha majd találkozott vele.

— Nos, ha nem láthatom a szinkrotront, nem tudom, mi látnivaló van még. Tudom, a túlsó oldalon ott a rádióteleszkóp, de nem hiszem, hogy bármi újdonsággal szolgálna. Majd maga megmondja, mi az, amit egy átlag turista nem lát.

— Egy csomó minden. Ott vannak az algatelepek, nem azok az antiszeptikus élelmiszerüzemek, amelyeket már látott, hanem maguk a farmok. Bár a szag kicsit erős, és nem hinném, hogy egy földike… földi férfi különösen étvágygerjesztőnek találná. A földiek úgyis meg vannak akadva az ennivalóval.

— Meglepő? Kóstolt már földi ételt?

— Voltaképpen nem. De valószínűleg nem is ízlene. Minden attól függ, mihez vagyunk szokva.

— Én is azt hiszem — mondta nagy sóhajjal a földi férfi. — Ha megkóstolna egy igazi marhaszeletet, torkán akadna a zsír meg a rost.

— Kimehetünk a peremvidékre, ahol új folyosókat fúrnak a kőzetbe, de akkor speciális védőöltözetet kell vennie. Aztán a gyárak…

— Válasszon maga, Selene!

— Jó, csak mondjon meg valamit becsületesen!

— Nem ígérhetem meg, amíg nem hallom a kérdést.

— Azt mondtam, hogy azok a földikék, akik nem szeretik a földikéket, itt maradnak a Holdon. Nem javított ki. Maga is itt szándékszik maradni?

A földi férfi ránézett ormótlan csizmája orrára. Azt mondta:

— Selene, nagy nehézségembe került, hogy vízumot kapjak a Holdra. Azt mondták, túl idős vagyok az utazáshoz, és ha egy kis időt itt töltök, esetleg nem térhetek vissza. Így hát azt mondtam nekik, hogy végleg itt szándékozom maradni.

— Csak nem hazudott?

— Akkor még nem volt biztos. De azt hiszem, itt fogok maradni. — Gondolom, még sokkal kevésbé lettek volna készségesek, ha tudják.

— Miért?

— A földi hatóságok nem nagyon szeretnek fizikusokat végleg ideengedni.

A földi férfi ajka megrándult.

— Ebben a tekintetben nem voltak gondjaim.

— Nos, ha közénk akar tartozni, akkor meg kell látogatnia a tornatermet. A földikék gyakran szeretnék megnézni, de mi általában nem biztatjuk őket Bár nincs kifejezetten tiltva. A bevándorlók, az már egészen más tészta.

— Miért?

— Egyrészt, mert meztelenül vagy majdnem meztelenül végezzük a gyakorlatokat. Miért is ne? — A hangja kicsit szomorúan csengett, mintegy a sokszor elismételt védekezés miatt. — A hőmérséklet ellenőrizve, a környezet tiszta. Csakhogy bárhol, ahová a földiek eljutnak, a meztelenség zavaróvá válik. Némelyik megbotránkozik, némelyik izgalomba jön, van, aki egyszerre érzi a kettőt. Nos, nem öltözhetünk fel a kedvükért a tornateremben, de nem is kellemes, ha ott vannak, így hát távol tartjuk őket.

— És a bevándorlók?

— Hozzá kell szokniuk. A végén ők is ledobják a ruhájukat. És sokkal nagyobb szükségük van a tornateremre, mint a született Hold-lakóknak.

— Becsületes leszek magával, Selene. Ha női meztelenséggel találkozom, én is izgalmat érzek. Nem vagyok még olyan öreg, hogy ne érezzem.

— Hát akkor izguljon — mondta közönyösen a nő —, de magában! Rendben?

— Nekünk is le kell vetkőzni? — nézett rá vidám érdeklődéssel.

— Mint nézőknek? Nem. Megtehetjük, de nem kötelező. Maga kényelmetlenül érezné magát, ha ennyire az elején megtenné, és nem volna túlságosan inspiráló látvány a mi számunkra sem… — Maga

aztán nem udvariaskodik!

— Miért, az volna? Legyen őszinte! Ami meg engem illet, nem kívánom magát külön izgalmaknak kitenni. Így hát mind a ketten maradjunk csak felöltözve.

— És nem fognak tiltakozni? Az ellen, hogy én mint kevéssé inspiráló külsejű földike jelen legyek?

— Ha ott vagyok magával, akkor nem.

— Rendben van, Selene. Messze van?

— Már ott is vagyunk. Itt kell átmenni.

— Aha, szóval egész idő alatt azt tervezte, hogy ide jövünk. — Gondoltam, érdekes lesz.

— Miért?

Selene hirtelen elmosolyodott.

— Csak úgy gondoltam.

A földi férfi megrázta a fejét.

— Kezdem azt hinni, hogy maga sohasem gondol valamit csak úgy. Hadd találgassak! Amennyiben szándékomban áll, hogy a Holdon maradjak, időről időre tornáznom kell, hogy az izmaimat, a csontjaimat, összes szervemet megfelelő kondícióban tartsam.

— Így van. Mindannyian így teszünk, de a földi bevándorlók különösen. Egyszer a torna mindennapi munkája lesz. Beléptek, és a földi férfi meglepődve nézett szét.

— Ez az első olyan helyiség, amelyik hasonlít a földi párjához. — Miben hasonlít?

— Nagy. Nem gondoltam volna, hogy ekkora helyiség is létezik a Holdon. Íróasztalok, irodagépek, nők az íróasztaloknál…

— Csupasz mellű nők — mondta komolyan Selene. — Ez nem hasonlít a Földre, megengedem.

— Van egy csúszdánk is, meg egy liftünk is a földikék számára.

Sok az emelet. De várjon…

Odament az egyik nőhöz, aki ott ült a közeli asztalnál, csöndes, sietős hangon megbeszélt vele valamit, míg a földi férfi barátságos kíváncsisággal tekingetett körbe.

Selene visszatért:

— Minden rendben. Még mérkőzést is látunk. Nagyon jó mérkőzést: ismerem a csapatokat.

— Imponál ez a helyiség. Komolyan.

— Ha még mindig a méreteiről beszél, korántsem elég nagy. Három tornatermünk van. Ez a legnagyobb.

— Nekem tetszik, hogy a Hold spártai körülményei között megengedhetik maguknak, hogy ennyi teret szánjanak hiábavalóságokra.

— Hiábavalóság? — Selene hangja sértődötten csengett. — Miért gondolja, hogy hiábavalóság?

— Mérkőzés, azt mondta. Játék.

— Ha akarja, hívja játéknak. A Földön a sportot tízen csinálják, tízezren meg nézik. Nem úgy a Holdon: amit maga hiábavalóságnak néz, az nagyon is szükséges nekünk.,. Erre… liften megyünk, lehet, hogy várni kell egy kicsit.

— Remélem, nem haragszik.

— Nem haragszom igazán, de megértőbbnek kell lennie. Maguk, földi emberek hárommillió év alatt alkalmazkodtak a földi gravitációhoz, amióta az élet kikúszott a vízből a szárazföldre. Ha nem tornáznak is, elboldogulnak. Nekünk alig volt időnk, hogy alkalmazkodjunk a Hold nehézségi erejéhez.

— Eléggé másnak is látszanak.

— Ha valaki a Hold gravitációja mellett született és nevelkedett, a csontja és az izmai természetesen kevésbé masszívak, mint a Földön volnának, de ez még semmi. Nincsen olyan testi funkciónk, akármilyen finom legyen is, emésztés, hormonális rendszer, bármi, ami ne alkalmazkodott volna rosszul az itteni gravitációhoz, és ne igényelné, hogy szabályszerűen gyakoroltassuk. Meg lehet szervezni ezt a gyakorlást úgy, hogy mókás játéknak hasson, de attól még nem hiábavaló… Itt a lift.

A földi férfi egy pillanatra visszahőkölt, de Selene meglehetős türelmetlenséggel szólt rá, mintha még mindig füstölögne benne az önvédelmi kényszer.

— Gondolom, azt akarja mondani, hogy ez inkább fonott kosárra hasonlít. Minden földi ember ezt mondja. A Hold nehézségi erejéhez nem kell erősebb.

A lift lassan ereszkedett lefelé. Csak ők ketten voltak benne. — Gyanítom, nem sokan használják — mondta a földi férfi. Selene újra elmosolyodott.

— Igaza van. A kézicsúszda sokkal népszerűbb és élvezetesebb. — Mi az?

— Pontosan az, ami a neve… Itt is vagyunk. Csak két emeletet kellett lejönnünk. A kézicsúszda függőleges cső, amelyen az ember lehullik, csak a kezével fékez a fokokon. A földikéket nem biztatjuk, hogy kipróbálják.

— Kockázatos?

— Önmagában nem. Le is lehet mászni rajta, mintha létra lenne. De vannak fiatalok, akik nagy sebességgel hullanak lefelé, és a földikék nem nagyon tudják, hogyan térjenek ki az útjukból. Az összeütközés meg mindig kellemetlen. De maga előbb-utóbb ezt fogja használni. Amit most lát, voltaképpen az is egy nagy kézicsúszda, amit a szerteleneknek terveztek.

Odavezette egy körbefutó korláthoz, melynél különböző egyének beszélgettek. Mindannyian többé-kevésbé meztelenül. Általában

szandált viseltek, és erszény lógott az egyik vállukról. Némelyikükön sort volt. Egyikük valami zöldes habarékot evett kanállal egy tartályból.

A földi férfi kissé elfintorította az orrát, mikor elhaladt az illető mellett.

— A fogászat problémája eléggé súlyos lehet a Holdón — mondta. — Valóban — értett egyet vele Selene. — Ha mód van rá, a fogatlan állkapcsot választjuk.

— Fogatlan?

— Azért nem teljesen. A metsző- és szemfogakat megtartjuk esztétikai okból, meg alkalmanként jól jöhetnek, tisztítani is könnyű őket, de mi szükség a zápfogakra? Csak a földi múlt maradványai.

— Haladtak valamit ebben az irányban?

— Nem — mondta a nő mereven. — A genetikai beavatkozás törvényellenes. A Föld hajthatatlan.

Ő is odatámaszkodott a korláthoz.

— Ezt úgy hívják, hogy a Hold játszótere — mondta.

A földi férfi lenézett. Nagy, henger alakú nyílást látott, rózsaszín, sima falakkal, amelyekre fémfogantyúk voltak illesztve, látszólag véletlenszerűen. Itt-ott egy-egy rúd húzódott keresztül a hengeren, volt, hogy teljes szélességében. A henger négy-ötszáz láb mély volt, és körülbelül ötven láb a keresztmetszete.

Látszólag senki sem fordított túl nagy figyelmet sem a játszótérre, sem a földi férfira. Néhányan közömbösen ránéztek, amint elhaladt mellettük, végigmustrálták a ruháját, az arcát, aztán elfordultak. Volt, aki fesztelenül odaintett Selenének, és azután fordult el. Az érdeklődés hiánya félreérthetetlen volt, bár visszafogott.

A földi férfi a henger alakú nyílás felé fordult. Karcsú alakok voltak a fenekén, rövidülve látszottak felülről. Néhányan vörös, néhányan kék ágyékkötőt viseltek. Két csapat — bólintott a férfi. Az ágyékkötőnek nyilván védő szerepe volt, minthogy mindegyikük hordott kesztyűt, szandált, és védőkötés látszott a térdükön és könyökükön is. Voltak, akik rövid szalagot hordtak a csípőjük és a mellük körül.

— Ó — motyogta. — Nők meg férfiak.

— Igaz! — mondta Selene. — A nemek egyenlő alapon versenyeznek, de a cél, hogy a lóbálódzó testtagok ne akadályozzák az irányított eséseket. Ott van még a nemi különbség is, amely más-másféle sebezhetőséget jelent. De nem a szemérem a vezérelv.

— Azt hiszem, erről olvastam — jegyezte meg a földi férfi.

— Olvashatott — mondta Selene közömbösen. — Nem túl sokat lehet olvasni rólunk. Nem mintha bármi ellenvetésünk volna, de a földi kormányzat jobban szereti, ha minél kevesebb hír szól a Holdról.

— Miért, Selene?

— Maga a földi ember, mondja meg maga! Mi itt, a Holdon úgy gondoljuk, hogy zavarjuk a Földet. Legalábbis a földi kormányzatot.

A henger két oldalán most két egyén haladt gyorsan felfelé; gyors, könnyű dobszó hallatszott a háttérből. Eleinte a mászók mintha valami létrán mentek volna fel fokonként, de a sebességük egyre nőtt, és a félúttól nagyot, csattanósat ütöttek minden fokra, ahogy túlértek rajta.

— Ezt nem tudnák a Földön ilyen kecsesen végigcsinálni — mondta a földi férfi csodálkozva. — Illetve egyáltalán nem tudnák megcsinálni — tette hozzá.

— Nem csak a kis nehézségi erő segít — mondta Selene —, próbálj a meg, ha nem hiszi! Végtelen hosszú gyakorlás kell hozzá.

A mászók elérték a rudakat, és fejenállásba lendültek. Aztán egyszerre bukfencet vetettek, és zuhanni kezdtek.

— Gyorsan mozognak, ha akarnak — mondta a földi férfi.

— Hm — válaszolta Selene a gyors taps fölött —, arra gyanakszom, hogy a földi ember — úgy értem: az igazi földi ember, aki sohasem látogatta meg a Holdat — úgy gondolja, a Holdnak csak a felületén és csak szkafanderben lehet mozogni. Ez persze gyakran lassú. A tömeg, amelyhez a szkafander is hozzájárul, tetemes — mindez pedig nagy tehetetlenséget jelent a kis nehézségi erő mellett.

— Így van — mondta a földi férfi. — Láttam a korai űrhajósokról egy sor klasszikus filmet, amelyeket minden iskolásgyermek lát: úgy mozogtak, mintha víz alatt lettek volna. Ez a kép rögzül akkor is, ha az ember már kevésbé tudatlan.

— Meglepődik, ha látja, milyen gyorsan tudunk mozogni a Hold felületén űrruhában — mondta Selene. — És itt, a felszín alatt, ugyanolyan gyorsan mozgunk űrruha nélkül, mint a Földön lehet. A gravitáció diktálta lassúbb ütemet kiegyenlíti az izmok megfelelő használata.

— De tudnak lassan is mozogni. — A földi férfi az akrobatákat figyelte. Fölfelé gyorsan mentek, lefelé tudatosan lassan haladtak. Szállingóztak lefelé, rá-rácsapva egy-egy fokra, így lassították az esést, ugyanúgy, ahogy felfelé gyorsították a mozgásukat. Elérték a talajt, és két új akrobata lépett a helyükre. Aztán megint kettő. Minden csapatból kettesével versenyeztek, melyikük virtuózabb.

Mindkét pár egybehangzó harmóniában, de egyre bonyolultabb módon ment föl és esett le. Az egyik pár egyszerre rúgta keresztül magát a csövön, lapos, felfelé homorú parabolát írva le, mindegyik azt a fokot érte el, amit a másik elengedett, egymás mellett suhanva a levegőben, anélkül hogy érintették volna egymást. Hangos tapsot kaptak.

A földi férfi megszólalt:

— Félek, hogy nincs meg bennem a megfelelő felkészültség, hogy

a finomabb fogásokat is értékeljem. Ezek mind született Hold-lakók?

— Annak kell lenniük — mondta Selene. — A tornaterem minden Hold-lakó polgár számára nyitva van. Néhány bevándorló meglepően ügyes. De ehhez a virtuozitáshoz olyan emberek szükségesek, akik már itt fogantak és születtek a Holdon. Megfelelő fizikai alkalmazkodás kell, sokkal több, mint amire a földi ember képes, azonfelül gyermekkoruktól tréningben kell lenniük. A legtöbb akrobata tizennyolc éven aluli.

— Úgy érzem, veszélyes, még a holdbéli nehézségi erő mellett is.

— Nem, nagyon ritka a csonttörés. És nem hinném, hogy lett volna haláleset, de legalább egy gerinctörésről és bénulásról tudok. Borzasztó baleset volt, véletlenül éppen láttam is. Ó, várjunk csak, mostantól ad-lib dolgoznak.

— Hogyan?

— Mostanáig beállított számokat láttunk. A mászók kötött minta szerint mozogtak.

A dobok most lágyabb ütemet vertek, amint az egyik mászóakrobata hirtelen a levegőbe vetette magát. Fél kézzel elkapta az egyik kereszttudat, függőlegesen fordult egyet rajta, aztán elengedte.

A földi férfi figyelmesen nézte. Aztán megszólalt:

— Érdekes. Pontosan úgy forog a radon, mint egy gibbon. — Mint egy micsoda?

— Gibbon. Az emberszabású majmok egy fajtája; ez az egyetlen majom él még vadon. — Meglátta Selene arckifejezését, és így folytatta: — Nem sértésnek szántam, Selene, nagyon kecses állatok.

Selene a homlokát ráncolta.

— Láttam őket képen.

— Nyilván nem látta őket mozgás közben. Persze a földikék használhatnák a Hold-lakókra a gibbon kifejezést sértő értelemben, ahogy a Hold-lakók nevezik földikének a Földön lakó embert. De én nem így értettem.

Mindkét könyökét a korlátra rakta, úgy figyelte a mozgást. Mintha táncoltak volna a levegőben. Azt mondta:

— Hogy bánnak a földi bevándorlókkal itt a Holdon? Úgy értem, Selene, azokkal a bevándorlókkal, akik élethossziglan itt akarnak maradni. Hiszen nincsen meg bennük a Hold-lakók sokféle képessége.

— Nem számít. A vándlizók teljes jogú állampolgárok. Nincs megkülönböztetés, legalábbis hivatalos megkülönböztetés nincs. — Mit jelentsen az, hogy nincs hivatalos megkülönböztetés?

— Kérdésben a felelet. Vannak dolgok, amelyekre képtelenek.

Vannak különbségek. Mások az orvosi problémáik, a kórtörténetük általában rosszabb. Középkorúan már öregnek látszanak. A földi férfi zavartan félrenézett.

— Van vegyesházasság? Úgy értem, földiek és Hold-lakók között? — Persze. Van. Lehet keresztezni őket.

— Ezt akartam tudni.

— Természetesen. Nincs kizárva, hogy egy bevándorlónak pár értékes génje legyen. Édes istenem, az én apám is bevándlizott, bár anyai ágon második generációs Hold-lakó vagyok.

— Azt hiszem, az édesapja egészen fiatalon… Istenem! — Megdermedt a korlátnál egy pillanatra, aztán felszabadult sóhaj szakadt ki belőle. — Azt hittem, eltéveszti a rudat.

— Nem lehet. Hiszen ő Marco Fore. Szereti így csinálni, hogy az utolsó pillanatban kapja el. Valljuk meg, nem ízléses, igazi bajnok ilyet nem csinál. — Apám huszonkét éves volt, amikor idejött.

— Ez a módja, gondolom. Még elég fiatal volt, hogy alkalmazkodjék, nem hagyott érzelmi gubancokat a Földön. A férfi földike szempontjából elég kellemes lehet nemi kapcsolatba lépni egy…

— Nemi kapcsolat! — Selene vidámsága szinte riadalmat takart. — Csak nem képzeli, hogy az apám és az anyám… Ha anyám hallaná, miket beszél, lelökné innen.

— De…

— Mesterséges megtermékenyítés volt, az isten szerelmére! Szex egy földivel?

A földi férfi ünnepélyes arcot vágott.

— Azt mondta, nincs megkülönböztetés.

— Ez nem megkülönböztetés, hanem fizikai ténykérdés. A földi ember nem képes elboldogulni az itteni nehézségi erővel. Akármilyen gyakorlott, a szenvedély hevében ez a tapasztalatlanság visszaüthet. Én nem kockáztatnám. Az ügyetlen bolondja kificamíthatja a karját vagy a lábát, vagy ami még rosszabb, az enyémet. A génkeveredés egy dolog, a szex teljesen más.

— Elnézést. A mesterséges megtermékenyítés nem törvényellenes?

A nő elbűvölten nézte a tornászokat.

— Megint Marco Fore. Ha nem akar mindenáron teljesen haszontalan látványosságokat produkálni, valóban jó, de a nővére legalább ilyen jó. Ha együtt dolgoznak, az valóságos mozgásköltemény. Most nézze őket! Ugyanazon rúd körül forognak, mintha egyetlen test volna kifeszítve. A fiú időnként túl feltűnő dolgokat csinál, de kifogástalan az izomzata… Igen, a mesterséges megtermékenyítés a földi törvényeket sérti ugyan, de ha orvosilag indokolt, megengedik, és gyakran ez a helyzet, vagy legalábbis ezt mondják.

Most minden akrobata felmászott közvetlenül a nagy körkorlát alá: a vörösek az egyik, a kékek a másik oldalra. A nézők karja

felemelkedett, nagy taps hallatszott. Egész tömeg gyűlt már össze a korlátnál.

— Baj lesz a férőhellyel — vélte a földi férfi.

— Egyáltalán nem. Ez nem műsor, hanem testedzés. Nem hívunk a kelleténél több nézőt a korláthoz. Csinálni illik odalent, nem bámulni ideföntről.

— Úgy érti, ugyanezt meg tudná csinálni maga is, Selene?

— Bizonyos fokig persze. Mint minden Hold-lakó. Csak nem lennék olyan jó, mint ők. Nem vagyok csapattag sem. Nagy nyüzsi lesz most, mindenki mindenki ellen. Ez már tényleg veszélyes. Mind a levegőben lesznek, és mindegyik csapat azon igyekszik majd, hogy a másik tagjai leessenek.

— Igazán leessenek?

— A szó szoros értelmében.

— És előfordulnak sérülések is?

— Alkalomadtán. Elméletileg ezt a dolgot nem helyeslik. Hiábavalónak ítélik, és nincs olyan sok emberünk, hogy oktalanul kockáztassuk őket. De ez a nyüzsi nagyon népszerű, és nem tudjuk megszavaztatni, hogy törvényen kívül helyezzék.

— Maga melyik oldalon szavazna, Selene?

Selene elpirult.

— Ne ezzel törődjön! Nézze inkább!

A ritmus hirtelen viharossá fokozódott a dobokon, és minden egyes sportoló elrúgta magát a henger faláról, mintha nyálból lőtték volna ki. Nagy zűrzavar volt a levegőben, de mikor kitisztult a kép, mindenki szilárdan kapaszkodott a falon. Feszült várakozás töltötte meg a termet. Egyik elugrott, a másik követte, a levegő villanó testekkel telt meg ismét. És mindig újra meg újra zajlott az egész.

— A pontozás bonyolult — mondta Selene. — Pont jár minden elugrásért, minden érintésért, két pont minden tévedésért, amit az ellenfél követ el. Talajérintés tíz pont, a szabálytalanságért büntetőpontot adnak.

— Ki pontoz?

— Vannak bírók, akik a helyszínen döntenek, és videoszalagon is megvan az egész, ha utólag óvna valaki. Nagyon gyakran még a videoszalag alapján sem lehet dönteni.

Hirtelen izgatott kiáltás harsant, mikor egy kék lány egy piros fiú mellett repült el, és csattanósat vágott az oldalára. A fiú az ütéstót félrelendült volna, de nem túl szerencsés módon. Bizonytalanná vált az egyensúlya, úgy kapott a falon lévő rúd után, és kegyetlenül beverte a térdét.

— Hol a szeme? — kérdezte méltatlankodva Selene. — Nem látta, hogy jön a lány?

A mérkőzés keményebb lett, és a földi férfit már fárasztotta, hogy

értelmet kölcsönözzön a kötelékrepüléseknek. Időnként egy-egy ugró elérte a rudat, de nem tudta megtartani magát. Ilyenkor a nézők áthajoltak a korláton, mintha maguk is készek volnának a levegőbe vetni magukat rokonszenvből. Egyszer Marco Forénak megütötték a csuklóját, és valaki azt kiáltotta: — Szabálytalanság!

Fore elvétette a fogantyút, és leesett. A földi férfi az esést a Hold gravitációja miatt lassúnak érezte. Fore izmos teste pörgött a rudak között, anélkül hogy bármelyiket is sikerült volna megfognia. A többiek vártak, mintha minden összecsapást felfüggesztettek volna, míg az esés be nem fejeződik.

Fore most már egészen gyorsan esett, bár kétszer is lelassította magát, anélkül hogy valóban sikerült volna megkapaszkodnia.

Csaknem a földön volt már, mikor hirtelen pókszerű rándulással kirúgta a jobb lábát, és felakadt egy keresztrúdion; ott lengett fejjél lefelé, mintegy tíz lábbal a talaj felett. Karját kitárva várt kicsit, míg kitört a tapsvihar, akkor felfelé lendült, elugrott, és gyorsan mászni kezdett.

— Tényleg szabálytalanság történt? — kérdezte a földi férfi.

— Ha Jean Wont nem ellökte, hanem megfogta a csuklóját, szabálytalanság. A bíró szabályosnak ítélte az akciót, és úgy gondolom, Marco sem óvja meg. Sokkal tovább zuhant, mint kellett volna. Szereti ezeket az utolsó pillanatban bekövetkező megmeneküléseket; egy nap aztán elszámítja magát, és megsérül… Ó, ó!

A földi férfi kíváncsian felkapta a fejét, de Selene nem őt nézte. Azt mondta:

— Itt van valaki a megbízott irodájából, nyilván magát keresi. — Miből gondolja?

— Ki más miatt jönne ide? Maga az egyetlen, aki nem otthonos itt.

— De hát nincs semmi ok rá — kezdte a földi férfi.

A küldönc, aki maga is földi embernek vagy legalábbis bevándorlónak látszott, és akit zavarhatott, hogy annyi karcsú meztelen alak látszólag közönyös tekintetének kereszttüzébe kerül, egyenesen feléje tartott.

— Uram — kezdte. — Gottstein megbízott úr arra kéri, fáradjon velem.

5

Barron Neville lakása valahogy ridegebb volt, mint Seleneé. Könyvei csupaszon hevertek mindenfelé, a számítógépe födetlenül állt a sarokban, hatalmas íróasztalán a rendetlenség is hatalmas volt. Ablakai dísztelenül sötétlettek.

Selene belépett, karba fonta kezét, és azt mondta:

— Ha ilyen mocsokban élsz, Barron, mitől reméled, hogy tiszta gondolataid támadnak?

— Elboldogulok — felelte zsémbesen Barron. — Hogyhogy nem hoztad magaddal a földi embert?

— A megbízott csapott le rá elsőnek. Az új megbízott.

— Gottstein?

— Pontosan. Miért nem készültél el előbb?

— Mert időbe telt, míg eligazodtam. Nem dolgozhatom vaktában.

— Nos, jól van, akkor csak várni kell — mondta Selene.

Neville leharapott egy darabot a hüvelykujja körméből, majd mogorván tanulmányozni kezdte.

— Nem tudom, örülnöm kell-e a helyzetnek vagy sem. Mit gondolsz a vendégünkről?

— Nekem tetszik — mondta Selene határozottan. — Nagyon kellemes volt, földike létére. Hagyta, hadd vezessem. Érdeklődött. Nem ítélkezett. Nem atyáskodott. Pedig nem erőlködtem különösebben, hogy meg ne bántsam.

— Érdeklődött a szinkrotronról?

— Nem, de nem is lett volna értelme.

— Miért?

— Mert megmondtam neki, hogy látni akarod; és hogy fizikus vagy. Így, gondolom, téged fog megkérdezni, amikor majd meglátogat.

— Nem találta furcsának, hogy éppen egy olyan idegenvezetőnőbe botlott, aki történetesen egy fizikus ismerőse?

— Miért volna ez furcsa? Megmondtam, hogy a szexpartnerem vagy. A szexuális vonzalom vak: egy fizikus is leereszkedhet egy közönséges idegenvezetőhöz.

— Fogd be a szád, Selene!

— Ó! Nézd, Barron, úgy gondolom, ha csak azért hálózott be engem, hogy rajtam keresztül hozzád jusson el, akkor legalább valami jelét kellett volna mutatnia az idegességnek. Minél komplikáltabb, minél hülyébb egy összeesküvés, annál zavarosabb; tehát annál idegesebb az összeesküvő. Én kifejezetten oldottan viselkedtem. Beszéltem neki a világon mindenről, csak a szinkrotronról nem. A tornabemutatóra is elvittem.

— És?

— És érdekelte. Érdekelte és megnyugtatta. Akármiben sántikál is, nem egy bonyolult figura.

— Biztos vagy benne? A megbízott mégis előbb beszél vele, mint én. Gondolod, hogy ez jó?

— Miért gondoljam, hogy rossz? Nyílt meghívásra került sor egy csomó Hold-lakó füle hallatára, nem körmönfont dolog.

Neville hátradőlt, kezét a tarkójára rakta.

— Selene, kérlek, ne ragaszkodj hozzá, hogy te vond le a következtetéseket! Idegesít. Ez az ember először is nem fizikus. Mondta, hogy az?

Selene szünetet tartott, hogy gondolkodjon.

— Én fizikusnak neveztem. Ő nem tagadta, de nem emlékszem, hogy állította volna. Mégis, mégis… biztos vagyok benne, hogy az.

— A hallgatás is takarhat hazugságot, Selene. Talán fizikusnak hiszi magát, de sem annak nem tanult, sem fizikusként nem dolgozik. Tudományos képzettsége van, megengedem, de nincs tudományos állásban. Nem kapott. Nincs olyan laboratórium a Földön, amely munkahelyet biztosítana neki. Rajta van Fred Hallam feketelistáján, annak is az élén, jó ideje.

— Biztos vagy benne?

— Hidd el, ellenőriztem. Ne haragudj, hogy ennyi ideig tartott.

Ráadásul olyan jó a hír, hogy már túlzás.

— Miért olyan jó? Nem értem, mire akarsz kilyukadni.

— Nem gondolod, hogy megbízhatnánk benne? Végül is a Földön sok sérelem érte.

— Jogos az érvelés, ha az adataid megfelelnek a valóságnak.

— Ó, az én adataim megfelelnek a valóságnak, legalábbis annyiban, hogy ezeket ástam ki, nem mást. De talán el is várja valaki, hogy így érveljünk.

— Barron, ez már gusztustalan. Hogy lehet ezeket a konspirációs elméleteidet mindenbe beleszőni? Ben nem úgy beszél…

— Ben? — kérdezte gúnyosan Neville.

— Ben — felelte Selene higgadtan. — Ben nem úgy beszélt, mint akiben sérelem ég, vagy mint aki meg akarja játszani, hogy sérelem ég benne.

— Azt nem, de elérte, hogy úgy gondolj rá, mint olyasvalakire, aki tetszik. Mondtad, hogy tetszik, nem? Hangsúlyozottan mondtad. Lehet, hogy pontosan ezt akarta.

— Engem nem könnyű bolonddá tenni, jól tudod. — Várnom kell, amíg én beszélek vele.

— Az ördög vigyen el, Barron! Ezer meg ezer mindenfajta földikével társalogtam, ez a munkám. És semmi okod sincs rá, hogy ilyen gúnyos hangon beszélj az ítélőképességemről. Tudod jól: minden okod megvan rá, hogy megbízz benne.

— Rendben van. Majd meglátjuk. Ne légy dühös! Annyi az egész, hogy várnunk kell. És amíg várunk — azzal felállt —, találd ki: mire gondoltam?

— Nem kell találgatnom. — Selene is felállt, és néhány alig látható, finom lépéssel eltávolodott a férfitól. — De gondolj rá magadban! Nekem nincs kedvem hozzá.

— Azért bosszankodsz, mert megkérdőjeleztem az ítéletedet?

— Azért bosszankodom, mert… Ó, az ördögbe is, miért nem tartasz nagyobb rendet a szobádban? — Azzal kiment.

6

— Szeretném megkínálni — mondta Gottstein — valami földi csemegével, doktor, de elvi okokból nem engedélyezték, hogy hozzak. A derék Hold-lakók durva megkülönböztetésnek tekintik, ha földi emberrel kivételezünk, csitítsuk tehát érzékenykedésüket, és kövessük az itteni pózokat, amennyire lehetséges, bár attól tartok, járásom rögtön elárul. Ez az átkozott gravitációjuk teljesen lehetetlen dolog.

— Én is így találom — mondta a földi ember. — Gratulálok az új állásához…

— Még nem egészen az enyém, uram.

— Mégis gratulálok. De még mindig nem értem, miért hívatott. — Útitársak voltunk az űrhajón. Nem is olyan régen, ugyanazon az űrhajón érkeztünk.

A földi ember udvariasan várta a folytatást.

— De én jóval régebbről ismerem magát — mondta Gottstein. — Igaz, rövid ideig, de láttuk egymást néhány éve.

— Attól tartok, nem emlékszem… — felelte nyugodtan a földi.

— Egyáltalán nem lep meg. Semmi nem indokolja, hogy emlékezzék. Abban az időben Burt szenátor stábjához tartoztam, aki akkoriban a Környezetvédelmi és Műszaki Bizottság feje volt; most is az. Abban az időben meglehetősen igyekezett, hogy orrára koppintson Hallamnek, dr. Frederick Hallamnek.

A földi ember hirtelen egy kicsit mintha kiegyenesedett volna ültében.

— Ismerte Hallamet?

— Érkezésem óta maga a második, aki ezt kérdi tőlem. Igen, ismertem. Nem közelről. Ismertem másokat, akik találkoztak vele. Elég furcsa módon, a véleményük rendszerint megegyezett az enyémmel. Ahhoz képest, hogy egy egész bolygó bálványozta, Hallam kevés szeretetet ébresztett azokban, akik ismerték.

— Keveset? Semennyit, azt hiszem — mondta a földi ember.

Gottstein nem vette tudomásul a közbeszólást.

— Akkoriban az volt a munkám — legalábbis ezzel bízott meg a szenátor —, hogy vizsgáljam meg, nem társul-e az elektronszivattyú létesítése és fejlesztése szükségtelen pazarlással és személyes haszonnal. Törvény előírta, megfigyelőbizottsági rutinszaglászás, de a szenátor — magunk között szólva — azt remélte, hogy talál valami adalékot Hallam ellen. Meg akarta lazítani a fojtogató pórázt, amin az az ember a tudományos életet vezette. De kudarcot vallott.

— Nyilvánvaló. Hallam ma erősebb, mint valaha.

— Nem volt semmiféle korrupció, olyan pedig, aminek a szálai Hallamhez vezettek volna, végképp nem. Az az ember szigorúan

becsületes.

— Ilyen értelemben biztosan. De a hatalomnak is megvan a maga piaci értéke, amit nem föltétlenül pénzben mérnek.

— Hanem akkoriban más érdekelt, bár nem tudtam a végére járni. Olyasvalakire bukkantam, aki nem Hallam hatalma, hanem az elektronszivattyú léte ellen emelt kifogást. Jelen voltam a beszélgetésen, bár nem én vezettem. Ugye maga tett panaszt?

A földi ember óvatosan mondta:

— Emlékszem az esetre, de magára nem.

— Én akkor csodálkoztam, hogyan emelhet bárki tudományos alapon kifogást az elektronszivattyú ellen. Maga eléggé erős benyomást tett rám, így mikor megláttam az űrhajón, felkavarodott, sőt össze is állt bennem a dolog. Nem ellenőriztem az utaslistát, de hadd ellenőrizzem az emlékezetemet! Ön nem dr. Benjamin Andrew Denison?

A földi férfi felsóhajtott:

— Benjamin Allan Denison. De hogy kerül ez elő? Az az igazság, megbízott úr, hogy nem akarom felkavarni a múlt ügyeit. Itt vagyok a Holdon, és elszántam magam, hogy mindent újrakezdek, a legelején, ha szükséges. Az ördögbe, még a nevemet is meg akartam változtatni.

— Nem segített volna. Az arcáról ismertem meg. Semmi kifogásom ellene, doktor, hogy új életet kezdjen, semmiképpen sem akarok beleavatkozni. De szeretnék egy kicsit kíváncsiskodni, azokról az indítékokról, amelyek önt nem érintik közvetlenül. Nem emlékszem már pontosan, mi is volt a kifogása az elektronszivattyú ellen. Nem mondaná el?

Denison lehajtotta a fejét. A csönd elhúzódott, és a megbízott nem vágott bele. Még egy kis torokköszörülést is elnyomott.

— Voltaképpen semmi sem volt — szólalt meg Denison. — Feltételezés volt csak, félelem, hogy esetleg a nukleáris intenzitás megváltozhat. Semmi.

— Semmi? — Gottstein most megköszörülte a torkát. — Remélem, nem zavarja, hogy igyekszem megérteni. Mondtam már, ön fölkeltette az érdeklődésemet. Akkor nem tudtam követni, és ma már kétséges, ki tudnám-e ásni a jegyzőkönyvekből a szükséges információkat. Az egészet lerakták valahol — a szenátor nagyon rosszul szerepelt, nem is kívánná, hogy a dolog publicitást kapjon. Mégis, egyes részletekre vissza tudok emlékezni. Ön valaha Hallam kollégája volt, de nem fizikus.

— Pontosan. Sugárvegyész voltam. Ahogy ő is.

— Javítson ki, ha nem emlékeznék pontosan, de a maga pályafutása nagyon jól indult.

— Vannak objektív tények, melyek a javamra szóltak. Nincsenek illúzióim magamról. Briliáns munkaerő voltam.

— Érdekes, hogy visszajön minden. Hallam viszont nem volt briliáns.

— Nem különösebben.

— Mégis, utóbb a dolgok nem jól alakultak maga körül. Voltaképpen, mikor meghallgattuk — ha jól emlékszem, önként jelentkezett e célból —, maga egy játékgyárosnak dolgozott.

— Kozmetikumokat gyártottak — mondta Denison fojtottan —, férfikozmetikumokat. Mindez nem emelte a tekintélyemet a kihallgatás során.

— Hát nem, sajnos. Mégiscsak ügynök volt.

— Az értékesítési osztályt vezettem. Változatlanul briliáns módon. Elnökhelyettes voltam, mikor abbahagytam, hogy a Holdra jöjjek.

— Volt Hallamnek valami köze ehhez? Mármint ahhoz, hogy nem foglalkozott többé természettudománnyal?

— Megbízott úr! — mondta Denison. — Kérem! Ez úgysem számít ma már. Ott voltam, mikor Hallam felfedezte a volfrám átalakulását, és az események láncolata elindult az elektronszivattyú felé. Hogy pontosan mi történt volna, ha történetesen nem vagyok ott, nem tudom. Lehetséges, hogy egy hónap elteltével én is meg Hallam is meghaltunk volna sugárfertőzés következtében, vagy nukleáris robbanás végzett volna velünk hat hét után. Nem tudom. De ott voltam, és Hallam ma részben miattam az, aki, és emiatt vagyok ma én is az, aki lettem. A pokolba a részletekkel! Kielégíti a válaszom? Mert többel nem szolgálhatok.

— Azt hiszem, igen. Személyes haragot táplál Hallammel szemben?

— Nem voltak személyes érzelmeim iránta akkor sem; most sincsenek.

— Jól gondolom, hogy az elektronszivattyúval szembeni ellenszenve azért támadt föl, hogy tönkretegye Hallamet?

— Az én ellenszenvem az ilyen keresztkérdésektől támad fel — mondta Denison.

— Kérem? Semmit sem azért kérdezek, mintha ön ellen akarnám felhasználni. Magam miatt kérdezősködöm, mert sok egyéb mellett a szivattyú ügye is nyugtalanít.

— Nos, rendben van, felteszem, hogy személyes érzelmeket keres a háttérben. Nem szerettem Hallamet, tehát készséggel elhittem, hogy a népszerűsége, a nagysága hamis alapon nyugszik. Reméltem, hogy az elektronszivattyúval kapcsolatban találok valami hibát.

— És emiatt talált is?

— Nem — mondta Denison erőteljesen, miközben öklével a szék karfájára vágott úgy, hogy a reakció kissé fel is ugrasztotta a székből. — Nem „emiatt”. Azért találtam hibát, mert volt hiba. Legalábbis én úgy láttam. Semmiképpen sem találtam volna ki valami

hibát, csak hogy megfúrjam Hallamet.

— Nem kitalált hibára gondolok, doktor — mondta csillapítólap Gottstein —, álmomban sem mernék ilyet feltételezni. De mindannyian tudjuk, hogy az ismeretlen határterületének feltérképezése során feltételezésekkel kell dolgozni. E feltételezések a szürke bizonytalanságból erednek, de az ember a legjobb akarattal kiszínezheti őket így vagy úgy a… a… pillanatnyi érzelmeinek megfelelően. Ön a föltételezéseit esetleg némi Hallam-ellenes árnyalatra színezte.

— Semmi értelme ennek a beszélgetésnek, uram. Akkor, legalábbis úgy gondoltam, volt egy érvényes kritikai észrevételem. Mindazonáltal nem vagyok fizikus. Sugárvegyész — voltam.

— Hallam is sugárvegyész volt, mégis ő ma a világ leghíresebb fizikusa.

— Ma is sugárvegyész. Csak a tudása negyedszázada elavult.

— Nem úgy, mint a magáé. Maga keményen megdolgozott azért, hogy fizikus legyen.

Denison fölfortyant:

— Ön csakugyan nyomozott utánam.

— Mondtam, hogy mély benyomást tett rám. Érdekes, hogy visszajön minden. De ugorjunk más témára! Ismer egy Peter Lamont nevű fizikust?

Visszautasító hangon jött a válasz:

— Találkoztam vele.

— Róla is azt mondaná, hogy briliáns?

— Nem ismerem elég jól, és utálom az elkoptatott szavakat.

— Kijelentené, hogy ő tudta, miről beszél?

— Igen, minthogy nincs ellenkező értesülésem.

A megbízott óvatosan hátradőlt a székében. Földi szemmel nézve túl vékony alkotmánynak látszott a súlyához képest. Azt mondta:

— Volna olyan kedves és elmondaná, hogyan ismerte meg Lamontot? Csak a hírét hallotta? Vagy találkoztak is?

— Beszélgettünk közvetlenül is — válaszolta Denison. — Azt tervezte, hogy megírja az elektronszivattyú történetét a kezdetektől; teljes beszámolót készült összeállítani az egész legendás hülyeségről, amit köré kerítettek. Hízelgett, hogy Lamont hozzám fordul, hogy úgy látszik, talált valami anyagot rólam. Az ördögbe, megbízott úr, már az is hízelgett, hogy egyáltalán tudja, hogy még élek. De igazából nem mondhattam sokat neki. Mi haszna lett volna? Én nem nyertem volna semmit, csak azt, hogy kiröhögjenek, abba meg régen belefáradtam. Ahogy az önemésztésbe és az önsajnálatba is.

— Tud róla, mit csinált Lamont az utóbbi pár évben?

— Mire gondol, megbízott úr? — kérdezte Denison óvatosan.

— Egy éve vagy talán kicsivel előbb Lamont beszélt Burttel. Nem

tartozom többé a szenátor stábjába, de azért időnként találkozunk. Tőle tudom. Aggasztotta a dolog. Úgy gondolta, Lamont kidolgozott egy érvényes teóriát az elektronszivattyú ellen, mégsem lát semmilyen gyakorlati módot rá, hogy újratárgyalják az ügyet A dolog engem is aggaszt…

— Mennyi aggodalom — gúnyolódott Denison.

— …de most nem is tudom. Ha Lamont beszélt önnel, és…

— Stop! Most álljon meg, megbízott úr, mert látom, igyekszik valamerre, amerre nem akarom, hogy tovább haladjon. Ha azt várja, hogy kijelentsem: Lamont ellopta az ötletemet, és másodszor is ocsmányul jártak el velem, téved. Hadd hangsúlyozzam újra, amilyen nyomatékosan csak lehet: nekem nem volt érvényes elméletem. Csak találgattam. Aggódtam, megszólaltam, nem hittek nekem, elment a kedvem. Nem lévén módom rá, hogy bebizonyítsam az ötletem értékét, feladtam. Nem is említettem Lamontnak a beszélgetésünk során, sohasem jutottunk túl az elektronszivattyú első napjain. Amivel később előállt, az ugyan nagyon hasonlít az én találgatásomra, de tőlem függetlenül dolgozta ki. Úgy tetszik, sokkal szilárdabb, szigorúan matematikai alapokon építette föl az elemzését. Nem tartok igényt sem az elsőségre, sem semmire.

— Úgy látszik, tud Lamont elméletéről.

— Körbejárt az utóbbi hónapokban. Nem tudja publikálni a fiú, és senki sem veszi komolyan, de a dolog szájról szájra jár: még engem is elért.

— Értem, doktor. De én komolyan veszem. Engem már másodszor figyelmeztetnek, érti? Az ön jelentése — az első figyelmeztetés — sohasem jutott el a szenátorhoz. Semmi köze sem volt a pénzügyi szabálytalanságokhoz, amelyek után nyomozott. A vizsgálóbizottság feje — nem én — rögeszmének tekintette, már megbocsásson. En nem annak gondolom. Mikor újra fölbukkant az ügy, fel is kavart Szándékomban állt, hogy találkozzam Lamonttal, de több fizikus, akivel konzultáltam…

— Hallamet is beleértve?

— Nem, nem kerestem fel Hallamet Több fizikus, akit megkérdeztem, azt mondta, hogy Lamont munkájának a világon semmi alapja sincs. Én még így is találkozni akartam vele, de akkor fölkértek erre a munkára, és most itt vagyok — és itt van ön. Véleménye szerint van komoly alapja annak az elméletnek, amelyet dr. Lamont meg ön is támogat?

— Úgy érti, hogy az elektronszivattyú folyamatos használata előbb-utóbb felrobbantja-e a Napot, netán a galaxisnak ezt az ágát is?

— Igen. Pontosan erre gondoltam.

— Nem tudhatom. Csak találgatok. Ami Lamont elméletét illeti, nem tanulmányoztam részleteiben, minthogy nem publikálták. Ha

látnám, a matematikai részét tán nem is érteném… Mellesleg mit számít? Lamont nem győzhet meg senkit sem. Hallam ugyanúgy tönkretette, ahogy korábban engem. A közönség pedig úgy érezné, hagy sérti a rövidlejáratú érdekeit, és akkor sem hinne neki, ha Hallam feje fölül beszélne, hogy ügy mondjam. Nem akarják feladni a szivattyút. Sokkal könnyebb elutasítani Lamont elméletét, mint kitalálni, hogyan tehetnének valamit az ügyben.

— De önt még mindig aggasztja, nemde?

— Abban az értelemben, hogy attól tartok: valóban képesek vagyunk elpusztítani a világot; amit persze nem nagyon szeretnék végignézni.

— Tehát eljött a Holdra, hogy tegyen valamit, amit régi ellenfele, Hallam a Földön megakadályozna.

— Maga is szeret találgatni — mondta lassan Denison.

— Igen? — mondta Gottstein közömbösen. — Lehet, hogy én is briliáns vagyok? Nos, jól gondoltam?

— Lehetséges. Nem adtam fel a reményt, hogy visszatérjek a tudományos életbe. Örülnék, ha a munkám elhessegetné az emberiséget kísértő végzetet, mért bebizonyítaná akár azt, hogy nem létezik, akár azt, hogy igenis létezik, s akkor el kell hárítani a fenyegetést.

— Értem. Dr. Denison, van még egy megvitatnivalónk e pillanatban. Az elődöm, a most távozó megbízott, Montez úr, azt mondja, hogy a tudomány csak itt á kar növekedni, itt, a Holdon; aránytalan mennyiségben van itt jelen az emberiség szürkeállománya és kezdeményezőkészsége.

— Igaza lehet — mondta Denison. — Nem tudom.

— Lehet, hogy igaza van — mondta Gottstein elgondolkodva. — De ha így van, nem gondolja, hogy mindez előnytelen a maga szempontjából? Bármit csinál, a közönség azt mondhatja rá, hogy a holdbeli tudományos struktúrának köszönheti. Ezáltal ön alig nyer valami személyes elismerést, akármilyen értékesek is az eredményei… ami persze igazságtalan volna.

— Belefáradtam az érdemek elismertetéséért folyó kutyakomédiába, Gottstein megbízott úr! Szeretném, ha értelme lenne az életemnek, több értelme, mint amennyi az ultrahanggal szőrtelenítő vállalat alelnöke életének van. Meg is találom, ha visszatérhetek a tudomány világába. És ha a saját mércém szerint jól megcsinálok valamit, akkor elégedett leszek.

— Hadd mondjam meg: mindez nekem kevés. Amennyi érdeme van, annyiért elismerést kell kapnia; és nekem mint megbízottnak az a feladatom, hogy a földi közösséget hitelesen tájékoztassam, ügyelve rá, hogy ami érdem az öné, az az öné is maradjon. Hiszen ön is csak ember, tehát ragaszkodik ahhoz, ami megilleti. — Kedves öntől. Mit

kíván cserébe?

— Ön cinikus, de igaza van. Cserébe azt kérem, hogy segítsen nekem. A leköszönő megbízott nem egészen biztos benne, hogy a Holdon milyen irányban folynak tudományos kísérletek. Nem tökéletes a kommunikáció a Hold és a Föld között, pedig a két világ erőfeszítéseinek koordinációja mindkét fél javát szolgálná. Természetes a gyanakvás, de ha ön bármit tehetne, hogy ez a bizalmatlanság megtörjön, az legalább olyan értéket jelentene nekünk, mint az ön tudományos felfedezései.

— Megbízott úr, nemigen hiheti, hogy én eszményfan tanúsíthatnám a Hold-lakók előtt, milyen jószándékú és nyíltszívű a Föld tudományos világa.

— Nem szabad összetévesztenie, dr. Denison, egyetlen bosszúra éhes tudóst a földi emberiséggel. Fogalmazzunk így: nagyon jó néven venném, ha tájékoztatna tudományos eredményeiről, hogy segítségére lehessek érdemeinek tisztes elismertetésében. És hogy kellőképpen értsem az eredményeit — emlékezzen rá, nem vagyok szakképzett fizikus —, szerencsés lenne, ha a Holdon működő tudomány jelenlegi állásának fényével világítaná meg őket. Megegyeztünk?

— Nehéz dolgot kíván — mondta Denison. — Az előzetes eredmények, ha akár óvatlanságból, akár túlzott lelkesedésből idő előtt adják közre őket, borzasztóan tudnak ártani az ember jó hírének. Gyűlölök bárkinek bármiről beszélni, ameddig nem vagyok biztos a dolgomban. Korábbi tapasztalatom — amit annál a bizottságnál szereztem, amelynek ön is tagja volt — csak erősíti bennem ezt az óvatosságot.

— Meg tudom érteni — mondta szívélyesen Gottstein. — Magára bízom, hogy eldöntse, mikor tud hasznosan és érdemben informálni… De sokáig feltartottam, pedig már valószínűleg aludni szeretne.

Ezzel a kihallgatás véget ért. Denison távozott. Gottstein elgondolkodva nézett utána.

7

Denison kézzel nyitotta ki az ajtót. Volt ugyan kapcsoló, automatikus, de az ébredés ködében nem találta.

A sötét hajú férfi, akinek mintha nyugodt szemrehányás ült volna az arcán, azt mondta:

— Elnézést… Korán jöttem?

Denison megismételte az utolsó szót, hogy időt nyerjen, és felfogja a dallakat.

— Korán?… Nem… Én… Én késem, gondolom. — Hívtam magát. Találkozót beszéltünk meg… Denison most mar tudta, miről van szó. — Igen. Maga dr. Neville.

— Persze. Bemehetek?

Amint megkérdezte, be is lépett. Denison szobája kicsi volt; a rendetlen agy szinte egészen betöltötte. Lágyan suhogott a ventilátor.

Neville szokványos udvariassággal kérdezte: — Remélem, jól aludt?

Denison lenézett a pizsamájára, kezével beletúrt kócos hajába.

— Nem — mondta hirtelen. — Borzasztó éjszakám volt. Megbocsájt, de egy ideig nélkülöznie kell a társaságomat, míg rendbe hozom magamat.

— Persze. Nem akarja, hogy közben reggelit csináljak? Valószínűleg nem ismeri a felszerelést.

— Nagy szívességet tenne — mondta Denison.

Vagy húsz perccel később került elő, mar megmosakodva és megborotválkozva, nadrág és alsóing volt rajta. Azt mondta:

— Remélem, nem törtem el a tust. Elállt, és nem tudtam újra elindítani.

— A vizet adagolják. Mára ennyi járt. A Holdon vagyunk, doktor. Engedelmével rántottát és forró levest csináltam kettőnknek. — Rántottát?

— Mi így nevezzük. A földiek nem így hívnak, gondolom.

— Ó! — mondta Denison. Leült, és kicsit kényszeredett lelkesedéssel ízlelte meg azt a sárga kenőcsöt, amelyet a másik rántottának mondott. Igyekezett nem elfintorítani az arcát az első falatnál, aztán férfiasan lenyelte, sőt egy második falatot is a villájára szúrt.

— Idővel megszokja — mondta Neville —, és nagyon magas a tápértéke. Ha figyelmeztethetem, a magas proteintartalom és az alacsony gravitáció csökkenti az élelemszükségletet.

— Annyi baj legyen — mondta Denison, és a torkát köszörülte.

Neville újra megszólalt:

— Selene azt mondja, maga szeretne itt maradni a Holdon.

— Ez volt a szándékom — válaszolt Denison. Megdörzsölte a szemét. — Borzasztó éjszakám volt. Próbára teszi az elhatározásomat. — Hányszor esett ki az ágyból?

— Kétszer… Bár úgy hallom, ez így is szokás.

— A földieknél elkerülhetetlen. Ébren figyelembe tudja venni a Hold gravitációját, de álmában úgy forgolódik, mintha a Földön volna. Viszont legalább az esés nem olyan fájdalmas.

— Másodszorra már a padlón aludtam egy darabig, mielőtt fölébredtem volna. Nem is emlékszem rá, hogy leestem volna. Hogy a nyavalyában lehet ezen segíteni?

— Időnként ellenőriztesse a szívműködését, a vérnyomását, *hogy* megbizonyosodjék, nem kelt-e túl nagy feszültséget a szervezetében a nehézségi erő megváltozása.

— Elégszer figyelmeztettek rá — mondta kelletlenül Denison. — El is megyek orvoshoz a jövő hónapban, megbeszéltem. Kaptam valami tablettákat is.

— Nos — zárta le Neville a jelentéktelen témát —, egy héten belül valószínűleg kutyabaja sem lesz. Megfelelő ruhára is szüksége lesz. A nadrágja végképp nem megfelelő, az a könnyű trikó pedig értelmetlen.

— Feltételezem, vehetek valahol ruhát.

— Persze. Ha sikerül elkapnia egy szabadnapját, Selene nagyon szívesen segít magának. Biztosított róla, hogy maga rendes pasas, doktor.

— El vagyok ragadtatva, hogy így gondolja. — Denison legyűrt egy kanállal a levesből, majd körülnézett, mintha azon gondolkodna, mit kezdjen a maradékkal. Aztán keserű képpel elszánta magát, hogy megegye.

— Azt hitte, hogy maga fizikus, de persze tévedett. — Sugárvegyésznek tanultam.

— De nem dolgozott a szakmában sokáig, doktor. Ugyan messze vagyunk a Földtől, de azért elég közel is. Maga Hallam egyik áldozata.

— Olyan sok van, hogy csak az egyik?

— Miért ne? Az egész Hold Hallam egyik áldozata. — A Hold?

— Bizonyos értelemben.

— Nem értem.

— A Holdon egyetlen elektronszivattyú sinus. Nem működtek együtt a parauniverzum lakói. Egyetlen adag volfrámot sem fogadtak el.

— Remélem, dr. Neville, nem azt akarja mondani, hogy ez Hallam műve?

— Negatív értelemben az övé. Miért csak a parauniverzum indíthat szivattyúállomást? Miért nem indíthatunk mi?

— Amennyire én tudom, hiányzik hozzá a tudásunk. — Hiányozni

is fog, ha a téma kutatása tilos. — Tilos? — kérdezte Denison kissé hökkenten.

— Gyakorlatilag. Ha egyszer minden más munka előnyt élvez a protonszinkrotronban vagy bármelyik nagy létesítményben, amelyet úgyis a Földről irányítanak, Hallam akarata szerint, akkor a kutatás gyakorlatilag meg van tiltva.

Denison megdörzsölte a szemét.

— Azt hiszem, hamarosan megint aludnom kell pár órát… Elnézését kérem. Nem azt akartam mondani, hogy untat. De mondja, olyan fontos az elektronszivattyú a Holdon? Gondolom, a napelemek hatékonyak, és elegendő energiát termelnek.

— A Naphoz kötnek bennünket, doktor. A felszínhez.

— Nos… De miért ilyen ellenséges az ügyben Hallam, mit gondol, dr. Neville?

— Ön ezt sokkal jobban tudhatja. Hiszen személyesen ismeri, én meg nem. Hallam jobban szereti, ha homályban marad, hogy az egész elektronszivattyú létesítménysor a paralények műve, és mi csak szolgák vagyunk, míg ők az urak. És ha mi a Holdon elérnénk azt a pontot, hogy mi is tudjuk már, mit csinálunk, akkor az elektronszívási technológia igazi születése mitőlünk származna és nem őtőle.

— Miért mondja el mindezt nekem? — kérdezte Denison.

— Hogy ne vesztegessem az időt. Általában véve örülünk, ha egy fizikus érkezik ide a Földről. Mi itt, a Holdon a földi politika áldozataiként elszigeteltnek érezzük magunkat, és a fizikus látogató segít enyhíteni bezártságérzetünket. Egy bevándorló fizikus még nagyobb segítség, tehát örömest megmagyarázzuk neki a helyzetet, és arra kérjük, működjék együtt velünk. Sajnálom is, hogy maga végső soron mégsem fizikus.

— Soha nem is mondtam, hogy az vagyok — felelte türelmetlenül Denison.

— Mégis kérdezősködött a szinkrotron felél. Miért?

— Igazán ez zavarja? Drága uram, hadd magyarázzam meg! Tudományos pályafutásom egy emberöltővel ezelőtt derékba tört. Elhatároztam, hogy Hallamtől a lehető legtávolabb, tehát a Holdon igyekszem rehabilitációt, életemnek új értelmet találni. Ugyan sugárvegyésznek tanultam, de ez nem bénította meg mindörökre a más tudományterületek iránti érdeklődésemet. A parafizika a mai tudomány szűzföldje, én tehát ott igyekeztem a magam erejéből a lehetd legtöbbet tanulni, mert ott érzem a rehabilitáció legjobb lehetőségét is.

Neville bólintott.

— Értem — mondta, láthatóan kétségek között.

— Mellesleg, ha már említette az elektronszivattyút… Hallott valamit Peter Lamont elméletéről?

Neville elkeskenyedő szemmel figyelte.

— Nem hinném, hogy ismerem az illetőt.

— Igaz, nem olyan híres. Nem is valószínű, hogy hunevet szerez, feltehetőleg ugyanazért, amiért én sem. Hallam útjába került… Mostanában megint felbukkant a neve, és kissé eltöprengtem rajta. Így hasznosítottam valamit az álmatlan éjszakából. — És ásított egyet.

Neville türelmetlenül kérdezte:

— Nos, doktor? Mi van ezzel az emberrel? Hogy is hívják?

— Peter Lamont. Van néhány érdekes gondolata a paraelmélettel kapcsolatban. Hite szerint az elektronszivattyú folyamatos használata oda vezet, hogy a Naprendszer területén az erős nukleáris interakció alapvetően annyira megnövekszik, hogy a Nap lassan felforrósodik, és egy kritikus ponton a minőségi változás robbanást eredményez.

— Butaság! Tudja, mennyi kozmikus változást eredményez a szivattyú emberi léptékű használata? Maga ugyan önképzéssel lett fizikus, de még így is meg kell értenie, hogy a szivattyú a Naprendszer életében nem okozhat az egész univerzumot érintő változást.

— Gondolja?

— Persze. Maga nem?

— Nem vagyok biztos benne. Lamontot személyes indítékok is vezérlik. Egyszer futólag találkoztam vele, és olyan benyomást tett rám, hogy összeszedett, de nagyon érzékeny fickó. Ha figyelembe vesszük, mit követett el ellene Hallam, valószínűleg mindent elsöprő düh vezérli a lépéseit.

Neville a szemöldökét ráncolta:

— Biztos, hogy haragban van Hallammel?

— Szakember vagyok ezen a területen.

— Nem merült fel önben, hogy ez a fajta kétség — hogy tudniillik a szivattyú veszélyes — nem más, mint újabb módszer arra, hogy a Holdat a saját szivattyú kifejlesztésétől visszatartsák?

— Azon az áron, hogy általános riadalmat és csüggedést keltsenek? Semmiképpen. Nem lőnek ágyúval verébre. Nem. Biztos vagyok benne, hogy Lamont őszinte. Igazság szerint a magam tévelygő módján hasonló eredményre jutottam egyszer én is.

— Mivel magát is a Hallam elleni gyűlölet vezette.

— Én nem vagyok Lamont. Azt hiszem, másként reagálok, mint ő. Bár azzal a halvány reménnyel jöttem, hogy ezt is kutathatom a Holdon, anélkül hogy Hallam keze ügyébe vagy Lamont érzelmi rohamaiba esnék.

— Itt, a Holdon?

— Itt, a Holdon. Azt gondoltam, talán használhatom a szinkrotront is.

— Ezért érdekelte?

Denison bólintott.

— Valóban azt hiszi — mondta Neville —, hogy hozzá fog férni a szinkrotronhoz? Tudja, hány előjegyzés van rá?

— Gondoltam, együttműködhetek valamelyik holdbeli tudóssal. Neville nevetett és megrázta a fejét.

— Nekünk majdnem olyan kevés esélyünk van rá, mint magának. Azért elmondom, mit tudunk csinálni. Építettünk néhány saját laboratóriumot. Ott helyet biztosíthatunk magának, meg némi műszerezettséget is. Hogy mennyi hasznát veszi a műszereinknek, nem tudom, de talán kezdhet velük valamit.

— Úgy gondolja, vannak rá eszközeik, hogy a paraelmélettel kapcsolatban megfigyeléseket végezhessek?

— Ez részben a maga találékonyságán is múlik, gondolom. Arra számít, hogy igazolni tudja ennek az embernek, ennek a Lamontnak az elméletét?

— Vagy megcáfolom. Talán.

— Bizonyára meg fogja cáfolni, ha egyáltalán jut valamire. Emiatt nem aggódom.

— Az, ugye, világos — mondta Denison —, hogy nem vagyok tanult fizikus. Miért ad hát ilyen készségesen lehetőséget, hogy dolgozzam?

— Mert a Földről jött. Mondtam, hogy mi ezt értékeljük. És egy autodidakta fizikus talán még többet is ér. Selene kezeskedik magáért, és én ennek talán több jelentőséget tulajdonítok, mint kéne. És együtt nyögjük Hallam uralmát. Ha rehabilitálni akarja magát, a segítségére leszünk.

— Ne haragudjon, ha cinikus vagyok. Mi előny jut ebből maguknak?

— A maga segítsége. Bizonyos félreértés van a Föld és a Hold tudósai között. Maga olyan földi ember, aki önként jött a Holdra, és a híd szerepét töltheti be köztünk, mindannyiunk hasznára. Már fölvette a kapcsolatot a megbízottal, tudjuk, és ha önmagát rehabilitálja, lehet, hogy közben minket is rehabilitál.

— Úgy érti, ha meggyöngítem Hallam befolyását, az a holdbéli tudománynak is javára válik?

— Akármit tesz, hasznos lesz. De azt hiszem, most itt kéne hagynom, hogy végre kialudja magát. Hívjon fel valamikor a közeli napokban, és akkor meglátjuk, hogyan tudjuk elhelyezni a laborban. És — körülnézett — valami kényelmesebb lakásban is. Kezet ráztak, és Neville elment.

8

— Azt hiszem, akármennyi bosszúsággal járt is ez a pozíció, egy kis fájdalom van a szívében most, hogy indulni készül — mondta Gottstein.

Montez sokat sejtetően húzta fel a vállát:

— Nagyon nagy fájdalom, ha a földi gravitációra gondolok. Nehéz légzés, fájós láb, izzadás. Állandóan fürödni fogok az izzadságban. — Egy nap majd én jövök soron.

— Fogadja meg a tanácsomat! Sohase maradjon itt egyhuzamban két hónapnál tovább! Nem érdekes, mit mondtak az orvosok, milyen izometriás gyakorlatokat végeztetnek magával, minden hatvan napban menjen vissza a Földre, és maradjon ott legalább egy hétig! Nem szabad elszoknia tőle.

— Igyekszem észben tartani… Ó, felvettem a kapcsolatot a barátommal.

— Melyik barátjával?

— Akivel egy űrhajón jöttem. Valami azt súgta, hogy ismerős, és valóban. Denisonnak hívják, sugárvegyész. Eléggé jól emlékeztem.

— Emlékeztem rá, hogy van benne valami érdekes irracionalitás, és kipróbáltam. Nagyon okosan riposztozott. Kifejezetten racionálisan hangzott minden szava, olyannyira ésszerűen, hogy gyanút fogtam. Van a megszállottakban valami vonzó racionalitás mint védekezési mechanizmus.

— Jaj, istenem — mondta gyötrötten Montez —, nem vagyok biztos benne, hogy tudom-e követni. Ha nem zavarja, leülök pár percre. Mert miközben próbálok nem arra gondolni, hogy mindent rendesen becsomagoltam-e, és hogy vár a Föld vonzóereje, alig kapok levegőt…Milyen irracionalitásról beszél?

— Egyszer megpróbálta elmagyarázni nekünk, hogy az elektronszivattyú veszélyes. Szerinte fel fogja robbantani a Napot.

Valóban? És úgy lesz?

— Remélem, nem. Akkor eléggé durván bocsájtották el_ Ha egy tudós az ész határát súroló témán dolgozik, érzékeny lesz. Ismertem egy pszichiátert, aki ezt „ki tudja”-szindrómának nevezte. Ha az ember semmi módon nem jut el a szükséges tudásig, a végén azt kérdi: „ki tudja, mi lesz?” — és a képzelet ad rá választ.

— Igen, de ha csak néhány fizikus is ilyeneket mondogat…

— Nem mondogat. Hivatalosan nem. Létezik olyasmi, hogy tudományos felelősségérzet, és az újságok is óvakodnak attól, hogy butaságot közöljenek. Vagy olyasmit, amit butaságnak tartanak. Később megint előjött a téma. Egy Lamont nevű fizikus beszélt róla

Burt szenátornak, azután annak az önjelölt környezetvédő messiás Chennek és néhány más embernek. Ez a Lamont is ragaszkodik a kozmikus robbanás gondolatához. Senki sem hisz neki, de a történet lassacskán terjed, és közben még javul is.

— És ez az ember a Holdon hisz benne?

Gottstein szélesen elmosolyodott.

— Gyanítom, hogy igen. A pokolba is, éjszaka, ha nem tudok aludni — folyton kiesem az ágyból —, én magam is hiszek benne. Azt reméli, hogy itt képes lesz az elméletét kísérletileg kipróbálni.

— És?

— Hadd próbálja! Jeleztem neki, hogy kap tőlünk segítséget. Montez megrázta a fejét.

— Kockázatos. Nem szeretek hivatalosan megszállott nézeteket támogatni.

— Tudja, elméletileg annak a lehetősége is fennáll, hogy nem puszta megszállottság, de nem ez a lényeg. A lényeg az, hogy ha el tudjuk indítani itt a Holdon, akkor az ő révén esetleg megtudjuk, mi folyik más ügyekben. Nagyon fontos neki, hogy rehabilitálják, és én jeleztem, hogy ha együttműködik velünk, mi is megsegítjük… Gondom lesz rá, hogy diszkréten tájékoztassam. Barátilag, érti.

— Köszönöm — mondta Montez. — És Isten vele.

9

Neville dühöngött.

— Nem, nekem nem tetszik.

— Miért nem? Mert földike? — Selene leszedett valami pihét a jobb melléről, aztán kritikus szemmel nézegetni kezdte. — Ez nem a blúzomról van. Mondom, hogy pocsékul működik a levegőellátási rendszer.

— Ez a Denison nem jó semmire. Nem parafizikus. Autodidakta a szakmában, ő maga mondja, és be is bizonyította: teljes őrültséget hangoztat.

— Éspedig?

— Azt hiszi, hogy az elektronszivattyú fel fogja robbantani az univerzumot.

— Ezt mondta?

— Tudom, hogy erre gondol. Ó, ismerem az érveit! Elég gyakran hallottam őket. De nem így van, és kész!

— Talán — mondta Selene, és felhúzta a szemöldökét — csak te szeretnéd, hogy ne így legyen.

— Ne kezdd el!

Rövid szünet következett, aztán Selene azt mondta: — Akkor meg mihez fogsz vele?

— Kap helyet, dolgozzon. Lehet, hogy tudósnak csapnivaló, de másra fel lehet használni. Elég feltűnő jelenség. A megbízott beszélt már vele.

— Tudom.

— Végül is az előtörténeté kellőképpen romantikus: a derékba tört pályáját próbálja rendbe hozni.

— Valóban?

— Valóban. Neked biztosan tetszeni fog. Ha megkéred, szívesen el is meséli. Ha pedig itt a Holdon egy romantikus földi őrült az eszelős tervén dolgozik, tökéletesen megfelel arra, hogy lekösse a megbízott figyelmét. Álcázásnak remek lesz. Még az is megeshet, hogy rajta keresztül többet megtudhatunk arról, ami a Földön folyik. Jó lenne, ha továbbra is barátságban maradnál vele, Selene.

10

Selene nevetett, és a nevetésének fémes hangja volt Denison fülhallgatójában. Alakja is elveszett az űrruhában.

— Most gyere, Ben — mondta —, nem kell félni semmitől. Öreg róka, már legalább egy hónapja itt vagy.

— Huszonnyolc napja — morogta Denison. Úgy érezte, megfullad az űrruhában.

— Egy hónapja — makacskodott Selene. — Éppen félföld volt, amikor jöttél, és most megint félföld van. — Rámutatott a déli égbolton ragyogó Föld-karéjra.

— Na igen, de nem vagyok olyan bátor idekinn, mint odalenn. Mi lesz, ha el találok esni?

— Hogy mi? A gravitáció gyenge a ti viszonyaitokhoz képest, a lejtő enyhe, a ruhád erős. Ha elesnél, engedd magad gurulni. Úgy is vicces lesz.

Denison kételkedve nézett körbe. A Hold gyönyörűen nyúlt el előttük a Föld hideg fényében. Fekete-fehér volt, gyengéd, finom fehér ahhoz képes, amit a napsütötte oldalon látott egy hete, mikor a napelemekhez kirándult, amelyek a Mare Imbrium fenekén húzódtak végig, ameddig a szem ellát. És a fekete szín is valahogy lágyabb volt, mert hiányzott az igazi Nap lángoló ragyogása. A csillagok különleges fénnyel tündököltek, és a Föld — a Föld végtelenül hívogatólap nézett rá kék és fehér fürtjeivel s az alóluk olykor kikacsintó rozsdavörös foltokkal.

— Mondd — mondta a férfi-, nem bánnád, ha beléd kapaszkodnék?

— Persze hogy nem. És nem megyünk egészen fel. Csak a kezdők lejtőjén. Próbálj meg lépést tartani. Lassan megyek.

A nő hosszú, lengő lépésekkel haladt, a férfi megpróbált igazodni hozzá. Lábuk alatt az emelkedő talaja poros volt, és a férfi minden lépéssel finom port rúgott fel, amely gyorsan leülepedett, hisz nem fékezte a levegő. A férfi tartotta a lépést, de erőfeszítésébe került.

— Jól van — mondta Selene, és belekarolt, hogy támogassa. — Nagyon jól csinálod ahhoz képest, hogy földike, illetve vándlizó vagy.

— Kösz.

— Na, nem sokkal szebb ez sem. A vándlizó a bevándorló csúfneve, és éppen olyan sértő, mint földi emberre a földike. Mondjam inkább azt, hogy nagyon ügyes vagy a korodhoz képest?

— Nem! Ez sokkal rosszabb. — Denison zihált egy kicsit, és érezte, hogy nedves a homloka.

— Valahányszor elérsz arra a pontra — mondta Selene —, hogy letedd az egyik lábad, lökj egyet magadon a másikkal. Ez megnyújtja a

lépteidet, és megkönnyíti az egészet. Nem, nem! Nézd, én hogy csinálom!

Denison hálásan pihent kicsit, hogy Selenét nézze, aki az ormótlan ruha ellenére karcsún és kecsesen mutatta be a lapos, szökellő lépéseket. Aztán visszatért, és a lábához térdelt.

— Most pedig lépj lassan, Ben, én pedig kicsit rá fogok ütni a lábadra, amikor lökni kell.

Megpróbálták néhányszor, de Denison azt mondta:

— Ez rosszabb, mint ha futni kellene a Földön. Pihenjünk egy kicsit!

— Jól van. Tudod, az egész csak azért van, mert az izmaid nincsenek hozzászokva a megfelelő koordinációhoz. Önmagaddal kell megküzdened, nem a gravitációval. Ülj le, fújd ki magad. Nem viszlek sokkal tovább.

— Árt a felszerelésnek, ha a hátamra fekszem? — kérdezte Denison.

— Egyáltalán nem árt neki, de mégsem jó ötlet. Ne feküdj a puszta földre, ott 120 Kelvin-fok van, azaz mínusz 151, ha úgy jobban érted. Minél kisebb felületen találkozol vele, annál jobb. En leülnék.

— Rendben — ült le ügyetlenül, morogva Denison. Szándékosan hátat fordított a Földnek, észak felé nézett. — Nézd a csillagokat! Selene szemben ült vele. Olykor az arcát is látta az ellenző mögött, ha a földfény a megfelelő szögben esett rá.

— A Földről nem látjátok a csillagokat?

— Nem így. Még ha nincs is felhő az égen, a levegő elnyel némi fényt. A hőmérséklet-különbség miatt pislognak, a városok fénye, még ha nagyon távoli is, elhomályosítja a csillagokét. — Utálatosnak hangzik.

— Szeretsz itt kint lenni, Selene? A felszínen?

— Nem mondhatnám, hogy megörülök érte, de nem is zavar. Hozzátartozik a munkámhoz, hogy időről időre kihozzam ide a turistákat.

— És most miattam vagy kénytelen kijönni.

— Nem tudlak meggyőzni róla, hogy ez más, Ben? Kijelölt útvonalunk van a turisták számára. Nagyon szelíd és unalmas út. Ne gondold, hogy ide, erre a lejtőre kihozzuk őket. Ez Hold-lakóknak és vándlizóknak való. Leginkább a vándlizóknak.

— Nem lehet nagyon népszerű. Senki sincs itt rajtunk kívül.

— Hát persze. Külön napok vannak fenntartva az effélére. Versenynapokon kéne látnod! Bár akkor nem nagyon tetszene.

— Nem vagyok biztos benne, hogy most tetszik-e. A lesiklás a vándlizók külön sportja?

— Jórészt. A Hold-lakók általában nem kedvelik a felszínt. — És

dr. Neville?

— Úgy érted, ó mennyire kedveli a felszínt? — Igen.

— Őszintén szólva nem tudom, volt-e itt egyszer is. Igazi városi fiú. Miért kérded?

— Nos, mikor engedélyt kértem rá, hogy végigcsináljam a napelemek szervizelését, semmi kifogása nem volt, de nem jött velem. Kifejezetten kértem pedig, hisz kellett valaki, aki válaszol a kérdéseimre; de határozottan elutasított.

— Remélem, volt azért, aki válaszoljon.

— Ó, igen. Ráadásul egy vándlizó. Talán ez magyarázza, miért ragaszkodik dr. Neville az elektronszivattyúhoz. — Mire gondolsz?

— Nos — Denison hátrahajolt, és hol a bal, hol a jobb lábával rúgott ki, valami lusta élvezettel figyelve lassú emelkedésüket-ereszkedésüket. — Ez nem is rossz! Nézd, Selene… Úgy értem, dr. Neville olyan megátalkodottan igyekszik elektronszivattyú-állomást létesíteni a Holdon, mikor pedig a napelemek tökéletesen megfelelnek a célnak. Mi nem használhatunk napelemeket a Földön, ahol a napfény soha nem ilyen állandó, ilyen fényes, ilyen egyenletes minden hullámhosszon. Az egész Naprendszerben nincs még egy olyan, akármilyen nagyságú égitest, amelyik alkalmasabb volna a napelemek használatára, mint a Hold. Még a Merkúr is túl forró. De a napelemek használata a felszínhez kötődik, és ti nem szeretitek a felszínt…

Selene hirtelen talpra ugrott, és így szólt:

— Rendben van, Ben, pihentél eleget. Föl, föl! A férfi nehézkesen felállt és azt mondta:

— A szivattyútelep viszont azt jelentené, hogy a Hold-lakóknak nem kell kimenniük a felszínre, ha nem akarnak.

— Felmegyünk a dombon, Ben. Addig a gerincig, ott, előttünk. Látod? Ahol a Föld a horizonttal érintkezik.

Hallgatva járták be az utat. Denison látta, hogy odébb sima rész terül el, ahonnan a por nagy részét mintha elsöpörték volna.

— Túl sima ahhoz, hogy egy kezdő felküzdje magát rajta — mondta Selene, mintha a gondolatára válaszolt volna. — Ne légy túl ambiciózus, különben legközelebb már a kenguruugrást akarod megtanulni.

Ahogy ezt kimondta, csinált egy kenguruugrást, és földetérés előtt még vissza is fordult a férfihoz.

— Ide! Ülj le ide, és én majd…

Denison odaült, és lenézett a dombról. Bizonytalanul bámulta a lejtőt.

— Valóban le lehet siklani ezen?

— Természetesen. Itt a Holdon sokkal kisebb a nehézségi erő, mint a Földön, s ez azt jelenti, hogy kisebb erővel nyomjuk a talajt, tehát kisebb a súrlódás is. Minden sokkal csúszósabb, mint a Földön.

Ezért hiszitek, hogy a lakások és a folyosók padlója nincs rendesen eldolgozva. Akarod, hogy kiselőadást tartsak a témáról? Mint a turistáknak?

— Nem, Selene.

— Mellesleg persze mi csúszkát is használunk. — Kis tokot tartott a kezében. Pár keskeny cső volt hozzákapcsolva. — Mi az? — érdeklődött Ben.

— Egy kis tartálynyi folyékony gáz. Gőzsugarat bocsát ki egyenest a csizmád talpa alá. A vékony gázréteg gyakorlatilag nullára csökkenti a súrlódást. Úgy fogsz mozogni, mint a tiszta űrben.

— Nem helyeslem — mondta kelletlenül Denison. — Felesleges ilyen formában gázt használni a Holdon.

— Jaj, mit gondolsz, milyen gázt használunk? Szén-dioxidot? Oxigént? Ez amúgy is pocsékba menne. Argon. Tonnaszám szivárog a Hold talajából; a kálium 40-ből alakult ki milliárd évvel ezelőtt. Ez is a kiselőadás része, Ben… Az argont csak néhány speciális célra használjuk a Holdon. Legalább egymillió évig csúszkálhatunk rajta, anélkül hogy kimerítenénk a készletet. Rendben. A te csúszkád már rajtad van. Várj egy kicsit, én is felveszem az enyémet!

— Hogyan működik?

— Teljesen automatikusan. Amint rálépsz, megindul a gőzfejlődés. Pár percre való mennyiség van benne, de annyi elég is. A nő felállt, és talpra segítette a férfit.

— Fordulj a lejtó felé! Gyerünk, Ben, enyhe lejtő. Nézd csak meg, teljesen vízszintesnek látszik.

— Nem — mondta Denison. — Úgy néz ki, mint egy szirtfok. Nekem.

— Butaság. Most figyelj, és jegyezd meg, amit mondok. Tartsd a lábaidat körülbelül hathüvelyknyire egymástól, az egyiket pár hüvelykkel előbbre! Mindegy, melyik van elöl. Tartsd a térdedet behajlítva! Ne hajolj bele a szélbe, mert nincs szél. Ne próbálj felfelé nézni, vagy hátra, de oldalt nézhetsz, ha akarsz. A legfontosabb: ha már elérted a lejtő alját, ne akarj túl gyorsan megállni, mert gyorsabban haladsz, mint gondolnád. Hagyd kiürülni a csúszkát, és akkor lassan megállít a súrlódás.

— Soha nem fogom megjegyezni.

— Dehogynem. És én ott leszek melletted, hogy segítsek. Ha pedig elesnél, és nem tudnálak elkapni, ne próbálkozz semmivel! Maradj nyugodtan, essél csak vagy csússzál! Sehol sincs olyan akadály, amelybe beleütköznél.

Denison nyelt egyet, és előre nézett. A déli lejtó tündöklött a Föld fényében. Az apró egyenetlenségek aránytalanul nagy árnyékot vetettek, így márványos színt adtak a felületnek. A dagadó Télföld csaknem a fejük fölött világított a sötét égen.

— Készen vagy? — kérdezte Selene. Hosszú kesztyűs keze a férfi vállán nyugodott.

— Készen — mondta bágyadtan Denison.

— Akkor indulás — mondta a nő. Meglökte, és Denison érezte, hogy mozgásba lendül. Kezdetben egészen lassan ment. Kissé billegve a nő felé fordult, aki azt mondta: — Ne izgulj. Itt vagyok melletted.

Érezte a talajt a talpa alatt, aztán már nem érzett semmit. A csúszka működni kezdett.

Egy pillanatig úgy tetszett, mintha egy helyben állna. Nem volt levegő, ami a testének ütközött volna, semmi sem éreztette vele, hogy valami fölött elcsúszik a talpa. De mikor újra Selenéhez fordult, észrevette, hogy a fények és árnyékok lassan növekvő sebességgel hátrafelé mozdulnak él.

— A Földet nézd — Selene hangját hallotta a fülében —, amíg felveszed a megfelelő sebességet! Minél gyorsabban mész, annál biztosabban haladsz. Tartsd a térded behajlítva! Nagyon jól csinálod, Ben.

— Ahhoz képest, hogy vándlizó vagyok — lihegte Denison. — Milyen érzés?

— Mintha repülnék — mondta a férfi. A fényes és sötét foltok hátrafelé tűntek el a homályban. Egy pillanatra oldalt nézett, aztán a másik oldalra, és azt az érzést, hogy a táj repül hátrafelé, megkísérelte átalakítani magában valami olyanná, hogy ő repül előre. Mihelyt sikerült, úgy találta, sietve előre kell néznie, a Földre, hogy visszanyerje az egyensúlyát.

— Azt hiszem, nem j ó a hasonlat. A Holdon nem lehet a repülést megtapasztalni.

— Most már tudok róla valamit. Nyilván olyan, mint a siklás, azt pedig ismerem.

A nő könnyedén tartott lépést vele.

Denison most már elég gyorsan haladt ahhoz, hogy előrenézve is érezze a mozgást. A Hold-táj kinyílt előtte, és kétoldalt elszáguldott mellette. Azt kérdezte:

— Milyen sebességet lehet elérni?

— Jó Hold-versenyen mértek már száz mérföldesnél nagyobb sebességet is, persze ennél meredekebb lejtón. Te valószínűleg harmincöttel haladsz, mikor a leggyorsabban siklasz.

— Valahogy többnek tűnik.

— Pedig nem több. Kezdünk leérni, és el sem estél. Maradj így: a csúszkából kifogy a gáz, hamarosan érezni fogod a súrlódást. Ne csinálj semmit, csak menj tovább!

Selene éppen befejezte a mondatot, mikor Denison érezni kezdte a nyomást a csizmája alatt. Rögtön elsöprő sebességet érzett, össze kellett szorítania az öklét, nehogy előrelökje a karját, elkerülendő az

ütközést, ami nem következett be. Tudta, hogy ez a csaknem reflexszerű mozdulat hátralökné.

Összeszűkült a szeme, visszatartotta a lélegzetét, amíg úgy nem érezte, hogy mindjárt szétrobban a tüdeje. Ekkor Selene megszólalt:

— Tökéletes, Ben, tökéletes. Még sohasem láttam olyan vándlizót, aki megúszta volna az első lesiklást esés nélkül, úgyhogy ha elesnél, abban sem volna semmi. Nem szégyen.

— Nincs szándékomban elesni — suttogta Denison. Nagy, mély lélegzetet vett, aztán tágra nyitotta a szemét. A Föld nyugodt volt, mint mindig, mintha nem is törődne semmivel. Lassabban és lassabban és még lassabban mozgott.

— Állok már, Selene? — kérdezte. — Nem tudom biztosan.

— Már állsz. Most ne mozogj! Kicsit pihenned kell, mielőtt visszamennénk a városba… A fenébe is, valahol itt hagytam, mikor kijöttünk.

Denison hitetlenkedve nézett rá. Vele együtt mászott fel, vele együtt siklott le. És míg ő félholt volt a fáradtságtól és a feszültségtől, a nő már hatalmas kenguruugrásokkal úszott a levegőben. Százyardnyira lehetett, mikor azt mondta: „Itt van!” A hangja olyan hangos volt a fülhallgatóban, mintha egészen közel volna.

Egy perc múlva már ott volt megint; összehajtott testes műanyag csomagot tartott a hóna alatt.

— Emlékezz vissza — mondta vidáman —, mikor felfelé mentünk, megkérdezted, mi ez, és én azt mondtam, használni fogjuk, mielőtt leérünk. — Kibontogatta és szétpakolta a Hold poros felszínén.

— A teljes neve: holddívány — mondta —, de mi egyszerűen csak díványnak hívjuk. A világ e részén magától értetődik a jelző. — Belerakott egy patront, és elfordított egy kapcsolót.

A csomag kezdett megtelni. Denison valahogy várta a sistergést, de természetesen nem volt levegő, hogy a hangot vigye.

— Mielőtt megint megkérdeznéd, miért nem óvjuk a környezetet — mondta Selene —, közölhetem, hogy ez is argon.

Hat zömök láb alakult ki egy matrac alatt.

— Elbír — mondta a nő. — Nagyon kis felületen érintkezik a talajjal, és a környező vákuum megőrzi a hőt.

— Csak nem azt mondod, hogy meleg? — kérdezte ámulva Denison. — Az argon felfűti, mikor beleömlik, de csak viszonylag. A végén 270 Kelvin-fok, ez majdnem elég ahhoz, hogy felolvassza a jeget, és biztosan elég ahhoz, hogy a jól szigetelő ruhádban kevesebb hőt veszits, mint amennyit termelsz. Gyerünk! Feküdj rá!

Denison rendkívüli fényűzésnek érezte, hogy lefekhet. — Nagyszerű — mondta hosszú sóhajjal. — Selene mama mindenre gondol — mondta a nő.

A háta mögül előresiklott, megkerülte összetett lábbal, mintha

korcsolyázna, aztán kirúgva a lábát maga alól, kecsesen csípőre és könyökre ereszkedett a férfi mellett.

Denison füttyentett.

— Hogyan csinálod?

— Sokat gyakoroltam! Nehogy megpróbáld! Eltörnéd a könyöködet. Figyelmeztetlek, ha nagyon fáznék, nekem is rá kell feküdnöm a díványra.

— Semmi vész — mondta a férfi —, űrruhában vagyunk.

— Aha, megszólalt a derék kéjenc. Hogy érzed magad? — Minden rendben, azt hiszem. Micsoda kaland!

— Miféle kaland? Rekordot javítottál el-nem-esésből. Megengeded, hogy mikor visszaérünk a városba, elmondjam a többieknek? — Hogyne. Mindig szerettem, ha méltányolják a teljesítményemet. Remélem, nem várod, hogy még egyszer megtegyem.

— Most? Nem. Én magam sem volnék rá képes. Pihenünk egy kicsit, amíg a szívműködésed visszatér a normális szintre, és akkor visszamegyünk. Ha idenyújtod a lábad, leveszem a csúszkádat. Legközelebb megmutatom, hogyan kell kezelni.

— Nem vagyok biztos benne, hogy lesz újabb alkalom. — Persze hogy lesz! Nem volt jó?

— Egy kicsit jó volt. De nagyon féltem.

— Sokkal kevésbé fogsz félni legközelebb és még kevésbé azután. ÉS ha már eléggé gyakorlott leszel, hogy élvezd is, versenyzőt csinálok belőled.

— Nem csinálsz. Öreg vagyok hozzá.

— A Holdon nem. Csak öregnek látszol.

Ahogy ott feküdt, Denison érezte, hogy a Hold nyugalma elárad benne. Most a Földet nézte. Állandó jelenléte az égbolton biztonságérzettel töltötte el, inkább, mint valaha, és jobban, mint bármi más. Ez a biztonságérzete a suhanás során is kitartott, és most hálát érzett miatta.

— Gyakran kijársz ide, Selene? — kérdezte. — Úgy értem, egyedül vagy esetleg egy-két társaddal. Tudod, mikor nem tartanak fiesztát. — Gyakorlatilag soha. Hacsak nem vesznek körül éraberek. Más különben nyomaszt. Az, hogy most kijöttem veled, szinte meglep. — Aha — mondta közömbösen Denison.

— Téged nem?

— Meg kellene lepődnöm? Érzésem szerint az ember vagy azért csinálja, amit csinál, mert akarja, vagy mert kénytelen rá; akár így, akár úgy, az ő dolga, nem az enyém.

— Köszönöm, Ben. Komolyan: jó hallani. Egyik legjobb tulajdonságod, Ben, hogy vándlizó létedre hagyod, hadd legyünk, amik vagyunk. Mi, Hold-lakók, föld alatti nép vagyunk, barlangok

népe, folyosók népe. Mi rossz lehet ebben?

— Semmi.

— Hallanád, hogy beszélnek a földiek. Idegenvezető vagyok, meg kell hallgatnom őket. Nincs egyetlen szavuk, amit ne ezredszer hallanék, de amit legtöbbször hallok — és hirtelen a tipikus földike akcentussal kezdte beszélni a bolygóközi nyelvet: „De drágám, hogy lehet az, hogy maguk mind folyton barlangokban élnek? Nem nyomasztja magukat valami szörnyű bezártságérzés? Nem akarnak néha kék eget és fákat és óceánt látni meg szélfúvást érezni, virágot szagolni?" Ó, folytathatnám a végtelenségig, Ben. Aztán azt mondják: „De maguk, azt hiszem, nem is tudják, mi a kék ég, a tenger és a fák és a többi, úgyhogy nem is hiányzik maguknak." Mintha nem tudnánk a földi televíziót fogni, mintha sohasem foglalkoztunk volna a földi irodalommal, akár optikai, akár auditív; néha még szagélményeink is vannak.

Denison mulatott rajta. Azt mondta:

— Mit lehet ezekre a megjegyzésekre hivatalosan válaszolni?

— Nem sokat. Azt szoktuk mondani: „Egészen hozzászoktunk már, asszonyom." Vagy „uram", ha az illető férfi. De többnyire nő. Az urakat sokkal jobban érdekli a blúzunk, és hogy mikor fogjuk levetni, gondolom. Tudod, mit szeretnék mondani ezeknek a hülyéknek?

— Áruld el, légy szíves! Ameddig magadon kell tartanod a blúzodat, legalább azt add elő, ami a szívedet nyomja.

— Játékos kedvedben vagy… Azt szeretném mondani nekik: „Nézze, asszonyom, mi az ördög érdekeljen bennünket a maguk átkozott Földjén? Nem szeretnénk semmiféle bolygó felszínén kapaszkodni, várva, hogy lezuhanjunk vagy leröpüljünk. Nem kívánjuk, hogy mérgezett levegő szuszogjon, savas eső zuhogjon ránk. Nem kellenek az átkozott baktériumaik, sem a büdös füvük, nem is szólva a hülye kék egükről és a még hülyébb fehér fellegeikről. Látjuk a Földet a saját egünkön, ha éppen akarjuk, de nem akarjuk túl gyakran. A mi hazánk a Hold, és az olyan, amilyenné mi tesszük, pontosan olyan. Mi birtokoljuk; és mi építjük ki a saját ökológiánkat, és semmi szükségünk nincs rá, hogy sajnáljanak minket, csak mert a magunk útját járjuk. Menjenek vissza a Földjükre, asszonyom, hadd húzza a gravitációjuk a mellüket a térdükig!" Ezt szeretném mondani.

— Rendben van — mondta Denison. — Valahányszor túl közel jársz ahhoz, hogy ezt valóban elmondd egy földikének, eljössz, elmondod nekem, és rögtön jobban érzed magad.

— Tudod, mit? Időről időre mindig akad egy-egy vándlizó, aki azt javasolja, hogy épitsünk Föld-parkot itt, a Holdon némi földi növényzettel, amit magról vagy palántáról nevelnénk föl, meg néhány állattal. Egy kis hazai — így szokták mondani.

— Gondolom, te ellene vagy.

— Természetesen. Ellene vagyok. Kinek a hazájából hazai? A mi hazánk a Hold. Ha egy vándlizó a kis hazait hiányolja, legjobb, ha hazamegy. A vándlizók néha a földikéknél is rosszabbak.

— Meg fogom jegyezni — mondta Denison. — Nem rólad beszélek. Egyelőre.

Egy pillanatig csönd volt, és Denison kíváncsi lett, mikor javasolja Selene, hogy visszatérjenek az üregekbe. Ő a maga részéről egyrészt rövidesen kínzó vágyat fog érezni a hálószobája után. Másrészt viszont még sohasem érezte magát ilyen pihentnek. Az is érdekelte, hogy az úrruhájához tartozó oxigén meddig tart ki.

Akkor Selene megszólalt:

— Ben, kérdezhetnék tőled valamit? Nem baj?

— Egyáltalán nem. Ha a magánéletem érdekel, nincsenek titkaim. Őt láb kilenc a magasságom, huszonnyolc fontot nyomok a Holdon, nagyon régen volt egy feleségem, rég elváltunk, egy gyermekem van, felnőtt lányom, már férjhez ment. Egyetemre is járt…

— Nem, Ben, komolyan. Kérdezhetek valamit a munkádról?

— Persze, csak az a kérdés, Selene, mennyire tudom elmagyarázni.

— Nos, tudod, hogy Barron meg én…

— Igen, tudom — mondta gyorsan Denison.

— Beszélgetünk. Néha elmesél egyet-mást. Azt mondja, szerinted az elektronszivattyú fel fogja robbantani az univerzumot.

— Az univerzumnak azt a részét, ahol mi élünk. A mi galaktikánknak ezt az ágát esetleg kvazárrá alakítja. — Valóban? Igazán ezt hiszed?

— Mikor a Holdra jöttem — mondta Denison —, nem voltam biztos benne. Most már az vagyok. Személyes meggyőződésem, hogy bekövetkezik.

— Mit gondolsz, mikor?

— Nem tudom pontosan. Lehet, hogy néhány év, lehet, hogy néhány évtized múlva.

Rövid csönd következett. Aztán Selene szólalt meg halkan: — Barron nem így gondolja.

— Tudom. Nem is akarom megváltoztatni a véleményét. A gondolkodás terén nem meggyőző a frontális támadás. Ez Lamont nagy hibája.

— Ki az a Lamont?

— Ne haragudj, Selene, magamban beszéltem.

— Nem, Ben, mondd el! Érdekel. Kérlek! Denison szembefordult vele.

— Rendben van — mondta —, semmi kifogásom. Lamont földi fizikus, aki a maga módján megpróbálta figyelmeztetni a világot a szivattyú veszélyeire. Nem sikerült neki. A földieknek kell a szivattyú,

kell az ingyen energia. Kell nekik annyira, hogy ne higgyék el: másképpen is lehetne.

— De miért kell nekik annyira, ha a halálukat jelenti?

— Csak annyit nem kell elhinniük, hogy a halálukat jelenti. Minden problémai könnyűszerrel meg lehet oldani, ha kijelentjük, hogy nem létezik. A barátod, dr. Neville ugyanezt csinálja. Nem szereti a Hold-felszínt, tehát arra a hitre kényszeríti magát, hogy a napelemek nem érnek semmit, pedig bárki pártatlan megfigyelő megállapíthatja, hogy a Holdnak ez az ideális energiaforrása. Kell neki a szivattyú, hogy a felszín alatt maradhasson, tehát szántszándékkal nem hiszi, hogy veszélyes lehet.

— Nem hinném — mondta Selene —, hogy Barron ne volna hajlandó elhinni valamit, amire érvényes bizonyíték van. Van ilyen bizonyítékod?

— Azt hiszem, igen. Meghökkentő dolog, Selene: az egész ügy a kvark-kvark reakciók néhány apró tényezőjén múlik. Tudod, mi az?

— Nem kell magyaráznod. Annyit beszéltem Barronnal effélékről, hogy valószínűleg tudlak követni.

— Nos, azt hittem, hogy ehhez szükségem lesz a Holdon lévő protonszinkrotronra. Ami huszonöt mérföld keresztmetszetű; szupervezető mágnesekkel és több mint 20 000 *Bev* indító energiával. Erre kiderül, hogy van nektek egy pionizer nevű műszeretek, elfér egy átlagos szobában, és mindent tud, amit a szinkrotrontól várnánk. Csak gratulálni lehet a Holdnak a döbbenetes fejlődéséhez.

— Köszönöm — mondta Selene örömmel — a Hold nevében.

— Nos, az én pionizerem ki tudta mutatni az erős nukleáris interakciók intenzitásnövekedési rátáját. Ez pedig annyi, amennyinek Lamont mondja, és nem, amennyit az ortodox elmélet szeretne.

— És megmutattad már Barronnak?

— Nem. Ha megmutatom, biztosan elutasítja. Azt mondja rá, hogy ezek csak marginális eredmények. Hogy tévedtem. Hogy nem vettem tekintetbe minden tényezőt. Hogy nem használtam megfelelő ellenőrzést. Igazából pedig azt mondja, hogy neki kell az elektronszivattyú, tehát nem mond le róla.

— Úgy érted, nincs kiút?

— Dehogy nincs. Csak nem a közvetlen út. Nem Lamont útja. — Hát mi?

— Lamont ki akarta erőszakolni, hogy mondjanak le a szivattyúról. De nem mehetünk visszafelé. Nem lehet visszaerőltetni a csirkét a tojásba, a bort a szőlőbe, a gyermeket az anyaméhbe. Ha egy csecsemőt rá akarsz venni arra, hogy eressze el az órádat, nem elég hozzá a magyarázat, oda kell kínálni neki valami mást, amin jobban kap.

— És mi az?

— Ebben nem vagyok biztos. Van ugyan egy ötletem, egyszerű ötlet, talán túl egyszerű ahhoz, hogy működjék, azon az egyszerű tényen alapszik, hogy a kettes szám nevetséges és értelmetlen.

Egy teljes percnyi hallgatás következett. Aztán mélyen töprengő hangon szólalt meg Selene:

— Hadd találjam ki, mire gondolsz!

— Nem tudom, gondolok-e egyáltalán valamire — mondta Denison.

— Mégis, hadd találgassak! Értelmesen feltételezhető, hogy a mi univerzumunk az egyetlen, amely létezhet és létezik, mert csak ebben élünk, csak erről van tapasztalatunk. Mihelyt azonban bizonyítást nyer, hogy van egy második univerzum, amelyet mi parauniverzumnak nevezünk, teljesen nevetséges azt feltételezni, hogy kettő és csakis kettő van. Ha ugyanis létezik egy második univerzum, akkor végtelen számú létezik. Az egyetlen és a végtelen között ilyen esetben nincs értelmes szám. Nem csak a kettő, hanem minden más természetes szám nevetséges, sőt értelmetlen.

— Pontosan ez az indíté… — mondta Denison. És újból hallgatás hullott rájuk.

Denison ülő helyzetbe emelte magát, és lenézett az űrruhába zárt nőre. Megszólalt:

— Azt hiszem, jobb, ha visszamegyünk a városba. — Csak találgattam — mondta a nő.

— Nem, nem találgattál. Bármi volt is, puszta találgatás nem lehetett.

11

Barron Neville egy darabig szótlanul nézte a nőt. Az nyugodtan nézett vissza rá. Ablakán megint megváltozott a panoráma. Az egyik kép most a félföldnél nagyobb Földet mutatta. Végül Barron szólalt meg:

— Miért?

— Valójában véletlenül — válaszolta a nő. — Megláttam a lényeget, és lelkesedésemben kimondtam. Napokkal előbb meg kellett volna mondanom, de féltem, hogy pontosan így reagálsz.

— Így hát tudja. Te hülye!

A nő arca elfintorodott.

— Ugyan mit tud? Csak azt, amit előbb-utóbb magától kitalált volna: hogy nem vagyok idegenvezető, hanem a te intuíciókutad. Intuíciókút, aki nem ért a matematikához, az Isten szerelmére. Tehát mit számít, ha tudja? Mit számít, hogy intuíció lakik bennem? Hányszor elmagyaráztad, hogy nem ér semmit, amíg nem támogatja a matematika szigora és a kísérleti megfigyelés. Hányszor elmagyaráztad, hogy a legerősebb intuíció is tévedhet! Akkor milyen értéket tulajdoníthat éppen ő az intuíciómnak?

Neville elfehéredett. Selene nem tudta, miért, a dühtől-e vagy a sértődöttségtót. Azt mondta:

— Te más vagy. Nem igazolódott be mindig az intuíciód? Valahányszor biztos voltál benne?

— De hát erről nem tud.

— Ki fogja találni. És elmegy Gottsteinhez.

— És mit mond neki? Fogalma sincs, mit akarunk valójában. — Nincs?

— Nincs. — A nő felállt, odébbsétált. Majd a férfi felé fordult, és kiabálni kezdett: — Nem! Gyönge dolog azzal gyanúsítanod, hogy majd elárullak s a többi. Ha nem hiszel a becsületemben, higgy a józan eszemben! Nincs semmi okom, hogy megmondjam nekik. És mi hasznot hozna akár nekik, akár nekünk, ha mindannyian úgyis elpusztulnánk?

— Ó, kérlek, Selene! — Neville utálkozva gesztikulált. — Ne csináld!

— Nem. Akkor figyelj! Beszélgetett velem, és leírta a munkáját. Te úgy rejtegetsz, mint valami titkos fegyvert. Azt mondogatod, hogy sokkal többet érek, mint bármilyen műszer vagy bármelyik közönséges tudós. Játszod az összeesküvősdit, ragaszkodsz hozzá, hogy mindenki közönséges idegenvezetőnek tartson, azért, hogy hatalmas tehetségem mindig a Hold-lakók rendelkezésére álljon. Azaz a rendelkezésedre. És mit értél el?

— Közénk tartozol, nem? Mit gondolsz, meddig maradhatnál szabadon, ha ők…

— Mindig így beszélsz. De kit börtönöztek be? Kit tartóztattak le? Hol vannak a bizonyítékok arra a nagy összeesküvésre, amely állítólag körülvesz? A földi emberek sokkal inkább azért tartanak távol a nagy műszereiktől, mert erre ösztökéled őket, semmint azért, mert rosszindulatúak volnának. És mindez inkább a javunkra szolgált, semmint kárunkra; hiszen rákényszerített, hogy más, sokkal finomabb műszereket fejlesszünk ki.

— A te elméleti meglátásaid alapján, Selene. Selene mosolygott.

— Tudom. Ben nagyon elismerően nyilatkozott róluk.

— Te és Ben. A te Bened! Mi az ördögöt akarsz azzal a nyomorult földikével?

— Bevándorló! És információt akarok. Te talán informálsz? Olyan átkozottul féltesz, hogy elkapnak, hogy nem engedsz egyetlen fizikus közelébe sem. Nem beszélhetek senki más fizikussal, csak veled, mert te vagy a… de valószínűleg az is csak ezért.

— No, Selene. — A férfi megpróbálta a csitító hangot, de túl sok türelmetlenség maradt benne.

— Nem mintha törődnék vele. Megmondtad, hogy egy igazi feladatom van, meg is próbáltam koncentrálni rá, néha mintha sikerülne is, matematika ide, matematika oda. El tudom képzelni, mit kellene tenni, de aztán szétfoszlik. Viszont mi értelme az egésznek, ha a szivattyú mindnyájunkat úgyis megsemmisít? Nem mondtam kezdettől, hogy nem bízom a mágneses intenzitás cseréjében?

— Megkérdezlek megint — mondta Neville. — Kész lennél kijelenteni, hogy a szivattyú megsemmisít bennünket? Nem „talán”, nem „esetleg”; megsemmisít?

Selene mérgesen rázta a fejét.

— Nem tudom. Megvan a lehetősége. Nem mondhatom, hogy megsemmisít! De ilyen esetben nem elég a puszta „talán”? — Ó, istenem…

— Ne forgasd a szemed! Ne gúnyolódj! Sohasem vizsgáltad meg a dolgot. Megmondtam, hogyan lehet megvizsgálni.

— Sohasem izgattad magad, amíg nem kezdtél erre a te földikédre hallgatni.

— Bevándorló. Nem vizsgálod meg?

— Nem. Mondtam már, hogy a javaslatod nem elég praktikus. Nem vagy kísérletező tudós, és ami gondolatban jónak látszik, az nem biztos, hogy a műszerek véletlenszerű és bizonytalan valódi világában is működik.

— Az úgynevezett valódi világ a te laboratóriumod. — A nő arcát elöntötte a harag, összeszorított öklét az álla előtt tartotta. — Annyi időt fecséreltél rá, hogy megfelelő vákuumot teremts. Fenn, a

felszínen, odafenn, a fejünk fölött remek vákuum van, és időnként az abszolút nulla fok felé süllyedő hőmérséklet… Miért nem próbálod ki a kísérleteidet a felszínen?

— Semmi haszna sem volna.

— Honnan tudod? Egyszerűen nem akarod kipróbálni. Ben Denison kipróbálta. Vette magának a fáradságot, és kifejlesztett egy olyan rendszert, amelyet a felületen is lehet használni. Akkor állította fel, amikor a napelemeket ellenőrizte. Azt akarta, hogy te is menj vele, de nem voltál hajlandó. Emlékszel? Nagyon egyszerű az egész, én is el tudom mondani első hallásra. Nappali, majd éjjeli hőmérsékleti viszonyok mellett futtatta, és ez elég volt ahhoz, hogy új kutatási programot dolgozzon ki a pionizerra.

— Milyen egyszerűen hangzik.

— Milyen egyszerű! Amint rájött, hogy intuíciókút vagyok, úgy beszélt velem, ahogy te soha. Elmagyarázta, miért gondolja, hogy az erős nukleáris interakciók további erősödése katasztrofális mértékben akkumulálódik a Föld szomszédságában. Pár év, és a Nap felrobban, és hullámokban továbbküldi…

— Nem, nem, nem! — ordította Neville. — Én láttam az eredményeit, és rám nem tettek különösebb hatást. — Láttad őket?

— Persze. Mit gondolsz, úgy engedem dolgozni a laboratóriumunkban, hogy nem ellenőrzöm, mit csinál? Láttam az eredményeit, nem érnek semmit. Olyan kis eltérésekről van szó, amelyek belefférnek a kísérleti hibaszázalékba. Ha azt akarja hinni, hogy jelentőségük van, és te is azt akarod hinni, csak tessék. De nincs az a hit, ami jelentőséget adhatna nekik, ha egyszer nincs jelentőségük.

— És mit akarsz te hinni?

— Az igazat.

— De nem határoztad el már előre, *hogy az* igazság a te bibliád szerint való? Te elektronszivattyú-telepet akarsz a Holdra, hogy semmi dolgod ne lehessen aztán a felszínnel; ami pedig ennek útjában állhat, az eleve nem igaz.

— Nem vitatkozom. Valóban akarom a szivattyút, sőt azt a mást is. Egyik nem ér semmit a másik nélkül. Biztos vagy benne, hogy nem…

— Nem.

— És a jövőben?

Selene újra felé fordult, lába olyan sebesen topogott, hogy a dühös kopogás kíséretében fel-felpattant a levegőbe.

— Nem mondok el neki semmit — mondta a nő —, de több információra van szükségem. És ha egyszer tőled nem kapom meg, megkaphatom tőle; esetleg megszerzi azokból a kísérletekből, amelyeket te nem vagy hajlandó elvégezni. Sokat beszélgetek vele, és

igyekszem kitalálni, hogy ő mit igyekszik kitalálni. De ha közénk állsz, sohasem kapod meg, amit akarsz. És nem kell félned, hogy előbb szerzi meg, mint én. Túlságosan is földi módon gondolkozik. Nem teszi meg az utolsó lépést. Azt majd megteszem én.

— Rendben van. És ne felejtsd el a különbséget a Föld és a Hold között! Ez a te világod, másik világod nincs. Ez a Denison, ez a Ben, ez a bevándorló a Földről érkezett a Holdra, és ha akar, visszamehet. Te nem mehetsz soha a Földre, soha. Te örökre Hold-lakó maradsz.

— Holdbéli szűz — mondta gúnyosan Selene.

— Szűz aligha! — mondta Neville. — De sokáig várhatsz, míg ebben az ügyben újra lépek.

Úgy látszott, ez a nőt nem nagyon érinti. A férfi folytatta:

— Ami pedig a robbanásveszélyt illeti: megmondanád, hogy ha olyan nagy a kockázat az univerzum alaptörvényeinek megváltoztatásában, akkor azok a paralények, akik annyival előttünk járnak a műszaki tudományban, miért nem állították le a szivattyúzást?

Azzal kiment.

A nő összeharapott állal nézett a csukott ajtóra. Aztán azt mondta:

— Mert ugyanazok a feltételek mást jelentenek nekik és mást nekünk, te elképesztő hülye. — De csak magának beszélt, a férfi már elment.

Belerúgott abba a pedálba, amely a falról leeresztette az ágyát, és belevetette magát. Fortyogott benne a méreg. Mennyivel van közelebb ahhoz az igazi célhoz, amit Barron és a többiek évek óta kergetnek?

Semennyivel!

Energia! Mindenki azt keresi. A varázsszó. A bőségszaru. Az univerzális gazdagság egyetlen kulcsa! Pedig az energia sem minden.

Ha valaki megtalálja ezt, megtalálhatja a másikat is. Ha valaki megtalálja a kulcsot az energiához, eljut a másik kulcshoz is. Tudta, a másik kulcsa magától értetődően előkerülne, ha meg tud ragadni valami csekélységet, amely azonnal magától értetődnék, mihelyt megragadta. (Úristen, annyira megfertőzte már Barron krónikus gyanakvása, hogy még gondolatban is „a másik”-ról beszélt.)

Egyetlen földi ember sem találja meg ezt a csekélységet, mert egyetlen földi embernek sincs oka rá, hogy keresse.

De Denison meg fogja keresni — neki; anélkül hogy önmagának megtalálná.

Kivéve… De ha az univerzum megsemmisül, van-e értelme bárminek is?

12

Denison megpróbált kevésbé figyelni önmagára. Időről időre tapogatózó mozdulatot tett, mintha a nadrágját rángatná felfelé a derekán, de nem volt rajta nadrág. Csak szandál volt rajta, és egy nagyon rövid sort, amely kényelmetlenül szorította is. És természetesen cipelte a takarót.

Selene, aki hasonló fölszerelést viselt, nevetett.

— Jaj, Ben, nincs semmi baj a csupasz testeddel, még ha néhol petyhüdt is! Itt ez teljesen divatos. Vedd le a sortot is, ha szorít. — Nem! — morogta Denison. Hasa elé emelte a takarót, de a nő lekapta róla.

— Add ide! Milyen Hold-lakó leszel ezzel a puritán földi szégyenlősködéssel? Tudnod kell, hogy a prüdéria nem más, mint a beteges kíváncsiság egy fajtája.

— Meg kell még szoknom, Selene.

— Azt hiszem, azzal kezdhetnéd a megszokást, hogy egyszer rendesen megnézel. Úgy siklik le rólam a tekinteted, mintha be volnék olajozva. A többi nőt sokkal tüzetesebben szemlélgeted, észrevettem.

— Ha rád nézek…

— Akkor meglátszik rajtad, hogy nagyon érdekellek, és ettől zavarba jössz. De ha rendesen megnézel, meg fogod-szokni, és már észre sem veszed. Nézd, itt megállok előtted, és megbámulhatsz. Levetem a sortomat is.

Denison zsémbelődött:

— Selene, egy csomó ember van körülöttünk, te meg gorombán gúnyolódsz velem. Kérlek, menjünk tovább, és engedd meg, hogy hozzászokjam a helyzethez.

— Rendben van, de remélem, észrevetted, hogy a járókelők, akik elmennek mellettünk, ránk sem néznek.

— Rád nem, de rám bezzeg! Nyilván még nem láttak ilyen öreg és formátlan figurát.

— Bizonyára nem — helyeselt vidáman Selene —, de majd hozzád szoknak.

Denison keserves képpel továbbsétált; külön érezte minden egyes ősz szőrszálát a mellén, és a pocakja minden egyes rezdülését. Csak akkor könnyebbült meg egy kicsit, mikor a folyosó elkeskenyedett, és kevesebb járókelő haladt rajta.

Most már kíváncsian nézgelődött körbe, és ritkábban leste Selene kúpos mellét, sima combját. A folyosó végtelennek látszott.

— Meddig megyünk? — kérdezte.

— Elfáradtál? — Selenét elfogta a bűntudat. — Robogón is jöhettünk volna. Elfelejtettem, hogy a Földön születtél.

— Remélem is. Nem az a bevándorló minden vágya? A legkevésbé sem fáradtam el. Legföljebb alig-alig. Viszont fázom egy kicsit.

— Csak bebeszéled magadnak, Ben. Képzelődsz — mondta szilárdan Selene. — Azt gondolod, hogy fáznod kéne, mert a szokottnál csupaszabb vagy. Verd ki a fejedből!

— Könnyű mondani — sóhajtott a férfi. — Jó ütemben megyek, remélem.

— Nagyon is, Egyszer még kenguruzni is megtanítalak.

— És lesiklóversenyen indítasz a felszíni lejtőn. Ne felejtsd el, kezdek korosodni. Te, mennyit is haladtunk?

— Két mérföldet, ahogy meg tudom ítélni.

— Uram Isten! Hány mérföldnyi folyosó van összesen?

— Attól tartok, nem tudom. A lakófolyosó-rendszer viszonylag kis része csak az egésznek. Vannak bányászfolyosók, geológiai, ipari, gombászati folyosók. Néhány száz mérföld lehet mindösszesen.

— Vannak térképeitek?

— Persze hogy vannak. Nem dolgozhatunk vaktában. — És neked, személy szerint?

— Nálam nincsenek, de ezen a környéken nincs is szükségem rájuk, itthon vagyok. Itt bóklásztam gyerekkoromban. Ezek régi folyosók. A legtöbb új folyosó — átlagosan két-három mérföldnyi készül évenként — északon van. Térkép nélkül a világ minden kincséért sem tudnék végigmenni rajtuk. Lehet, hogy térképpel sem.

— Hova igyekszünk?

— Valami rendkívüli látványt ígértem — nem, nem magamat —, meg is kapod. A Hold legfurcsább bányája, teljesen kiesik a szokott turistaútvonalból.

— Csak nem gyémántot bányásztok a Holdon? — Különb dolgot.

A folyosó falai itt nem voltak eldolgozva, szürke szikla látszott az elektrolumineszcencia szelíd fényében. A kellemes hőmérséklet állandóan enyhének hatott, a szellőzés pedig olyan tökéletes volt, hogy nem is lehetett érezni a szelét. Az ember nem hitte volna, hogy néhány száz lábbal felettük a felszín hol megsül, hol megfagy, aszerint ahogy a Nap kéthetenként felkél vagy lenyugszik a horizonton.

— Légmentesen szigetelt minden? — kérdezte Denison, mikor hirtelen kényelmetlenül a tudatára ébredt, hogy nincs messze egy végtelen óceánnyi vákuum fenekétől.

— Ó, igen. A falak áthatolhatatlanok. És ha muszáj, lerobbanthatók. Ha a légnyomás a folyosók bármelyik szektorában tíz százalékkal csökken, olyan szirénaüvöltés támad, amilyet még sohasem hallottál, és olyan fényerővel izzó útjelzők vezetnek ki a biztonságos helyre, amilyet még nem láthattál soha.

— Milyen gyakran fordul elő ilyesmi?

— Nem túl gyakran. Nem hinném, hogy az utolsó öt év során bárkit is megölt volna a levegő hiánya. — Aztán hirtelen mentegetőzni kezdett. — Nálatok a Földön természeti katasztrófák is előfordulnak. Egy nagyobb földrengés, egy szökőár ezrek életét követelheti.

— Nem kell folytatnod, Selene — feltartotta a kezét —, megadom magam.

— Rendben van — mondta a nő —, nem akartam heveskedni. Hallod? — Megállt és fülelt.

Denison szintén hallgatózott, aztán megrázta a fejét. Hirtelen körülnézett. — Mekkora csönd! Hol vannak a többiek? Biztos vagy benne, hogy nem tévedtünk el?

— Ez nem természetes barlang, ismeretlen járatokkal. Nálatok van ilyen, a Földön. Láttam fényképeken.

— Igen, a legtöbbjük mészkőbarlang. A víz vájja ki őket. Ilyesmi elképzelhetetlen a Holdon, ugye?

— Így hát eltévedni sem lehet — mondta Selene mosolyogva. — Ha azt hiszed, hogy egyedül vagyunk, ez csak babona.

— Micsoda? — Denison meglepett arcát ráncokba húzta a hitetlenség.

— Ne csinálj így! — mondta a nő. —Ráncos leszel. Így már jó. Simulj el! Sokkal jobban nézel ki, mint mikor először láttalak, tudod? Ez a kis nehézségi erő és a gyakorlás hatása.

— Meg annak a hatása, hogy lépést kell tartanom olyan meztelen ifjú hölgyekkel, akiknek túl sok a szabadidejük, és nincs jobb dolguk, mint hogy kirándulás keretében végezzék a mindennapos robotjukat.

— Már megint úgy bánsz velem, mint egy idegenvezetővel! Különben sem vagyok meztelen.

— Hát a meztelenséged kevésbé ijesztő, mint az intuíciód. De milyen babonáról beszélsz?

— Nem egészen babona, de a legtöbb városlakó hajlamos rá, hogy távol tartsa magát ettől a folyosórendszertől. — Miért?

— Azért, amit meg fogok mutatni neked. — Újra útnak eredtek. — Hallod most már?

A nő megállt, és Denison aggodalmaskodva figyelt.

— Azt a halk, csöpögő hangot? Csöpp, csöpp? Erre gondolsz? A nő lassú, elnyújtott léptekkel előreszaladt, mintha lassított fölvételen repülne. A férfi követte, igyekezett utánozni a Hold-lakók járását.

— Ide, ide!

Denison Selene izgatottan előremutató ujját követte tekintetével.

— Te jó Isten! — mondta. — Honnan jön ez?

Az a csepp valami csak tiszta víz lehetett. A lassú csöpögés kis csatornát vájt, melynek vége a sziklafalban tűnt el.

— A sziklákból. Van ám vizünk a Holdon, tudod. A legtöbbet gipszből nyerjük, elegendő arra, amire nekünk kell, mert ráadásul jól

is gazdálkodunk vele.

— Tudom, tudom. Sohasem voltam képes tisztességesen lezuhanyozni. Hogyan tudnak az itteni emberek tisztálkodni, nem tudom.

— Elmondtam. Először benedvesíted magad. Aztán elzárod a csapot, és egy kis tisztítószert dörzsölsz magadra. Aztán letörlöd… O, Ben, nem fogom megint végigmondani. Egyébként sincs a Holdon akkora piszok, hogy le ne jönne… De nem erről beszéltünk. Egy-két helyen valódi vízkészletek is vannak, rendszerint jég formájában a felszínen, a hegyek árnyékában. Ha az ilyet megközelítjük, elolvad. Ez itt például azóta csöpög, hogy ezt a folyosórészt kifúrták, annak pedig nyolc esztendeje.

— És a babona?

— Nos, a víz nyilvánvalóan az a nyersanyag, amitől az egész Hold léte függ. Isszuk, mosunk vele, élelem előállítására használjuk, az oxigénünket abból nyerjük, minden abból van. A folyó víz szükségképpen tiszteletet ébreszt. Mikor ezt a csurgást felfedezték, az erre folytatódó alagutak építését leállították. Még a folyosó falait sem dolgozták el.

— Valóban úgy hangzik, mintha babonaság lenne.

— Hát egyfajta rémült tisztelet. Azt várták, hogy nem fog néhány hónapnál tovább tartani, az ilyen csöpögés sosem tart tovább. Aztán, hogy megünnepeltük az első születésnapját, úgy látszott, örökké fog tartani. Ezért is nevezték el „Örökké”-nek. Megtalálhatod a térképeken is, így jelölik. Természetesen az emberek azóta külön fontosságot tulajdonítottak neki, úgy gondolják, ha megszűnik a csöpögés, az valami rosszat jelent.

Denison nevetett.

Selene kedvesen folytatta:

— Senki sem hisz benne igazán, de félig mindenki elhiszi. Természetesen nem tarthat örökké: valamikor meg kell szűnnie. Ami azt illeti, a csöpögés már csak egyharmada a kezdetinek, amikor felfedezték, tehát lassan kiszárad. El tudom képzelni, hogy az emberek úgy érzik: ha éppen a jelenlétükben száradna ki végképp, nekik is valami balszerencse jutna osztályrészül. Legalábbis ez az ésszerű magyarázata, miért nem szeretnek idejárni.

— Úgy veszem ki, te nem hiszel benne.

— Nem az az érdekes, hiszek-e vagy sem. Tudod, biztos vagyok benne: nem olyan hirtelen fog elállni, hogy bárki is magára vehesse a rossz óment. Csak egyre lassabban és lassabban fog csöpögni, és a világon senki sem veszi észre, mikor maradt abba pontosan. Akkor meg minek izgulni?

— Egyetértek.

— És én mégis izgulok — mondta a nő, és észrevétlenül átsiklott

az új témára —, persze más miatt, amit meg szeretnék beszélni veled, amíg egyedül vagyunk. — Széthajtogatta a takarót, és keresztbe tett lábakkal ráült.

— Ezért is hoztál ide tulajdonképpen. — A féri csípőre-könyökre ereszkedett, és szembenézett vele.

A nő azt mondta:

— Látod, most már nyugodtan nézel rám. Hozzám szoktál… És nyilván a Földön is voltak időszakok, mikor a meztelenséget nem tekintették égbekiáltó dolognak.

— Voltak olyan idők és helyek — egyezett bele Denison —, de az utolsó válság óta… az én életemben…

— Nahát, a Holdon viselkedj Hold-lakók módjára — elég jó illemszabály.

— Elmondanád végre, miért hoztál ide? Vagy arra gyanakodjam, hogy el akarsz csábítani?

— Azt sokkal kellemesebben végrehajthatnám otthon. Másról van szó. A legjobb a felszínen lett volna, de a feljutás roppantul feltűnő attrakció. Az, hogy idejöttünk, senkit sem érdekel; viszont ez az egyetlen hely a városban, ahol nem vág a szavunkba senki. — Habozott.

— Nos? — mondta Denison.

— Barron dühös. Nagyon dühös.

— Nem vagyok meglepve. Figyelmeztettelek előre, dühbe gurul, ha megtudja, hogy tudok az intuícióidról. Miért érezted olyan nagy szükségét, hogy elmondd neki?

— Mert nehéz hosszú ideig eltitkolni valamit a… a társam előtt. Bár ó valószínűleg nem tart annak többé. — Sajnálom.

— Ó, egyébként is elromlott volna. Tartott elég ideig. Jobban, sokkal jobban bosszant, hogy hevesen elutasítja a felületi megfigyeléseid utáni pionizerkísérleteid eredményeit, illetve a hozzájuk fűzött magyarázatodat.

— Megmondtam, hogy így lesz.

— Azt mondta, látta az eredményeidet.

— Vetett rájuk egy pillantást, és morgott valamit.

— Elég illúzióromboló. Mindenki csak azt hiszi el, amit akar? — Ameddig csak lehet. Néha tovább.

— És te?

— Úgy érted, ember vagyok-e? Biztosan. Nem hiszem el, hogy valóban öreg lennék. Azt hiszem, hogy vonzó vagyok. Azt hiszem, hogy ezért keresed a társaságomat, még akkor is, ha ragaszkodsz hozzá, hogy fizikáról beszélgessünk.

— Nem így értem.

— Nos, úgy sejtem, Neville azt mondta, hogy az adatok, amelyeket összegyűjtöttem, a hibaszázalékon belül vannak, s ez

tulajdonképpen igaz is. Én mégis azt hiszem, hogy az az eredmény jött ki, amit kezdettől fogva vártam.

— Csak azért, mert el akarod hinni?

— Nem csak azért. Nézzük meg így! Tegyük fel: a szivattyú nem okoz bajt, de én görcsösen ragaszkodom hozzá, hogy igen. Ebben az esetben kiderül, hogy bolond vagyok, és lőttek a tudományos pályafutásomnak. De azoknak a szemében, akik számítanak, én csakugyan bolond vagyok, és nincs tudományos hírnevem.

— Miért, Ben? Jó néhányszor céloztál már erre. Nem mesélnéd el az egészet?

— Meg volnál lepve, milyen kevés mesélnivaló van rajta. Huszonöt éves voltam, és annyira gyerek, hogy megsértettem egy bolondot, szórakozásból, csak azért, mert bolond volt. Minthogy ő nem önhibájából volt bolond, én voltam a nagyobb bolond, hogy megsértettem. Az én sértésem juttatta olyan magasra, ahová másként nem tudott volna felkapaszkodni.

— Hallamról beszélsz?

— Persze. És ahogy emelkedett ő, úgy süllyedtem én. Míg végül ki nem kötöttem a Holdon.

— Olyan rossz itt?

— Nem. Sőt úgy gondolom, egészen jó. Í hát, mondjuk, hosszú távon szívességet tett nekem… De térjünk vissza arra, amiről beszélni kezdtünk. Mint kifejtettem: ha azt hiszem, hogy a szivattyú káros, és tévedek, nincs vesztenivalóm. Viszont ha azt hiszem, hogy a szivattyú ártalmatlan, de tévedek, segítek elpusztítani a világot. Persze éltem eleget, és be tudnám beszélni magamnak, hogy az emberiség iránti szeretetre nincs túl sok okom. De csak néhány ember bántott, és ha én cserébe a világon mindenkit megbántanék, az elmebeteg uzsorakamat volna.

Azonkívül, Selene, ha kevésbé nemes szempontot keresek, ott a lányom. Éppen mielőtt a Holdra jöttem volna, kért engedélyt egy gyermekre. Valószínűleg megkapja, és — ha nem bánt a kifejezés — hamarosan nagyapa leszek. Isten tudja, szeretném, ha az unokámra normális élet várna. Ezért inkább azt hiszem, hogy a szivattyú veszélyes, és ennek megfelelően cselekszem.

— De szerintem ez a lényeg — mondta Selene határozottan. — Veszélyes az a szivattyú vagy sem? Úgy értem, az igazat mondd, ne azt, mit akar hinni ez vagy az.

— Ezt tőled kellene kérdeznem. Te vagy az intuíciókút. Mit szól az intuíciód?

— Éppen ez zavar, Ben. Nem tudok biztosan érezni: Arra hajlok, hogy a szivattyú káros, de lehet, hogy csak azért, mert ezt akarom hinni.

— Rendben van, lehet, hogy akarod. De miért?

Selene bánatosan elmosolyodott, és megvonta a vállát.

— Vicces lenne, ha Barron tévedne. Ha biztosnak érzi magát a dolgában, olyan leordítósan magabiztos.

— Tudom. Látni akarod az arcát, mikor arra kényszerül, hogy visszavonuljon. Nagyon jól tudom, milyen erős lehet az ilyen vágy. Példának okáért, ha a szivattyú csakugyan veszélyes, és én be tudnám bizonyítani, lehet, hogy az egész emberiség a megmentőjeként ünnepelne, de esküszöm, engem sokkal jobban érdekelne, milyen pofát vág hozzá Hallam. Nem vagyok büszke erre az érzésemre, ezért valószínűleg a következőt csinálnám: ragaszkodnék hozzá, hogy egyenlő arányban megosztozzam a dicsőségen Lamonttal, aki igazán meg is érdemli, és én pusztán Lamont arcát nézném, miközben ő Hallam arcát nézi. Akkor a sértettségem némi áttételt kapna… de most már kezdek butaságokat beszélni…Selene? — Igen, Ben.

— Mikor jöttél rá, hogy intuíciókút vagy?

— Nem tudom pontosan.

— A főiskolán, gondolom, fizikát tanultál.

— Persze. Meg némi matekot is, de soha nem voltam jó benne. Valljuk be, fizikából sem voltam valami különleges. Csak kitaláltam a válaszokat, ha szorult helyzetben voltam. Tudod, kitaláltam, merre induljak el, hogy a helyes választ megkapjam. Nagyon gyakran be is vált; de utána megkértek, magyarázzam meg, miért csináltam, amit csináltam, és nem nagyon tudtam megmagyarázni. Erre azt hitték, hogy csalok, de soha nem tudták bebizonyítani.

— Nem gyanították, hogy intuíciókút vagy?

— Nem hinném. De én sem. Egészen addig, míg — nos, az egyik első szexpartnerem egy fizikus volt. Voltaképpen ő a gyermekem apja, úgy értem, ő szolgáltatta hozzá a spermát. Problémái voltak a munkájával, és utána az ágyban mesélt róla, azt hiszem, csak azért, hogy beszéljen valamiről. Én meg azt mondtam: „Tudod, mi jut eszembe erről?" És elmondtam neki. Ő kipróbálta, a hecc kedvéért, és a dolog működött. Ez volt az első lépés a pionizer felé, amiről azt mondtad, hogy sokkal jobb, mint a protonszinkrotron.

— Úgy érted, a te ötleted volt? — kérdezte Denison, és a csöpögő víz alá rakta az ujját, majd elhallgatott, mielőtt az ujját a szájába vette volna. — Jó ez a víz?

— Tökéletesen steril — mondta Selene —, és további feldolgozásra a nagy tárolóba megy. Szulfátokat, karbonátokat és egy csomó más egyebet kevernek bele. Így nemigen ízlene.

Denison a sortjába törölte az ujját.

— Te találtad fel a pionizert?

— Nem feltaláltam. Az eredeti koncepcióját adtam. Sokan, sokat fejlesztettek rajta, a legtöbbet Barron.

Denison megrázta a fejét.

— Tudod, Selene, milyen szórakoztató jelenség vagy? A molekulabiológusoknak kéne megfigyelés alatt tartani téged. — Igen? Nem nagyon izgat a lehetőség.

— Fél évszázaddal ezelőtt nagy divat volt a génsebészet.

— Tudom. Megbukott, és kihajították a törvényes rendből. Most törvényellenes. Bár van ismerősöm, aki azért dolgozik rajta.

— Nem mondom! Az intuíciókutakon is?

— Nem. Nem hinném.

— Ó! Ez a vicc: a génsebészeti divat csúcsán az intuitív képességeket is megpróbálták növelni. A legtöbb nagy tudósnak volt intuitív képessége, és azt gondolták, ebben van a kreativitás kizárólagos kulcsa. Úgy is mondhatnám, hogy a magasrendű intuitív képesség egy speciális génkombináció eredményeképpen jön létre, és egy csomó spekuláció is volt róla, hogyan.

— Azt hiszem, több lehetséges változat is elképzelhető.

— Én meg azt hiszem, igazad van, ha az intuíciódra hallgatsz. De voltak olyanok is, akik ragaszkodtak hozzá, hogy egyetlen génnek vagy egy csoport szorosan összetartozó génnek van döntő szerepe a kombinációban, úgyhogy akár intuíciógénről is lehetne beszélni. Aztán az egész összeomlott.

— Ahogy mondtam.

— De mielőtt összeomlott volna — folytatta Denison —, volt néhány kísérlet arra, hogy a gének megváltoztatásával növeljék az intuitív képesség intenzitását, sőt van, aki erősködik, hogy a kísérlet nem volt eredménytelen. A megváltoztatott gének bekerültek a génbankba, biztosra veszem, és ha történetesen örököltél volna valamit… Egyáltalán, a nagyszüleid benne voltak a programban?

— Amennyire én tudom, nem — mondta Selene —, de nem zárhatom ki. Egyikük akár benne is lehetett. De ha nincs ellene kifogásod, nem fogok nyomozni az ügyben. Nem akarom tudni.

— Talán nem is kell. Az egész félelmetesen népszerűtlenné vált a nagyközönség előtt, és senkit sem fogadnak boldogan, aki netán a génsebészek beavatkozásának terméke. A különleges intuíció például állítólag szükségszerűen együtt jár némely nemkívánatos jellemvonással.

— Köszönöm szépen.

— Állítólag. Ha valakinek különleges intuíciója van, az irigységet és ellenszenvet kelt másokban. Még a nemes lelkű földre szállt angyal, Michael Faraday is kivívta intuíciójával Humphry Davy irigységét és gyűlöletét. Ki mondja meg, nem jelent-e jellemhibát, ha valaki irigységet tud ébreszteni? És a te esetedben…

— Én csak nem keltek benned irigységet vagy gyűlöletet? — kérdezte Selene.

— Bennem nem hinném. De Neville-ben? Selene hallgatott.

Denison folytatta:

— Amikorra összejöttél Neville-lel, már jól tudták, hogy intuíciókút vagy.

— Nem tudták „jól”. Volt néhány fizikus, aki élt a gyanúperrel. De persze itt éppen olyan kevéssé szeretik megosztani a dicsőséget, mint a Földön, és gondolom, többé-kevésbé meggyőzték magukat róla, hogy akármit mondtam is, az csak jelentéktelen találgatás. De Barron persze tudta.

— Értem. — Denison szünetet tartott.

Selene ajka megremegett.

— Valahogy az az érzésem, mintha azt akarnád mondani: „Á, persze, ezért bajmolódott veled.”

— Nem, természetesen nem ezt akarom mondani. Igazán elég vonzó vagy, hogy saját magadért is megkívánjanak.

— Én is azt hiszem, de minden kicsiség jól jön, és Barront szükségképpen érdekelte az intuícióm. Miért is ne? Hanem ragaszkodott hozzá, hogy tartsam meg az idegenvezetői állásomat. Azt mondta, hogy a Hold fontos természeti kincse vagyok, és nem akarja, hogy a Föld úgy kisajátítson, mint a szinkrotront.

— Fura gondolat. De talán másról volt szó. Minél kevesebben ismerik az intuíciós képességeidet, annál kevesebben gyanítják, hogy te is hozzájárultál ahhoz, amit ő a saját eredményének nyilvánít.

— Most úgy beszélsz, mint Barron.

— Igen? Az is lehet, hogy bosszantja, ha az intuíciód különlegesen jól működik?

Selene vállat vont.

— Barron gyanakvó ember. Mindenkiben van hiba. — Akkor viszont jó dolog egyedül maradnod velem? Selene élesen válaszolt:

— Ne sértődj meg, csak mert védem. Ő igazán nem gyanúsít bennünket a szexuális illendőség megsértésével. Te a Földről jöttél. Voltaképpen azt is mondhatnám, hogy bátorítja a barátságunkat. Úgy gondolja, tőled tanulhatok.

— És tanultál? — kérdezte hidegen Denison.

— Igen…. de az csak az ő oka volt, hogy a barátságunkat bátorítsa. — És a te okod?

— Mint jól tudod — mondta Selene —, és mint az én számból is szeretnéd hallani, élvezem a társaságodat. Másként sokkal hamarabb elérhettem volna, amit akartam.

— Rendben van, Selene. Akkor barátok vagyunk? — A legjobb barátok.

— És mit tanultál tőlem? Megtudhatnám?

— Egy kis időbe telik, míg elmondom. Mint tudod, annak, hogy nem állíthatunk fel szivattyútelepet tetszésünk szerint, egyik fő oka az, hogy nem tudjuk lokalizálni a parauniverzumot, noha ők képesek

lokalizálni minket. Talán mert sokkal intelligensebbek, mint mi, talán mert műszakilag sokkal előbbre tartanak…

— A kettő nem feltétlenül ugyanaz — morogta Denison.

— Tudom. Azért is mondtam, hogy „talán”. De lehet, hogy sem különösen ostobák, sem különösen elmaradottak nem vagyunk. Talán csak arról van szó, hogy ők a nehezebb célpont. Ha az erős nukleáris interakció a parauniverzumban erősebb, akkor nekik sokkal kisebb napjaik és bizonyára sokkal kisebb bolygóik vannak. Az ő egyedi világukat tehát sokkal nehezebb lokalizálni, mint a miénket.

Vagy — folytatta — tegyük fel, hogy az elektromágneses mező tájékoztatja őket. Egy bolygó körül sokkal nagyobb az elektromágneses tér, mint maga a bolygó; sokkal könnyebb lokalizálni is. Ez viszont annyit jelent, hogy fel tudják kutatni a Földet, de a Holdat nem, hisz a Holdnak nincs említésre méltó elektromágneses tere. Talán ezért nem sikerül elektronszivattyú-állomást felállítanunk. És ha az ő kis bolygóiknak sincs jelentős elektromágneses terük, mi sem tudjuk lokalizálni őket.

— Vonzó gondolat — mondta Denison.

— Gondold meg továbbá, hogy az univerzumok közti energiacsere gyöngíti az ő erős nukleáris interakcióikat, és erősíti a mieinket, lehűti az ő napjukat, felfűti és felrobbantja a miénket. Mit foglal magában mindez? Tételezzük fel, hogy ők egy irányból, a mi segítségünk nélkül is tudnak energiát gyűjteni, de csak nagyon alacsony hatékonysággal. Normális körülmények között ez mélységesen céltalan. Tehát szükségük volna rá, hogy a koncentrált energiát feléjük irányítsuk, hogy ellássuk őket volfrám 186-tal, és elfogadjuk cserébe a plutónium 186-ot. De tegyük föl, hogy a mi galaktikarészünk berobban és kvazárrá alakul. Ez a Naprendszer környékén a mostaninál sokszorosan nagyobb energiakoncentrálódást hozna létre, amely egymillió évnél tovább is kitartana.

Mihelyt ez a kvazár létrejön, az ő hajdan sorvasztóan alacsony hatékonyságuk megfelelővé válik. Ezért nem érdekli őket, hogy mi elpusztulunk-e vagy sem. Sőt úgy is érvelhetünk, hogy biztonságosabb volna nekik, ha mi szétrobbannánk. Ameddig létezünk, a legkülönbözőbb okokból leállíthatjuk a szivattyút, és ők kétségbeesetten próbálhatnák újraindítani. A robbanással viszont révbe értek, senki sem avatkozhat a dolgukba. Ezért aztán mindazok, akik úgy érvelnek, hogy „Ha a szivattyú tényleg veszélyes, miért nem állítják le azok a roppant okos paralények?” — nem tudják, mit beszélnek.

— Neville érveit ezzel?

Igen.

— De a parauniverzum napja tovább hűlne, nem?

— Mit számít? — mondta Selene türelmetlenül. — A szivattyú

függetlenné teszi őket a saját napjuktól.

Denison mély lélegzetet vett.

— Nyilván nem tudsz róla, Selene, de a Földön az a hír járta, hogy Lamont üzenetet kapott a paralényektől, amely szerint a szivattyú veszélyes, de ók nem tudják leállítani. Persze senki sem vette komolyan, de tegyük föl, hogy igaz. Tegyük föl, hogy Lamont kapott ilyen üzenetet. Lehet, hogy egyes paralények elég humánusak ahhoz, hogy ne kívánják a velük együttműködő értelmes lények világának pusztulását, de az ó-mily-praktikus többség ellenszegült, és cselekvésképtelenné tette őket?

Selene bólintott.

— Azt hiszem, ez lehetséges. Tudtam minderről, legalábbis intuitív módon, még mielőtt a színre léptél volna. De aztán azt mondtad, hogy az egy és a végtelen között semminek sincs értelme. Emlékszel?

— Persze.

— Rendben. A mi univerzumunk és a parauniverzum között a különbség oly evidensen az erős nukleáris interakció természetében van, hogy a többi különbséget nem is tanulmányozta senki. Pedig egynél több interakcióról beszélhetünk: négy van. Az erős nukleáris interakción kívül van még az elektromágneses, a gyenge nukleáris és a gravitációs, a következő intenzitási arányokat mutatva: $130:1:10^{-10}:10^{-42}$. De ha négy van, akkor miért ne lehetne végtelen számú? Föltéve, hogy az összes többi gyöngébb, semhogy mérni lehessen, vagy hogy a mi univerzumunkra bármiféle hatást gyakorolhatna.

Denison azt mondta:

— Ha egy reakció gyönge ahhoz, hogy le lehessen mérni, vagy hogy bármiféle hatása legyen, akkor minden ésszerű meghatározás szerint nem létezik.

— Ebben az univerzumban! — pattant Selene. — Ki tudja, mi létezik vagy nem létezik a parauniverzumokban? Ha végtelen számú reakció lehetséges, amelyek egymáshoz képest végtelenül sok változatban változtathatják az intenzitásukat, a lehetséges univerzumok száma végtelen.

— Tehát ahelyett — folytatta Selene —, hogy azzal a parauniverzummal dolgoznánk össze, amelyik ránk erőltette magát, és esetleg egyáltalán nem felel meg az igényeinknek, miért nem keressük meg, melyik az az univerzum a végtelenül sok közül, amelyik a legjobban megfelel, és lokalizálni is könnyebb? Tervezzük meg ezt az univerzumot, hiszen végül is bármit tervezünk, szükségképpen létezik, azután keressük meg.

Denison mosolygott.

— Én ugyanerre gondoltam, Selene. És bár nem szentírás, hogy

nem járhatok teljesen hamis úton, nagyon kevéssé valószínű, hogy valaki, aki olyan briliáns, mint én, teljesen hamis úton járjon, ha tőle függetlenül ugyanarra az eredményre jut valaki, aki olyan briliáns, mint te… Tudod, mit?

— Nos? — kérdezte Selene.

— Kezdem megszeretni azokat az átkozott holdbéli táplálékaitokat. Vagy kezdem megszokni. Menjünk haza, együnk, és aztán nekiláthatunk a terveinknek. És tudod, még mit?

— Mit?

— Minthogy együtt fogunk dolgozni, mit szólnál egy csókhoz? Amit egy kísérletező elme adna egy intuíciókútnak? Selene gondolkodott.

— Mind a ketten nagyon sok csókot adtunk és kaptunk már mindenféle minőségben. Mit szólnál egy olyan csókhoz, amit egy férfi ad egy nőnek?

— Azt hiszem, menne. De hogy csináljam, hogy ne legyek olyan ügyetlen ebben is? Melyek a Holdon érvényes csókszabályok?

— Kövesd az ösztönödet — mondta Selene csak úgy mellékesen. Denison a kezét gondosan a háta mögé dugta, majd Selene felé hajolt. Aztán egy idő múltán a lány háta mögött volt a keze.

13

— És akkor valóban visszacsókoltam — mondta Selene elgondolkodva.

— Ó, valóban? — mondta gorombán Barron Neville. — Ez a bátor tett túlment a hivatali kötelességeden.

— Nem tudom. Nem is volt rossz. De tényleg — és mosolygott —, egészen meghatóan csinálta. Attól félt, hogy ügyetlen lesz, és először hátratette a kezét, nehogy agyonszorítson, gondolom.

— Kímélj meg a részletektől!

— Miért, zavar? — gurult dühbe a nő hirtelen. — Hiszen te plátói úriember vagy, nem?

— Akarnád másképpen? Most?

— Nem kell rendelésre működnöd.

— De te jobban tennéd, ha működnél. Mikorra kapjuk meg, amire szükségünk van?

— Amint lehet — mondta a nő minden hangsúly nélkül. — Anélkül, hogy ő tudná?

— Őt csak az energia érdekli.

— Meg hogy megmentse a világot — gúnyolódott Neville. — És hogy hős legyen. Meg hogy mindenki csodálja. Meg hogy megcsókoljon.

— Ő mindezt be is vallja. De mikor vallottál be te bármit is?

— Türelmetlen — mondta Neville dühösen. — Nagyon türelmetlen.

14

— Boldog vagyok — mondta Denison megfontoltan —, hogy túl vagyunk a nappalon. — Eltartotta magától a jobb kezét, és nézte rajta a védőruhát — A holdbéli Nap egyike azoknak a dolgoknak, amelyeket képtelen vagyok megszokni, nem is akarom. Még ez a ruha is természetes dolognak látszik hozzá képest.

— Mi bajod a Nappal? — kérdezte Selene.

— Ne mondd, hogy neked tetszik, Selene!

— Nem, persze hogy nem, utálom. De alig is látom. Te pedig… Te a Naphoz szoktál.

— Nem ehhez a Naphoz, itt, a Holdon. Fekete égbolton ragyog fel. Túlszikrázza a csillagokat, ahelyett hogy elhomályosítaná őket. Forró, kemény és veszélyes. Ellenség, és ameddig az égen van, azt kell hinnem, hogy egyetlen intenzitáscsökkentő kísérletünk sem sikerül.

— Babona, Ben! — mondta Selene árnyalatnyi elkeseredéssel a hangjában. — A Napnak semmi köze hozzá. Különben is a kráter árnyékában dolgoztunk, gyakorlatilag éjszaka volt. Csillagok meg minden.

— Nem egészen — mondta Denison. — Valahányszor észak felé néztünk, Selene, ott izzott a napfény csíkja. Gyűlöltem északra nézni, mégis ez az irány vonzotta a tekintetemet. És valahányszor odanéztem, a kemény ultraibolya sugarak nekiugrottak az arcvédőmnek, éreztem.

— Képzelgés. Először is visszavert fényben nincs komolyabb ultraibolya sugárzás, másodszor pedig a ruhád minden sugárzástól megvéd.

— A hő ellen nem. Nemigen.

— De most éjjel van.

— Igen — mondta elégedetten Denison —, és ez tetszik is. — Körülnézett, és alig tudott betelni a látvánnyal. A Föld az égen volt, szokásos helyén, kövér sarlója délnyugatra hasasodott. Az Orion csillagkép volt fölötte, a Vadász a Föld ragyogó ívű székéből kelt föl. A horizont a puha Föld-fényben csillogott.

— Gyönyörű — mondta a férfi. Azután: — Selene, mutat valamit a pionizer?

Selene, aki szó nélkül nézte az eget, elindult a műszer labirintusába, amelyet az utóbbi három nappal-éjszaka váltás során raktak össze a kráter árnyékában.

— Még nem — mondta a nő —, de ez valójában jó hír, a térerő valamicskével ötven fölött kitart.

— Nem elég alacsony — mondta Denison.

— Csökkenthetjük — válaszolt Selene. — Biztos vagyok benne,

hogy az összes paraméter megfelelő.

— A mágneses mező is?

— A mágneses mezőről nem vagyok meggyőződve.

— Ha felerősödik, az egész bizonytalanná válik. — Azt nem szabad. Tudom, hogy nem szabad.

— Selene, én mindenekfölött bízom az intuíciódban, de a tények… Bizonytalanná válik. Kipróbáltuk.

— Tudom, Ben. De nem egészen az itteni geometria szerint. Fantasztikusan hosszú ideje bírja az ötvenkettőt. Ha nekifogunk, és percek helyett órákig ott tartjuk, tízszeresre növelhetjük a mágneses térerőt, és nem egy-két másodpercre, hanem egy-két percre is… Próbáljuk meg!

— Még ne! — mondta Denison.

Selene habozott, aztán hátralépett, elfordult. Azt mondta:

— Még mindig nem hiányzik a Föld, Ben?

— Nem. Elég furcsa, de nem. Azt hittem, szükségképpen hiányozni fog a kék ég, a zöld föld, a csobogó víz. Minden közhelyszerű jelzős szerkezet, amely a Földdel kapcsolatos. Egyik sem hiányzik, még csak nem is álmodom róluk.

— Néha megtörténik ilyesmi — mondta Selene. — Vannak olyan vándlizók, akik azt mondják, sohasem éreznek honvágyat. Természetesen a kisebbség, és senki sem képes meghatározni, mi a közös bennük. A találgatások szélsőségesek: komoly érzelmi fogyatékosság, érzelemképtelenség — vagy a másik véglet: komoly érzelmi túltengés, _félelem a honvágy beismerésétől, mely idegösszeomláshoz vezetne.

— Az én esetem, azt hiszem, elég sima ügy. A Földön több mint két évtizeden át vajmi kevéssé volt kellemes az életem, míg itt végre olyan területen dolgozom, amit én teremtettem magamnak. ÉS itt a te segítséged… nem, több, Selene. A társaságod.

— Kedves vagy — mondta komolyan Selene —, hogy a segítséghez így méred a társaságot. Nemigen van szükséged segítségre, úgy látom. Azért kéred a segítséget, hogy a társaságot megkapd?

Denison halkan felnevetett:

— Nem tudom, melyik válasz hízelegne jobban. — Próbálkozz meg az igazsággal!

— Nehéz meghatározni, mi az igazság, mikor mind a kettőt olyan sokra értékelem. — A pionizer felé fordult. — A térintenzitás még mindig tartja magát, Selene.

Selene arcvédője megcsillant a Föld fényében. Azt mondta:

— Barron szerint a honvágynélküliség természetes, és az egészséges tudat jele. Azt mondja, míg az emberi test a Föld felszínéhez alkalmazkodott, és a Holdon további alkalmazkodásra van szüksége, az agy szabad, és nem kell alkalmazkodnia. Az emberi agy

minőségileg annyira különbözik a többi állat agyától, hogy teljesen új jelenségnek lehet tekinteni. Nem volt idő, hogy a Föld-felszín hatásai rögzüljenek benne, így különösebb alkalmazkodás nélkül más környezetekhez is tud illeszkedni. Azt mondja, a Hold üregeibe való bezártság felel meg talán legjobban az agynak, mivel a mi lakóterünk csak a koponyaüreg nagyobb változata.

— És te ezt elhiszed? — kérdezte Denison mosolyogva.

— Barron nagyon meggyőzően tud beszélni.

— Azt hiszem, ugyanilyen meggyőzően hatna, ha azt mondanánk: a Hold üregeiben való élet azért kellemes, mert kielégíti az anyaméhbe vágyakozás fantáziajátékát. Sőt — mondta elgondolkodva —, ha tekintetbe vesszük az ellenőrzött nyomás- és hőmérsékleti viszonyokat, a táplálék természetét és emészthetőségét — bocsáss meg, Selene —, a Hold-város a magzati állapot tudatos rekonstrukciójának is felfogható.

— Nem hinném, hogy Barron egy másodpercig is egyetértene veled.

— Biztos vagyok benne, hogy nem — mondta Denison. A Földsarló felé nézett, a távoli felhőgomolyokat figyelte a sarkokon. Hallgatásba burkolózott, elnyelte a látvány varázsa, és bár Selene visszament a pionizerhez, ő a helyén maradt.

A Földet figyelte, a csillagok gyűrűjében, a fűrészmintás horizont fölött, ahol egy-egy porfelhő időről időre mintha apró meteoritbecsapódásokat jelzett volna.

Hasonló jelenségre figyelt fel kicsit aggodalmasan a múlt éjszaka is, és figyelmeztette rá Selenét. Ő nemigen törődött vele. Azt mondta:

— A Föld az égen a Hold librációja miatt el-elmozdul kicsit, ezért egy-egy földi fénynyaláb néha átvillan a göröngyök fölött, és rávilágít az árnyékos talajra. Ez első látásra mintha felcsapódó porfelhő lenne. Mi már észre sem vesszük. Denison akkor azt mondta:

— De néha lehetnek meteoritok is. Nem csapódnak be meteoritok?

— Dehogynem. Ahányszor az ember kinn van, akár többet is kaphat. De véd a ruha.

— Nem mikroporrészecskékről beszélek. Mérhető nagyságú meteoritokra gondolok, amelyek tényleg felverik a port.

— Nos, hull olyan is, de a Hold nagy. Még nem talált el soha senkit.

És amint Denison felnézett az égre, és végiggondolta mindezt, megint látta, amit pillanatnyi szórakozottságában meteoritnak nézett. Az égbolton végigsziguldó fénypont csak a Földön lehet meteorit, hiszen csak annak van atmoszférája; a Holdon, ahol nincs levegő, nem lehet ilyesmiről beszélni.

Az eget ember alkotta fény szelte át, és Denison még nem is

rendezte a gondolatait, mikor a fénypont a szeme láttára kis rakétahajóvá nőtt, majd talajt ért mellette.

Egyetlen, űrruhába öltözött alak szállt ki, míg a pilóta sötét foltként alig látszott a reflektorok mögött.

Denison várt. Az űrben szokásos etikett azt írja elő, hogy az mutatkozzon be elsőnek, aki a csoporthoz csatlakozik.

— Gottstein megbízott beszél — mondta az új hang —, ahogy már valószínűleg ki is találta a totyogásomból. — Itt meg Ben Denison.

— Igen. Gondoltam.

— Engem keres, azért jött?

— Föltétlenül.

— Űrrakétán? Jöhetett volna…

— Jöhettem volna — mondta Gottstein- a P-4 kijáraton is, innen alig ezer yard. Valóban. De nemcsak magát kerestem. — Nos, nem faggatom, mondja el.

— Nincs értelme, hogy finomkodjak. Bizonyára nem várta, hogy ne érdekeljenek azok a kísérletei, amiket a Hold-felszínen végez. — Nem titkolom őket, és akárki számára érdekesek lehetnek.

— Mégsem ismeri senki a kísérletek részleteit. Legföljebb annyit, persze, hogy valami, az elektronszivattyúval kapcsolatos ügyben dolgozik.

— Ésszerű föltételezés.

— Igen? Én azt hittem, hogy az ilyen jellegű kísérletek, ha egyáltalán érnek valamit, óriási felszerelést igényelnek. Nem magamtól tudom, érti. De konzultáltam olyanokkal, akik értenek hozzá. És maga szemlátomást nem ilyen felszereléssel dolgozik. Ezért eszembe jutott, hogy esetleg nem is maga az érdeklődésem igazi tárgya. Míg a figyelmemet leköti, mások sokkal fontosabb feladatokon dolgozhatnak.

— Miért használnának föl elterelő hadműveletként? — Nem tudom. Ha tudnám, kevésbé aggasztana. — Így tehát megfigyelés alatt állok.

Gottstein kuncogott.

— Hát igen. Mióta csak megérkezett. De mióta a felszínen dolgozik, ezt az egész területet figyeljük több mérföldes körzetben. Furcsa, de úgy látjuk, maga, Denison doktor, meg a társa az egyedüli élőlények a Hold felszínén, a szokásos karbantartókon kívül.

— Mi a furcsa ebben?

— Az, hogy maguk ezek szerint valóban azt hiszik, végeznek is valamit azzal a cifra mütyürjükkel, akármi legyen is az. Nem tudom elhinni, hogy maga dilettáns; ezért szívesen meghallgatnám, miben fáradozik.

— A parafizikával kísérletezem, pontosan úgy, megbízott úr, ahogy a fáma is tartja. Hozzátehetem, hogy a kísérleteim mindeddig

csak részben jártak sikerrel.

— A társa, gondolom, Selene Lindstrom L., idegenvezető. — Igen.

— Elég szokatlan asszisztencia.

— Intelligens, kíváncsi, érdeklődő és nagyon vonzó.

— És hajlandó együttműködni egy földi férfival.

— Egy olyan bevándorlóval, aki szeretne a Hold állampolgára lenni, amint kiérdemli ezt a címet.

Most Selene közeledett hozzájuk. A hangja a fülükbe csengett:

— Jó napot, megbízott úr! Nem akartam kihallgatni a beszélgetésüket, de az űrruhában az áthallás elkerülhetetlen, ameddig a szem ellát.

Gottstein odafordult.

— Üdvözlöm, Miss Lindstrom. Nem is akartam titkolózni. Érdekli a parafizika?

— O, igen.

— És nem keseríti el a kísérlet kudarca?

— Nem igazi kudarc — mondta a nő. — Sokkal kevésbé lehet kudarcnak nevezni, mint Denison doktor gondolja.

— Micsoda? — Denison Selene felé pördült, csaknem felbukott, és a sarkával felkavarta a port.

Mindhárman a pionizerra néztek, mely fölött úgy ötlábnyira kövér fénypont ragyogott, mint a csillag.

Selene azt mondta:

— Megemeltem a mágneses mező intenzitását, és a nukleáris mező stabil maradt, aztán egyre inkább engedett és…

— Megfolyt! — mondta Denison. — És nem láttam. Az ördögbe! — Sajnálom, Ben — mondta Selene. — Először teljesen a gondolataidba merültél, aztán jött a megbízott úr; nem tudtam ellenállni a kísértésnek, és megpróbáltam egyedül.

— De hát mi az, amit ott látok? — kérdezte Gottstein.

Denison válaszolt:

— Olyan energia, ami egy másik univerzum anyagából spontán módon folyik át a miénkbe. Amint ezt mondta, a fény kihunyt, ugyanakkor jó néhány yarddal arrébb egy halványabb csillag derengett föl.

Denison a pionizer felé ugrott, de Selene, a maga holdbeli kecsességével, sokkal ügyesebb volt, és megelőzte. Megszüntette a mezőrendszert, és a távoli csillag kihunyt.

— A lék nem stabil — mondta.

— Kis méretekben szólva nem — mondta Denison —, de ha figyelembe vesszük, hogy elméletileg egy fényévnyi eltolódás éppúgy lehetséges, mint százyardnyi, már ez a stabilitás is csodálatos. — Nem elég csodálatos — mondta Selene határozottan. Gottstein közbevágott:

— Hadd találjam ki, miről beszélnek! Úgy értik, hogy az anyag

innen-onnan, akárhonnan véletlenül átfolyhat a mi univerzumunkba?

— Nem egészen véletlenül, megbízott úr — felelt Denison. — A lék valószínűsége a pionizertől távolodva csökken, méghozzá elég meredeken. Ez a meredekség egy sor tényező függvénye, és azt hiszem, elég szűkre szabtuk e tényezők lehetőségeit. De egy százyardos csúszás még így is nagyon valószínű, és maga a tanú rá, be is következett.

— És csúszhatott volna be a városba vagy a sisakunkba is?

— Nem! Nem! — mondta türelmetlenül Denison. — A lék, legalábbis a mi technikánk mellett, főként a mi univerzumunkban adott anyagsűrűségtől függ. Annak a lehetősége pedig, hogy a lék a vákuumból a városba vagy a sisakunkba csússzon, vagy akár csak ahhoz képest századrésznyi sűrűségű atmoszferikus környezetbe, gyakorlatilag a nullával egyenlő. Teljesen értelmetlen volna ilyen lékjelenséget várni másutt, mint vákuumban; ezért is végeztük a felszínen a kísérletet.

— Akkor ez nem olyasmi, mint az elektronszivattyú?

— Egyáltalán nem — mondta Denison. — Az elektronszivattyú esetében kétirányú anyagáramlásról beszélhetünk, míg itt egyirányú anyagfolyás jött létre. A szóban forgó két univerzum sem ugyanaz.

— Nem akarna velem vacsorázni ma este, dr. Denison? — kérdezte Gottstein.

Denison habozott.

— Csak én, egyedül?

Gottstein próbált meghajolni Selene irányában, de az űrruhában csak groteszk paródiára futotta az erejéből.

— El lennék ragadtatva, ha egy másik alkalommal Miss Lindstrom is megtisztelne jelenlétével, de most négyszemközt kell beszélnem magával, doktor.

— Ugyan, fogadd el — mondta Selene vidáman, látván, hogy Denison még mindig habozik —, nekem nehéz napom lesz holnap, neked meg időre van szükséged, hogy a lék instabilitásán rágódhass.

Denison bizonytalanul így szólt:

— Selene, értesítesz, mikor lesz legközelebb szabadnapod?

— Mindig értesítelek, nem? Egyébként is beszélünk még előtte… Miért nem indulnak? Majd gondom lesz a műszerekre.

15

Barron Neville egyik lábáról a másikra állt, már ahogy a Hold gravitációja és a kis helyiség megengedte. A Főld vonzóereje mellett és nagyobb szobában bizonyára sietősen járkált volna fel és alá. Itt viszont ismétlődő előre-hátra mozgással, ide-oda billegett.

— Tehát biztos, hogy működik, Selene? Biztos?

— Biztos — mondta Selene —, legalább ötször mondtam, ha jól számolom.

Neville szemmel láthatólag nem nagyon figyelt. Halk, gyors szavakkal mondta:

— Tehát az sem számít, hogy Gottstein is ott volt? Nem akarta leállítani a kísérletet?

— Nem. Természetesen nem.

— Nem volt jele, hogy esetleg hatóságként akarna fellépni…?

— Barron, miféle hatóságként? A Földről küldenek neki rendőri erőket? Mellesleg te is tudod, hogy minket nem lehet megállítani. Neville nem billegett tovább, egy darabig mozdulatlanul állt. — Nem tudják? Még mindig nem tudják?

— Persze hogy nem. Ben a csillagokat bámulta, aztán megérkezett Gottstein. Így hát megpróbálkoztam a lékkel, meg is lett, és már előzőleg megvolt a másik is. Ben berendezése…

— Ne hívd Ben berendezésének. A te ötleted volt, nem? Selene megrázta a fejét.

— Én homályos célzásokat tettem. A részletek Bentől származnak.

— De most már meg tudnád csinálni. A Luna áldjon meg, ugye nem kell a Földikének könyörögnünk érte?

— Gondolom, meg tudok csinálni belőle annyit, hogy a mieink befejezzék.

— Rendben van. Kezdjük el!

— Még ne, Barron, még ne!

— Miért ne?

— Energiára is szükség van hozzá.

— De van energiánk!

— Nem igazán. A lék instabil. Elég rondán csúszkál. — De stabillá lehet tenni. Te mondtad.

— Azt mondtam, úgy érzem, lehet.

— Nekem elég ennyi.

— Akkor is: jobb lenne, ha Ben dolgozná ki a részleteket, és ő stabilizálná.

Hallgattak. Neville vékony area lassan már-már ellenségessé torzult.

— Nem hiszed, hogy én meg tudnám csinálni. Ugye?

— Feljössz velem a felszínre, hogy dolgozz rajta? — kérdezte Selene.

Újabb csönd következett. Aztán Neville bizonytalanul azt mondta:

— Nem díjazom a humorodat. És nem szeretném, ha sokáig váratnál.

— Nem parancsolhatok a természet törvényeinek. De azt hiszem, nem tart sokáig. És ha nem haragszol, most aludni szeretnék. Holnap várnak a turistáim.

Egy pillanatig úgy látszott, Neville inteni akar a saját hálóalkóvja felé, mintha a vendégszeretetét ajánlaná, de a mozdulat félbemaradt, és Selene sem mutatta jelét, hogy várná vagy értené. Fáradtan bólintott és kiment.

16

— Hogy őszinte legyek, azt reméltem — mondta Gottstein mosolyogva a desszertként tálalt nyúlós, édes főzet fölött —, hogy gyakrabban fogunk összejárni.

— Nagyon kedves — felelt Denison —, hogy ilyen érdeklődést mutat a munkám iránt. Ha a lék instabilitását ki lehet javítani, azt hiszem, az eredményeim — és Miss Lindstrom eredményei — nagyon jelentősnek bizonyulnak.

— Óvatosan fogalmaz, ahogy tudóshoz illik… Nem sértem meg azzal, hogy a likőr holdbéli változatával kínáljam. Ez a földi ínyesmesterség egyetlen olyan utánzata, amit nem vagyok hajlandó elviselni. El tudná mondani egyszerű szavakkal, mi teszi olyan jelentőssé ezeket az eredményeket?

— Megpróbálhatom — mondta óvatosan Denison. — Kezdjük a parauniverzummal! Sokkal intenzívebb erős nukleáris interakciók vannak ott, mint a mi univerzumunkban, így a parauniverzumban sokkal kisebb tömegű proton képes magfúzióból származó energiát adni egy csillagnak. A mi csillagainknak megfelelő tömeg hatalmas robbanáshoz vezetne a parauniverzumban, ahol sokkal több és sokkal kisebb csillag van, mint a miénkben.

Tételezzük föl továbbá, hogy sokkal kevésbé intenzív erős nukleáris interakció áll rendelkezésünkre, mint a mi univerzumunkban. Ebben az esetben hatalmas mennyiségű proton mutatna olyan kis hajlamot a fúzióra, hogy óriási mennyiségű hidrogén kellene egy csillag működtetéséhez. Egy ilyen anti-parauniverzum, más szóval a parauniverzum ellentéte sokkal kevesebb, de sokkal nagyobb csillagból állna, mint a mi univerzumunk. Sót, ha az erős nukleáris interakció ott eléggé gyönge volna, akkor létrejönne egy olyan univerzum, amely egyetlen csillagból állna, mégis tartalmazná az illető univerzum egész anyagmennyiségét. Nagyon sűrű csillag lenne, de relatíve kevéssé reaktív, és nem adna le nagyobb sugárzást, mint a mi Napunk.

— Tévednék, ha azt mondanám, hogy ez volt a helyzet a mi univerzumunkban is a nagy ősrobbanás előtt: azaz egyetlen nagy égitest az egész univerzum anyagát tartalmazta? — kérdezte Gottstein.

— Igen — mondta Denison —, ami azt illeti, ez az anti-parauniverzum, amelyet leírtam, valami olyasmi, amit kozmikus méretű tojáshoz lehetne hasonlítani, nevezzük űrtojásnak a rövidség kedvéért. Ilyen űrtojásra van szükségünk, ha egyirányú lék után kutatunk. Az a parauniverzum, amelyet ma használunk, aprócska csillagaival virtuálisan üres tér. Az ember hiába kutat benne, nem talál semmit.

— A paralények viszont elértek minket.

— Igen; nyilván a mágneses tereket követték. Némi joggal feltételezhetjük, hogy a parauniverzumban nincs jelentősnek nevezhető bolygómágneses tér, s ez megfoszt bennünket az őáltaluk kihasznált előnytől. Ha viszont az űrtojás-univerzumot keressük, nem bukhatunk. Az űrtojás maga teljes univerzum, és bárhol kutatunk benne, anyagot találtunk mindenütt.

— De hogyan keresik meg?

Denison habozott.

— Ezt a részét nehéz elmagyarázni. Az erős nukleáris interakciók közvetítő részecskéit pionoknak nevezzük. Az interakció intenzitása a pionok tömegétől függ, és ez a tömeg bizonyos föltételek között megváltoztatható. A holdbéli fizikusok kifejlesztettek egy műszert, amelyet pionizernek neveznek, és ami pontosan ezt tudja elvégezni. Ha a piontömeg növekszik, illetve csökken, akkor egy másik univerzum részévé vált; kapuvá, keresztúttá alakult. Ha a pionok tömegét kellőképpen csökkentjük, az űrtojás-univerzum részévé válnak, amint akartuk is.

— És leszívhatunk anyagot ebből az… az űrtojás-univerzumból? — Ez már a könnyebbik vége a dolognak. Amint kialakul a kapu, az áramlás önmagától beindul. Az anyag a saját szabályai szerint indul el, és stabilizálódik érkezés után. Fokozatosan beleivódnak a mi univerzumunk szabályai, az erős interakció erősebb lesz, az anyag fuzionál, és óriási energia szabadul fel.

— De ha szupersűrű, miért nem terjed szét füstfelhővé?

— Az szintén energiát termelne, de a folyamat elektromágneses tér kérdése, és ebben a konkrét esetben az erős interakció azért kerül előtérbe, mert az elektromágneses teret ellenőrizzük. Nagyon sokáig tartana, míg ezt is elmagyaráznám.

— Nos tehát, az a fénygömb, amelyet a felszínen láttam, az nem volt más, mint űrtojásanyag-fúzió?

— Igen, megbízott úr.

— És ezt az energiát hasznosítani lehet?

— Biztosan. És minden mennyiségben. Amit látott, az egy-két mikromikrogram űrtojásanyag holdatérése volt. Elméletileg sem mi akadálya sincs, hogy tonnaszámra hozzunk át.

— Akkor ezzel helyettesíteni lehetne az elektronszivattyút. Denison megrázta a fejét.

— Nem. Az űrtojás-energia felhasználása éppúgy megváltoztatja az univerzumok tulajdonságait. Az erős interakció fokozatosan intenzívebb lesz az űrtojás-univerzumban, és kevésbé intenzív nálunk, ahogy a természeti törvények kereszteződnek. Ez pedig annyit jelent, hogy űrtojásban lassanként nagyobb arányban fog végbemenni a fúzió, és fokozatosan felmelegszik. Míg végül…

— Míg végül — mondta Gottstein, keresztbe fonva a karját a mellén, miközben a szeme résnyire szűkült — bekövetkezik az ősrobbanás.

— Ez az érzésem.

— Gondolja, hogy ugyanez történt a mi univerzumunkban is tízmilliárd évvel ezelőtt?

— Talán. A csillagász-történészek régóta törik a fejüket, miért egy meghatározott időpontban robbant fel az az őstojás, és miért nem máskor. Az egyik elmélet szerint az univerzum oszcillált, és benne a kozmikus tojás, amint kialakult, azonnal fel is robbant. De az oszcilláló univerzumot mint föltételezést megcáfolták, ezek szerint tehát ennek a kozmikus tojásnak hosszú ideig fenn kellett maradnia, majd egy instabil állapot válsághelyzete következett be, valamilyen ismeretlen okból.

— Amely ok lehet az is, hogy az energiáját átszívták más univerzumokba.

— Lehetséges, de nem szükségszerűen tudatos munka folytán. Talán kialakulhatnak spontán lékek is.

— És ha sor kerül az ősrobbanásra — mondta Gottstein —, még azután is kaphatunk energiát az űrtojás-univerzumból?

— Ebben nem vagyok biztos, de ez nem fenyegető probléma. A léken át a mi erős interakció-mezőnk valószínűleg sok millió évig folyhat anélkül, hogy az űrtojás-univerzumot kritikus pontra lökné. És bizonyosan vannak más űrtojás-univerzumok is; talán végtelen sok.

— És milyen változás áll be a mi saját univerzumunkban?

— Az erős interakció gyengül. Lassan, nagyon lassan a Nap hűlni kezd.

— Felhasználhatjuk az űrtojás-energiát arra, hogy ezt meggátoljuk?

— Nem lesz szükség rá, megbízott úr — mondta Denison komolyan. — Míg az erős interakció itt, a mi univerzumunkban az űrtojásszivattyú folytán gyöngül, a megszokott elektronszivattyú révén erősödik. Ha a két energiaforrás teljesítményét egymáshoz igazítjuk, akkor bár az űrtojás-univerzum és a parauniverzum természeti törvényei megváltoznak, a mieink nem. A mi univerzumunk út ugyan, de nem végállomás egyik irányban sem.

— De a végállomások miatt sem kell aggódnunk. A paralények a maguk részéről már alkalmazkodhattak a hűlő naphoz, amely eleve elég hűvös lehet. Ami pedig az űrtojás-univerzumot illeti, semmi okunk sincs rá, hogy ott életet feltételezzünk. Sőt Ha megteremtjük annak feltételét, hogy az ősrobbanás bekövetkezzen, lehetséges, hogy ott olyan univerzum születik, amely végül alkalmas lesz az élet kialakulására.

Egy darabig Gottstein nem szólt egy szót sem. Kerek arca nyugodt

volt, nem tükrözött semmilyen érzelmet. Bólogatott, mint aki a saját gondolatmenetét követi.

Végül megszólalt:

— Tudja, Denison, milyen bogarat tett a világ fülébe? El fog tűnni minden akadály azelől, hogy a tudományos vezérkart meggyőzzük az elektronszivattyú életveszélyes voltáról.

— Nem létezik többé az az érzelmi viszolygás, amellyel ezt a gondolatot elvetették. Egy időben közölhetjük a problémát a megoldással — mondta Denison.

— Mikorra tudna papírra vetni egy ilyen értelmű dolgozatot, ha garantálom a gyors megjelenését?

— Tudja garantálni?

— Kormányröpiratban, ha más mód nincs.

— Szeretném semlegesíteni a léklabilitást, mielőtt megírom. — Természetesen.

— Az sem volna butaság — mondta Denison —, ha megnyerhetnénk társszerzőnek dr. Peter Lamontot. Ő sokkal komolyabb matematikus, mint én. Mellesleg az ő munkáját követve jutottam nyomra én is. Még egy dolog, megbízott úr…

— Igen?

— Javasolnám, hogy kapcsoljunk be a munkába Hold-lakó fizikusokat is. Egyikük, dr. Barron Neville lehetne a harmadik szerző. — De miért? Nem okoz ezzel szükségtelen bonyodalmakat? — Az ő pionizerük nélkül semmire sem mentem volna.

— Illő módon meg lehet említeni. De… dr. Barron ténylegesen magával dolgozott?

— Nem közvetlenül.

— Akkor meg miért vonnánk be?

Denison lenézett, aztán töprengve simogatta a szövetnadrágja szárát. Azt mondta:

— Diplomatikus lépés volna. Az űrtojásszivattyút a Holdon kell felállítani.

— Miért nem a Földön?

— Először is, mert vákuum kell hozzá. Ez egyirányú utca, nem kétirányú, mint az elektronszivattyú. És a gyakorlati megvalósítás feltételei is mások a két esetben. A Hold felszínén kész a hatalmas vákuum, míg a Földön csak óriási erőfeszítések árán lehetne előállítani.

— De lehet, nem?

— Másodszor — mondta Denison —, ha két hatalmas energiaforrás egymással szemben működni kezd, a mi univerzumunk pedig köztük van félúton, egyfajta rövidzárlat jöhet létre a két túl közeli energiakimenet között. Ha negyedmillió mérföld vákuum választja el a Földön működő elektronszivattyút a Holdon működő

űrtojásszivattyútól, ez nemcsak ideális lenne, hanem feltétlenül szükséges is. És ha a Holdon kell dolgoznunk, nemcsak okos, hanem ízléses is, ha a Hold-lakó fizikusok szakmai érzékenységét nem hagyjuk ki a számításból. Részt kell venniük benne.

Gottstein mosolygott.

— Ezt Miss Lindstrom tanácsolta?

— Bizonyára ezt tanácsolta volna, de úgy érzem, a javaslat elég ésszerű, hogy nekem magamnak is eszembe jusson.

Gottstein felállt, nyújtózkodott, aztán kétszer-háromszor felugrott a Hold-gravitáció előírta furcsa, lassú mozgással. Minden alkalommal a térdét is behajlította. Aztán újra leült és megkérdezte:

— Próbálta már, dr. Denison?

Denison megrázta a fejét.

— Azt mondják, segíti az alsótest vérkeringését. Mindig ezt csinálom, valahányszor úgy érzem, zsibbad a lábam. Hamarosan a Földre utazom, és megpróbálom elérni, hogy ne szokjam túlontúl hozzá a Hold nehézségi erejéhez… Beszéljünk Miss Lindstromról is, dr. Denison?

Denison megváltozott hangon kérdezte: — Mi van vele?

— Idegenvezető.

— Igen. Már korábban említette.

— Azt is mondtam, hogy furcsa asszisztens egy fizikus mellett.

— Én voltaképpen csak amatőr fizikus vagyok, ő meg afféle amatőr asszisztens.

Gottstein már nem mosolygott.

— Ne játsszon velem, doktor! Vettem magamnak a fáradságot, és utánanéztem. A története nagyon figyelemreméltó. Bárki figyelmét felkelthette volna, ha bárkinek eszébe jutott volna megnézni. Azt hiszem, intuíciókút.

— Mint oly sokan közülünk — mondta Denison. — Nincs kétségem felőle, hogy ön is intuíciókút a maga módján, és biztosan tudom, hogy a magam módján én is az vagyok.

— Azért van némi különbség, doktor. Maga jól képzett tudós, és én, reményeim szerint, jól képzett kormánytisztviselő vagyok. De míg Miss Lindstrom elég erős intuícióval rendelkezik ahhoz, hogy hasznos segítséget nyújtson önnek az elméleti fizika területén, gyakorlatilag pusztán idegenvezető.

Denison habozott.

— A hivatalos képzettsége nem a legmagasabb, megbízott úr. Az intuíciója rendkívül magas színvonalú, bár a tudati kontrollszintje alacsony.

— Mit gondol, a hajdani génsebészeti beavatkozásokból származik?

— Nem tudom, de nem volnék meglepve, ha így lenne. —

Megbízik benne?

— Milyen értelemben? Segített nekem.

— Tudja, hogy dr. Barron Neville felesége?

— Érzelmi szálak kötik hozzá, de azt hiszem, törvényesek nem. — Itt a Holdon nincs olyan kapcsolat, amely földi értelemben törvényesnek volna nevezhető. Ugyanaz a dr. Neville, akit a dolgozata harmadik társszerzőjéül szeretne meghívni? — Igen.

— Ez a puszta véletlen műve?

— Nem. Neville érdeklődött utánam, már mikor megérkeztem, és azt hiszem, ő kérte meg Selenét, hogy segítsen nekem. — Ezt Selene mondta magának?

— Selene azt mondta, hogy dr. Neville érdeklődik irántam. Ami természetes is, azt hiszem.

— Nem merült fel önben, doktor, hogy Selene a saját, illetve dr. Neville érdekében dolgozik magával?

— Mennyiben különböznék az ő érdekük az enyémtől? Minden fenntartás nélkül segített.

Gottstein mocorgott kissé, majd úgy emelgette a vállát, mintha izomfejlesztő gyakorlatokat végezne. Azt mondta:

— Dr. Neville-nek tudnia kell, hogy ez a hozzá közelálló asszony intuíciókút. Ne használta volna? Mi másért kellett idegenvezetőnek maradnia, ha nem azért, hogy valamely külön cél érdekében elleplezze a képességeit?

— Tudtommal dr. Neville gyakran következtet hasonló módon. Én nehezebben kezdek el mindenféle konspirációra gyanakodni.

— „Mindenféle”… honnan tudja? Mikor az úrhajóm holdat érni készült, nem sokkal azelőtt, hogy az a fényes sugárgömb megjelent a készüléke fölött, én éppen magát néztem. Nem volt a pionizernél.

Denison visszagondolt.

— Nem, nem voltam ott. A csillagokat néztem; mint elég gyakran, ha a felszínen járok.

— Mit csinált ezalatt Miss Lindstrom?

— Nem láttam. Azt mondja, felerősitette a mágneses térerőt, mígnem a lék végre átszakadt.

— Szokása, hogy maga nélkül a felszereléshez nyúljon? — Nem. De megértem, hogy nem bírta ki. — És kilövellhetett ott valami valamiből? — Nem értem.

— Én sem vagyok biztos benne, hogy értem. Valami halványan szikrázott a földfényben, mintha átrepült volna a levegőn. Valami, nem tudom, mi.

— Én sem tudom.

— Nem jut eszébe semmi, aminek logikus köze lehetett a kísérlethez, és…

— Nem.

— Akkor mit csinált Miss Lindstrom? — Még mindig nem tudom.

Egy pillanatig nehéz csönd hullott rájuk. Aztán a megbízott így szólt:

— Nos tehát, úgy gondolom, ön megpróbál segíteni a léklabilitáson, és papírra veti a dolgozatát. Én mozgásba lendítem az ügyek többi részét, és hamarosan várható rövid földi látogatásom során értesítem a kormányt, és előkészítem a dolgozat publikálását.

Ez nyilvánvalóan a találkozó végét jelentette. Denison felállt; a megbízott még könnyedén hozzátette:

— És gondolkodjék dr. Neville és Miss Lindstrom felől!

17

Ez már testesebb, erősebben sugárzó, fényesebb csillag volt. Denison az arcvédőjén érezte a melegét, hátra is hőkölt. Nyilván röntgenhullámok is voltak a sugárzásban, és bár a védőruha kiszűrte volna őket, nem akart értelmetlenül kockáztatni.

— Aligha kérdéses — mormogta. — A lékpont stabil.

— Biztos vagyok benne — mondta nyugodtan Selene.

— Akkor kapcsoljuk ki, és menjünk be a városba.

Lassan mentek. Denison furcsa lehangoltságot érzett. Nem volt több bizonytalanság, nem volt miért izgulni. Ettől a pillanattól kezdve már nem lehetett megbukni; a kormány érdeklődik, az egész mindinkább kikerül a kezéből.

— Gondolom, elkezdhetem írni a tanulmányt. — Gondolom, igen — mondta óvatosan Selene. — Beszéltél azóta Barronnal?

— Igen.

— Nem változott a véleménye?

— Egyáltalán nem. Nem akar részt venni benne. Ben… — Igen?

— Komolyan nem hiszem, hogy bármi haszna volna, hogy beszéljünk vele. Semmiben nem vesz részt, aminek a földi kormányhoz köze van.

— De megmagyaráztad neki a helyzetet? — Kimerítően.

— És mégsem?

— Kihallgatást kért Gottsteintől, és a megbízott fogadja is, mihelyt visszatér a Földrót. Addig várnunk kell. Talán Gottstein hatni tud rá, bár nem hiszem.

Denison vállat vont, de ez a gesztus űrruhában teljesen céltalannak látszott.

— Nem értem ezt az embert.

— Én igen — mondta lágyan Selene.

Denison nem válaszolt egyenesen. Belökte a pionizert és a hozzá tartozó készüléket a sziklaüregbe, és azt monda: — Kész?

— Kész.

Bebújtak a P-4-es felszíni kijáraton. Hallgattak. Denison lefelé mászott a létrán. Selene elsuhant mellette, egy-egy gyors fogással fékezve a hullást. Denison már megtanulta, hogyan kell utánacsinálni, de nem volt kedve hozzá; lassan mászott lefelé, mint aki lázadozik az akklimatizálódás ellen.

Az állomáson levették az űrruhát, berakták a helyére.

— Eljönnél velem ebédelni, Selene? — kérdezte Denison. Selene aggódva válaszolta:

— Szomorúnak látszol. Valami baj van? — Csak a reakció, gondolom. Ebéd?

— Persze.

Selene lakásán ettek. Ragaszkodott hozzá, mondván:

— Beszélni akarok veled, és azt kávéházban nem lehet.

És amikor Denison lassan rágcsált valamit, ami halványan emlékeztette a mogyorókrémes borjúhúsra, a nő megszólalt:

— Ben, alig szólsz, és ilyen vagy már egy hete.

— Nem. Nem vagyok ilyen — mondta szemöldökét ráncolva Denison.

— De, ilyen vagy. — Aggódva nézett a szemébe. — Nem tudom, milyen az intuícióm a fizikán kívül, de azt súgja, hogy valamit el akarsz hallgatni előlem.

Denison vállat vont.

— Óriási hűhót csapnak az egész körül odaát a Földön. Gottstein már előre, a visszaútja előtt elkezdte rángatni a drótokat. Dr. Lamontot ünneplik; és azt akarják, hogy mihelyt kész a tanulmány, én is menjek vissza a Földre.

— Vissza a Földre?

— Igen. Úgy tetszik, én is hós lettem. — Hát, ahogy dukál.

— Teljes rehabilitáció — mondta Denison. — Ezt ajánlják föl. Nyilván helyem van akármelyik földi egyetemen vagy kormánytestület ben.

— Ezt akartad?

— Ezt, ahogy elképzelem, Lamont akarta. Ő tudna örülni neki, és fog is, bizonyára. Én azonban nem ezt akartam.

— Hát mit akarsz? — kérdezte Selene.

— Itt maradni a Holdon. — Miért?

— Mert a Hold az emberiség motorja, és én része akarok lenni ennek a motornak. Részt akarok venni az űrtojásszivattyúk telepítésében, és azt csak itt a Holdon tehetem. Dolgozni akarok a paraelméleten, olyan műszerek segítségével, amelyeket csak te tudsz megálmodni és kezelni, Selene. Veled akarok lenni, Selene.

De te velem maradsz-e?

— Éppen úgy érdekel a paraelmélet, mint téged.

— De Neville nem rendel vissza az új állásodból? — kérdezte Denison.

— Hogy Barron visszarendel engem? — mondta keményen a nő.

— Meg akarsz sérteni, Ben?

— Egyáltalán nem.

— Nos, akkor félreértettelek? Azt akarod mondani, hogy csak azért dolgozom veled, mert Barron elrendelte?

— Nem rendelte el?

— De igen. Mégsem ezért vagyok itt. Én választottam, hogy itt legyek. Gondolhatja ő, hogy rendelkezhet velem, ha az, amit el rendel, összevág azzal, amit én akarok, ahogy a te esetedben összevágott.

Dühít, hogy azt hiszi, mindenképpen parancsolgathat nekem, és dühít, hogy te is azt hiszed.

— Szexpartnerek vagytok.

— Voltunk, igen, de mi köze ennek ahhoz? Ha így érvelsz, én éppen úgy rendelkezem vele, mint ő velem.

— Akkor hát együtt tudsz dolgozni velem, Selene?

— Biztosan — mondta a nő hidegen. — Ha azt választom. — De ugye ezt választod?

— Most igen.

Denison elmosolyodott.

— Az a lehetőség, hogy esetleg másként választasz vagy leszel kénytelen választani, ez aggasztott az utóbbi hetekben. Rettegtem a munka befejezésétől, mert féltem, hogy az a kapcsolatunk végét is jelenti. Nem akarlak azzal zaklatni, hogy milyen érzelmes vonzalom lakik egy öreg földikében…

— A szellemedben semmi őreg földigés sincs, Ben. Vannak más kapcsok is két ember között, mint a szex. Szeretek veled lenni. Szünet következett. Denison mosolya eltűnt, majd újra megjelent, bár egy árnyalatnyival talán gépiesebb lett. — Köszönöm a szellemem nevében.

Félrenézett, kicsit megcsóválta a fejét, aztán visszanézett a nőre. Selene figyelmesen, csaknem aggódva fürkészte. Denison megszólalt:

— Selene, azt hiszem, az univerzumok közti légben több is, más is van, mint pusztán energia. Azt gyanítom, ezen sokat gondolkodtál. A csönd most kínosan elhúzódott, végül Selene szólalt meg: — Ó, az…

Egy darabig bámultak egymásra. Denison zavartan, Selene szinte lopva.

18

— A lábam még nem szokott vissza a Holdhoz — mondta Gottstein —, de ez semmi ahhoz gépest, amit a Földön szenvedtem. Denison, ne álmodozzon róla, hogy visszatér. Belerokkanna.

— Nem áll szándékomban, hogy visszatérjek, megbízott úr — felelte Denison.

— Persze kár. Császár lehetne magából, közfelkiáltással. Ami Hallamet illeti…

Denison vágyódva mondta:

— Szerettem volna látni az arcát. Bár ez elhanyagolható szeszély. — Lamonté persze az oroszlánrész. Végül is ő van ott.

— Nem bánom. Nagyon megérdemli. Gondolja, hogy Neville tényleg csatlakozik hozzánk?

— Nem kérdés. Épp ide készül… Figyeljen — Gottstein hangja úgy remegett, mint az összeesküvőké —, amíg megjön, nem kér egy tábla csokoládét?

— Mit?

— Egy tábla csokoládét. Mandulásat. Egyet. Van nálam néhány. Denison arca kezdetben zavart mutatott, aztán felvillant rajta, hogy érti.

— Valódi csokoládé?

— Igen.

— Bizo… — Megkeményedett az arca. — Nem, megbízott úr. — Nem?

— Nem! Ha megkóstolom, arra a néhány percre, amíg szétolvadt a számban, hiányozni fog a Föld és minden földi dolog. Ezt nem engedhetem meg magamnak. És nem is akarom. Nehogy megmutassa! Ne is érezzem a szagát! Ne is lássam!

A megbízott zavarban volt.

— Igaza van. — Láthatóan igyekezett, hogy témát váltson. — Magávalragadó a lelkesedés a Földön. Természetesen komoly erőfeszítést tettünk, hogy megőrizzük Hallam tekintélyét. Továbbra is tisztes pozícióban lesz, de szava már nincs.

— Több megértésben van része, mint amennyit ő juttatott másoknak — mondta lemondóan Denison.

— Nem őérte tettük. Nem lehet összetörni egy ilyen fontossá nyilvánított személyiség imázsát, rossz fényt vetne a tudományra. A tudomány jó híre fontosabb, mint Hallam.

— Nem osztom ezt az elvet — mondta hevesen Denison. — A tudomány kapja csak meg a pofont, amit megérdemelt.

— Megfelelő helyen és időben… De itt van dr. Neville.

Gottstein összerendezte a vonásait; Denison a bejárat felé

fordította a székét.

Barron Neville ünnepélyesen belépett. Valahogy még a szokottnál is kevesebb kecsesség volt a megjelenésében. Röviden üdvözölte a másik kettőt, leült, keresztbe vetett lábbal. Nyilván arra várt, hogy Gottstein szólaljon meg először.

— Boldog vagyok, hogy láthatom, dr. Neville — mondta a megbízott. — Mint dr. Denison elmondta, ön visszautasítja, hogy a neve szerepeljen az űrtojásszivattyúról szőlő, elképzelésem szerint előbb-utóbb klasszikussá váló tanulmányon.

— Semmi szükség rá — mondta Neville. — Nem érdekel, mi van a Földön.

— Tud az űrtojáskísérletekről? Hogy mit lehet kihozni belőle? — Mindent tudok. Ugyanolyan jól ismerem a helyzetet, mint önök.

— Akkor további bevezető nélkül folytatom. Dr. Neville, a Földről jöttem vissza, és már eldöntöttnek látszik a következő néhány lépés. Három nagy űrtojásszivattyút telepítenek a Hold felszínén, oly módon, hogy az egyik mindig éjszakai árnyékban legyen. A másik kettő pedig fele-fele ideig. Az éjszakai árnyékban lévők gerjesztik az energiát, melynek nagy részét pusztán az űrbe sugározzuk. A cél nem annyira az, hogy használható energiához jussunk, hanem inkább az, hogy az elektronszivattyú által okozott intenzitásváltozásokat kiegyenlítsük.

Denison közbevágott:

— Néhány évig pusztán ellensúlyozzuk az elektronszivattyú tevékenységét, hogy visszaállíthassuk a korábbi állapotot. Neville bólintott.

— A Hold-város használhat belőle?

— Ha szükséges. Úgy gondoljuk, a napelemek fedezik a szükségletüket, de nem emelünk kifogást, ha kiegészítésképpen használnak ebből is.

— Kedves maguktól — mondta Neville, és még csak kísérletet sem tett rá, hogy leplezze a gúnyt. — És ki fogja felépíteni és üzemeltetni az űrtojásszivattyúkat?

— Hold-lakó munkások, reméljük — mondta Gottstein.

— Tudják, hogy Hold-lakó munkások — mondta Neville. — A földi munkások ügyetlenek ahhoz, hogy hatékonyan dolgozzanak a Holdon.

— Elismerjük — mondta Gottstein. — Bízunk benne, hogy a Holdlakók együttműködnek velünk.

— És ki határozza meg, mennyi energiát kell gerjeszteni, mennyit kell kisugározni, és mennyit lehet helyi célokra felhasználni? Ki határozza meg a politikát?

— Ez a kormány feladata — válaszolta Gottstein. — Bolygóhatározat kérdése.

— Na látja, a Hold-lakók csak dolgozzanak, a földiek majd

vezényelnek — mondta Neville.

Gottstein nyugodtan válaszolt.

— Nem. Mindannyian dolgozunk, akik értünk hozzá; és mindannyian kormányzunk, akik a probléma egészét mérlegelni tudjuk.

— Hallom a szavait — mondta Neville —, a lényeg változatlan: mi dolgozunk, önök határoznak… Nem, megbízott úr. A válaszom: nem.

— Úgy érti, nem építik meg a szivattyútelepeket?

— Megépítjük, megbízott úr, de magunknak… Mi határozzuk el, mennyi energiát veszünk ki belőle, és mennyit küldünk tovább.

— Ez aligha lesz hatásos módszer. Állandó kapcsolatban kell állniuk a földi kormánnyal, minthogy az űrtojásszivattyú energiájának ellensúlyoznia kell az elektronszivattyú energiáját.

— Majd ellensúlyozza, többé-kevésbé, de mi másra gondolunk. Most már tudhatják önök is. Az energia nem az egyetlen jelenség, amely, mondhatni, korlátlanul jutát az univerzumok határán.

Denison közbevágott:

— Van egy sor megmaradási törvény. Tudjuk.

— Örülök neki — mondta Neville, ellenséges pillantást vetve rá. — Ilyen jelenség az egyenes vonalú és a körmozgás is. Ameddig egy tárgy egy és csakis egy gravitációs térben foglal helyet, és arra reagál, szabadon esik, és megtartja tömegét. Ha azt akarjuk, hogy bármilyen egyéb módon mozogjon, nem-gravitációs módon kell felgyorsítani, és ahhoz, hogy ez megtörténjék, a tárgy egy részének ellenkező irányú változást kell elszenvednie.

— Mint az űrhajóban — mondta Denison. — Amely az egyik irányban tömeget lövell ki, hogy a maradék tömeg a másik irányban felgyorsuljon.

— Biztos voltam benne, hogy érti, dr. Denison — mondta Neville —, a megbízott kedvéért magyarázom. A tömegveszteséget minimumra lehet csökkenteni, ha a sebesség óriásira nő. Akármilyen nagy is azonban a sebesség, valamennyi tömeget mindig el kell dobni. Ha óriási a tömeg, amelyet felgyorsítottunk, akkor az eldobott tömeg is óriási lesz. Ha a Hold, példának okáért…

— A Hold! — kiáltott fel Gottstein.

— Igen, a Hold — mondta Neville nyugodtan. — Ha a Holdat kellene eltéríteni a pályájáról és kiküldeni a Naprendszerből, a mozgásmennyiség megőrzése kolosszális és valószínűleg alapvetően megvalósíthatatlan vállalkozás volna. Ha viszont a mozgás transzferálható lenne egy másik, űrtojás jellegű univerzumba, a Hold tetszőleges sebességre fölgyorsulhatna, bármiféle tömegveszteség nélkül. Olyan mozgás lenne, mint amikor egy csónakot rúddal a folyás ellenében hajtanak, hogy egy hajdani földi könyvben olvasott képpel

éljek.

— De miért? Miért akarnák megmozgatni a Holdat?

— Azt hittem, magától értetődik. Miért viselnénk el tovább a Föld fojtó közelségét? Megvan a szükséges energiánk, van egy kényelmes világ, amelyben a további évszázadok során terjeszkedhetünk. Miért ne járjuk a magunk útját? Mindenképpen azt fogjuk választani. Azért jöttem, hogy megmondjam: nem lehet minket megállítani, és nem is ajánljuk, hogy megkíséreljék. Mi, a Hold lakói, pontosan tudjuk, hogyan kell űrtojásszivattyú-telepeket építeni. Transzferálni fogjuk a mozgásmennyiséget, és elmegyünk innen. Annyi energiát használunk fel, amennyire szükségünk lesz, és a fölösleggel még a maguk erőműveinek termelését is semlegesítjük.

Denison gúnyosan azt mondta:

— Úgy hangzik, mintha puszta kedvességből termelnének energiafölösleget nékünk, de persze nem nekünk termelik. Ha az elektronszivattyúink felrobbantják a Napot, ami sokkal előbb bekövetkezik, mint hogy maguk elhagynák akár a Naprendszer belső körét is, gőzzé válnak mindenestül, akárhol vannak is.

— Talán — mondta Neville. — De úgyis megtermeljük a fölösleget, úgyhogy a dolog nem következik be.

— De hát nem tehetnek ilyet! — mondta izgatottan Gottstein. — Nem mehetnek el. Ha túl messzire mennek, az űrtojásszivattyú nem tudja tovább semlegesíteni az elektronszivattyúkat. Igazam van, Denison?

Denison vállat vont.

— Ha eljutottak a Szaturnusz köréig, akkor valószínűleg baj van, ha jó fejszámoló vagyok. De sok évnek kell eltelnie, amíg egy ilyen távolságot megjárnak; addig meg biztosan fel tudunk küldeni néhány űrállomást a Hold egykori pályájára. És ott elhelyezhetjük az űrtojásszivattyúinkat. Gyakorlatilag nincs szükségünk a Holdra. Mehet — mehetne, de nem fog.

Neville kissé elmosolyodott.

— Miből gondolja? Minket nem lehet megállítani. Nincs rá mód, hogy a földi ember ránk kényszerítse akaratát.

— Nem fognak elmenni, mert semmi értelme. Miért kellene ellódítani az egész Holdat? A megfelelő gyorsítószerkezet felépítése évekig tartana, hisz a teljes holdtömegről lenne szó. Csak másznának. Miért nem építenek űrhajókat inkább, űrtojásenergiával hajtott mérföld hosszú űrhajókat, amelyeknek saját ökológiájuk van? Az űrtojásmeghajtás csodákra képes. Még ha húsz évbe telik is a megépítése, ez az űrhajó olyan könnyen gyorsul, hogy ha a Holdat ma elkezdenék gyorsítani, az űrhajó egy éven belül utolérné. Ezek az űrhajók — a Holdhoz képest — a pályájukat is pillanatok alatt módosítanák.

— És a kiegyenlítetlen űrtojásszivattyúk? Hogyan hatnak az univerzumra?

— Az az energia, amelyre egy vagy akár több űrhajónak szüksége van, sokkal kevesebb, mint ami egy bolygónak kellene, és az univerzum nagy térségeiben oszlik el. Millió évig eltart, míg jelentősebb változást okozna. És nagyon megéri a manőverezőképesség, amit nyernek vele. A Hold olyan lassan mozog, hogy nyugodtan otthagyhatják az űrben.

Neville megvetően mondta:

— Nem sietünk sehová, csak el a Földtől.

— Vannak azért előnyei is — válaszolta Denison —, ha a Föld a szomszédjuk. A bevándorlók. Kulturális kapcsolatok vannak. Egy kétmilliárd ember által lakott bolygó a horizonton. Minderről lemondana?

— Boldogan.

— Ez a Hold minden lakójára áll? Vagy csak maga gondolkodik így? Van magában valami ádáz eltökéltség, Neville. Ki nem lépne a felszínre. Más Hold-lakók megteszik. Nem nagy örömmel, de megteszik. A Hold mélye nem anyaméh nekik; magának az. Nem is a börtön; magának az. Van magában valami neurotikus vonás, ami a legtöbb Hold-lakóból hiányzik, vagy sokkal, gyengébb. Ha a Holdat elviszi a Föld közeléből, mindenki számára börtönt csinál belőle. Olyan egyetlen világbörtönt, amelyből nemcsak magának, senkinek sincs menekvés. Még csak egy lakott bolygót sem lehet látni a mennybolton. Vagy talán épp ezt akarja?

— Függetlenséget akarok. Szabad világot, amelyet nem irányítanak kívülről.

— Annyi űrhajót építhet, amennyit akar. A fény sebességéhez közeli gyorsasággal mozoghat minden nehézség nélkül, ha transzferálja a mozgásmennyiséget az űrtojásba. Egyetlen élet során felfedezheti az egész világegyetemet. Nem akar feljutni egy ilyen űrhajóra?

— Nem — mondta Neville nyilvánvaló undorral.

— Nem akar, vagy nem bír? Ha kimozdul, magával kell vinnie az egész Holdat? Miért kell a többieknek is elfogadniuk, amit maga akar?

— Így lesz, és kész — mondta Neville.

Denison hangja nem változott, de az arca kivörösödött.

— Ki hatalmazta fel, hogy így beszéljen? Sok olyan Hold-lakó van, aki másként gondolkodik!

— Ehhez magának semmi köze.

— Pontosan ehhez van közöm. Bevándorló vagyok, aki hamarosan megkapja a Hold-állampolgárságot. És nem akarom, hogy olyasvalaki válasszon helyettem, aki nem mer fölmenni a Hold felszínére, és aki a személyes börtönét mindenki börtönévé akarja

tenni. Én ugyan örökre elhagytam a Földet, de csak azért, hogy a Holdra jöjjek, hogy negyedmillió mérföldről azért láthassam a szülőbolygómat. Nem úgy szólt az egyezség, hogy örökre elhurcoljanak beláthatatlan messzeségbe.

— Akkor menjen vissza a Földre — mondta közönyösen Neville. — Méh van rá idő.

— És mi lesz a Hold többi állampolgárával? A többi bevándorlóval?

— Már megvan a döntés.

— Nincs meg… Selene!

Selene belépett, az arca ünnepélyes, a tekintete dacos. Neville már nem keresztbe vetette a lábát. Talpa a padlónak feszült. Azt kérdezte:

— Mióta várasz az előszobában, Selene?

— Mióta megjöttél, Barron. — Neville Selenére nézett, aztán Denisonra, aztán újra vissza. — Ti ketten… — kezdte mondani, és ujjával hol az egyikre, hol a másikra mutatott.

— Nem tudom, mit akarsz azzal, hogy „ti ketten” — mondta Selene —, de Ben már jó ideje tud a mozgásmennyiségről.

— Nem Selene hibája — mondta Denison.- A megbízott észrevett valami repülő dolgot, amikor senki sem sejthette, hogy észreveheti: Úgy gondoltam, Selene mért valamit, amire én nem gondoltam, és akkor véletlenül eszembe jutott a mozgásmennyiség-átvitel. Ezek után…

— Hát akkor tudja — mondta Neville. — Nem számít.

— De számít, Barron — mondta Selene.- Beszéltem róla Bennek. És rájöttem, hogy nem kell mindig elfogadnom, amit mondasz. Lehet, hogy sohasem juthatok el a Földre. Lehet, hogy nem is akarok. De nekem tetszett az ég, ha láttam rajta a Földet. És ha akartam, láttam. És nem akarok üres eget nézni. Aztán beszéltem másokkal is a csoportban. Nem mindenki akar elmenni. A legtöbb ember úgy van vele, hogy építsenek csak űrhajókat, és menjen, aki akar, de hadd maradjon, aki nem akar elmenni.

Neville lélegzete elnehezült.

— Te beszéltél róla! Ki hatalmazott fel, hogy…

— Én hatalmaztam fel magam, Barron. Mellesleg nem is számít. Leszavaznak téged.

— Csak mert… — Neville felállt, és fenyegetően lépett Denison felé.

— Ne legyen indulatos, dr. Neville! — szólalt meg a megbízott. — Lehet, hogy maga Hold-lakó, mégsem bánhat el kettőnkkel.

— Hármunkkal — mondta Selene. — És én is a Holdról való vagyok. Én tettem, nem ők.

Akkor Denison így szólt:

— Nézze, Neville… A Földet nem érdekli a Hold. A Föld fel tudja építeni az űrállomásait. A Hold lakóit érdekli, Selenét érdekli, engem érdekel, a többieket érdekli a Föld. Maga sincs elzárva az űrtől, a meneküléstől, a szabadságtól. Húsz éven belül mindenki, aki el akar menni, elmegy maga is, amennyiben rá tudja beszélni magát, hogy elhagyja az anyaméhet. Aki pedig maradni akar, az marad.

Neville lassan visszaült. Vereség tükröződött az arcán.

19

A lakásban minden ablak a Földet mutatta. Selene azt mondta:

— Ellene szavaztak, Ben. Majdnem egyhangúlag.

— Én mégsem hiszem, hogy feladná. Ha valami súrlódás támadna a Földdel a telepek építése közben, a közhangulat a Holdon meg változhat.

— Nem kell súrlódásnak lenni.

— Nem, nem kell. Akárhogy is: a történelemben nincs boldog végkifejlet; válságok vannak, amelyeken túl lehet jutni. Ezen rendben túljutottunk, gondolom, és majd más válságok izgatnak bennünket, ha jönnek, és ha előre látni lehet őket. Ha elkészülnek a csillagközi űrhajók, a feszültség is érezhetőleg csökkenni fog.

— Megérjük, meglátjuk; biztos vagyok benne.

— Te meglátod, Selene.

— Te is, Ben. Ne dramatizáld a korodat. Csak negyvenhét éves vagy.

— Elmégy az egyik csillagközi űrhajóval, Selene?

— Nem. Öreg leszek már, és nem akarom szem elől veszíteni a Földet. A fiam, ő elmehet… Ben.

— Igen, Selene.

— Kérvényeztem egy második fiút. Elfogadták a kérvényemet. Nem akarsz közreműködni?

Denison fölnézett, egyenesen Selenére. A nő nem nézett félre.

— Mesterséges megtermékenyítés? — kérdezte a férfi.

— Természetesen. Biztosan érdekes lesz a génkombináció — válaszolta a nő.

Denison lehunyta a szemét.

— Hízelgő rám nézve, Selene.

Selene védekezőleg mondta:

— Csak a józan ész, Ben. Nagyon fontos, hogy jó legyen a génkombináció. Nincs semmi rossz a természetes génsebészetben.

— A világon semmi.

— Nem mintha nem akarnám más okból is… Például, mert tetszel nekem.

Denison bólintott és csendben maradt.

Selene csaknem mérgesen mondta:

— Hiszen több a szerelem, mint a szex.

— Egyetértek — felelte Denison. — Végtére, én szeretlek szex nélkül is.

Selene így válaszolt:

— De ami azt illeti, a szex több, mint az akrobatika.

— Ezzel is egyetértek — mondta Denison.

— És mellesleg, a fenébe is, megpróbálhatnál tanulni! — Ha megpróbálnál tanítani — mondta lágyan Denison. Habozva felé mozdult. Selene nem távolodott el tőle. Aztán nem habozott többé.

Vége